

www.e-rara.ch

Diodori Siculi bibliothecae historicae quae supersunt

Diodorus

Lipsiae, [17--]

ETH-Bibliothek Zürich

Shelf Mark: Rar 8145

Persistent Link: <https://doi.org/10.3931/e-rara-33647>

Biblos prōtē.

www.e-rara.ch

Die Plattform e-rara.ch macht die in Schweizer Bibliotheken vorhandenen Drucke online verfügbar. Das Spektrum reicht von Büchern über Karten bis zu illustrierten Materialien – von den Anfängen des Buchdrucks bis ins 20. Jahrhundert.

e-rara.ch provides online access to rare books available in Swiss libraries. The holdings extend from books and maps to illustrated material – from the beginnings of printing to the 20th century.

e-rara.ch met en ligne des reproductions numériques d'imprimés conservés dans les bibliothèques de Suisse. L'éventail va des livres aux documents iconographiques en passant par les cartes – des débuts de l'imprimerie jusqu'au 20e siècle.

e-rara.ch mette a disposizione in rete le edizioni antiche conservate nelle biblioteche svizzere. La collezione comprende libri, carte geografiche e materiale illustrato che risalgono agli inizi della tipografia fino ad arrivare al XX secolo.

Nutzungsbedingungen Dieses Digitalisat kann kostenfrei heruntergeladen werden. Die Lizenzierungsart und die Nutzungsbedingungen sind individuell zu jedem Dokument in den Titelinformationen angegeben. Für weitere Informationen siehe auch [Link]

Terms of Use This digital copy can be downloaded free of charge. The type of licensing and the terms of use are indicated in the title information for each document individually. For further information please refer to the terms of use on [Link]

Conditions d'utilisation Ce document numérique peut être téléchargé gratuitement. Son statut juridique et ses conditions d'utilisation sont précisés dans sa notice détaillée. Pour de plus amples informations, voir [Link]

Condizioni di utilizzo Questo documento può essere scaricato gratuitamente. Il tipo di licenza e le condizioni di utilizzo sono indicate nella notizia bibliografica del singolo documento. Per ulteriori informazioni vedi anche [Link]

ΔΙΟΔΩΡΟΥ
ΤΟΥ ΣΙΚΕΛΙΩΤΟΥ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΚΗΣ
ΒΙΒΛΙΟΣ ΠΡΩΤΗ.

In PROOEMIO laudantur C. 1. utilitates historiae, quum
omnis, tum imprimis catholicae, quae quasi quaedam providen-
tiae administra, omnium gentium, tanquam tutius, civitatis, res
sub uno aspectu ponit. Eam optime docere, quum doceat citra
experiri periculum, et rebus agendis adesse consiliatricem plus
quam oculis, prudentiae, (C. 2.) tum universae de genere hu-
mano praeclare mereri etiam eo, quod virtutum ac vitiorum ex-
empla aeternae memoriae tradens, homines ad bene de aliis
merendum inflammaret.

Τοῖς τὰς κοινὰς ἱστορίας πραγματευσαμένοις με-
γάλως χάριτας ἀπονέμειν δίκαιον πάντας ἀνθρώ-
πους, ὅτι τοῖς ἰδίοις πόνοις ὠφελῆσαι τὸν κοινὸν
βίον ἐφιλοτιμήθησαν. Ἀκίνδυνον γὰρ διδασκα-
λίαν τοῦ συμφέροντος εἰσηγησάμενοι, καλλίστην
ἐμπειρίαν διὰ τῆς πραγματείας ταύτης περιποιούσιν
τοῖς ἀναγινώσκουσιν. Ἡ μὲν γὰρ ἐκ τῆς πείρας
ἐκάστου μάθησις μετὰ πολλῶν πόνων καὶ κινδύνων
ποιεῖ τῶν χρησίων ἕκαστα διαγινώσκειν. (καὶ διὰ
τοῦτο τῶν ἡρώων ὁ πολυπειρώτατος μετὰ μεγάλων
ἀτυχημάτων

πολλῶν ἀνθρώπων ἶδεν ἄσπετα καὶ νόον ἔργων.)
ἡ δὲ διὰ τῆς ἱστορίας περιγινόμενη σύνεσις τῶν ἄλ-

λοτριῶν ἀποτευγμάτων τε καὶ κατορθωμάτων, ἀπει-
 ρατον κακῶν ἔχει διδασκαλίαν. Ἐπειτα πάντας ἀν-
 θρώπους, μετέχοντας μὲν τῆς πρὸς ἀλλήλους συγ-
 γενείας, τόποις δὲ καὶ χρόνοις διεστηκότας, ἐφιλο-
 τιμήθησαν ὑπὸ μίαν καὶ τὴν αὐτὴν σὺνταξιν ἀγα-
 γεῖν, ὥς περ τινὲς ὑπουργοὶ τῆς θείας προνοίας
 γεννηθέντες. Ἐκείνη τε γὰρ τὴν τῶν ὁραμένων
 ἀστρων διακόσμησιν καὶ τὰς τῶν ἀνθρώπων φύσεις
 εἰς κοινὴν ἀναλογίαν συνθεῖσα, κυκλεῖ συνεχῶς ἅ-
 παντα τὸν αἰῶνα, τὸ ἐπιβάλλον ἐκάστοις ἐκ τῆς
 πεπωμένης μερίζουσα. Οἱ τε τὰς κοινὰς τῆς οἰ-
 κουμένης πράξεις, καθάπερ μιᾷ πόλει, ἀναγρά-
 ψαντες, ἓνα λόγον καὶ κοινὸν χρηματιστήριον τῶν
 συντετελεσμένων ἀπέδειξαν τὰς ἐαυτῶν πραγματείας.
 Καλὸν γὰρ τὸ δύνασθαι τοῖς τῶν ἄλλων ἀγνοήμασι
 πρὸς διόρθωσιν χρῆσθαι παραδείγμασι, καὶ πρὸς
 τὰ συγκυροῦντα ποικίλως κατὰ τὸν βίον ἔχειν μὴ
 ζήτησιν τῶν πρασσομένων, ἀλλὰ μίμησιν τῶν ἐπιτε-
 τευγμένων. Καὶ γὰρ τοὺς πρεσβυτάτους ταῖς ἡλι-
 κίαις ἅπαντες τῶν νεωτέρων προκρίνουσιν ἐν ταῖς
 συμβουλίαις, διὰ τὴν ἐκ τοῦ χρόνου περιγεγενημέ-
 νην αὐτοῖς ἐμπειρίαν· ἥς τοσοῦτον ὑπερέχειν συμ-
 βέβηκε τὴν ἐκ τῆς ἱστορίας μάθησιν, ὅσον καὶ τῷ
 πλήθει τῶν πραγμάτων προτεροῦσαν αὐτὴν ἐπεγνώ-
 καμεν. Διὸ καὶ πρὸς ἀπάσας τὰς τοῦ βίου περιστά-
 σεις χρησιμωτάτην ἂν τις εἶναι νομίσειε τὴν ταύτης
 ἀνάληψιν. Τοῖς μὲν γὰρ νεωτέροις τὴν τῶν γεγη-
 ρακότων περιποιεῖ σὺννεσιν, τοῖς δὲ πρεσβυτέροις
 πολλαπλασιάζει τὴν ὑπάρχουσαν ἐμπειρίαν· καὶ

τοὺς μὲν ἰδιώτας ἄξιους ἡγεμονίας κατασκευάζει, τοὺς δ' ἡγεμόνας τῷ διὰ τῆς δόξης ἀθανατισμῷ προτρέπεται τοῖς καλλίστοις τῶν ἔργων ἐπιχειρεῖν. Χωρὶς δὲ τούτων, τοὺς μὲν στρατιώτας τοῖς μετὰ τὴν τελευταίαν ἐπαίνοις ἐτοιμοτέρους κατασκευάζει πρὸς τοὺς ὑπὲρ τῆς πατρίδος κινδύνους, τοὺς δὲ πονηροὺς τῶν ἀνθρώπων ταῖς αἰωναῖς βλασφημίαις ἀποτρέπει τῆς ἐπὶ τὴν κακίαν ὁρμῆς.

2. Καθόλου δὲ διὰ τὴν ἐκ ταύτης ἐπ' ἀγαθῷ μνήμην, οἱ μὲν κίεσται πόλεων γενέσθαι προσκλήθησαν, οἱ δὲ νόμους εἰσηγήσασθαι περιέχοντας τῷ κοινῷ βίῳ τὴν ἀσφάλειαν, πολλοὶ δ' ἐπιστήμας καὶ τέχνας ἐξευρεῖν ἐφιλοτιμήθησαν πρὸς εὐεργεσίαν τοῦ γένους τῶν ἀνθρώπων. Ἐξ ἀπάντων δὲ συμπληρουμένης τῆς εὐδαιμονίας, ἀποδοτέον τῶν ἐπαινῶν τὸ πρωτεῖον τῇ τούτων μάλιστ' αἰτία ἱστορίᾳ. Ἠγητέον γὰρ εἶναι ταύτην φυλακὴν μὲν τῆς τῶν ἀξιολόγων ἀρετῆς, μάρτυρα δὲ τῆς τῶν φαύλων κακίας, εὐεργέτιν δὲ τοῦ κοινοῦ γένους τῶν ἀνθρώπων. Εἰ γὰρ ἢ τῶν ἐν ἄδου μυθολογία, τὴν ὑπόθεσιν πεπλασμένην ἔχουσα, πολλὰ συμβάλλεται τοῖς ἀνθρώποις πρὸς εὐσέβειαν καὶ δικαιοσύνην· πόσω μᾶλλον ὑποληπτέον τὴν προσφῆτιν τῆς ἀληθείας ἱστορίαν, τῆς ὅλης φιλοσοφίας οἷον ἐκ μητρόπολιν οὔσαν, ἐπισκευάσαι δύνασθαι τὰ ἔθνη μᾶλλον πρὸς καλοκάγαθίαν; Πάντες γὰρ ἄνθρωποι διὰ τὴν τῆς φύσεως ἀσθένειαν βιοῦσι μὲν ἀκαριαῖόν τι μέρος τοῦ παντός αἰῶνος, τελευτήκασιν δὲ πάντα τὸν ὕστερον χρόνον· καὶ τοῖς μὲν ἐν τῷ ζῆν μηδὲν ἀξιο-

λογὸν πράξασιν, ἅμα ταῖς τῶν σωμάτων τελευταῖς
 συναποθνήσκει καὶ τὰ ἄλλα πάντα τὰ κατὰ τὸν
 βίον· τοῖς δὲ δι' ἀρετὴν περιποιησαμένοις δόξαν,
 αἱ πράξεις ἅπαντα τὸν αἰῶνα μνημονεύονται, δια-
 βοώμεναι τῷ θειοτάτῳ τῆς ἱστορίας στόματι. Κα-
 λὸν δ' οἶμαι τοῖς εὖ φρονοῦσι θνητῶν πόνοιν ἀντι-
 καταλλάσσασθαι τὴν ἀθάνατον εὐφημίαν. Ἡρακλῆς
 μὲν γὰρ ὁμολογεῖται πάντα τὸν γενόμενον αὐτῷ κατ'
 ἀνθρώπους χρόνον ὑπομεῖναι μεγάλους καὶ συνεχεῖς
 πόνοιν καὶ κινδύνους ἑκουσίως, ἵνα τὸ γένος τῶν
 ἀνθρώπων εὐεργετήσας τύχῃ τῆς ἀθανασίας· τῶν
 δὲ ἄλλων ἀγαθῶν ἀνδρῶν οἱ μὲν ἡρωϊκῶν, οἱ δὲ
 ἰσοθέων τιμῶν ἔτυχον· πάντες δὲ μεγάλων ἐπαινῶν
 ἠξιώθησαν, τὰς ἀρετὰς αὐτῶν τῆς ἱστορίας ἀπαθα-
 νατιζούσης. Τὰ μὲν γὰρ ἄλλα μνημεῖα διαμένει
 χρόνον ὀλίγον, ὑπὸ πολλῶν ἀναιρούμενα περιστά-
 σεων· ἡ δὲ τῆς ἱστορίας δύναμις ἐπὶ πᾶσαν τὴν οἰ-
 κουμένην διήκουσα, τὸν πάντα τὰλλα λυμαινόμενον
 χρόνον ἔχει φύλακα τῆς αἰωνίου παραδόσεως τοῖς
 ἐπιγινομένοις. Συμβάλλεται δ' αὕτη καὶ πρὸς λό-
 γου δύναμιν, οὗ καλλίον ἕτερον οὐκ ἂν τις εὐαδῶς
 εὔροι. Τούτῳ γὰρ οἱ μὲν Ἕλληνες τῶν βαρβάρων,
 οἱ δὲ πεπαιδευμένοι τῶν ἀπαιδεύτων προέχουσι·
 πρὸς δὲ τοῦτοις, διὰ μόνου τοῦτου δυνατόν ἐστιν
 ἵνα τῶν πολλῶν περιγενέσθαι· καθόλου δὲ φαίνε-
 ται πᾶν τὸ προσιεθὲν τοιοῦτον, ὅποιον ἂν ἡ τοῦ
 λέγοντος δύναμις παραστήσῃ. Καὶ τοὺς ἀγαθοὺς
 ἄνδρας ἄξιους λόγου προσαγορεύομεν, ὥς τοῦτο τὸ
 πρῶτον τῆς ἀρετῆς περιπεποιημένους. Εἰς πλείω

δὲ μέρη τοῦτου διηρημένον, συμβαίνει τὴν μὲν ποιητικὴν τέρπειν μᾶλλον ἢ περ ὠφελεῖν, τὴν δὲ νομοθεσίαν κολάζειν, οὐ διδάσκειν· παραπλησίως δὲ καὶ τὰλλα μέρη, τὰ μὲν μηδὲν συμβαλλεσθαι πρὸς εὐδαιμονίαν, τὰ δὲ μειγμένην ἔχειν τῷ συμφέροντι τὴν βλάβην, ἕνα δὲ κατεψεύσθαι τῆς ἀληθείας· μόνην δὲ τὴν ἱστορίαν, συμφωνούντων ἐν αὐτῇ τῶν λόγων τοῖς ἔργοις, ἅπαντα τὰλλα χρήσιμα τῇ γραφῇ περιειληφέναι. Ὁρᾶσθαι γὰρ αὐτὴν προτροπὴν ἐπὶ δικαιοσύνην, κατηγοροῦσαν τῶν φαύλων, ἐγκωμιάζουσαν τοὺς ἀγαθοὺς, τὸ σύνολον ἐμπειρίαν μεγίστην περιποιούσαν τοῖς ἐντυχάνουσι.

(C. 3.) Sed hanc tanti operis praestantiam quoniam aliorum historicorum libri aut non fuerint assecuti, aut etiam imperfecti manserint, optabile videri catholicae historiae opus, a mythicis temporibus populorum deductum ad novissimam aetatem ordine chronologico. (C. 4.) Eius formae hoc opus suum, studio 30 annorum confectum, et subsidiis elaboratum quum aliis, tum Romae repertis latinis, auctor describit, ostenditque, primis 3 libris contineri vetustissima Barbarorum, proximis 3 Graecorum ad bellum fere Troianum, tum sequentibus 11 res ab eo bello ad mortem Alexandri, ultimis 23 denique reliquas gentium historias usque ad Olymp. 180.

3. Διὸ καὶ θεωροῦντες ἡμεῖς δικαίως ἀποδοχῆς τυγχάνοντες τοὺς ταύτην πραγματευσαμένους, προήχθημεν ἐπὶ τὸν ὅμοιον τῆς ὑποθέσεως ζῆλον. Ἐπιστήσαντες δὲ τὸν νοῦν τοῖς πρὸ ἡμῶν συγγραφεῦσιν, ἀπεδεξάμεθα μὲν ὥς ἐνι μάλιστα τὴν προαίρεσιν αὐτῶν, οὐ μὴν ἐξειργᾶσθαι πρὸς τὸ συμφέρον καὶ τὸ δυνατόν τὰς πραγματείας αὐτῶν ὑπελάβομεν. Κειμένης γὰρ ἐν τοῖς ἀναγνώσκουσι τῆς ἀφελείας, ἐν τῷ πλείσταις καὶ ποικιλωτάταις περιστάσεσι λαμ-

βάνειν, οἱ πλεῖστοι μὲν ἔθνους ἢ μιᾶς πόλεως αὐ-
 τοτελεῖς πολέμους ἀνέγραψαν, ὀλίγοι δ' ἀπὸ τῶν
 ἀρχαίων χρόνων ἀρξάμενοι, τὰς κοινὰς πράξεις
 ἐπεχείρησαν ἀναγράφειν μέχρι τῶν καθ' αὐτοὺς και-
 ρῶν. Καὶ τούτων οἱ μὲν τοὺς οἰκείους χρόνους ἐκά-
 στοις οὐ παρέξεν, οἱ δὲ τὰς τῶν βαρβάρων πρά-
 ξεις ὑπερέβησαν. Ἐτι δ' οἱ μὲν τὰς παλαιὰς μυ-
 θολογίας διὰ τὴν δυσχέρειαν τῆς πραγματείας ὑπε-
 δοκίμασαν· οἱ δὲ τὴν ὑπόστασιν τῆς ἐπιβολῆς οὐ
 συνετέλεσαν, μεσολαβηθέντες τὸν βίον ὑπὸ τῆς πε-
 προμένης· τῶν δὲ τὴν ἐπιβολὴν ταύτης τῆς πρα-
 γματείας πεποιημένων οὐδεὶς προεβίβασε τὴν ἱστο-
 ρίαν κατωτέρω τῶν Μακεδονικῶν καιρῶν. Οἱ μὲν
 γὰρ εἰς τὰς Φιλίππου πράξεις, οἱ δ' εἰς τὰς Ἀλε-
 ξάνδρου, τινὲς δ' εἰς τοὺς διαδόχους ἢ τοὺς ἐπιγό-
 νους κατέστρεψαν τὰς συντάξεις. Πολλῶν δὲ καὶ
 μεγάλων τῶν μετὰ ταῦτα πράξεων ἀπολελειμμένων
 μέχρι τοῦ καθ' ἡμᾶς βίου, τῶν ἱστοριογράφων οὐ
 δεῖς ἐπεβάλετο αὐτὰς μιᾶς συντάξεως περιγραφῇ
 πραγματεύεσθαι, διὰ τὸ μέγεθος τῆς ὑποθέσεως.
 Ἀπὸ καὶ ἐξῆμμένων τῶν τε χρόνων καὶ τῶν πρά-
 ξων ἐν πλείοσι πραγματείαις καὶ διαφόροις συγγρα-
 φέυσι, δυσπερίληπτος ἢ τούτων ἀνάληψις γίνεται
 καὶ δυσμνημόνευτος. Ἐξετάσαντες οὖν τὰς ἐκάστου
 τούτων διαθέσεις, ἐκρίναμεν ὑπόθεσιν ἱστορικὴν
 πραγματεύεσθαι, τὴν πλεῖστα μὲν ὠφελῆσαι δυ-
 ναμένην, ἐλάχιστα δὲ τοὺς ἀναγινώσκοντας ἐνοχλή-
 σουσαν. Ἐγὼ γὰρ τις τὰς εἰς μνήμην παραδεδομένας
 τοῦ σύμπαντος κόσμου πράξεις, ὥσπερ τινὸς μιᾶς

πόλεως ἀρξάμενος ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων, ἀναγράψαι κατὰ τὸ δυνατόν μέχρι τῶν καθ' αὐτὸν καιρῶν, πόνον μὲν ἂν πολὺν ὑπομίνειν δηλονότι, πραγματείαν δὲ πασῶν εὐχρηστοτάτην συντάξαι τοῖς φιλαναγνωστοῦσιν. Ἐξέσται γὰρ ἐκ ταύτης ἑκαστον πρὸς τὴν ἰδίαν ὑπόστασιν ἐτοιμῶς λαμβάνειν τὸ χρήσιμον, ὥσπερ ἐκ μεγάλης ἀρουόμενον πηγῆς. Τοῖς μὲν γὰρ ἐπιβαλλομένοις διεξιέναι τὰς τῶν τοσοῦτων συγγραφέων ἱστορίας, πρῶτον μὲν οὐ ῥᾶδιον εὐπορεῖσθαι τῶν εἰς τὴν χρεῖαν πιπτουσῶν βιβλίων, ἔπειτα διὰ τὴν ἀνωμαλίαν καὶ τὸ πλῆθος τῶν συνταγμάτων δυσκατάληπτος γίνεται τελείως ἡ τῶν πεπραγμένων ἀνάλυσις. Ἢ δ' ἐν μιᾷ συντάξεως πραγματεία τὸ τῶν πράξεων εἰρόμενον ἔχουσα, τὴν μὲν ἀνάγνωσιν ἐτοιμὴν παρέχεται, τὴν δ' ἀνάληψιν ἔχει παντελῶς εὐπαρακολούθητον. Καθόλου δὲ τῶν ἄλλων τοσοῦτον ὑπερέχειν ταύτην ἡγητέον, ὅσα χρησιμώτερόν ἐστι τὸ πᾶν τοῦ μέρους, καὶ τὸ συνεχές τοῦ διηρημένου, πρὸς δὲ τοῦτοις, τὸ διηρημένον τοῖς χρόνοις, τοῦ μηδὲ γνωσκομένου, τίσιν ἐπράχθη καιροῖς.

4. Διόπερ ἡμεῖς δρωῖντες ταύτην τὴν ὑπόθεσιν χρησιμωτάτην μὲν οὖσαν, πολλοῦ δὲ πόνου καὶ χρόνου προσδεομένην, τριάκοντα μὲν ἔτη περὶ αὐτὴν ἐπραγματεύθημεν, μετὰ δὲ πολλῆς κακοπαθείας καὶ κινδύνων ἐπῆλθομεν πολλὴν τῆς τε Ἀσίας καὶ τῆς Εὐρώπης, ἵνα τῶν ἀναγκαιοτάτων καὶ πλείστων μερῶν αὐτίδῃται γεννηθῶμεν. Πολλὰ γὰρ παρὰ τὰς ἀγνοίας τῶν τόπων διήμαρτον οὐχ οἱ τυχόντες μό-

νον τῶν συγγραφέων, ἀλλὰ τινες καὶ τῶν τῇ δόξῃ
 πεπωτευκότων. Ἀφορμῇ δὲ πρὸς τὴν ἐπιβολὴν
 ταύτην ἐκρησάμεθα, μάλιστα μὲν τῇ πρὸς τὴν
 πραγματείαν ἐπιθυμίᾳ, (ὃδ' ἦν πᾶσιν ἀνθρώποις τὸ
 δοκοῦν ἄπορον εἶναι τυγχάνει συντελείας) ἔπειτα καὶ
 διὰ τὴν ἐν τῇ Ῥώμῃ χορηγίαν τῶν πρὸς τὴν ὑποκει-
 μένην ὑπόθεσιν ὑγκρόντων. Ἡ γὰρ ταύτης τῆς πό-
 λεως ὑπεροχὴ διατείνουσα τῇ δυνάμει πρὸς τὰ πέ-
 ρατα τῆς οἰκουμένης, ἐτοιμοτάτας καὶ πλείστας ἡμῖν
 ἀφορμὰς παρέσχετο, παρεπιδημήσασιν ἐν αὐτῇ
 πλείω χρόνον. Ἡμεῖς γὰρ ἐξ Ἀγυρίου τὸ γένος τῆς
 Σικελίας ὄντες, καὶ διὰ τὴν ἐπιμιξίαν τοῖς ἐν τῇ
 γῇ πολλὴν ἐμπειρίαν τῆς Ῥωμαίων διαλέκτου πε-
 ριπεποιημένοι, πάσας τὰς τῆς ἡγεμονίας ταύτης
 πράξεις ἀκριβοῶς ἀνελάβομεν ἐκ τῶν παρ' ἐκείνοις
 ὑπομνημάτων ἐκ πολλῶν χρόνων τετηρημένων. Πε-
 ποιήμεθα δὲ τὴν ἀρχὴν τῆς ἱστορίας ἀπὸ τῶν μυ-
 θολογουμένων παρ' Ἑλλήσι τε καὶ βαρβάροις, ἐξε-
 τάσαντες τὰ παρ' ἐκάστοις ἱστοροῦμένα κατὰ τοὺς
 ἀρχαίους χρόνους, ἐφ' ὅσον ἡμῖν ἡ δύναμις. Ἐπεὶ
 δ' ἡ μὲν ὑπόθεσις ἔχει τέλος, αἱ βίβλοι δὲ μέχρι τοῦ
 νῦν ἀνέκδοτοι τυγχάνουσιν οὔσαι, βούλομαι βρα-
 χέα προδιορίσαι περὶ ὅλης τῆς πραγματείας. Τῶν
 γὰρ βιβλίων ἡμῖν ἐξ αἱ πρῶται περιέχουσι τὰς πρὸ
 τῶν Τρωϊκῶν πράξεις καὶ μυθολογίας· καὶ τού-
 των αἱ μὲν προηγούμεναι τρεῖς τὰς βαρβαρικὰς,
 αἱ δ' ἐξῆς σχεδὸν τὰς τῶν Ἑλλήνων ἀρχαιολογίας.
 Ἐν δὲ ταῖς μετὰ ταύτας ἑνδεκα, τὰς ἀπὸ τῶν
 Τρωϊκῶν κοινὰς πράξεις ἀναγεγράφαμεν, ἕως τῆς

Ἀλεξάνδρου τελευτῆς. Ἐν δὲ ταῖς ἐξῆς εἴκοσι καὶ
 τριοῖ βίβλοις τὰς λοιπὰς ἀπάσας κατετάξαμεν, μέ-
 χρι τῆς ἀρχῆς τοῦ συστάντος πολέμου Ῥωμαίους
 πρὸς Κελτοὺς, καθ' ὃν ἡγούμενος Γάιος Ἰούλιος
 Καῖσαρ, ὁ διὰ τὰς πράξεις προσαγορευθεὶς Θεός,
 κατεπολέμησε μὲν τὰ πλεῖστα καὶ μαχिमώτατα τῶν
 Κελτῶν ἔθνη, προσέβιβασε δὲ τὴν ἡγεμονίαν τῆς
 Ῥώμης μέχρι τῶν Βρεττανικῶν νήσων. Τοῦτου δ'
 αἱ πρῶται πράξεις ἀπετελέσθησαν Ὀλυμπιάδος τῆς
 ἑκατοστῆς καὶ ὀγδοηκοστῆς κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος,
 ἐπ' ἀρχοντος Ἀθήνησιν Ἡρώδου.

(C. 5.) Itaque universo opere spatium comprehendi 1128 an-
 norum, detractis temporibus ante bellum Troianum, a quo
 ad reditum Heraclidarum numerari 80 annos, hinc ad primam
 Olympiadem 328, atque hinc ad operis terminum 720.

5. Τῶν δὲ χρόνων τούτων περιειλημμένων ἐν
 ταύτῃ τῇ πραγματείᾳ, τοὺς μὲν πρὸ τῶν Τρωϊκῶν
 οὐ διοριζόμεθα βεβαίως, διὰ τὸ μηδὲν παράπηγμα
 παρειληφέναι περὶ τούτων πιστευόμενον. Ἀπὸ δὲ
 τῶν Τρωϊκῶν, ἀκολουθῶς Ἀπολλοδώρῳ τῷ Ἀθηναίῳ,
 τίθεμεν ὀγδοήκοντα ἔτη πρὸς τὴν κάθοδον τῶν
 Ἡρακλειδῶν· ἀπὸ δὲ ταύτης ἐπὶ τὴν πρώτην Ὀλυμ-
 πιάδα, δυσὶ λείπονται τῶν τριακοσίων καὶ τριάκοντα·
 συλλογιζόμενοι τοὺς χρόνους ἀπὸ τῶν ἐν Λακεδαι-
 μοι βασιλευσάντων. Ἀπὸ δὲ τῆς πρώτης Ὀλυμπιά-
 δος εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ Κελτικοῦ πολέμου (ἣν τελευ-
 τὴν πεποιήμεθα τῆς ἱστορίας) ἑπτακόσια καὶ τριά-
 κοντα. Ὡστε τὴν ὅλην πραγματείαν ἡμῶν, τεσ-
 σαρὰκοντα βίβλων οὖσαν, περιέχειν ἔτη δυσὶ λείπον-

τα τῶν χιλίων ἑκατὸν τεσσαράκοντα, χωρὶς τῶν χρόνων τῶν περιεχόντων τὰς πρὸ τῶν Τρωϊκῶν πράξεις. Ταῦτα μὲν οὖν ἀκριβῶς προδιωρισάμεθα, βουλόμενοι τοὺς μὲν ἀναγιγνώσκοντας εἰς ἐννοίαν ἀγαγεῖν τῆς ὅλης προθέσεως· τοὺς δὲ διασκευάζειν εἰώθοντας τὰς βίβλους ἀποτρέψαι τοῦ λυμαινεσθαι τὰς ἀλλοτριᾶς πραγματείας. Ἡμῖν δὲ παρ' ὅλην τὴν ἱστορίαν τὰ μὲν γραφέντα καλῶς, μὴ μετεχέτω φθορᾶς· τὰ δὲ ἀγνοήθεντα τυγχάνετω διορθώσεως ὑπὸ τῶν δυνατωτέρων. Διελλυθότες δὲ ὑπὲρ ὧν προηροῦμεθα, τὴν ἐπαγγελίαν τῆς γραφῆς βεβαιοῦν ἐγχειρήσομεν.

(C. 6.) Iam narrationem rerum ipsam aggressurus primum quaerit de hominum rerumque origine. Duas de ea sententias. Quarum (C. 7.) probabiliorē declarat eam, quae mundum et genitum ponit et corruptibilem. Brevia cosmogonia quaedam.

6. **Π**ερὶ μὲν οὖν θεῶν τίνες ἐννοίας ἔσχον οἱ πρῶτοι καταδείξαντες τιμᾶν τὸ θεῖον, καὶ περὶ τῶν μυθολογουμένων ἑκάστου τῶν ἀθανάτων, τὰ μὲν πολλὰ συντάξασθαι πειρασόμεθα κατ' ἰδίαν, διὰ τὸ τὴν ὑπόθεσιν ταύτην πολλοῦ λόγου προσδεῖσθαι· ὅσα δ' ἂν ταῖς προκειμέναις ἱστορίαις εἰκότα δόξωμεν ὑπάρχειν, παραθήσομεν ἐν κεφαλαίοις, ἵνα μὴ δὲν τῶν ἀκοῆς ἀξίων ἐπιζητῇται. Περὶ δὲ τοῦ γένους τῶν ἀπάντων ἀνθρώπων, καὶ τῶν प्राχθέντων ἐν τοῖς γνωριζομένοις μέρεσι τῆς οἰκουμένης, ὡς ἂν ἐνδέχεται περὶ τῶν οὕτω παλαιῶν, ἀκριβῶς ἀναγράψομεν, ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων ἀρξάμενοι.

Περὶ τῆς πρώτης τοίνυν γενέσεως πῶν ἀνθρώπων διτταὶ γεγονάσιν ἀποφάσεις παρὰ τοῖς νομιμωτάτοις τῶν τε φυσιολόγων καὶ τῶν ἱστορικῶν. Οἱ μὲν γὰρ αὐτῶν ἀγέννητον καὶ ἀφθαρτον ὑποστήσαντες τὸν κόσμον, ἀπεφάνησαντο καὶ τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων ἐξ αἰῶνος ὑπάρχειν, μηδέποτε τῆς αὐτῶν τεκνώσεως ἀρχὴν ἐσχηκυίας. Οἱ δὲ γεννητὸν καὶ φθαρτὸν εἶναι νομίσαντες, ἔφησαν ὁμοίως ἐκείνοις τοὺς ἀνθρώπους τυχεῖν τῆς πρώτης γενέσεως ὠρισμένοις χρόνοις.

Τ. Κατὰ γὰρ τὴν ἐξ ἀρχῆς τῶν ὄλων σύστασιν μίαν ἔχειν ἰδέαν οὐρανόθεν τε καὶ γῆν, μεμιγμένης αὐτῶν τῆς φύσεως. Μετὰ δὲ ταῦτα, δραστήντων τῶν σωμάτων ἀπ' ἀλλήλων, τὸν μὲν κόσμον περιλαβεῖν ἅπασαν τὴν ὁρωμένην ἐν αὐτῷ σύνταξιν, τὸν δ' ἄερα κινήσεως τυχεῖν συνεχοῦς· καὶ τὸ μὲν πυρῶδες αὐτοῦ πρὸς τοὺς μεταωροτάτους τόπους συνδραμεῖν, ἀνωφεροῦς οὔσης τῆς τοιαύτης φύσεως διὰ τὴν κορυφότητα. Ἀφ' ἧς αὐτίας τὸν μὲν ἥλιον καὶ τὸ λοιπὸν πλῆθος τῶν ἀστρῶν ἐναποληφθῆναι τῇ πίσει δίνῃ. Τὸ δὲ ἰλυῶδες καὶ θολερὸν μετὰ τῆς τῶν ὑγρῶν συγκρίσεως ἐπὶ ταῦτό καταστῆναι, διὰ τὸ βάρος. Εἰλούμενον δ' ἐν ἑαυτῷ καὶ συστρέφόμενον συνεχῶς, ἐκ μὲν τῶν ὑγρῶν τὴν θάλασσαν, ἐκ δὲ τῶν στερεμνωτέρων ποιῆσαι τὴν γῆν πηλώδη καὶ παντελῶς ἀπαλὴν. Ταύτην δὲ τὸ μὲν πρῶτον τοῦ περὶ τὸν ἥλιον πυρός καταλάμπαντός, πῆξιν λαβεῖν, ἔπειτα διὰ τὴν θερμασίαν ἀναξυμουμένης τῆς ἐπιφανείας, συνοιδῆσαι τινα τῶν ὑγρῶν κατὰ

πολλοὺς τόπους, καὶ γενέσθαι περὶ αὐτὰ σηπεδόνας
 ὕμιν λεπτοῖς περιεχομένας. ὅπερ ἐν τοῖς ἔλεσι καὶ
 ταῖς λιμνάζουσιν τῶν τόπων ἐστὶ καὶ νῦν ὁρᾶσθαι
 γινόμετον, ἐπειδὴν τῆς χώρας κατεφυγμένης ἀφνω
 διάπυρος ὁ αἴθρ' γένηται, μὴ λαβὼν τὴν μεταβολὴν
 ἐκ τοῦ καὶ ὀλίγον. Ζωογονουμένων δὲ τῶν ὑγρῶν
 διὰ τῆς θερμασίας τὸν εἰρημένον τρόπον, τὰς μὲν
 νύκτας λαμβάνειν αὐτίκα τὴν τροφήν ἐκ τῆς πι-
 πτούσης ὑπὸ τοῦ περιέχοντος ὁμίχλης, τὰς δ' ἡμέ-
 ρας ὑπὸ τοῦ αἵματος στερεοῦσθαι. Τὸ δ' ἔσχα-
 τον, τῶν κυόφορουμένων τὴν τελείαν αὐξήσιν λαβόν-
 των, καὶ τῶν ὑμῶν διακαυνθέντων τε καὶ περιθ-
 ραγέντων, ἀναφυῆναι παντοδαποὺς τύπους ζώων.
 Τούτων δὲ τὰ μὲν πλείστης θερμασίας κεκοινωνήκο-
 τα, πρὸς τοὺς μετεώρους τόπους ἀπελθεῖν, γενόμε-
 να πιτηνά. Τὰ δὲ γεώδους ἀντεχόμενα συγκρίσειος,
 ἐν τῇ τῶν ἑρπετῶν καὶ τῶν ἄλλων τῶν ἐπιγείων
 τάξει καταριθμηθῆναι. τὰ δὲ φύσεως ὑγροῦς μάλι-
 στα μετελληφότα, πρὸς τὸν ὁμογενῆ τόπον συνδρα-
 μεῖν, ὀνομασθέντα πλωτά. Τὴν δὲ γῆν αἰὲν μάλ-
 λον στερεουμένην ὑπὸ τε τοῦ περὶ τὸν ἥλιον πυρός
 καὶ τῶν πνευμάτων, τὸ τελευταῖον μηκέτι δύνασθαι
 μηδὲν τῶν μεζόνων ζωογονεῖν, ἀλλ' ἐκ τῆς πρὸς ἄλ-
 ληλα μίξεως ἕκαστα γεννᾶσθαι τῶν ἐμψύχων. Ἔστι
 δὲ περὶ τῆς τῶν ὅλων φύσεως οὐδ' Εὐροπίδης
 διαφωνεῖν τοῖς προειρημένοις, μαθητὴς ὢν Ἀναξα-
 γόρου τοῦ φυσικοῦ. Ἐν γὰρ τῇ Μελανίππῃ τίθη-
 σιν οὕτως·

Ἦς οὐρανὸς τε γαῖα τε ἦν μορφὴ μία.

Ἐπεὶ δ' ἐχωρίσθησαν ἀλλήλων διχα, τίτιουσιν πάντα κἀνέδωκαν εἰς φάος, δένδρη, πετεινὰ, θήρας, οὓς θ' ἄλμῃ τρέφει, γένος τε θνητῶν.

(C. 8.) Hominum primorum vita victusque ferinus, mox associatio, dein sermo excullus; sed pro variis locis varius, ac paulatim artes inventae necessitate magistra.

§. Καὶ περὶ μὲν τῆς πρώτης τῶν ὄλων γενέσεως τοιαῦτα παρελήφαμεν. Τοὺς δὲ ἐξ ἀρχῆς γεννηθέντας τῶν ἀνθρώπων φασὶν ἐν ἀτάκτῃ καὶ θηριώδει βίῳ καθεστῶτας, σποράδην ἐπὶ τὰς νομάς ἐξίειναι, καὶ προσφέρεισθαι τῆς τε βοιάνης τὴν προσηνεστάτην καὶ τοὺς αὐτομάτους ἀπὸ τῶν δένδρων καρπούς. Καὶ πολεμουμένους μὲν ὑπὸ τῶν θηρίων, ἀλλήλοις βρηθεῖν ὑπὸ τοῦ συμφέροντος διδασκομένους, ἀθροιζομένους δὲ διὰ τὸν φόβον, ἐπιγινώσκειν ἐκ τοῦ κατὰ μικρὸν τοὺς ἀλλήλων τύπους. Τῆς φωνῆς δ' ἀσήμου καὶ συγκεχυμένης οἴσης, ἐκ τοῦ κατ' ὀλίγον διαρθροῦν τὰς λέξεις, καὶ πρὸς ἀλλήλους τιθέντας σύμβολα περὶ ἐκάστου τῶν ὑποκειμένων, γινώριμον σφίσιν αὐτοῖς ποιῆσαι τὴν περὶ πάντων ἐρμηνείαν. Τοιούτων δὲ συστημάτων γινόμενων καθ' ἅπασαν τὴν οἰκουμένην, οὐχ ὁμόφωνον πάντας ἔχειν τὴν διάλεκτον, ἐκάστων ὡς εὖτυχε συνταξάντων τὰς λέξεις. Διὸ καὶ πανταίους τε ὑπάρχειν χαρακτῆρας διαλέκτων, καὶ τὰ πρῶτα γεγόμενα συστήματα τῶν ἀπάντων ἐθνῶν ἀρχέγονα γενέσθαι. Τοὺς οὖν πρώτους τῶν ἀνθρώπων, μηδενὸς τῶν πρὸς βίον χρησίμων εὗρημένου, ἐπιπόνως

διάγειν, γυμνοὺς μὲν ἐσθῆτος ὄντας, οἰκῆσεως δὲ καὶ πυρὸς ἀήθεις, τροφῆς δ' ἡμέρου παντελῶς ἀνενοήτους. Καὶ γὰρ τὴν συγκομιδὴν τῆς ἀγρίας τροφῆς ἀγνοοῦντας, μηδεμίαν τῶν καρπῶν εἰς τὰς ἐνδείας ποιεῖσθαι παράθειν. διὸ καὶ πολλοὺς αὐτῶν ἀπόλλυσθαι κατὰ τοὺς χειμῶνας, διὰ τε τὸ ψύχος καὶ τὴν σπάνιν τῆς τροφῆς. Ἐκ δὲ τούτου καὶ ὀλίγον ὑπὸ τῆς πείρας διδασκομένους, εἰς τε τὰ σπῆλαια καταφεύγειν ἐν τῷ χειμῶνι, καὶ τῶν καρπῶν τοὺς φυλάττεσθαι δυνάμενους ἀποτίθεσθαι. Γνωσθέντος δὲ τοῦ πυρὸς καὶ τῶν ἄλλων τῶν χρησίμων, κατὰ μικρὸν καὶ τὰς τέχνας εὐρεθῆναι, καὶ τὰλλα τὰ δυνάμενα τὸν κοινὸν βίον ὠφελεῖν. Καθόλου γὰρ πάντων τὴν χρεῖαν αὐτὴν διδάσκαλον γενέσθαι τοῖς ἀνθρώποις, ὑφηγουμένην οἰκείως τὴν ἐκάστου μάθησιν εὐφρεῖ ζῶν, καὶ συνεργοὺς ἔχοντι πρὸς ἅπαντα χεῖρας, καὶ λόγον καὶ ψυχῆς ἀγχίνοιαν. Καὶ περὶ μὲν τῆς πρώτης γενέσεως τῶν ἀνθρώπων καὶ τοῦ παλαιοτάτου βίου τοῖς ῥηθεῖσιν ἀρκεσθυσόμεθα, στοχαζόμενοι τῆς συμμετρίας.

(C. 9.) Antiquissima populorum incerta propter raras illo tempore literas, et aliis de causis. Incipit hinc Historia Aegyptiorum: (C. 10.) qui primos homines in Aegypto provenisse, et coeli sui elementia et Nili fecunditate probabile faciunt.

9. Περὶ δὲ τῶν πράξεων τῶν παραδεδομένων μὲν εἰς μνήμην, γενομένων δὲ ἐν τοῖς γνωριζομένοις τοποῖς τῆς οἰκουμένης διεξιέναι πειρασόμεθα. Τοὺς μὲν οὖν πρώτους ὑπάρξαντας βασιλεῖς οὐτ' αὐτοὶ λέγειν ἔχομεν, οὔτε τῶν ἱστορικῶν τοῖς ἐπαγγελλο-

μένοις εἰδέναι συγκατατιθέμεθα. Ἀδύνατον γὰρ τὴν
 εὗρεσιν τῶν γραμμάτων οὕτως εἶναι παλαιάν, ὥστε
 τοῖς πρώτοις βασιλεῦσιν ἡλικιώτιδα γενέσθαι. Εἰ
 δέ τις καὶ τοῦτο συγχωρήσῃ, τό γε τῶν ἱστοριο-
 γράφων γένος παντελῶς φαίνεται νεωστὶ τῷ κοινῷ
 βίῳ συνεσταμένοι. Περὶ δὲ τῆς τοῦ γένους ἀρχαι-
 ότητος οὐ μόνον ἀμφισβητοῦσιν Ἕλληνες, ἀλλὰ καὶ
 πολλοὶ τῶν βαρβάρων, ἑαυτοὺς αὐτόχθονας λέγον-
 τες, καὶ πρώτους τῶν ὑπάντων ἀνθρώπων εὗρετας
 γενέσθαι τῶν ἐν τῷ βίῳ χρησίμων, καὶ τὰς γενο-
 μένας παρ' αὐτοῖς πράξεις ἐκ πλείστων χρόνων ἀνα-
 γραφῆς ἤξιῶσθαι. Ἡμεῖς δὲ περὶ μὲν τῆς ἐκάστων
 παλαιότητος τὰκριβές, καὶ τίνων προτερεῖ τὰ ἔθνη
 τῶν ἄλλων τοῖς χρόνοις καὶ πόσοις ἔτεσιν, οὐκ ἂν
 διορισάμεθα. Τὰ δὲ λεγόμενα παρ' ἐκάστοις περὶ
 τῆς ἀρχαιότητος καὶ τῶν παλαιῶν πράξεων ἐν κε-
 φαλαίοις ἀναγράφομεν, στοχαζόμενοι τῆς συμμετρί-
 ας. Περὶ πρώτων δὲ τῶν βαρβάρων διεξιμεν, οὐκ
 ἀρχαιότερους αὐτοὺς ἡγούμενοι τῶν Ἑλλήνων, (κα-
 θάπερ Ἐφορος εἶρηκεν) ἀλλὰ προδιελθεῖν βουλόμε-
 νοι τὰ πλείστα τῶν περὶ αὐτοὺς, ὅπως ἀρξάμενοι
 τῶν παρὰ τοῖς Ἕλλησιν ἱστορουμένων, μηδεμίαν
 ἐν ταῖς ἀρχαιολογίαις ἑτερογενῇ προῆξιν παρεμβά-
 λωμεν. Ἐπεὶ δὲ κατὰ τὴν Αἴγυπτον θεῶν τε γε-
 νέσεις ὑπάρχει μυθολογοῦνται, αἱ τε τῶν ἀστρῶν
 ἀρχαιόταται παρατηρήσεις εὗρησθαι λέγονται, πρὸς
 δὲ τοῦτοις πράξεις ἀξιόλογοι καὶ πολλὰ μεγάλων
 ἀνδρῶν ἱστοροῦνται· ποιησόμεθα τῆς ἱστορίας τὴν
 ἀρχὴν διὰ τῶν κατ' Αἴγυπτον πραχθέντων.

10. Φασὶ τοίνυν Αἰγύπτιοι, κατὰ τὴν ἐξ ἀρχῆς τῶν ὅλων γένεσιν πρῶτους ἀνθρώπους γενέσθαι κατὰ τὴν Αἴγυπτον, διὰ τε τὴν εὐκρασίαν τῆς χώρας, καὶ διὰ τὴν φύσιν τοῦ Νείλου. Τοῦτον γὰρ πολὺγονον ὄντα, καὶ τὰς τροφὰς αὐτοφυεῖς παρέχόμενον, ῥαδίως ἐκτρέφειν τὰ ζωογονηθέντα· τὴν τε γὰρ τοῦ καλάμου ῥίζαν, καὶ τὸν λωτὸν, ἔτι δὲ τὸν Αἰγύπτιον κύαμον, καὶ τὸ καλούμενον κόρσεον, καὶ πολλὰ τοιαῦθ' ἕτερα τροφὴν ἐτοιμὴν παρέχεσθαι τῷ γένει τῶν ἀνθρώπων. Τῆς δ' ἐξ ἀρχῆς παρ' αὐτοῖς ζωογονίας τεκμήριον πειρῶνται φέρειν, τὸ καὶ νῦν ἔτι τὴν ἐν τῇ Θηβαΐδι χώραν κατὰ τινὰς καιροὺς τοσοῦτους καὶ τηλικούτους μῦς γεννᾶν, ὥστε τοὺς ἰδόντας τὸ γενόμενον ἐκπλήττεσθαι. Ἐνίοις γὰρ αὐτῶν ἕως μὲν τοῦ στήθους καὶ τῶν ἐμπροσθίων ποδῶν διατετυπῶσθαι, καὶ κίνησιν λαμβάνειν, τὸ δὲ λοιπὸν τοῦ σώματος ἔχειν ἀδιαλύπτου, μενούσης ἔτι κατὰ φύσιν τῆς βώλου. Ἐκ τούτου δ' εἶναι φανερόν, ὅτι κατὰ τὴν ἐξ ἀρχῆς τοῦ κόσμου οὐστασιν, τῆς γῆς εὐκρατοῦ καθεστώσης, μάλιστα ἂν ἔσχε τὴν γένεσιν τῶν ἀνθρώπων ἢ κατ' Αἴγυπτον χώραν. Καὶ γὰρ νῦν οὐδαμοῦ τῆς ἄλλης γῆς φουόσης οὐδὲν τῶν τοιούτων, ἐν μόνῃ ταύτῃ θεωρεῖσθαι τινὰ τῶν ἐμφύχων παραδόξως ζωογονούμεγα. Καθόλου δὲ λέγουσιν, εἴτε κατὰ τὸν ἐπὶ Λευκαλίωνος γενόμενον κατακλυσμὸν ἐφθάρη τὰ πλεῖστα τῶν ζώων, εἰκὸς μάλιστα διασεσῶσθαι τοὺς κατὰ τὴν Αἴγυπτον ὑπὸ τὴν μεσημβρίαν κατοικοῦντας, ὥς ἂν τῆς χώρας αὐτῶν οὐσης ἀνόμβρου κατὰ

τὸ πλεῖστον· εἴτε, καθάπερ τινὲς φασι, παντελοῦς
γενομένης τῶν ἐμψύχων φθορᾶς, ἢ γῇ πάλιν ἐξ ἀρ-
χῆς καινὰς ἤνεγκε, τῶν ζώων φύσεις· ὁμῶς καὶ κα-
τὰ τοῦτον τὸν λόγον πρέπειν τὴν ἀρχηγὸν τῶν ἐμ-
ψύχων γένεσιν προσάπτειν ταύτῃ τῇ χώρᾳ. Τῆς
γὰρ παρὰ τοῖς ἄλλοις ἐπομβρίας τῷ παρ' αὐτοῖς γι-
νομένῳ καύματι μίγείσης, εἰκὸς εὐκρατότατον γενέ-
σθαι τὸν αἶερα πρὸς τὴν ἐξ ἀρχῆς τῶν πάντων ζωο-
γορίαν. Καὶ γὰρ ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς ἔτι χρόνοις κα-
τὰ τὴν ἐπικλυστον Αἴγυπτον, ἐν τοῖς ὀψίμοις τῶν
ὑδάτων φανερώς ὁρᾶσθαι γεννωμένας φύσεις ἐμψύ-
χων. "Οτιαν γὰρ, τοῦ ποταμοῦ τὴν ἀναχώρησιν
ποιουμένου, τὴν πρώτην τῆς ἰλῦος ὁ ἥλιος διαξηρά-
νῃ, φασὶ συνίστασθαι ζῶα, τινὰ μὲν εἰς τέλος
ἀπηρτισμένα, τινὰ δὲ ἡμιτελῆ, καὶ πρὸς αὐτῇ συμ-
φυῇ τῇ γῇ.

(C. 11.) Osiridis et Isidis, sororis h. e. Solis et Lunae, coe-
lestia numina, aeterna et summa. Ab his omnia orta esse, simul
alii et regi.

11. Τοὺς δ' οὖν κατ' Αἴγυπτον ἀνθρώπους τὸ
παλαιὸν γενομένους, ἀναβλέψαντας εἰς τὸν κόσμον,
καὶ τὴν τῶν ὅλων φύσιν καταπλαγέοντας καὶ θαν-
μιάσαντας, ὑπολαβεῖν εἶναι δύο θεοὺς αἰδίοιους τε καὶ
πρώτους, τὸν τε ἥλιον καὶ τὴν σελήνην, ὧν τὸν μὲν,
"Οσιριν, τὴν δέ, "Ισιν ὀνομάσαι, ἀπὸ τινος ἐτύμου
τεθείσης ἑκατέρας τῆς προσηγορίας ταύτης. Μεθερ-
μηνευομένων γὰρ τούτων εἰς τὸν ἐλληνικὸν τῆς
διαλέκτου τρόπον, εἶναι τὸν μὲν "Οσιριν πολυόφθαλ-
μον, (εἰκότως· πάντῃ γὰρ ἐπιβάλλοντα τὰς ἀκτῖ-

νας, ὥςπερ ὀφθαλμοῖς πολλοῖς, βλέπειν ἅπασαν γῆν καὶ θάλασσαν. Καὶ τὸν ποιητὴν δὲ λέγειν σύμφωνα τοῦτοις·

Ἡελίος δ' ὅς πάντ' ἐφορᾷ καὶ πάντ' ἐπακούει. Τῶν δὲ παρ' Ἑλλήσι παλαιῶν μυθολόγων τινὲς τὸν Ὅσιριν Διόνυσον ἐπονομάζουσι, καὶ Σείριον παρωνύμως. Ὡν Εὐμόλπος μὲν ἐν τοῖς Βακχικοῖς ἔπεσιν φησιν·

Ἀστροφαῖ Διόνυσον ἐν ἀκτίνεσσι πυρῶπόν.
Ὁρφεὺς δέ·

Τοῦνεκά μιν καλέουσι Φάνητα τε καὶ Διόνυσον. Φασὶ δὲ τινες καὶ τὸ ἔναμμα αὐτοῦ τὸ τῆς νεβριδος ἀπὸ τῆς τῶν ἄστρον ποικιλίας περιῆφθαι· τὴν δὲ ἴσιν μεθερμηνευομένην εἶναι παλαιάν, τεθειμένης τῆς προσηγορίας ἀπὸ τῆς αἰδίου καὶ παλαιᾶς γενέσεως. Κέρατα δ' αὐτῇ περιτιθέασιν, ἀπὸ τε τῆς ὄψεως, ἣν ἔχουσα φαίνεται, καθ' ὃν ἂν χρόνον ὑπάρχῃ μηνοειδής, καὶ ἀπὸ τῆς καθιερωμένης αὐτῇ βοῆς παρ' Αἰγυπτίοις. Τούτους δὲ τοὺς θεοὺς ὑφίστανται τὸν σύμπαντα κόσμον διοικεῖν, τρέφοντάς τε καὶ αὖξοντας πάντα τριμερέσιν ὥραις, ὁράτωι κινήσει τὴν περίοδον ἀπαρτιζούσαις, τῇ τε ἑαρινῇ καὶ θερινῇ καὶ χειμερινῇ. Ταύτας δ' ἐναντιωτάτην τὴν φύσιν ἀλλήλαις ἐχούσας ἀπαρτίζειν τὸν ἐνιαυτὸν ἀρίστη συμφωνίᾳ. Φύσιν δὲ συμβάλλεσθαι πλεῖστα εἰς τὴν τῶν ἀπάντων ζωογονίαν τῶν θεῶν τούτων· τὸν μὲν, πυρώδους καὶ πνεύματος· τὴν δέ, ὑγροῦ καὶ ξηροῦ· κοινῇ δ' ἀμφοτέρους αἶρος· καὶ διὰ τούτων πάντα γεννᾶσθαι καὶ τρέφεσθαι Διὸ

καὶ τὸ μὲν ἅπαν σῶμα τῆς τῶν ὄλων φύσεως ἐξ ἡλίου καὶ σελήνης ἀπαρτίζεσθαι· τὰ δὲ τούτων μέρη πέντε τὰ προειρημένα, τὸ τε πνεῦμα καὶ τὸ πῦρ, καὶ τὸ ξηρόν, ἔτι δὲ τὸ ὑγρόν, καὶ τὸ τελευταῖον τὸ ἁερώδες, ὥσπερ ἐπ' ἀνθρώπου κεφαλὴν, χεῖρας καὶ πόδας καὶ τᾶλλα μέρη καταριθμοῦμεν, τὸν αὐτὸν τρόπον τὸ σῶμα τοῦ κόσμου συγκεῖσθαι πᾶν ἐκ τῶν προειρημένων.

(C. 12.) Ab iisdem nata etiam elementa rerum, aetherem, ignem etc., Aegyptia numina, domesticis nominibus suis congruere cum Graecorum Iove, Vulcano, Cerere, Oceano, Minerva.

12. Τούτων δ' ἕκαστον θεὸν νομίσαι, καὶ προσγορίαν ἰδίαν ἑκάστῳ θεῖναι κατὰ τὸ οἰκεῖον τοὺς πρώτους διαλέκτῳ χρησαμένους διηρθρωμένα τῶν κατ' Αἴγυπτον ἀνθρώπων. Τὸ μὲν οὖν πνεῦμα Δία προσαγορεύσαι, μεθερμηνευομένης τῆς λέξεως, ὃν αἴτιον ὄντα τοῦ ψυχικοῦ τοῖς ζώοις, ἐνόμισαν ὑπάρχειν πάντων οἷονεῖ τινα πατέρα. Συμφωνεῖν δὲ τούτοις φασὶ καὶ τὸν ἐπιφανέστατον τῶν παρ' Ἑλλήσι ποιητῶν, ἐπὶ τοῦ θεοῦ τούτου λέγοντα·

Πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε.

Τὸ δὲ πῦρ μεθερμηνευόμενον Ἥφαιστον ὀνομάσαι, νομίσαντας μέγαν εἶναι θεόν, καὶ πολλὰ συμβάλεισθαι πᾶσιν εἰς γένεσιν τε καὶ τελείαν αὔξησιν. Τὴν δὲ γῆν ὥσπερ ἄγγεῖόν τι τῶν φανομένων ὑπολαμβάνοντας, μητέρα προσαγορεύσαι. Καὶ τοὺς Ἑλλήνας δὲ ταύτην παραπλησίως Δῆμητρα καλεῖν, βραχὺ μετατεθείσης διὰ τὸν χρόνον τῆς λέξεως. Το

γὰρ παλαιὸν ὀνομάζεσθαι γῆν μητέρα· καθάπερ καὶ τὸν Ὀρφέα προσμαρτυρεῖν, λέγοντα·

Τῇ μήτηρ πάντων Δημήτηρ πλουτοδότειρα.

Τὸ δ' ὕγρον ὀνομάσαι λέγουσι τοὺς παλαιοὺς Ὠκεάνην, ὃ μεθερμηνευόμενον μὲν εἶναι τροφήν μητέρα· παρ' ἐνίοις δὲ τῶν Ἑλλήνων Ὠκεανὸν ὑπάρχειν ὑπειληφθαι, περὶ οὗ καὶ τὸν ποιητὴν λέγειν·

Ὠκεανὸν τε θεῶν γένεσιν καὶ μητέρα Τηθύν.

Οἱ γὰρ Αἰγύπτιοι νομίζουσιν Ὠκεανὸν εἶναι τὸν παρ' αὐτοῖς ποταμὸν Νεῖλον, πρὸς ᾧ καὶ τὰς τῶν θεῶν γενέσεις ὑπάρξαι. Τῆς γὰρ πάσης οἰκουμένης κατὰ μόνην τὴν Αἴγυπτον εἶναι πόλεις πολλὰς ὑπὸ τῶν ἀρχαίων θεῶν ἐκτισμένας, οἷον Διὸς, Ἥλιου, Ἐρμῆος, Ἀπόλλωνος, Πανός, Εἰλειθυίας, ἄλλων πλειόνων. Τὸν δ' αἴρα προσκαγορεύσαι φασιν Ἀθηναῖν, μεθερμηνευομένης τῆς λέξεως, καὶ Διὸς θυγατέρα νομίσαι ταύτην, καὶ παρθένον ὑποστήσασθαι διὰ τὸ ἄφθορον εἶναι φύσει τὸν αἴρα, καὶ τὸν ἀκρότατον ἐπέχειν τόπον τοῦ σύμπαντος κόσμου. Διόπερ ἐκ τῆς κορυφῆς τοῦ Διὸς μυθολογηθῆναι ταύτην γενέσθαι. Ὠνομάσθαι δὲ αὐτὴν Τριτογένειαν ἀπὸ τοῦ τρίς μεταβάλλειν αὐτῆς τὴν φύσιν κατ' ἐνιαυτόν, ἔαρος, καὶ θέρους, καὶ χειμῶνος. Λέγεσθαι δ' αὐτὴν καὶ Γλαυκῶπιν, οὐχ ὥςπερ ἔνιοι τῶν Ἑλλήνων ὑπέλαβον, ἀπὸ τοῦ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἔχειν γλαυκοὺς, (τοῦτο μὲν γὰρ εὐήθες ὑπάρχειν) ἀλλ' ἀπὸ τοῦ τὸν αἴρα τὴν πρόσοψιν ἔχειν ἔγγλαυκον. Φασὶ δὲ τοὺς πέντε θεοὺς τοὺς προειρημένους πᾶσαν τὴν οἰκουμένην ἐπιπορεύεσθαι, φανταζομένους τοῖς ἀν-

θρώποις ἐν ἱερῶν ζώων μορφαῖς, ἔστι δ' ὅτε εἰς ἀν-
 θρώπων ἰδέας ἢ τινων ἄλλων μεταβάλλοντας. Καὶ
 τοῦτο μὴ μυθῶδες ὑπάρχειν, ἀλλὰ δυνατόν, εἶπερ
 οὗτοι πρὸς ἀληθείαν εἰσιν οἱ πάντα γεννῶντες. Καὶ
 τὸν ποιητὴν δὲ εἰς Αἴγυπτον παραβαλόντα, καὶ
 μετασχόντα παρὰ τῶν ἱερέων τῶν τοιούτων λόγων,
 θεῖναι πού κατὰ τὴν ποίησιν τὸ προειρημένον ὡς
 γινόμενον.

Καὶ τε θεοὶ ξείνοισιν εἰκότες ἄλλοδαποῖσι,
 Παντοῖοι τελέθοντες ἐπιστροφῶσι πόληας,
 Ἀνθρώπων ὕβριν τε καὶ εὐνομίην ἐσορῶντες.
 Περὶ μὲν οὖν τῶν ἐν οὐρανῷ καὶ θεῶν καὶ γένεσιν
 αἰδίδιον ἐσχηκότων τοσαῦτα λέγουσιν Αἰγύπτιοι.

(C. 13.) Terrestres Aegyptiorum dii, meritis suis immortalitatem adepti: in iis prisci reges, ut Sol et Vulcanus. Huius inventio ignis. Successorem Saturnum ex Rhea sorore numina nova genuisse, et (C. 14.) e quorundam sententia etiam Osirin et Isin. Primum ab his cultum humanitatis processisse, illa frugum inventrice, hoc earum utendarum rationis monstratore. Ab illa repetendam esse Cererem legiferam, [ut alia Graecorum hic temere ex Aegypto repetantur, ad iudicium, ut videtur, Graeculorum aut graecissantium Aegyptiorum.]

13. Ἄλλους δ' ἐκ τούτων ἐπιγείους γενέσθαι
 φασίν, ὑπάρξαντας μὲν θνητοὺς, διὰ δὲ σύνεσιν
 καὶ κοινὴν ἀνθρώπων εὐεργεσίαν τετυχηκότας τῆς
 ἀθανασίας, ὧν ἐπίους καὶ βασιλεῖς γεγονέναι κατὰ
 τὴν Αἴγυπτον. Μεθερμηνευσμένων δ' αὐτῶν, τινὰς
 μὲν δμῶνύμους ὑπάρχειν τοῖς οὐρανίοις, τινὰς δ'
 ἰδίαν ἐσχηκέναι προσηγορίαν, Ἴλιόν τε καὶ Κρό-
 νον καὶ Ρέα, ἔτι δὲ Δία, τὸν ὑπὸ τινων Ἀμμωνὰ
 προσαγορευόμενον: πρὸς δὲ τούτοις, Ἥραν καὶ

Ἡφαιστον, ἔτι δ' Ἑστίαν, καὶ τελευταῖον Ἑρμῆν. Καὶ πρῶτον μὲν Ἥλιον βασιλεῦσαι τῶν κατ' Αἴγυπτον, ὁμώνυμον ὄντα τῷ κατ' οὐρανὸν ἄστρῳ. Ἐνιοὶ δὲ τῶν ἱερῶν φασὶ πρῶτον Ἡφαιστον βασιλεῦσαι, πυρὸς εὐρετὴν γενόμενον, καὶ διὰ τὴν εὐχρηστίαν ταύτην τυχόντα τῆς ἡγεμονίας. Γενομένου γὰρ ἐν τοῖς ὄρεσι κεραυνοβόλου δένδρου, καὶ τῆς πλησίον ὕλης καιομένης, προσελθόντα τὸν Ἡφαιστον κατὰ τὴν χειμέριον ὥραν, ἡσθῆναι διαφερόντως ἐπὶ τῇ θερμασίᾳ· λήγοντος δὲ τοῦ πυρὸς, ἀπὸ τῆς ὕλης ἐπιβάλλειν. Καὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ διατηροῦντα τὸ πῦρ προσκαλεῖσθαι τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους πρὸς τὴν ἐξ αὐτοῦ γινομένην εὐχρηστίαν. Μετὰ δὲ ταῦτα τὸν Κρόνον ἄρξαι, καὶ γήμαντα τὴν ἀδελφὴν Ῥέαν, γεννῆσαι κατὰ μὲν τινὰς τῶν μυθολόγων Ὀσίριν καὶ Ἰσιν, κατὰ δὲ τοὺς πλείστους Δία τε καὶ Ἥραν· οὓς δι' ἀρετὴν βασιλεῦσαι τοῦ σύμπαντος κόσμου. Ἐκ δὲ τούτων γενέσθαι πάντε θιοῦς, καθ' ἑκάστην τῶν ἐπαγομένων παρ' Αἰγυπτίοις πένθ' ἡμερῶν ἐνὸς γεννηθέντος. Ὀνόματα δὲ ὑπάρχει τοῖς τεκνωθεῖσιν Ὀσίριν καὶ Ἰσιν, ἔτι δὲ Τυφῶνα καὶ Ἀπόλλωνα καὶ Ἀφροδίτην. Καὶ τὸν μὲν Ὀσίριν μεθερμηνευόμενον εἶναι Διόνυσον, τὴν δὲ Ἰσιν ἔγγιστά πως Δήμητραν. Ταύτην δὲ γήμαντα τὸν Ὀσίριν, καὶ τὴν βασιλείαν διαδεξάμενον, πολλὰ προᾶσαι πρὸς εὐεργεσίαν τοῦ κοινοῦ βίου.

14. Πρῶτον μὲν γὰρ παῦσαι τῆς ἀλληλοφαγίας τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος, εὐροῦσης μὲν Ἰσιδος τὸν τε τοῦ πυροῦ καὶ τῆς κριθῆς καρπὸν· (φνόμενον

μὲν ὡς ἔτιγχε κατὰ τὴν χώραν μετὰ τῆς ἄλλης βοτάνης, ἀγνοοῦμενον δὲ ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων·) τοῦ δὲ Ὀσίριδος ἐπινοησαμένου τὴν τούτων κατεργασίαν τῶν καρπῶν, ἥδεως μεταθέσθαι πάντα τὴν τροφήν, διὰ τε τὴν ἡδονὴν τῆς φύσεως τῶν εὐρεθέντων, καὶ διὰ τὸ φαίνεσθαι συμφέρον ὑπάρχειν ἀπέχεσθαι καὶ ἀλλήλων ὁμότητος. Μαρτύριον δὲ φέρουσι τῆς εὐρέσεως τῶν εἰρημένων καρπῶν, τὸ τηρούμενον παρ' αὐτοῖς ἐξ ἀρχαίων νόμιμον. "Ἐτι γὰρ καὶ τῶν κατὰ τὸν θεισμὸν τοὺς πρώτους ἀμνηθéntας σιτάχους θέντας τοὺς ἀνθρώπους, κόπτεσθαι πλησίον τοῦ δράγματος, καὶ τὴν Ἴσιν ἀνακαλεῖσθαι· καὶ τοῦτο πράττειν ἀπονέμοντας τιμὴν τῇ θεῷ τῶν εὐρημένων κατὰ τὸν ἐξ ἀρχῆς τῆς εὐρέσεως καιρὸν. Παρ' ἐνταῖς δὲ τῶν πόλεων καὶ τοῖς Ἰσείοις ἐν τῇ πομπῇ μετὰ τῶν ἄλλων φέρεσθαι καὶ πυθμένας πυρῶν καὶ κριθῶν, ἀπομνημόνευμα τῶν ἐξ ἀρχῆς τῇ θεῷ φιλοτέχνως εὐρεθέντων. Θεῖναι δὲ φασὶ καὶ νόμους τὴν Ἴσιν, καθ' οὓς ἀλλήλοις διδόναι τοὺς ἀνθρώπους τὸ δίκαιον, καὶ τῆς ἀθέσμου βίας καὶ ὑβρεως παύσασθαι, διὰ τὸν ἀπὸ τῆς τιμωρίας φόβον. Διὸ καὶ τοὺς παλαιοὺς Ἕλληνας τὴν Δήμητραν Θεσμοφόρον ὀνομάζειν, ὡς τῶν νόμων πρώτον ὑπ' αὐτῆς τεθειμένων.

(C. 15.) Thebae Aegyptiae a quo conditae. Osirin et Isin ayma fabricanda et templa exstruenda curasse, ac viros artibus a se inventis de humano genere meritis ornasse.

15. Κτίσαι δὲ φασὶ τοὺς περὶ τὸν Ὀσίριν πόλιν ἐν τῇ Θηβαίδι τῇ κατ' Αἴγυπτον ἐκατόμυλον,

ἦν ἐκείνους μὲν ἐπώνυμον ποιῆσαι τῆς μητρὸς, τοὺς
 δὲ μεταγενεστέρους αὐτὴν ὀνομάζειν Διὸς πόλιν,
 ἐπίουσι δὲ Θήβας. Ἀμφισβητεῖται δ' ἡ κτίσις τῆς
 πόλεως ταύτης, οὐ μόνον παρὰ τοῖς συγγραφεῦσιν,
 ἀλλὰ καὶ παρ' αὐτοῖς τοῖς κατ' Αἴγυπτον ἱερεῦσι.
 Πολλοὶ γὰρ ἱστοροῦσιν, οὐχ ὑπὸ τῶν περὶ τὸν Ὀσι-
 ριν κτισθῆναι τὰς Θήβας, ἀλλὰ πολλοῖς ὕστερον ἔτε-
 σιν ὑπὸ τινος βασιλέως, περὶ οὗ τὰ κατὰ μέρος ἐν
 τοῖς οἰκείοις χρόνοις ἀναγράφομεν. Ἰδρυσασθαι δὲ
 καὶ ἱερὸν τῶν γονέων, Διὸς τε καὶ Ἥρας, ἀξιόλογον
 τῷ τε μεγέθει καὶ τῇ λοιπῇ πολυτελείᾳ, καὶ ναοὺς
 χρυσοῦς δύο, Διὸς τὸν μὲν μίξονα τοῦ οὐρανίου,
 τὸν δὲ ἐλάττονα τοῦ βεβασιλευκότος καὶ πατρὸς
 αὐτῶν, ὃν τινες Ἀμμωνα καλοῦσι. Κατασκευάσαι δὲ
 καὶ τῶν ἄλλων θεῶν τῶν προειρημένων ναοὺς χρυ-
 σοῦς, ὧν ἐκάστῳ τιμὰς ἀπονεῖμαι, καὶ καταστήσαι
 τοὺς ἐπιμελουμένους ἱερεῖς. Προτιμᾶσθαι δὲ παρὰ
 τῷ Ὀσίριδι καὶ τῇ Ἰσιδι τοὺς τὰς τέχνας ἀνευρίσκον-
 τας, ἢ μεθοδεύοντάς τι τῶν χρησίμων. Διόπερ ἐν
 τῇ Θηβαΐδι χαλκουργείων εὐρεθέντων καὶ χρυσείων,
 ὅπλα τε κατασκευάσασθαι, δι' ἃ τὰ θηρία κτείνον-
 τας καὶ τὴν γῆν ἐργαζομένους, φιλοτίμως ἐξημερῶ-
 σαι τὴν χώραν, ἀγάλματά τε καὶ χρυσοῦς ναοὺς
 κατασκευάσασθαι τῶν θεῶν διαπρεπεῖς. Γενέσθαι
 δὲ καὶ φιλογεωργὸν τὸν Ὀσίριν, καὶ τραφῆναι μὲν
 τῆς εὐδαίμονος Ἀραβίας ἐν Νύσῃ πλησίον Αἰγύ-
 πτου, Διὸς ὄντα παῖδα, καὶ τὴν προσηγορίαν ἔχειν
 παρὰ τοῖς Ἑλλήσιν ἀπὸ τε τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ τό-
 που, Διόνυσον μετονομασθέντα. Μεμνησθαι δὲ

τῆς Νύσης καὶ τὸν ποιητὴν ἐν τοῖς ὕμνοις, ὅτε περὶ
τὴν Αἴγυπτον γέγονεν, ἐν οἷς λέγει·

Ἔστι δὲ τις Νύση, ὕπατον ὄρος, ἀνθρόν ὕλη,
Τηλοῦ Φοινίκης, σχεδὸν Αἰγύπτιοιο ὁράων.

Εὐρετὴν δ' αὐτὸν γενέσθαι φασὶ τῆς ἀμπέλου περὶ
τὴν Νύσην, καὶ τὴν ἐργασίαν τοῦ ταύτης καρποῦ
προσεπινοήσαντα, πρῶτον οἶνω χρήσασθαι, καὶ δι-
δάξαι τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους τὴν τε φυτείαν τῆς
ἀμπέλου, καὶ τὴν χρῆσιν τοῦ οἴνου, καὶ τὴν συγ-
κομιδὴν αὐτοῦ καὶ τήρησιν. Τιμᾶσθαι δ' ὑπ' αὐτοῦ
μάλιστα πάντων τὸν Ἑρμῆν, διαφόρῳ φύσει κεχο-
ρηγημένον πρὸς ἐπίρριαν τῶν δυναμένων ὠφελεῖσθαι
τὸν κοινὸν βίον.

(C. 16.) Hermes, consiliarius Osiridis, discretæ articulatim
loquellæ, literarum, aliarumque rerum inventor.

16. Ἐπὶ γὰρ τούτου πρῶτον μὲν τὴν τε κοινὴν
διάλεκτον διαρθρωθῆναι, καὶ πολλὰ τῶν ἀνωνύμων
τυχεῖν προσηγορίας, τὴν τε εὐρεῖν τῶν γραμμάτων
γενέσθαι, καὶ τὰ περὶ τὰς τῶν θεῶν τιμὰς καὶ θυ-
σίας διαταχθῆναι. Περὶ τε τῆς τῶν ἄστρον τάξεως
καὶ περὶ τῆς τῶν φθόγγων ἀρμονίας καὶ φύσεως
τοῦτον πρῶτον γενέσθαι παρατηρητὴν· καὶ πα-
λαιστρας εὐρετὴν ὑπάρξαι, καὶ τῆς εὐρυθμίας καὶ
τῆς περὶ τὸ σῶμα προεπούσης πλάσεως ἐπιμεληθῆναι.
Λύραν τε εὐρεῖν, ἣν ποιῆσαι τρίχορδον, μιμησάμε-
νον τὰς κατ' ἐνιαυτὸν ὥρας. Τρεῖς γὰρ αὐτὸν ὑπο-
στήσασθαι φθόγγους, ὧν καὶ βαρὺν καὶ μέσον·
ὧν μὲν ἀπὸ τοῦ θέρους, βαρὺν δὲ ἀπὸ τοῦ χει-

μῶνος, μέσον δὲ ἀπὸ τοῦ ἔαρος. Καὶ τοὺς Ἑλλη-
νας διδάξαι τοῦτον τὰ περὶ τὴν ἑρμηνείαν, ὑπὲρ
ᾧ Ἑρμῆν αὐτὸν ὠνομάσθαι. Καθόλου δὲ τοὺς πε-
ρὶ τὸν Ὅσιριν τοῦτον ἔχοντας ἱερογραμματεῖα, ἅπαντ'
αὐτῷ προσανακοινοῦσθαι, καὶ μάλιστα χρῆσθαι τῇ
τούτου συμβουλίᾳ. Καὶ τῆς ἐλαίας δὲ τὸ φυτὸν
αὐτὸν εὗρεῖν, ἀλλ' οὐκ Ἀθηνᾶν, ὥσπερ Ἑλλη-
νὲς φασι.

(C. 17.) Osirin, homines a fera vita advocaturum exteras
nationes adisse, Isidi regno, Herculi, ductu exercitus mandato;
provinciarum rectoribus, Busiride et Antaeo, relictis. Expedi-
tionis comites, Apollo frater, et (C. 18.) Ilii, Anubis et Mace-
do, cum Pane (cuius nomine Chemme urbs appellata,) Marone
et Triptolemo. Prima profectio in Aethiopiam.

17. Τὸν δὲ Ὅσιριν λέγουσιν, ὥσπερ εὐεργετι-
κὸν ὄντα καὶ φιλόδοξον, στρατόπεδον μέγα συστή-
σασθαι, διανοούμενον ἐπελθεῖν ἅπασαν τὴν οἰκου-
μένην, καὶ διδάξαι τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων τὴν τε
τῆς ἀμπέλου φυτεῖαν καὶ τὸν σπόρον τοῦ τε πυρί-
νου καὶ κριθίνου καρποῦ. Ἐπολαμβάνειν γὰρ αὐ-
τόν, ὅτι παύσας τῆς ἀγριότητος τοὺς ἀνθρώπους,
καὶ διαίτης ἡμέρου μεταλαβεῖν ποιήσας, τιμῶν ἀθα-
νάτων τεύξεται διὰ τὸ μέγεθος τῆς εὐεργεσίας.
Ὅπερ δὴ καὶ γενέσθαι. Οὐ μόνον γὰρ τοὺς κατ'
ἐκείνους τοὺς χρόνους τυχόντας τῆς δωρεᾶς ταύτης,
ἀλλὰ καὶ πάντας τοὺς μετὰ ταῦτα ἐπιγενομένους,
διὰ τὴν ἐν ταῖς εὐρεθείσαις τροφαῖς χάριτα, τοὺς
εἰσηγησαμένους ὡς ἐπιφανεστάτους θεοὺς τιμηκέ-
ναι. Τὸν δ' οὖν Ὅσιριν φασι τὰ κατὰ τὴν Αἴγυ-
πτον καταστήσαντα, καὶ τὴν τῶν ὅλων ἡγεμονίαν

Ἰσιδι τῇ γυναικὶ παραδόντα, ταύτῃ μὲν παρακα-
 ταστῆσαι σύμβουλον τὸν Ἑρμῆν διὰ τὸ φρονήσει
 τοῦτον διαφέρειν τῶν ἄλλων φίλων· καὶ στρατηγὸν
 μὲν ἀπολιπεῖν ἀπάσης τῆς ὑφ' αὐτὸν χώρας Ἡρα-
 κλεία, γένει τε προσήκοντα καὶ θαυμαζόμενον ἐπ'
 ἀνδρείᾳ τε καὶ σώματος ῥώμῃ· ἐπιμελητὰς δὲ τὰ-
 ξαι τῶν μὲν πρὸς Φοινίκην κεκλιμένων μερῶν καὶ
 τῶν ἐπὶ θαλάττῃ τόπων Βούσιριν, τῶν δὲ κατὰ τὴν
 Αἰθιοπίαν καὶ Λιβύην, Ἀνταῖον· αὐτὸν δ' ἐξ Αἰ-
 γύπτου μετὰ τῆς δυνάμεως ἀναξεῦξαι πρὸς τὴν στρα-
 τείαν, ἔχοντα μεθ' ἑαυτοῦ καὶ τὸν ἀδελφόν, ὃν οἱ
 Ἕλληνες Απόλλωνα καλοῦσιν. Εὐρετὴν δὲ καὶ τοῦ-
 τόν φασι γενέσθαι τοῦ φυτοῦ τῆς δάφνης, ἣν καὶ
 περιτιθέασιν τούτῳ τῷ θεῷ μάλιστα πάντες ἄνθρω-
 ποι. Τοῦ δὲ κιττοῦ τὴν εὐρεσιν ἀνατιθέασιν Ὀσί-
 ριδι, καὶ καθισροῦσιν αὐτὸν τούτῳ τῷ θεῷ, καθά-
 περ οἱ Ἕλληνες Διονύσω. Καὶ κατὰ τὴν Αἰγυπτί-
 ων διάλεκτον ὀνομάζεσθαι φασι τὸν κιττὸν φυτὸν
 Ὀσίριδος. Προκεκρίσθαι δὲ τῆς ἀμπέλου τοῦτον πρὸς
 τὴν ἀφίερωσιν, διὰ τὸ τὴν μὲν φυλλορρόειν, τὸν δὲ
 πάντα χρόνον ἀειθαλῇ διαμένειν· ὅπερ τοὺς παλαιούς
 καὶ ἐφ' ἑτέρων φυτῶν ἀεὶ θαλλόντων πεποιηκέναι, τῇ
 μὲν Ἀφροδίτῃ τὴν μυρσίνην, τῷ δ' Ἀπόλλωνι τὴν
 δάφνην προσάψαντας, τῇ δ' Ἀθηνᾷ τὴν ἐλαίαν.

18. Τῷ δ' οὖν Ὀσίριδι συνεστρατεῦσθαι δύο
 λέγουσιν υἱοὺς Ἀνουβίν τε καὶ Μακεδόνα, διαφέρον-
 τας ἀνδρεία. Ἀμφοτέρους δὲ χρήσασθαι τοῖς ἐπι-
 σημοτάτοις ὅπλοις ἀπὸ τινων ζώων οὐκ ἀνοικείων
 τῇ περὶ αὐτοὺς εὐτολμία. Τὸν μὲν γὰρ Ἀνουβιν

περιθίσθαι κυνῆν, τὸν δὲ Μακεδόνα λύκου προτομήν· ἀφ' ἧς αἰτίας καὶ τὰ ζῶα ταῦτα τιμηθῆναι παρὰ τοῖς Αἰγυπτίοις. Παραλαβεῖν δ' ἐπὶ τὴν στρατείαν καὶ τὸν Πᾶνα, διαφερόντως ὑπὸ τῶν Αἰγυπτίων τιμώμενον. Τοῦτω γὰρ τοὺς ἐγχωρίους οὐ μόνον ἀγάλματα πεποιηκέναι κατὰ πᾶν ἱερόν, ἀλλὰ καὶ πόλιν ἐπώνυμον κατὰ τὴν Θηβαΐδα, καλουμένην μὲν ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων Χεμμώ, μεθερμητευομένην δὲ Πανὸς πόλιν. Συνέπεσθαι δὲ καὶ τοὺς τῆς γεωργίας ἐμπειρίαν ἔχοντας, τῆς μὲν περὶ τὴν ἄμπελον φυτείας Μάρωνα, τοῦ δὲ κατὰ τὸν σῖτον σπόρου καὶ τῆς ὅλης συγκομιδῆς Τριπτόλεμον. Πάντων δ' εὐτρεπῶν γενομένων, τὸν Ὅσιριν εὐξάμενον τοῖς θεοῖς θρέφειν τὴν κόμην μέχρις ἂν εἰς Αἴγυπτον ἀνακάμψῃ, τὴν πορείαν ποιῆσθαι δι' Αἰθιοπίας. Αἰτῇ αἰτίαν μέχρι τῶν νεωτέρων χρόνων ἐνισχύσαι τὸ περὶ τῆς κόμης νόμιμον παρ' Αἰγυπτίοις, καὶ τοὺς ποιουμένους τὰς ἀποδημίας, μέχρι τῆς ἐς οἶκον ἀνακομιδῆς κοιμοτροφεῖν. Ὅντι δ' αὐτῷ περὶ τὴν Αἰθιοπίαν ἀχθῆναι λέγουσι πρὸς αὐτὸν τὸ τῶν Σατύρων γένος, οὓς φασιν ἐπὶ τῆς ὁσφύος ἔχειν κόμας· εἶναι γὰρ τὸν Ὅσιριν φιλογέλωτά τε καὶ χαίροντα μουσικῇ καὶ χοροῖς. Διὸ καὶ περιάγεσθαι πλῆθος μουσουργῶν, ἐν οἷς παρθένους ἐννέα δυναμέας ἄδειν, καὶ κατὰ τὰ ἄλλα πεπαιδευμένας, τὰς παρὰ τοῖς Ἕλλησιν ὀνομαζόμενας Μούσας. Τούτων δ' ἡγεῖσθαι τὸν Ἀπόλλωνα λέγουσιν, ἀφ' οὗ καὶ Μουσηγέτην αὐτὸν ὠνομάσθαι. Τοὺς τε Σατύρους πρὸς ὄρχησιν καὶ μελωδίαν καὶ πᾶσαν ἄνῃσιν καὶ

παιδιὰν ὄντας εὐθέτους παραληφθῆναι πρὸς τὴν στρατείαν. Οὐ γὰρ πολεμικὸν εἶναι τὸν Ὅσιριν, οὐδὲ παρατάξεις συνίστασθαι καὶ κινδύνους, ἅτε παντὸς ἔθνους ὥς θεὸν ἀποδεχομένου αὐτὸν διὰ τὰς εὐεργεσίας. Κατὰ δὲ τὴν Αἰθιοπίαν διδάξαντα τοὺς ἀνθρώπους τὰ περὶ τὴν γεωργίαν, καὶ πόλεις ἀξιολόγους κτίσαντα, καταλιπεῖν τοὺς ἐπιμελησομένους τῆς χώρας καὶ τοὺς φόρους εἰσπραξομένους.

(C. 19.) Hereulis graeci, aquilam iecur Prometheus exedentem necantis, explicatio [ineptissima, ut alia plura sunt in h. l.] Vltior Osiridis profectio usque in Indiam, (C. 20.) et alias regiones Asiae; dein Hellespontii traiectus, et in plurimas partes Europae expeditio; postremo reditus in Aegyptum, divini honores ei ab omnibus decreti, teletae quoque institutae.

19. Τούτων δ' ὄντων περὶ ταῦτα, τὸν Νεῖλόν φασι κατὰ τὴν τοῦ Σειρίου ἄστρου ἐπιτολὴν (ἐν ᾧ καιρῷ μάλιστα εἶωθε πληροῦσθαι) ῥαγόντα κατακλύσαι πολλὴν τῆς Αἰγύπτου, καὶ μάλιστα τοῦτο τὸ μέρος ἐπελθεῖν, οὗ Προμηθεὺς εἶχε τὴν ἐπιμέλειαν, διαφθαρέντων σχεδὸν ὑπάντων τῶν κατὰ ταύτην τὴν χώραν. Τὸν δὲ Προμηθεῖα διὰ τὴν λύπην κινδυνεύειν ἐκλιπεῖν τὸν βίον ἐκουσίως. Διὰ δὲ τὴν ὀξύτητα καὶ τὴν βίαν τοῦ κατενεχθέντος ῥεύματος, τὸν μὲν ποταμὸν Ἀετὸν ὀνομασθῆναι. Τὸν δ' Ἡρακλέα μεγαλεπήβολον ὄντα, καὶ τὴν ἀνδρείαν ἐξηλωκότα, τὸ τε γενόμενον ἔκρηγμα ταχέως ἐμφράξαι, καὶ τὸν ποταμὸν ἐπὶ τὴν προὔπαρξασαν ῥύσιν ἀποστρέψαι. Διὸ καὶ τῶν παρ' Ἑλλήσι ποιητῶν τινὰς εἰς μῦθον ἀγαγεῖν τὸ πρα-

χθέν, ὡς Ἡρακλέους τὸν αἰτὸν ἀνηρηκότος τὸν τὸ τοῦ Προμηθέως ἦπαρ ἐσθίοντα. Τὸν δὲ ποταμὸν ἀρχαιότατον μὲν ὄνομα σχεῖν, Ὡκεάνην, ὅς ἐστιν ἑλληνιστὶ Ὡκεανός· ἔπειτα, διὰ τὸ γενόμενον ἔκρηγμα, φασὶν Αἰτὸν ὀνομασθῆναι, ὕστερον δ' Αἰγυπτον, ἀπὸ τοῦ βασιλεύσαντος τῆς χώρας προσαγορευθῆναι. Μαρτυρεῖν δὲ καὶ τὸν ποιητὴν λέγοντα·

Στῆσα δ' ἐν Αἰγύπτῳ ποταμῷ νέας ἀμφιελίσσας. Κατὰ γὰρ τὴν καλουμένην Θῶνιν ἐμβάλλοντος εἰς θάλασσαν τοῦ ποταμοῦ, τοῦτον τὸν τόπον ἐμπόριον εἶναι τὸ παλαιὸν τῆς Αἰγύπτου· τελειταίας δὲ τυχεῖν αὐτόν, ἥς τὴν ἔχει, προσηγορίας ἀπὸ τοῦ βασιλεύσαντος Νειλέως. Τὸν δ' οὖν Ὀσίριν παραγενόμενον ἐπὶ τοὺς τῆς Αἰθιοπίας ὄρους τὸν ποταμὸν ἐξ ἀμφοτέρων τῶν μερῶν χώμασιν ἀναλαβεῖν, ὥστε κατὰ τὴν πλήρωσιν αὐτοῦ τὴν χώραν μὴ λιμνάζειν παρὰ τὸ συμφέρον, ἀλλὰ διὰ τινων κατεσκευασμένων θυρῶν εἰσαφίεσθαι τὸ ὑεῦμα πρόως, καθύσον ἂν ἦ χρεῖα. Ἐπειτα ποιήσασθαι τὴν πορείαν δι' Ἀραβίας παρὰ τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν, ἕως Ἰνδῶν καὶ τοῦ πέραςτος τῆς οἰκουμένης. Κτίσαι δὲ καὶ πόλεις οὐκ ὀλίγας ἐν Ἰνδοῖς, ἐν αἷς καὶ Νύσαν ὀνομάσαι, βουλόμενον μνημεῖον ἀπολιπεῖν ἐκεῖνης, καθ' ἣν ἐτράφη κατ' Αἴγυπτον. Φυτεῦσαι δὲ καὶ κитὸν ἐν τῇ παρ' Ἰνδοῖς Νύσῃ, καὶ διακρίνειν τοῦτο τὸ φυτὸν ἐν ἐκείνῳ μόνῳ τῷ τόπῳ τῶν τε κατὰ τὴν Ἰνδικὴν καὶ τὴν ὁμορὸν χώραν. Πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα σημεῖα τῆς ἑαυτοῦ

παρουσίας απολελοιπέναι καὶ ἐκείνην τὴν χώραν, δι' ὧν προαχθέντας τοὺς μεταγενεσιτέρους τῶν Ἰνδῶν ἀμφισβητῆσαι περὶ τοῦ θεοῦ, λέγοντας Ἰνδὸν εἶναι τὸ γένος.

20. Γενέσθαι δὲ καὶ περὶ τὴν τῶν ἐλεφάντων θήραν, καὶ στήλας καταλιπεῖν πανταχοῦ τῆς ἰδίας στρατείας. Ἐπελθεῖν δὲ καὶ τὰλλα τὰ κατὰ τὴν Ἀσίαν ἔθνη, καὶ περαιωθῆναι κατὰ τὸν Ἑλλήσποντον εἰς τὴν Εὐρώπην. Καὶ κατὰ μὲν τὴν Θράκην Λυκοῦργον, τὸν βασιλεῦα τῶν βαρβάρων, ἐναντιούμενον τοῖς ὑπ' αὐτοῦ πραττομένοις ἀποκτεῖναι. Μάρωνα δὲ γηραιὸν ἤδη καθεστῶτα καταλιπεῖν ἐπιμελητὴν τῶν ἐν ταύτῃ τῇ χώρᾳ φυτευομένων, καὶ κτίστην αὐτὸν ποιῆσαι τῆς ἐπωνύμου πόλεως, ἣν ὀνομάσαι Μαρώνειαν. Καὶ Μακεδόνα μὲν τὸν υἱὸν ἀπολιπεῖν βασιλεῦα τῆς ἀπ' ἐκείνου προσαγορευθείσης Μακεδονίας, Τριπολέμῳ δ' ἐπιτρέψαι τὰς κατὰ τὴν Ἀιτικὴν γεωργίας. Τέλος δὲ τὸν Ὀσίριν πᾶσαν τὴν οἰκουμένην ἐπελθόντα, τὸν κοινὸν βίον τοῖς ἡμερωτάτοις κροκοῖς εὐεργετῆσαι. Εἰ δὲ τις χώρα τὸ φυτὸν τῆς ἀμπέλου μὴ προσδέχοιτο, διδάξαι τὸ ἐκ τῆς κριθῆς κατασκευαζόμενον πόμα, λειπόμενον οὐ πολὺ τῆς περὶ τὸν οἶνον εὐωδίας τε καὶ δυνάμεως. Ἐπανελθόντα δ' εἰς τὴν Αἴγυπτον, συναποκομίσαι δωρὰ τε πανταχόθεν τὰ κράτιστα, καὶ διὰ τὸ μέγεθος τῶν εὐεργεσιῶν συμπεφωνημένην λαβεῖν παρὰ πᾶσι τὴν ἀθανασίαν, καὶ τὴν ἴσιν τοῖς οὐρανίοις τιμὴν. Μετὰ δὲ ταῦτα ἐξ ἀνθρώπων εἰς θεοὺς μεταστάντα, τεχνῶν ὑπὸ Ἰσίδος καὶ Ἑρμοῦ θύσιων,

καὶ τῶν ἄλλων τῶν ἐπιφανεστάτων θεῶν τιμῶν. Τούτου δὲ καὶ τελετὰς καταδεῖξαι, καὶ πολλὰ μυθικῶς εἰσηγήσασθαι, μεγαλύνοντας τοῦ θεοῦ τὴν δυνάμιν.

(C. 21.) Osiridis a fratre Typhone occisi corpus membratim divinum. Facinus ulta per Horum filium, Isis regnum occupat. Sacerdotibus, quibus tertiam partem Aegypti donabat sacrorum causa fruentem, Osirin arcano ritu colendum mandavit. Variis animalia ei consecrata, ut Apis et Mnevis.

21. Τῶν δ' ἱερέων περὶ τῆς Ὀσίριδος τελευτῆς ἔξ ἀρχαίων ἐν ἀποφῶήτοις παρεληφόριον, τῷ χρόνῳ ποτὶ συνέβη διὰ τινων εἰς τοὺς πολλοὺς ἐξενεχθῆναι τὸ σιωπώμενον. Φασὶ γὰρ νομίμως βασιλεύοντα τῆς Αἰγύπτου τὸν Ὀσίριν ὑπὸ Τυφῶνος ἀναιρεθῆναι τοῦ ἀδελφοῦ, βιαίου καὶ ἄσεβους ὄντος· ὃν διελόντα τὸ σῶμα τοῦ φονευθέντος εἰς ἕξ καὶ εἴκοσι μέρη, δοῦναι τῶν συνεπιθεμένων ἐκάστῳ μερίδα, βουλόμενον πάντας μετασχεῖν τοῦ μύσου, καὶ διὰ τοῦτο νομίζοντα συναγωνιστάς ἔξαιν καὶ φύλακας τῆς βασιλείας βεβαίους. Τὴν δὲ Ἴσιν, ἀδελφὴν οὖσαν Ὀσίριδος καὶ γυναῖκα, μετελθεῖν τὸν φόνον, συναγωνιζομένου τοῦ παιδὸς αὐτῆς Ὠρου. Ἀελοῦσαν δὲ τὸν Τυφῶνα καὶ τοὺς συμπράξαντας, βασιλεῦσαι τῆς Αἰγύπτου. Γενέσθαι δὲ τὴν μάχην παρὰ τὸν ποταμόν, πλησίον τῆς νῦν Ἀνταίου κόμης καλουμένης· ἣν κεῖσθαι μὲν λέγουσιν ἐν τῷ κατὰ τὴν Ἀραβίαν μέρει, τὴν προσηγορίαν δ' ἔχειν ἀπὸ τοῦ κολασθέντος ὑφ' Ἡρακλέους Ἀνταίου, τοῦ κατὰ τὴν Ὀσίριδος ἡλικίαν γενομένου. Τὴν δὲ οὖν Ἴσιν πάντα τὰ μέρη τοῦ σώματος πλὴν τῶν αἰδοίων εὗρεῖν.

Βουλομένην δὲ τὴν τάνδρὸς ταφήν ἀδελὸν ποιήσας
 καὶ τιμομένην παρὰ πᾶσι τοῖς τὴν Αἴγυπτον κατοι-
 κοῦσι, συντελέσαι τὸ δόξαν τοιοῦτω τινὶ τρόπῳ.
 Ἐκάστῳ τῶν μερῶν περιπλάσαι λέγουσιν αὐτὴν τύ-
 πον ἀνθρωποειδῆ, παραπλήσιον Ὅσιριδι τὸ μέγε-
 θος, ἐξ ἀρωμάτων καὶ κηροῦ. Εἰσκαλεσαμένην δὲ
 κατὰ γένη τῶν ἱερέων, ἐξορκίσαι πάντας μηδεὶν δη-
 λώσῃν τὴν δοθησομένην αὐτοῖς πίστιν· καὶ ἰδίαν
 δὲ ἑκάστοις εἰπεῖν, ὅτι μόνοις ἐκείνοις παρατίθε-
 ται τὴν τοῦ σώματος ταφήν, καὶ τῶν εὐεργεσιῶν
 ὑπομνήσασαν, παρακαλέσαι θάψαντας ἐν τοῖς ἰδί-
 οις τόποις τὸ σῶμα, τιμᾶν ὡς θεὸν τὸν Ὅσιριν·
 καθιερωῖν δὲ καὶ τῶν γενομένων παρ' αὐτοῖς ζώ-
 ων ἐν, ὁποῖον ἂν βουλευθῶσι. Καὶ τοῦτο ἐν μὲν
 τῷ ἑνὶ τιμᾶν, καθάπερ καὶ πρότερον τὸν Ὅσιριν,
 μετὰ δὲ τὴν τελευτὴν τῆς ὁμοίας ἐκείνῳ κηδεύας
 ἀξιοῦν. Βουλομένην δὲ τὴν Ἰσιν καὶ τῷ λυσίτελει
 προτρέψασθαι τοὺς ἱερεῖς ἐπὶ τὰς προειρημένους τι-
 μάς, τὸ τρίτον μέρος τῆς ζωῆς αὐτοῖς δοῦναι πρὸς
 τὰς τῶν θεῶν θεραπείας τε καὶ λειτουργίας.
 Τῷ δὲ ἱερεῖ λέγεται μνημονεύοντας τῶν Ὅσιριδος
 εὐεργεσιῶν, καὶ τῇ παρακαλοῦσθαι βουλομένους χαρί-
 ζεσθαι, πρὸς δὲ τοῦτοις τῷ λυσίτελει προκληθέν-
 τας, πάντα πράττειν κατὰ τὴν Ἰσίδος ὑποθήκην. Διὸ
 καὶ μέχρι τοῦ νῦν ἑκάστοις τῶν ἱερέων ὑπολαμβάνειν
 παρ' ἑαυτοῖς τεύεσθαι τὸν Ὅσιριν, καὶ τὰ τε
 ἐξ ἀρχῆς ἀφιερωθέντα ζῶα τιμᾶν, καὶ τελευτηού-
 των αὐτῶν ἐν ταῖς ταφαῖς ἀναγεοῦσθαι τὸ τοῦ Ὅσι-
 ριδος πένθος. Τοὺς δὲ ταύρους τοὺς ἱερούς, ἵφ-

τε ὀνομαζόμενον Ἄπιν καὶ τὸν Μνεῦν Ὀσίριδι κα-
θιερωθῆναι, καὶ τούτους σέβεσθαι καθάπερ θεούς,
κοινῇ καταδειχθῆναι πᾶσιν Αἰγυπτίοις. Ταῦτα γὰρ
τὰ ζῶα τοῖς εὐροῦσι τὸν τοῦ σίτου καρπὸν συνεργῆ-
σαι, μάλιστα πρὸς τε τὸν σπόρον καὶ τὰς κοινὰς
ἐπάντων ἐκ τῆς γεωργίας ὠφελείας.

(C. 22.) Isis et ipsius honores divini. Non minus Osiridis
virilita ad religionem tracta. Inde phallus Graecorum.

22. Τὴν δὲ Ἰσιν φασὶ μετὰ τὴν Ὀσίριδος τελευ-
τὴν ὁμόσαι μηθινὸς ἀνδρὸς ἔτι συνουσίαν προσδέ-
ξασθαι, διατελέσαι δὲ τὸν λοιπὸν τοῦ βίου χρόνον
βασιλεύουσαν νομιμώτατα, καὶ ταῖς εἰς τοὺς ἀρχο-
μένους εὐεργεσίαις ἅπαντας ὑπερβαλλομένην. Ὁμοί-
ως δὲ καὶ ταύτην μετασιῶσαν ἐξ ἀνθρώπων, τυχεῖν
ἀθανάτων τιμῶν, καὶ ταφῆναι κατὰ τὴν Μέμφιν,
ὅπου δεικνύται μέχρι τοῦ νῦν αὐτῆς ὁ σηκὸς, ὑπάρ-
χων ἐν τῷ τεμένει τοῦ Ἡφαίστου. Ἐνιοὶ δὲ φα-
σιν οὐκ ἐν Μέμφει κεῖσθαι τὰ σώματα τούτων τῶν
θεῶν, ἀλλ' ἐπὶ τῶν ὄρων τῆς Αἰθιοπίας καὶ τῆς
Αἰγύπτου, κατὰ τὴν ἐν τῷ Νεῖλῳ νῆσον, κειμένην
μὲν πρὸς ταῖς καλουμέναις Φίλαις, ἔχουσαν δὲ προσ-
ηγορίαν ἀπὸ τοῦ συμβεβηκότος, ἱεροῦ πεδίου. Ση-
μεῖα δὲ τούτου δεικνύουσιν ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ δια-
μέγοντα, τὸν τε τάφον τὸν κατεσκευασμένον Ὀσί-
ριδι, κοινῇ τιμώμενον ὑπὸ τῶν κατ' Αἰγύπτου ἱερέ-
ων, καὶ τὰς περὶ τοῦτον κειμένας ἐξήκοντα καὶ τρια-
κοσίας χοάς. Ταύτας γὰρ καθ' ἐκάστην ἡμέραν γά-
λακτιος πληροῦν τοὺς πρὸς τούτοις ταχθέντας ἱερεῖς,

καὶ θρηνεῖν, ἀνακαλουμένους τὰ τῶν θεῶν ὀνόματα. Διὰ ταύτην δὲ τὴν αἰτίαν καὶ τὴν νῆσον ταύτην ἄβατον εἶναι πλὴν τοῖς ἱερεῦσι· καὶ πάντας τοὺς τὴν Θηβαΐδα κατοικοῦντας (ἥπερ ἐστὶν ἀρχαῖοπάτῃ τῆς Αἰγύπτου) μέγιστον ὄρκον κρίνειν, ὅταν τις τὸν Ὅσιριν τὸν ἐν Φίλαις κείμενον ὁμῶσῃ. Τὰ μὲν οὖν ἀνενυρεθέντα τοῦ Ὅσιριδος μέρη ταφῆς ἀξιοθῆναι φασὶ τὸν εἰρημὸν τρόπον· τὸ δὲ αἰδοῖον ὑπὸ μὲν Τυφῶτος εἰς ποταμὸν ῥιπῆναι λέγονσι, διὰ τὸ μηδένα τῶν συνεργησάντων αὐτὸ λαβεῖν βουληθῆναι. ὑπὸ δὲ τῆς Ἰσιδος οὐδὲν ἦτιον τῶν ἄλλων ἀξιοθῆναι τιμῶν ἰσοθέων. Ἐν τε γὰρ τοῖς ἱεροῖς εἶδωλον αὐτοῦ κατασκευάσασαν, τιμῶν καταδείξαι, καὶ κατὰ τὰς τελετὰς καὶ τὰς θυσίας τῷ θεῷ τοῦτω γινόμενας ἐντιμώτατον ποιῆσαι, καὶ πλείστον σεβασμοῦ τυγχάνειν. Διὸ καὶ τοὺς Ἕλληνας, ἐξ Αἰγύπτου περικληθότας τὰ περὶ τοὺς ὀργανισμοὺς καὶ τὰς Διονυσιακὰς ἐορτάς, τιμῶν τοῦτο τὸ μῦθον ἐν τε τοῖς μυσθηρίοις καὶ ταῖς τοῦ θεοῦ τούτου τελεταῖς καὶ θυσίαις, ὀνομάζοντας αὐτὸ φαλλόν.

(C. 23.) Dionysum, filium Semelos, commentum Græcorum, ab Aegyptiis ad illos traditum esse, per Orpheum maxime: (C. 24.) similiter alias Græcorum fabulas multas. Sic et Herculeum fuisse Aegyptium, sic Perseum et Io.

23. Εἶναι δὲ εἴη φασὶν ἀπὸ Ὅσιριδος καὶ Ἰσιδος ἕως τῆς Ἀλεξάνδρου βασιλείας, τοῦ κτιστῆρος ἐν Αἰγύπτῳ τὴν ἐπώνυμον αὐτοῦ πόλιν, πλείω τῶν μυθίων· ὥς δ' ἐνιοὶ γράφουσι, βραχὺ λείποντα τῶν διςμυθίων καὶ τριςχιλίων. Τοὺς δὲ λέγοντας ἐν

Αἰθίοις τῆς Βοιωτίας γεγονέναι τὸν θεὸν ἐκ Σε-
 μέλης καὶ Διὸς, φασὶ σχεδιάζειν. Ὅρφεα γὰρ εἰς
 Αἴγυπτον παραβαλόντα, καὶ μετασχόντα τῆς τελε-
 τῆς, καὶ τῶν Αἰονυσιακῶν μυστηρίων μεταλαβόντα,
 τοῖς τε Καδμείοις φίλον ὄντα καὶ τιμώμενον ὑπ' αὐ-
 τῶν, μεταθεῖναι τοῦ θεοῦ τὴν γένεσιν, ἐκείνοις χα-
 ριζόμενον. Τοὺς δ' ὄχλους τὰ μὲν διὰ τὴν ἄγνοιαν,
 τὰ δὲ διὰ τὸ βούλεσθαι τὸν θεὸν Ἑλληνα νομίζε-
 σθαι, προσδεξασθαι προσηγεῖς τὰς τελετὰς καὶ μυσ-
 τήρια. Λεσάρκας δ' ἔχειν τὸν Ὅρφεα πρὸς τὴν
 μετάθεσιν τῆς τοῦ θεοῦ γενέσεως τε καὶ τελετῆς
 τοιαύτας. Κάδμον, ἐκ Θηβῶν ὄντα τῶν Αἰγυπτίων,
 γενεῆσαι σὺν ἄλλοις τέκνοις καὶ Σεμέλην. Ταύτην
 δὲ ὑπὸ τοῦ δήποτε φθαρεῖσαν, ἔγκυνον γενέσθαι,
 καὶ τεκεῖν ἐπὶ τὰ μηνῶν διελθόντων βρέφος τὴν ὄψιν,
 αἰὼν περ οἱ κατ' Αἴγυπτον τὸν Ὅσιριν γεγονέναι νο-
 μίζουσι. Ζωογονεῖσθαι δ' οὐκ εἰσθέναι τὸ τοιοῦτον,
 εἴτε τῶν θεῶν μὴ βουλομένων, εἴτε τῆς φύσεως
 μὴ συγχωρούσης. Κάδμον δὲ αἰσθόμενον τὸ γεγο-
 τός, καὶ χρησμόν ἔχοντα, διατηρεῖν τὰ τῶν πατέ-
 ρων νόμιμα, χρυσῶσαι τε τὸ βρέφος καὶ τὰς κα-
 θηκούσας αὐτῷ ποιήσασθαι θυσίας, ὡς ἐπιφανείας
 πυνθὸς κατ' ἀνθρώπους Ὅσιριδος γεννημένης. Ἀνά-
 ψαι δὲ καὶ τὴν γένεσιν εἰς Αἴα, σεμνύνοντα τὸν
 Ὅσιριν καὶ τῆς φθαρείας τὴν διαβολὴν ἀφαιρούμε-
 νον. Αὐτὸ καὶ παρὰ τοῖς Ἑλλήσιν ἐκδοθῆναι λόγον,
 ὡς ἡ Κάδμου Σεμέλη τέτοκεν ἐκ Διὸς τὸν Ὅσιριν.
 Ἐν δὲ τοῖς ἑστέροις χρόνοις Ὅρφεα, μεγάλην ἔχον-
 τα δόξαν παρὰ τοῖς Ἑλλήσιν ἐπὶ μελοδία καὶ τε-

ἱεταῖς καὶ θεολογίαις, ἐπιξενωθῆναι τοῖς Καδμείοις, καὶ διαφερόντως ἐν ταῖς Θήβαις τιμηθῆναι. Μετεσχηκότα δὲ τῶν παρ' Αἰγυπτίοις θεολογούμενων, μετενεγκεῖν τὴν Ὀσίριδος τοῦ παλαιοῦ γενεσιν ἐπὶ τοὺς νεωτέρους χρόνους· χαριζόμενον δὲ τοῖς Καδμείοις, ἐκστήσασθαι καινὴν τελετὴν, καθ' ἣν παραδοῦναι τοῖς μυουμένοις, ἐκ Σεμέλης καὶ Διὸς γεγεννησθαι τὸν Διόνυσον. Τοὺς δὲ ἀνθρώπους τὰ μὲν διὰ τὴν ἄγνοιαν ἐξαπατωμένους, τὰ δὲ διὰ τὴν Ὀρφείως ἀξιοπιστίαν καὶ δόξαν ἐν τοῖς τοιούτοις προσέχοντας, τὸ δὲ μέγιστον, ἡδέως προσδεχομένους τὸν θεὸν Ἕλληνα νομιζόμενον, καθάπερ προείρηται, χρῆσασθαι ταῖς τελεταῖς. Ἐπειτα παρὰ λαβόντων τῶν μυθογράφων καὶ ποιητῶν τὸ γένος, ἐμπεπλησθαι τὰ θεάματα, καὶ τοῖς ἐπιγινόμενοις ἰσχυρὰν πίστιν καὶ ἀμετάθετον γενέσθαι. Καθόλου δὲ φασὶ τοὺς Ἕλληνας ἐξιδιάνεσθαι τοὺς ἐπιφανεστάτους Ἰσθμῶς τε καὶ Θεοῦς, εἴτε δὲ ἀποικίας τὰς παρ' ἑαυτῶν.

24. Καὶ γὰρ Ἡρακλῆα τὸ γένος Αἰγύπτιον ὄντα δι' ἀνδρείαν ἐπελθεῖν πολλὴν τῆς οἰκουμένης, καὶ τὴν ἐπὶ τῆς Αἰβύης θέσθαι σιτήλην. Ἐπεὶ οὐ περὶ ὧνται τὰς ἀποδείξεις παρὰ τῶν Ἑλλήνων λαμβάνειν. Ὁμολογούμενον γὰρ ὅτιος παρὰ πᾶσιν, ὅτι τοῖς Ὀλυμπίοις θεοῖς Ἡρακλῆς συνηγωνίσαστο τὸν πρὸς τοὺς Γίγαντας πόλεμον, φασὶ τῇ γῇ μηδαμῶς ἀρμόδιειν γεγεννημέναι τοὺς Γίγαντας κατὰ τὴν ἡλικίαν, ἣν οἱ Ἕλληνες φασιν Ἡρακλῆα γενέσθαι, γεγεῖα πρότερον τῶν Τρωϊκῶν· ἀλλὰ μᾶλλον, ὥς αὐτοὶ

λέγουσι, κατὰ τὴν ἐξ ἀρχῆς γένεσιν τῶν ἀνθρώπων. Ἀπ' ἐκείνης μὲν γὰρ παρ' Αἰγυπτίοις ἔτι καταριθμεῖσθαι πλείω τῶν μυρίων, ἀπὸ δὲ τῶν Τρωϊκῶν ἔλαττω τῶν χιλίων καὶ διακοσίων. Ὀμοίως δὲ τό τε ῥόπαλον καὶ τὴν λεοντὴν τῷ παλαιῷ πρέπειν Ἡρακλεῖ, διὰ τὸ κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους μῆπω τῶν ὀπλῶν εὖρημένων, τοὺς ἀνθρώπους τοῖς μὲν ξύλοις ἀμύνεσθαι τοὺς ἀντιταττομένους, ταῖς δὲ δοραταῖς τῶν θηρίων σκαπαστηρίοις χρῆσθαι. Καὶ Αἰδὸς μὲν υἱὸν αὐτὸν ἀναγορεύουσι, μητρὸς δὲ ἧς ἐστὶν οὐ φασὶ γινώσκειν. Τὸν δὲ ἐξ Ἀλκμήνης γενόμενον ὕστερον πλείοσιν ἔτεσιν ἢ μυρίοις Ἀλκαῖον ἐκ γενετῆς καλούμενον, ὕστερον Ἡρακλέα μετονομασθῆναι, οὐχ ὅτι δι' Ἡραν ἔσχε κλέος, ὥς φησιν ὁ Μάτρις, ἀλλ' ὅτι τὴν αὐτὴν ἐξηλωκὸς προαίρῃσιν Ἡρακλεῖ τῷ παλαιῷ, τὴν ἐκείνου δόξαν ὅμα καὶ προσηγορίαν ἐκληρονόμησε. Συμφωνεῖν δὲ τοῖς ὑφ' αὐτῶν λεγομένοις καὶ τὴν παρὰ τοῖς Ἑλλήσιν ἐκ πολλῶν χρόνων παραδεδομένην φήμην, ὅτι καθαρὰν τὴν γῆν τῶν θηρίων ἐποίησεν Ἡρακλῆς. Ὅπερ μηδαμῶς ἀρμόττειν τῷ γεγονότι σχεδὸν κατὰ τοὺς Τρωϊκοὺς χρόνους, ὅτε τὰ πλεῖστα μέρη τῆς οἰκουμένης ἐξημέρωτο γεωργίαις καὶ πόλεσι, καὶ πλήθει τῶν κατοικούντων τὴν χώραν πανταχοῦ. Μᾶλλον οὖν πρέπειν τῷ γεγονότι κατὰ τοὺς ἀρχαιοτάτους χρόνους τὴν ἡμέρωσιν τῆς χώρας, κατισχυομένων ἐτι τῶν ἀνθρώπων ὑπὸ τοῦ πλήθους τῶν θηρίων, καὶ μάλιστα κατὰ τὴν Αἴγυπτον, ἧς τὴν ὑπερκειμένην χώραν μέχρι τοῦ νῦν ἔφημον οὔσαν καὶ θηριώδη. Εἰ-

κός γὰρ ταύτης ὡς πατρίδος προνοηθέντα τὸν Ἡρακλῆα, καὶ καθαρὴν τὴν γῆν τῶν θηρίων ποιήσαντα, παραδοῦναι τοῖς γεωργοῖς τὴν χώραν, καὶ διὰ τὴν εὐεργεσίαν τυχεῖν ἰσοθέου τιμῆς. Φασὶ δὲ καὶ τὸν Περσέα γεγονέναι κατ' Αἴγυπτον, καὶ τῆς Ἰσιδος τὴν γένεσιν ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων εἰς Ἄργος μεταφέρεισθαι, μυθολογούντων τὴν Ἰὼ τὴν εἰς βοὸς τύπον μεταποιηθεῖσαν.

(C. 25.) Opinionum de diis suis magna apud ipsos Aegyptios diversitas, lais medica arte celebris, per eamque post mortem quoque de hominibus promerita, ulli et Horus, postremus veteram regum, qui inter deos relati fuerint.

25. Καθόλου δὲ πολλὴ τίς ἐστι διαφωνία περὶ τούτων τῶν θεῶν. Τὴν αὐτὴν γὰρ οἱ μὲν Ἴσιν, οἱ δὲ Ἀήμητραν, οἱ δὲ Θεσμοφόρον, οἱ δὲ Σελήην, οἱ δὲ Ἥραν, οἱ δὲ πάσαις ταῖς προσηγορίαις ὀνομάζουσι. Τὸν δὲ Ὀσίριν οἱ μὲν Σάραπιν, οἱ δὲ Ἀδύκυσον, οἱ δὲ Πλούτωνα, οἱ δὲ Ἀμμωνα, τινὲς δὲ Αἴα, πολλοὶ δὲ Πᾶνα, νενομίκασι. Λέγουσι δὲ τινες Σάραπιν εἶναι τὸν παρὰ τοῖς Ἑλλήσι Πλούτωνα ὀνομαζόμενον. Φασὶ δ' Αἰγύπτιοι τὴν Ἴσιν φαρμάκων τε πολλῶν πρὸς ὑγίαν εὐρέτιν γεγονέναι, καὶ τῆς ἱατρικῆς ἐπιστήμης μεγάλην ἔχειν ἐμπειρίαν, διὸ καὶ τυχοῦσαν ἀθανασίας, ἐπὶ ταῖς θεραπαῖαις τῶν ἀνθρώπων μάλιστα χαίρειν, καὶ κατὰ τοὺς ὕπνους τοῖς ἀξιούσι διδόναι βοηθήματα, φανερώς ἐπιδεικνυμένην τὴν τε ἰδίαν ἐπιφάνειαν, καὶ τὸ πρὸς τοὺς δεομένους τῶν ἀνθρώπων εὐεργετικόν. Ἀποδείξεις δὲ τούτων φασὶ φέρειν ἑαυτοὺς οὐ μν-

θολογίας, ὁμοίως τοῖς Ἑλλήσιν, ἀλλὰ πράξεις ἐναργεῖς. Πᾶσαν γὰρ σχεδὸν τὴν οἰκουμένην μαρτυρεῖν ἑαυτοῖς, εἰς τὰς ταύτης τιμὰς φιλοτιμουμένην διὰ τὴν ἐν ταῖς θεραπέαις ἐπιφάνειαν. Κατὰ γὰρ τοὺς ὕπνους ἐφισταμένην διδόναι τοῖς κείμενοι βολήματα πρὸς τὰς νόσους, καὶ τοὺς ὑπακούσαντας αὐτῇ, παραδόξως ὑγιαίνειν. Καὶ πολλοὺς μὲν ὑπὸ τῶν ἱατρῶν διὰ τὴν δυσκολίαν τοῦ νοσήματος ἀπελπισθέντας, ὑπὸ ταύτης σώζεσθαι, συχνούς δὲ παντελῶς περρωθέντας τὰς ὁράσεις ἢ τινα τῶν ἄλλων μερῶν τοῦ σώματος, ὅταν πρὸς ταύτην τὴν θεὸν καταφεύγωσιν, εἰς τὴν προὔπάρχουσαν ἀποκαθίστασθαι τάξιν. Εὐρεῖν δ' αὐτὴν καὶ τὸ τῆς ἀθανασίας φάρμακον, δι' οὗ τὸν νύκτ' Ὁρον, ὑπὸ τῶν Τιτάνων ἐπιβουλευθέντα καὶ νεκρὸν εὐρεθέντα καθ' ὕδατος, μὴ μόνον ἀναστῆσαι δοῦσαν τὴν ψυχὴν, ἀλλὰ καὶ τῆς ἀθανασίας ποιῆσαι μεταλαβεῖν. Δοκεῖ δὲ ὕστατος τῶν θεῶν οὗτος βασιλεῦσαι μετὰ τὴν τοῦ πατρὸς Ὀσίριδος ἐξ ἀνθρώπων μετάστασιν. Τὸν δὲ Ὁρον μεθερμηνευόμενόν φασιν Ἀπόλλωνα ὑπάρχειν, καὶ τὴν τε ἱατρικὴν καὶ τὴν μαντικὴν ὑπὸ τῆς μητρὸς Ἰσιδος διδασθέντα, διὰ τῶν χρησμῶν καὶ τῶν θεραπειῶν ἐνεργεῖν τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος.

(C. 26.) Annorum, quos a Sole regnante ad Alexandri usque expeditionem numerant non minus quam 23000, fabulosa series ex aevi lunaris ratione explicatur. Isidis aetale Gigantes in Aegypto.

26. Οἱ δ' ἱερεῖς τῶν Αἰγυπτίων, τὸν χρόνον ὑπὸ τῆς Ἥλειου βασιλείας συλλογιζόμενοι μέχρι τῆς Ἀλεξάνδρου διαβάσεως εἰς τὴν Ἀσίαν, φασὶν ὑπάρ.

χριν ἐτῶν μάλιστα πῶς διςμυρίων καὶ τριεχιλίων.
 Μυθολογοῦσι δὲ καὶ τῶν θεῶν τοὺς μὲν ἀρχαιοτά-
 τους βασιλεῦσαι πλείω τῶν χιλίων καὶ διακοσίων
 ἐτῶν, τοὺς δὲ μεταγενεστέρους οὐκ ἐλάττω τῶν
 τριακοσίων. Ἀπίστου δ' ὄντος τοῦ πλήθους τῶν
 ἐτῶν, ἐπιχειροῦσιν τινες λέγειν, ὅτι τὸ παλαιὸν οὐ-
 πω τῆς περὶ τὸν ἥλιον κινήσεως ἐπεγνώσμενης, συν-
 ἵβαινε κατὰ τὴν τῆς σελήνης περίοδον ἄγεσθαι τὸν
 ἐνιαυτὸν. Διόπερ τῶν ἐτῶν τριακονθήμερων ὄντων,
 οὐκ ἀδύνατον εἶναι βεβιωκέναι τινὰς ἔτη χίλια καὶ
 διακόσια· καὶ γὰρ νῦν δυοκαίδεκα μηνῶν ὄντων τῶν
 ἐνιαυτῶν, οὐκ ὀλίγους ὑπὲρ ἑκατὸν ἔτη ζῆν. Πα-
 ραπλήσια δὲ λέγουσι καὶ περὶ τῶν τριακόσια ἔτη
 δοκούντων ἄρξαι. Κατ' ἐκείνους γὰρ τοὺς χρόνους
 τὸν ἐνιαυτὸν ἀπαρτίζεσθαι τέτταρσι μηνί, τοῖς γι-
 νομένοις κατὰ τὰς ἑκάστων τῶν χρόνων ὥρας, οἷον
 ἔαρος, θέρους, χειμῶνος. Ἀφ' ἧς αἰτίας καὶ παρ'
 ἐνίοις τῶν Ἑλλήνων τοὺς ἐνιαυτοὺς ὥρους καλιῦ-
 σθαι, καὶ τὰς κατ' ἔτος ἀναγραφὰς ὠρογραφίας
 προσαγορεύεσθαι. Οἱ δ' οὖν Αἰγύπτιοι μυθολογοῦ-
 σι κατὰ τὴν Ἰσίδος ἡλικίαν γεγονέναι τινὰς πολυσω-
 μάτους, τοὺς ὑπὸ μὲν τῶν Ἑλλήνων ὀνομαζομένους
 Γίγαντας, ὑφ' ἑαυτῶν δὲ διακοσμουμένους τιτανο-
 δῶς ἐπὶ τῶν ἱερῶν, καὶ τυπτομένους ὑπὸ τῶν περὶ
 τὸν Ὅσιριν. Ἐνιοὶ μὲν οὖν αὐτοὺς γηγενεῖς φασὶν
 ὑπάρξαι, προσφάτου τῆς τῶν ζώων γενέσεως ἐκ τῆς
 γῆς ὑπαρχούσης. Ἐνιοὶ δὲ λέγουσι, σώματος φύσιν
 διεργκόντας, καὶ πολλὰς πράξεις ἐπιτελεσμένους,
 ἀπὸ τοῦ συμβεβηκότος μυθολογηθῆναι πολυσωμά-

τους. Συμφωνεῖσθαι δὲ παρὰ τοῖς πλείστοις, ὅτι τοῖς περὶ τὸν Αἴα καὶ τὸν Ὀσίριν θεοῖς πόλεμον ἐνστήσαντες πάντες ἀνῆρξάνθησαν.

(C. 27.) Aegyptiorum connubia cum sororibus, et uxorum in maritis imperium. — Osiridis atque Isidis columnae sepulchrales et tituli.

27. Νομοθετῆσαι δὲ φασὶ τοὺς Αἰγυπτίους παρὰ τὸ κοινὸν ἔθος τῶν ἀνθρώπων γαμεῖν ἀδελφάς, διὰ τὸ γεγονός ἐν τούτοις τῆς Ἰσίδος ἐπίτευγμα. Ταύτην γὰρ συνοικήσασαν Ὀσίριδι τῷ ἀδελφῷ, καὶ ἀποθανόντος, ὁμόσασαν οὐδενὸς ἔτι συνουσίαν ἀνδρὸς προσδέξασθαι, μετελθεῖν τὸν τε γόνον τῶνδρὸς, καὶ διατελέσαι βασιλείουσαν νομιμότητα, καὶ τὸ σύνολον, πλείστον καὶ μεγίστων ἀγαθῶν αἰτίαν γενέσθαι πᾶσιν ἀνθρώποις. Αἰὰ δὲ ταύτας τὰς αἰτίας καταδειχθῆναι, μείζονος ἐξουσίας καὶ τιμῆς τυγχάνειν τὴν βασίλισσαν τοῦ βασιλέως, καὶ παρὰ τοῖς ἰδιώταις κυριεῦναι τὴν γυναῖκα τῶνδρὸς ἐν τῇ τῆς προικὸς συγγραφῇ· προσομολογούντων τῶν γαμούντων ἅπαντα πειθαρχήσκειν τῇ γαμουμένῃ. Οὐκ ἄγνοω δὲ διότι τινὲς τῶν συγγραφέων ἀποφαίνονται τοὺς τάφους τῶν θεῶν τούτων ὑπάρχειν ἐν Νύση τῆς Ἀραβίας, ἀφ' ἧς καὶ Νυσαῖον τὸν Διόνυσον ὠνομάσθαι. Εἶναι δὲ καὶ στήλην ἑκατέρου τῶν θεῶν, ἐπιγεγραμμένην τοῖς ἱεροῖς γράμμασιν. Ἐπὶ μὲν τῆς Ἰσίδος ἐπιγεγράφθαι· Ἐγὼ Ἰσις εἰμὶ ἡ βασίλισσα πάσης χώρας, ἡ παιδευθεῖσα ὑπὸ Ἑρμοῦ, καὶ ὅσα ἐγὼ ἐνομοθέτησα, οὐδεὶς δύναται λύσαι. Ἐγὼ εἰμὶ ἡ τοῦ νεωτάτου Κρόνου θεοῦ θυγά-

της πρεσβυτατη. Ἐγὼ εἰμι γυνὴ καὶ ἀδελφὴ Ὀσίρι-
 δος βασιλέως. Ἐγὼ εἰμι ἡ πρώτη καρπὸν ἀνθρώποις
 εὐροῦσα. Ἐγὼ εἰμι μήτηρ Ὄρου τοῦ βασιλέως.
 Ἐγὼ εἰμι ἡ ἐν τῷ ἄστρῳ τῷ κυνὶ ἐπιτελλουσα.
 Ἐμοὶ Βούβασιος ἡ πόλις ὠκοδομήθη. Χαῖρε, χαῖ-
 ρε, Αἴγυπτε, ἡ θρέψασά με. Ἐπὶ δὲ τοῦ Ὀσίριδος
 ἐπιγεγραμῆναι λέγεται. Πατὴρ μὲν ἐστὶ μοι Κρόνος
 νεώτατος θεῶν ἀπάντων, εἰμὶ δὲ Ὀσίρις ὁ βασιλεὺς,
 ὁ στρατεύσας ἐπὶ πᾶσαν χώραν, ἕως εἰς τοὺς ἀοι-
 κήτους τόπους τῶν Ἰνδῶν, καὶ τοὺς πρὸς ἄρκτον
 κεκλιμένους μέχρις τῶν τοῦ Ἰστροῦ ποταμοῦ πη-
 γῶν, καὶ πάλιν ἐπὶ τᾶλλα μέρη ἕως Ὀκεανοῦ. Εἰ-
 μὶ δὲ υἱὸς Κρόνου πρεσβύτατος, καὶ ἔβλαστον ἐκ
 καλοῦ τε καὶ εὐγενοῦς ὡοῦ, σπέρμα συγγενὲς ἐγεν-
 νήθην ἡμέρας. Καὶ οὐκ ἔστι τόπος τῆς οἰκουμένης,
 εἰς ὃν ἐγὼ οὐκ ἀφίγμαι, διαδοὺς πᾶσιν ὧν ἐγὼ εὐ-
 εργέτης ἐγενόμην. — Τοσαῦτα τῶν γεγραμμένων
 ἐν ταῖς στήλαις φασὶ δύνασθαι ἀναγνῶναι, τὰ δ'
 ἄλλα ὄντα πλείω κατεφθάρθαι διὰ τὸν χρόνον. Τὰ
 μὲν οὖν περὶ τῆς ταφῆς τῶν θεῶν τούτων διαφρονεῖ-
 ται παρὰ τοῖς πλείστοις, διὰ τὸ τοὺς ἱερεῖς, ἐν ἀποφ-
 ῆτοις παρεληφότας τὴν περὶ τούτων ἀκρίβειαν,
 μὴ βούλεσθαι τᾶληθὲς ἐκφέρειν εἰς τοὺς πολλοὺς,
 ὡς ἂν καὶ κινδύνων ἐπικειμένων τοῖς ἀπόρρητα πε-
 ρὶ τῶν θεῶν τούτων μηνύσασιν εἰς τοὺς ὄχλους.

(C. 28.) Narratio [ne ipsi quidem auctori per omnia probabi-
 lis visa] de Aegyptiorum colonis, Babylonis Argivis, Colonia,
 Iudaea, Atheniensibus.

28. Οἱ δὲ οὖν Αἰγύπτιοί φασι καὶ μετὰ ταῦτα

ἀποικίας πλείστας ἐξ Αἰγύπτου κατὰ τῶσαν διασπα-
 ρῆναι τὴν οἰκουμένην. Εἰς Βαβυλῶνα μὲν γὰρ
 ἀγαγεῖν ἀποίκους Βῆλον τὸν νομιζόμενον Πουσειδῶ-
 νος εἶναι καὶ Λιβύης. Ὅν παρὰ τὸν Εὐφράτην ποτα-
 μὸν καθιδρυνθέντα, τοὺς τε ἱερεῖς καταστήσασθαι
 παραπλησίως τοῖς κατ' Αἴγυπτον ἀτελεῖς, καὶ πά-
 σης λειτουργίας ἀπολελυμένους, οὓς Βαβυλώνιοι
 καλοῦσι Χαλδαίους. Τὰς τε παρατηρήσεις τῶν
 ἀστρον, τοὺτους ποιῆσαι, μιμουμένους τοὺς παρ'
 Αἰγυπτίοις ἱερεῖς καὶ φυσικοὺς, ἔτι δὲ ἀστρολόγους.
 Λέγουσι δὲ καὶ τοὺς περὶ τὸν Δαναὸν ὀρμηθέντας
 ὁμοίως ἐκεῖθεν, συνοικίσαι τὴν ἀρχαιοτάτην σχεδὸν
 τῶν παρ' Ἑλλήσι πόλεων Ἀργος, τὸ τε τῶν Κόλχων
 ἔθνος ἐν τῷ Πόντῳ, καὶ τὸ τῶν Ἰουδαίων ἀνὰ μέ-
 σσον Ἀραβίας καὶ Συρίας, οἰκίσαι τινὰς ὀρμηθέντας
 παρ' ἑαυτῶν. Διὸ καὶ παρὰ τοῖς γένεσι τούτοις ἐκ
 παλαιοῦ παραδεδύσθαι τὸ περιτέμνειν τοὺς γεννω-
 μένους παῖδας, ἐξ Αἰγύπτου μετενηνεγμένου τοῦ
 νομίμου. Καὶ τοὺς Ἀθηναίους δὲ φασιν ἀποίκους
 εἶναι Σαῖτῶν τῶν ἐξ Αἰγύπτου, καὶ πειρῶνται τῆς
 οἰκειότητος ταύτης φέρειν ἀποδείξεις. Παρὰ μάοις
 γὰρ τῶν Ἑλλήνων τὴν πόλιν Ἄστν καλεῖσθαι, με-
 τενηνεγμένης τῆς προσηγορίας ἀπὸ τοῦ παρ' αὐτοῖς
 Ἄστεως. Ἐτι τε τὴν πολιτείαν τὴν αὐτὴν ἐσχηκέ-
 ναι τάξιν καὶ διαίρεσιν τῇ παρ' Αἰγυπτίοις, εἰς
 τρία μέρη διανεμηθεῖση. Καὶ πρῶτην μὲν ὑπάρξαι
 μερίδα τοὺς εὐπατρίδας καλουμένους, οὔτινες ὑπῆρ-
 χον ἐν παιδείᾳ μάλιστα διατετριφότες, καὶ τῆς με-
 γίστης ἡξιωμένοι τιμῆς, παραπλησίως τοῖς κατ' Αἴ-

γυπτον ἱερεῦσι. Δευτέραν δὲ τάξιν γενέσθαι τὴν
 τῶν γεωμόρων, τῶν ὀφειλόντων ὄπλα κεκτῆσθαι καὶ
 πολεμεῖν ὑπὲρ τῆς πόλεως, ὁμοίως τοῖς κατ' Αἴ-
 γυπτον ὀνομαζομένοις γεωργοῖς, καὶ τοὺς μαχίμους
 παρεχομένοις. Τελευταίαν δὲ μερίδα καταριθμηθῆ-
 ναι τὴν τῶν δημιουργῶν τῶν τὰς βαναύσους τέχνας
 μεταχειριζομένων, καὶ λειτουργίας τελούντων τὰς
 ἀναγκαιοτάτας· τὸ παραπλήσιον ποιούσης τῆς τά-
 ξεως ταύτης παρ' Αἰγυπτίοις. Γεγονέναι δὲ καὶ
 τῶν ἡγεμόνων τινὰς Αἰγυπτίους παρὰ τοῖς Ἀθη-
 ναίοις. Τὸν γὰρ Πέτην, τὸν πατέρα Μενεσθέως
 τοῦ στρατεύσαντος εἰς Τροίαν, φανερώς Αἰγύπτιον
 ὑπάρξαντα, τυχεῖν ὑστερον Ἀθήνησι πολιτείας τε
 καὶ βασιλείας . . . Διφνοῦς δ' αὐτοῦ γεγονότος,
 τοὺς μὲν Ἀθηναίους μὴ δύνασθαι κατὰ τὴν ἰδίαν
 ὑπόστασιν ἀποδοῦναι περὶ τῆς φύσεως ταύτης τὰς
 ἀληθεῖς αἰτίας· ἐν μέσῳ κειμένου πᾶσιν, ὅτι δυεῖν
 πολιτειῶν μετασχόν, Ἑλληνικῆς καὶ βαρβάρου, δι-
 φνὴς ὠνομάσθη, τὸ μὲν ἔχων μέρος θηρίου, τὸ δὲ
 ἀνθρώπου.

(C. 29.) Quorum regem, Erechtheum, et ipsum pro Aegy-
 ptio habuerunt, et ad horum imitationem sacra Eleusinia institu-
 isse fabulati sunt.

29. Ὅμοίως δὲ τοῦτω καὶ τὸν Ἐρεχθεῖα λέγου-
 σι τὸ γένος Αἰγύπτιον ὄντα, βασιλεῦσαι τῶν Ἀθη-
 ναίων, τοιαύτας τινὰς φέροντες ἀποδείξεις. Γενομέ-
 νων γὰρ ὁμολογουμένως ἀνθρώπων μεγάλων κατὰ πᾶ-
 σαν σχεδὸν τὴν οἰκουμένην, πλὴν Αἰγύπτου, διὰ τὴν
 ιδιότητα τῆς χώρας, καὶ φθορᾶς ἐπιγενομένης τῶν

τε καρπῶν καὶ πλήθους ἀνθρώπων, ἐξ Αἰγύπτου
 τὸν Ἐριχθέα κομίσαι, διὰ τὴν συγγένειαν, σίτου
 πλήθος εἰς τὰς Ἀθήνας. Ἀνθ' ὧν τοὺς εὖ παθόν-
 τας βασιλεία καταστήσῃ τὸν εὐεργέτην. Τοῦτον δὲ
 παραλαβόντα τὴν ἡγεμονίαν, καταδείξαι τὰς τελε-
 τὰς τῆς Δήμητρος ἐν Ἐλευσίῃ, καὶ τὰ μυστήρια
 ποιῆσαι, μετενεγκόντα τὸ περὶ τούτων νόμιμον ἐξ
 Αἰγύπτου. Καὶ τῆς Θεοῦ δὲ παρουσίαν εἰς τὴν
 Ἀττικὴν γενοῦσαν κατὰ τούτους τοὺς χρόνους πα-
 ραθεδύσθαι κατὰ λόγον, ὥς ἂν τῶν ἐπωνύμων ταύ-
 τῃς καρπῶν κομισθέντων τότε εἰς τὰς Ἀθήνας,
 καὶ διὰ τοῦτο δόξαι πάλιν ἐξ ἀρχῆς τὴν εὐρεσιν
 γεγονέναι τοῦ σπέρματος, δωρησαμένης τῆς Δήμη-
 τρος. Ὁμολογεῖν δὲ καὶ τοὺς Ἀθηναίους, ὅτι βα-
 σιλεύοντος Ἐριχθέως, καὶ τῶν καρπῶν διὰ τὴν
 ἀνομβρίαν προσηφανισμένων, ἡ τῆς Δήμητρος ἐγένε-
 το παρουσία πρὸς αὐτοὺς, καὶ ἡ δωρεὰ τοῦ σί-
 του. Πρὸς δὲ τούτοις αἱ τελεταὶ καὶ τὰ μυσ-
 τήρια ταύτης τῆς Θεοῦ τότε κατεδείχθησαν ἐν
 Ἐλευσίῃ, τὰ τε περὶ τὰς θυσίας καὶ ἀρχαιότη-
 τας ὡσαύτως ἔχειν Ἀθηναίους καὶ τοὺς Αἰγυπτίους.
 Τοὺς μὲν γὰρ Εὐμολπίδας ἀπὸ τῶν κατ' Αἰγύπτου
 ἱερέων μετενηχῆθαι, τοὺς δὲ κήρυκας ἀπὸ τῶν πα-
 στοφόρων· τὴν τε Ἰσιν μόνους τῶν Ἑλλήνων ὀμνύ-
 ει, καὶ ταῖς ἰδέαις καὶ τοῖς ἡθεσιν ὁμοιοτάτους εἶ-
 ναι τοῖς Αἰγυπτίοις. Πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα τούτοις
 παραπλήσια λέγοντες φιλοτιμότερον ἢ περ ἀληθινώ-
 τερον (ὥς γέ μοι φαίνεται) τῆς ἀποικίας ταύτης
 ἀμφιεσθητοῦσι διὰ τὴν δόξαν τῆς πόλεως. Καθό-

λου δὲ πλείστας ἀποικίας Αἰγύπτιοι φασιν ἐκπέμ-
ψαι τοὺς ἑαυτῶν προγόνους ἐπὶ πολλὰ μέρη τῆς οἰ-
κουμένης, διὰ τε τὴν ὑπεροχὴν τῶν βασιλευσάντων
παρ' αὐτοῖς, καὶ διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῆς πολυαν-
θρωπίας. Ὅτι μὴτε ἀποδείξεως φερομένης μη-
δεμιᾶς ἀξιολόγου, μὴτε συγγραφῶν νομίμων μαρ-
τυροῦντων, οὐκ ἐκρίναμεν ὑπάρχειν τὰ λεγόμενα
γραφῆς ἄξια. Καὶ περὶ μὲν τῶν θεολογουμένων παρ'
Αἰγυπτίοις τοσαῦτ' εἰπεῖν ἔχομεν. Περὶ δὲ τῆς
χώρας καὶ τοῦ Νείλου καὶ τῶν ἄλλων τῶν ἀκοῆς
ἄξιων ἐν κεφαλαίοις ἕκαστα διεξιέναι πειρασόμεθα.

(C. 30.) Geographica Descriptio Aegypti. Universae regionis
situs, a natura imprimis munitus. Lacus Serbonis.

30. Ἡ γὰρ Αἴγυπτος κεῖται μὲν μάλιστά πως
κατὰ μεσημβρίαν, ὀχυρότητι δὲ φυσικῇ καὶ κάλλει
χώρας οὐκ ὀλίγῃ δοκεῖ προῆχειν τῶν εἰς βασιλείαν
ὑψωρισμένων τόπων. Ἀπὸ μὲν γάρ τῆς δύσεως
ὠχύρωκεν αὐτὴν ἡ ἔρημος καὶ θηριώδης τῆς Αἰβύης,
ἐπὶ πολὺ μὲν παρεκτείνουσα, διὰ δὲ τὴν ἀνυδρίαν
καὶ τὴν σπάνιν τῆς ἀπάσης τροφῆς ἔχουσα τὴν δι-
έξοδον οὐ μόνον ἐπίπορον, ἀλλὰ καὶ παντελῶς ἐπι-
κίνδυνον. ἐκ δὲ τῶν πρὸς νότον μερῶν οὔτε κα-
ταράκται τοῦ Νείλου καὶ τῶν ὄρων τὰ συνορίζοντα
τούτοις. Ἀπὸ γάρ τῆς Τρωγλοδύτιδος καὶ τῶν
ἐσχατίων τῆς Αἰθιοπίας μερῶν ἐντὸς σταδίων πεν-
τακισχιλίων καὶ πεντακοσίων, οὔτε πλεῖσαι διὰ τοῦ
ποταμοῦ ῥάδιον, οὔτε περὶ πορευθῆναι, μὴ τυχόντα
βασιλικῆς ἢ παντελῶς μεγάλης τινὸς χορηγίας. Τῶν
δὲ πρὸς τὴν ἀνατολὴν νεύοντων μερῶν τὰ μὲν ὁ πο-

ταμὸς ὠχύρωκε, τὰ δ' ἔρημος περιέχει, καὶ πεδία
 τελματιώδη, τὰ προσαγορευόμενα βάραθρα. Ἔστι
 γὰρ ἀνά μέσον τῆς τε κοίλης Συρίας καὶ τῆς Αἰγύ-
 πτου λίμνη, τῷ μὲν πλάτει στενὴ παντελῶς, τῷ
 δὲ βάθει θαυμασίος, τῷ δὲ μήκει ἐπὶ διακοσίους
 παρήκουσα σταδίων· ἢ προσαγορεύεται μὲν Σέρ-
 βωνις, τοῖς δ' ἀπείροις τῶν προσπελαζόντων ἀνελπί-
 στοὺς ἐπιφέρει κινδύνους. Σιτροῦ γὰρ τοῦ θεύμα-
 τος ὄντος καὶ ταινία παραπλησίον, θινῶν τε μεγά-
 λων πάντα περιεχυμένων, ἐπειδὴν τότοι συνεχεῖς
 πνεύσωσιν, ἐπισεῖται πλήθος ἄμμου. Αὕτη δὲ τὸ
 μὲν ὕδωρ κατὰ τὴν ἐπιφάνειαν ἄσημον ποιεῖ, τὸν
 δὲ τῆς λίμνης τύπον συμφυῇ τῇ χέρσῃ καὶ κατὰ
 πᾶν ἀδιάγνωστον. Διὸ καὶ πολλοὶ τῶν ἀγροῦν-
 των τὴν ιδιότητα τοῦ τόπου, μετὰ στρατευμάτων
 ὄλων ἠφανίσθησαν, τῆς ὑποκειμένης ὁδοῦ διαμαρ-
 τόντες. Ἡ μὲν γὰρ ἄμμος ἐκ τοῦ κατ' ὀλίγον πα-
 τουμένη τὴν ἔνδοσιν λαμβάνει, καὶ τοὺς ἐπιβάλλον-
 τας ὥσπερ προνοία τινὶ πογηρᾷ παρακρούεται· μέ-
 χρις ἂν ὅτου λαβόντες ὑπόνοιαν τοῦ συμβησομένου,
 βοηθήσωσιν ἑαυτοῖς, οὐκ οὔσης ἔτι φυγῆς, οὐδὲ σω-
 τηρίας. Ὁ γὰρ ὑπὸ τοῦ τέλματος καταπνόμενος,
 οὔτε γήχεςθαι δύνатаι, παραιρουμένης τῆς ἰλῦος
 τὴν τοῦ σώματος κίνησιν· οὔτ' ἐκβῆναι κατισχύει,
 μηδὲν ἔχων στερέμνιον εἰς ἐπίβασιν. Μεμιγμένης γὰρ
 τῆς ἄμμου τοῖς ὑγροῖς, καὶ διὰ τοῦτο τῆς ἐκατέρων
 φύσεως ἡλλοιωμένης, συμβαίνει τὸν τόπον μήτε πο-
 ρευτὸν εἶναι, μήτε πλωτόν. Διόπερ οἱ τοῖς μέρεσι
 τούτοις ἐπιβάλλοντες φερόμενοι πρὸς τὸν βυθόν,

οὐδεμίαν ἀντίληψιν βοηθείας ἔχουσι, συγκαταλι-
σθαινοῦσης τῆς ἁμμου τῆς παρὰ τὰ χεῖλη. Τὰ μὲν οὖν
προσηρημένα πεδία τοιαύτην ἔχοντα τὴν φύσιν, οἰ-
κείας ἔτυχε προσηγορίας, ὀνομασθέντα βάραθρα.

(C. 31.) Insignis incolarum frequentia, unde etiam factum,
ut ibi tot stupenda opera exstrui potuerint.

31. Ἡμεῖς δ' ἐπεὶ τὰ περὶ τῶν ἀπὸ τῆς χέρσου
τριῶν μερῶν τῶν ὀχυροῦντων τὴν Αἴγυπτον διήλθο-
μεν, προσθήσομεν τοῖς εἰρημένοις τὸ λειπόμενον. Ἡ
τετάρτη τοίνυν πλευρὰ πᾶσα σχεδὸν ἄλιμνον θα-
λάττῃ προσκλυζομένη, προβέβληται τὸ Αἰγύπτιον
πέλαγος, ὃ τὸν μὲν παράπλουν ἔχει μακρότατον,
τὴν δ' ἀπόβασιν τὴν ἐπὶ τὴν χώραν δυσπροσ-
δρόμιστον. Ἀπὸ γὰρ Παραιτονίου τῆς Αἰθῆς ἕως
Ἰόπτης τῆς ἐν τῇ κοίλῃ Συρία ὄντος τοῦ παράπλου
σταδίων σχεδὸν πεντακισχιλίων, οὐκ ἔστιν εὐρεῖν
ἄσφαλῆ λιμένα πλὴν τοῦ Φάρου. Χωρὶς δὲ τού-
των, ταινία παρ' ὅλην σχεδὸν τὴν Αἴγυπτον πα-
ρήκει, τοῖς ἀπείροις τῶν προσπλεόντων ἀθρόωτος.
Διόπερ οἱ τὸν ἐκ πελάγους κίνδυνον ἐκπεφυγέναι
νομίζοντες, καὶ διὰ τὴν ἄγνοιαν ἄσμενοι πρὸς τὴν
γῆν καταπλέοντες, ἐξαίφνης ἐποκελλόντων τῶν σκα-
φῶν ἀνελπίστως ναυαγοῦσιν. Ἔτιοι δὲ διὰ τὴν τα-
πεινότητα τῆς χώρας οὐ δυνάμενοι προῦδέναι τὴν
γῆν, λανθάνουσιν ἑαυτοὺς ἐκπλέοντες οἱ μὲν εἰς
ἐλώδεις καὶ λιμνάζοντας τόπους, οἱ δ' εἰς χώραν
ἔρημον. Ἡ μὲν οὖν Αἴγυπτος πανταχόθεν φυσικῶς
ὀχύρωται τὸν εἰρημένον τρόπον. Τῷ δὲ σχήματι
παρὰ μῆκους οὕσα, διςχιλίων μὲν σταδίων ἔχει τὴν

παράθαλάττιον πλευράν, ἐς μεσόγειον δ' ἀνήκει
 σχεδὸν ἐπὶ σταδίους ἑξακισχιλίους. Πολυνανθρωπίαν
 δὲ τὸ μὲν παλαιὸν πολὺ προέσχε πάντων τῶν γνωρι-
 ζομένων τόπων κατὰ τὴν οἰκουμένην, καὶ καθ' ἡμᾶς
 δὲ οὐθενὸς τῶν ἄλλων δοκεῖ λείπεσθαι. Ἐπὶ μὲν
 γὰρ τῶν ἀρχαίων χρόνων ἔσχε κώμας ἀξιολόγους,
 καὶ πόλεις πλείους τῶν μυρίων καὶ ὀκτακισχιλίων,
 ὥς ἐν ταῖς ἱεραῖς ἀναγραφαῖς ὁρᾶν ἐστὶ κατακεχωρι-
 σμένον· ἐπὶ δὲ Πτολεμαίου τοῦ Αἰγυίου πλείους τῶν
 τριςμυρίων ἡριθμήθησαν, ὧν τὸ πλῆθος διαμεμέ-
 νηκεν ἕως τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων. Τοῦ δὲ σύμπαν-
 τος λαοῦ τὸ μὲν παλαιὸν φασὶ γεγονέναι περὶ ἑπτα-
 κοσίας μυριάδας, καὶ καθ' ἡμᾶς δὲ οὐκ ἐλάττους εἶ-
 ναι τριακοσίων. Διὸ καὶ τοὺς ἀρχαίους βασιλεῖς ἱστο-
 ροῦσι κατὰ τὴν Αἴγυπτον ἔργα μεγάλα καὶ θαυμα-
 στα διὰ τῆς πολυχειρίας κατασκευάσαντας, ἀθάνα-
 τα τῆς ἐαυτῶν δόξης ἀπολιπεῖν ὑπομνήματα. Ἀλλὰ
 περὶ μὲν τούτων τὰ κατὰ μέρος μικρὸν ὕστερον ἀνα-
 γράφομεν· περὶ δὲ τῆς τοῦ ποταμοῦ φύσεως καὶ
 τῶν κατὰ τὴν χώραν ἰδιωμάτων νῦν διεξιμεν.

(C. 32.) Nili fontes, cursus et natura omnis, inprimis ca-
 taractae.

32. Ὁ γὰρ Νεῖλος φέρεται μὲν ἀπὸ μεσημβρί-
 ας ἐπὶ τὴν ἄρκιον, τὰς πηγὰς ἔχων ἐκ τόπων ἀορά-
 των, οἳ κεῖνται ἐπὶ τῆς ἐσχάτης Αἰθιοπίας κατὰ
 τὴν ἔρημον, ἀπρὸςίτου τῆς χώρας οὔσης διὰ τὴν τοῦ
 καύματος ὑπερβολήν. Μέγιστος δ' ὢν τῶν ἀπάντων
 ποταμῶν καὶ πλείστην γῆν διέξων, καμπὰς ποιεῖται
 μέγας, ποτὲ μὲν ἐπὶ τὴν ἀνατολήν καὶ τὴν Ἀρα-

βίαν ἐπιστρέφων, ποτὲ δ' ἐπὶ τὴν δύσιν καὶ τὴν
 Λιβύην ἐκκλίνων. Φέρεται γὰρ ἀπὸ τῶν Αἰθιοπι-
 κῶν ὄρων μέχρι τῆς εἰς θάλατταν ἐκβολῆς στάδια
 μάλιστα πῶς μύρια καὶ διεχλῖα, σὺν αἷς ποιεῖται
 καμπαῖς. Κατὰ δὲ τοὺς ὑποκείμενους τόπους συστέλλε-
 ται τοῖς ὄγκοις, ἀλλ' ἄλλοι ἀποσπώμενου τοῦ ῥεύ-
 ματος ἐπ' ἀμφοτέρως τὰς ἡπείρους. Τῶν δ' ἀπο-
 σχιζομένων μερῶν, τὸ μὲν εἰς τὴν Λιβύην ἐκκλίνον
 ὑπ' ἁμμου καταπίνεται, τὸ βάρους ἐχούσης ἄπιστον·
 τὸ δ' εἰς τὴν Ἀραβίαν ἐναντίως ἐσχόμενον, εἰς
 τέλματα παρμεγέθη καὶ λίμνας ἐκτρέπεται μεγά-
 λας καὶ περιοικουμένας γένεσι πολλοῖς. Εἰς δὲ τὴν
 Αἴγυπτον ἐμβάλλει τῇ μὲν δέκα σταδίῳ, τῇ δ'
 ἑξαττον τοῦτων, οὐκ ἐπ' εὐθείας φερόμενος, ἀλλὰ
 καμπὰς παντοίας ποιούμενος. Ποτὲ μὲν γὰρ ἐλίσ-
 σεται πρὸς τὴν ἡῶ, ποτὲ δὲ πρὸς τὴν ἐσπέραν·
 ἔστι δ' ὅτε πρὸς τὴν μεσημβρίαν, εἰς τοῦπίσω λαμ-
 βάνων τὴν παλιόροισαν. Ὅρη γὰρ ἑξ ἑκατέρου μέ-
 ρους τοῦ ποταμοῦ παρήκει, πολλὴν μὲν τῆς πα-
 ραποταμίας ἐπέχοντα, διειλημμένα δὲ φάραγξι καὶ
 κρημνοῖς στενοπόροις, οἷς ἐμπίπτον τὸ ῥεῦμα, πα-
 λισσυνεῖ διὰ τῆς πεδιάδος, καὶ πρὸς τὴν μεσημβρίαν
 ἐφ' ἱκανὸν τόπον ἐνεχθὲν, πάλιν ἐπὶ τὴν κατὰ
 φύσιν φορὰν ἀποκαθίσταται. Τηλικαύτην δ' ἔχων
 ὑπεροχὴν ἐν πᾶσιν ὁ ποταμὸς οὗτος, μόνος τῶν ἄλ-
 λων ἄνευ βίας καὶ κυματώδους ὁρμῆς τὴν φύσιν ποι-
 εῖται, πλὴν ἐν τοῖς καλουμένοις καταράκταις. Τό-
 πος γάρ τις ἐστὶ μήκει μὲν ὥς δέκα σταδίων, κα-
 τάντης δὲ καὶ κρημνοῖς συγκλειόμενος εἰς στεγὴν ἐν-

τομήν, ἅπας δὲ τραχὺς καὶ φαραγγώδης, ἔτι δὲ πέτρους ἔχων πυκνοὺς καὶ μεγάλους εἰκοτίας σκοπέ-
λοις· τοῦ δὲ ῥεύματος περὶ τούτους σχιζομένου βι-
αιότερον καὶ πολλάκις διὰ τὰς ἐγκοπὰς ἀνακλωμέ-
νου πρὸς ἐναντίαν τὴν καταφορὰν, συνίστανται δι-
ναι θαυμαστικά. Πᾶς δ' ὁ μεσάζων τόπος ὑπὸ τῆς
παλιγγόοις ἀφροῦ τε πληροῦται, καὶ τοῖς προσιοῦσι
μεγάλην παρέχεται κατάπληξιν. Καὶ γὰρ ἡ κατα-
φορὰ τοῦ ποταμοῦ κατὰ τοῦτο τὸ μέρος οὕτως
ἐστὶν ὅξεα καὶ βίαιος, ὥστε δοκεῖν μηδὲν βέλους
διαφέρειν. Κατὰ δὲ τὴν πλήρωσιν τοῦ Νείλου, τῶν
σκοπέλων κατακλυζομένων καὶ παντὸς τοῦ τραχύον-
τος τόπου τῷ πλήθει τοῦ ῥεύματος καλυπτομένου,
καταπλέουσι μὲν τινες κατὰ τοῦ καταράκτου, λαμ-
βάνοντες ἐναντίους τοὺς ἀνέμους, ἀναπλεῦσαι δὲ
οὐδεὶς δύναται, νικώσης τῆς τοῦ ποταμοῦ βίας πᾶ-
σαν ἐπίνοιαν ἀνθρωπίνην. Καταράκται μὲν οὖν
εἰς τοιοῦτοι πλείους, μέγιστος δ' ὁ πρὸς τοῖς με-
θορίοις τῆς Αἰθιοπίας τε καὶ τῆς Αἰγύπτου.

(C. 33.) Insulae, quas fluvius facit, plus quam 700. Earum una Meroë. Nili ostia septem. A Pedusiaco inde fossa ducta ad Atsinocem usque.

33. Περιεῖληφε δ' ὁ ποταμὸς καὶ νήσους ἐν αὐτῷ, κατὰ μὲν τὴν Αἰθιοπίαν ἄλλας τε πλείους καὶ μίαν εὐμεγέθη, τὴν ὀνομαζομένην Μερόην· ἐν ᾗ καὶ πόλις ἐστὶν ἀξιόλογος ὁμώνυμος τῇ νήσῳ, κτί-
σαντος αὐτὴν Καμβύσου, καὶ θεμένου τὴν προση-
γορίαν ἀπὸ τῆς μητρὸς αὐτοῦ Μερόης. Ταύτην δὲ
τῷ μὲν σχήματι φασὶν ὑπάρχειν θυρεῶ πνυραπλησίαν,

τῷ δὲ μεγέθει πολὺ προέχειν τῶν ἄλλων νήσων τῶν
 ἐν τούτοις τοῖς τόποις. Τὸ μὲν γὰρ μήκος αὐτῆς εἶ-
 ναι λέγουσι σταδίων τριεχλίων, τὸ δὲ πλάτος χιλί-
 ων· ἔχειν δ' αὐτὴν καὶ πόλεις οὐκ ὀλίγας, ὧν ἐπι-
 φανεσιτάτην ὑπάρχειν τὴν Μερόην· παρήκειν δὲ τῆς
 νήσου τὸν περικυλζόμενον πάντα τόπον ἀπὸ μὲν τῆς
 Αἰβύης θῆνας ἔχοντας ἄμμου μέγεθος ἄεσιον, ἀπὸ
 δὲ τῆς Ἀραβίας κρημνοὺς κατερόψωγύτας· ῥαῖσκειν
 δ' ἐν αὐτῇ καὶ μέταλλα χρυσοῦ τε καὶ ἀργύρου καὶ
 σιδήρου καὶ χαλκοῦ· πρὸς δὲ τούτοις ἔχειν πλῆθος
 ἐβέρου, λίθων τε πολυτελῶν γένη παντοδαπά. Κα-
 θόλου δὲ τσαύτας νήσους ποιεῖν τὸν ποταμὸν, ὥς-
 τε τοὺς ἀκούοντας μὴ ῥαδίως πιστεῦσαι. Χωρὶς γὰρ
 τῶν περικυλζομένων τόπων ἐν τῷ καλουμένῳ Δέλ-
 τα τὰς ὅλλας εἶναι νήσους πλείους τῶν ἑπτακοσίων.
 Ὡν τὰς μὲν ὑπὸ Αἰθιοπῶν ἐπανιλουμένας γεωργεῖ-
 σθαι κέγχρον, τὰς δὲ πλήρεις ὑπάρχειν ὄφρων καὶ
 κυροκεφάλων καὶ ἄλλων θηρίων παντοδαπῶν, καὶ
 διὰ τοῦτο ἀπρὸςίτους εἶναι τοῖς ἀνθρώποις. Ὁ δ'
 οὖν Νεῖλος κατὰ τὴν Αἴγυπτον εἰς πλείω μέρη σχι-
 ζόμενος, ποιεῖ τὸ καλούμενον ἀπὸ τοῦ σχήματος
 Δέλτα. Τούτου δὲ τὰς μὲν πλευρὰς καταγράφει τὰ
 τελευταῖα τῶν ῥευμάτων· τὴν δὲ βᾶσιν ἀναπληροῦ
 τὸ δεχόμενον πέλαγος τὰς ἐκβολὰς τοῦ ποταμοῦ.
 Ἐξίησι δ' εἰς τὴν θάλασσαν ἑπτὰ στόμασιν, ὧν τὸ
 μὲν πρὸς ἑὼ κεκλιμένον καὶ πρῶτον καλεῖται Πη-
 λουσιακόν, τὸ δὲ δεύτερον Ταυτικόν, ἔτι Μενδή-
 σιον, καὶ Φατμικόν, καὶ Σεβεννυτικόν, ἔτι δὲ Βολ-
 βίτινον, καὶ τελευταῖον Κανωβικόν, ὃ τινες Ἡρα-

κλεωτικὸν ὀνομάζουσιν. Ἔστι δὲ καὶ ἕτερα στόμα-
 τα χειροποίητα, περὶ ὧν οὐδὲν κατεπείγει γράφειν.
 Ἐφ' ἐκάστῳ δὲ πόλιν τετείχισται διαιρουμένη τῷ
 ποταμῷ, καὶ καθ' ἑκάτερον μέρος τῆς ἐκβολῆς ζευ-
 γμασι καὶ φυλακαῖς εὐκαίροις διειλημμένη. Ἀπὸ δὲ
 τοῦ Πηλουσιακοῦ στόματος διώριξ ἐστὶ χειροποίη-
 τος εἰς τὸν Ἀράβιον κόλπον καὶ τὴν ἐρυθρὰν θάλασ-
 σαν. Ταύτην δ' ἐπεβύλετο προῖτος κατασκευάζειν
 Νεκῶς ὁ Ψαμμητίχου· μετὰ δὲ τοῦτον Λαρεῖος ὁ Πέρ-
 σης· καὶ προκόψας τοῖς ἔργοις ἕως τινός, τὸ τελευ-
 ταῖον εἶασεν αὐτὴν ἀσυντέλεστον. Ἐδιδάχθη γὰρ
 ὑπὸ τινων, ὅτι διορίζας τὸν ἰσθμὸν, αἴτιος ἐσται
 τοῦ κατακλυσθῆναι τὴν Αἴγυπτον. Μειωροτέραν
 γὰρ ἀπεδείκνυνον ὑπάρχειν τῆς Αἰγύπτου τὴν ἐρυ-
 θρὰν θάλασσαν. Ὑστερον δὲ ὁ δεύτερος Πτολε-
 μαῖος συνετέλεσεν αὐτὴν, καὶ κατὰ τὸν ἐπικαιρότα-
 τον τόπον ἐμηχανήσατό τι φιλότεχρον διάφραγμα.
 Τοῦτο δ' ἐξήνοιγεν ὅποτε βούλοιτο διαπλεῦσαι, καὶ
 ταχέως πάλιν συνέκλειεν, εὐσιτόχως ἐκλαμβανομένης
 τῆς χρείας. Ὁ δὲ διὰ τῆς διώρυγος ταύτης ῥέων
 ποταμὸς, ὀνομάζεται μὲν ἀπὸ τοῦ κατασκευάσαντος
 Πτολεμαῖος, ἐπὶ δὲ τῆς ἐκβολῆς πόλιν ἔχει τὴν
 προσαγορευομένην Ἀρσινόην.

(C. 31.) Insula, quam Delta dixerunt. Summa eius fertilitas.
 Aegypti fructus, lotus, faba, persicum, sycaminus, batum;
 planta cicci; polus ex hordeo, zythum.

34. Τὸ δ' οὖν Δέλτα ἢ Σικελία τῷ σχήματι
 παραπλήσιον ὑπάρχον, τῶν μὲν πλευρῶν ἑκατέραν
 ἔχει σταδίων ἑπτακοσίων καὶ πενήκοντα, τὴν δὲ βρά-

ἐν θαλάττῃ προσκλυζομένην, σταδίων χιλίων καὶ
 τριακοσίων. Ἡ δὲ νῆσος αὕτη πολλαῖς διώρουσι χειρο-
 ποιήτοις διείληπται, καὶ χώραν περιέχει καλλίστην
 τῆς Αἰγύπτου. Ποταμόχωτος γὰρ οὕσα καὶ κα-
 τ' ὅρουτος πολλοὺς καὶ παντοδαποὺς ἐκφέρει καρπούς,
 τοῦ μὲν ποταμοῦ διὰ τὴν κατ' ἔτος ἀνάστασιν νε-
 ρὴν ἰλὸν αἰεὶ καταχέοντος, τῶν δ' ἀνθρώπων ἕα-
 δίως ἅπασαν ἀρδευόντων διὰ τινος μηχανῆς, ἣν
 ἐπενόησε μὲν Ἀρχιμήδης ὁ Συρακούσιος, ὀνομάζε-
 ται δὲ ἀπὸ τοῦ σχήματος κοχλίας. Πραεῖαν δὲ τοῦ
 Νεῖλου τὴν ὕσιν ποιουνμένου, καὶ γῆν πολλὴν καὶ
 παντοδαπὴν καταφέροντος, ἔτι δὲ κατὰ τοὺς κοί-
 λους τόπους λιμνάζοντος, ἔλη γίνεται πάμπορα. Ῥί-
 ζαι γὰρ ἐν αὐτοῖς φύονται παντοδαπαὶ τῇ γεύσει,
 καὶ καρπῶν καὶ κανλῶν ἰδιάζουσαι φύσεις, πολλὰ
 συμβαλλόμεναι τοῖς ἀπόροις τῶν ἀνθρώπων καὶ τοῖς
 ἀσθενέσι πρὸς αὐτάρκειαν. Οὐ γὰρ μόνον τροφὰς
 παρέχονται ποικίλας καὶ πᾶσι τοῖς δεομένοις ἐτοι-
 μας καὶ δαφιλεῖς, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων τῶν εἰς τὸ ζῆν
 ἀναγκαίων οὐκ ὀλίγα φέρουσι βοηθήματα. Ἀνωτὸς
 τε γὰρ φύεται πολὺς, ἐξ οὗ καὶ κατασκευάζουσιν
 ἄρτους οἱ κατ' Αἴγυπτον, δυναμένους ἐκπληροῦν τὴν
 φυσικὴν τοῦ σώματος ἔνδειαν. Τό τε κιβώριον δα-
 φιλέστατον ὑπάρχον, φέρει τὸν καλούμενον Αἰγύ-
 πτιον κύαμον. Ἔστι δὲ καὶ δένδρων γένη πλείω
 καὶ τούτων αἱ μὲν ὀνομαζόμεναι Περσῶν καρπὸν
 διάφορον ἔχουσι τῇ γλυκύτητι, μετενεχθέντος ἐξ
 Αἰθιοπίας ὑπὸ Περσῶν τοῦ φυτοῦ, καθ' ὃν καιρὸν
 Καμβύσης ἐκράτησεν ἐκείνων τῶν τόπων. Τῶν δὲ

συκαμίνων αἱ μὲν τὸν τῶν μόρων καρπὸν φέρουσιν, αἱ δὲ τὸν τοῖς σύκοις ἐμφορῇ· καὶ παρ' ὅλον σχεδὸν τὸν ἐνιαυτὸν αὐτοῦ φρυγμένον, συμβαίνει τοὺς ἀπόρους καταφυγὴν ἐτοιμὴν ἔχειν τῆς ἐνδείας. Τὰ δὲ βᾶτα καλούμενα μυξάρια συνάγεται μὲν κατὰ τὴν ἀποχώρησιν τοῦ ποταμοῦ, διὰ δὲ τὴν γλυκύτητα τῆς φύσεως αὐτῶν ἐν τραγήματος μέρει καταναλίσκεται. Κατασκευάζουσι δὲ καὶ ἐκ τῶν κριθῶν Αἰγύπτιοι πόμα, λειπόμενον οὐ πολὺ τῆς περὶ τὸν οἶνον εὐωδίας, ὃ καλοῦσι ζύθος. Χρῶνται δὲ καὶ πρὸς τὴν τῶν λύχνων καῦσιν, ἐπιχέοντες αὐτ' ἐλαίου τὸ ἀποθλιβόμενον ἐκ τινος φυτοῦ, προσαγορευόμενον δὲ κίκι. Πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα, τὰ δυνάμενα ταῖς ἀναγκαίαις χρεῖαις παρέχισθαι τοῖς ἀνθρώποις, θαψιλῇ φύεται κατὰ τὴν Αἴγυπτον, ὑπὲρ ὧν μακρόν ἄν εἴη γράφειν.

(C. 33.) Bestiae Nili, crocodilus, ichneumon, hippopotamus, et modus capturae.

35. Θηρία δὲ ὁ Νεῖλος τρέφει πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα ταῖς ἰδέαις ἐξηλλαγμένα, δύο δὲ διαίφορα, τὸν τε χοροδόειλον καὶ τὸν καλούμενον ἵππον. Τούτων δ' ὁ μὲν χοροδόειλος ἐξ ἐλαχίστου γίνεται μέγιστος, ὡς ἂν ὡὰ μὲν τοῦ ζώου τούτου τίκτοντος τοῖς χηρείοις παραπλήσια, τοῦ δὲ γεννηθέντος αὐξομένου μέχρι πηχῶν ἑκαυδεκα. Καὶ μακρόβιον μὲν ἐστίν ὡς κατ' ἀνθρώπον, γλωττιαν δὲ οὐκ ἔχει. Τὸ δὲ σῶμα θαυμαστῶς ὑπὸ τῆς φύσεως ὠχρῶνται. Τὸ μὲν γὰρ δέρμα αὐτοῦ πᾶν φολιδωτόν ἐστι καὶ τῇ σκληρότητι διαφέρον, ὀδόντες δ' ἐξ ἀμφοτέρων τῶν

μερῶν ὑπάρχουσι πολλοί, δύο δὲ οἱ χαυλιόδοντες, πολὺ τῷ μεγέθει τῶν ἄλλων διαλλάττοντες. Σαρκοφαγὴ δὲ οὐ μόνον ἀνθρώπους, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων τῶν ἐπὶ τῆς γῆς ζῶων τὰ προσπελάζοντα τῷ ποταμῷ. Καὶ τὰ μὲν δῆγματα ποιεῖ ἄδρᾳ καὶ χαλεπᾷ, τοῖς δ' ὄνυξι δεινῶς σπαράττει, καὶ τὸ διαίρεθ' ἐν τῆς σαρκὸς παντελῶς ἀτιργάζεται δυσήκτον. Ἐθηρεύετο δὲ ταῦτα τὰ ζῶα τὸ μὲν παλαιὸν ὑπὸ τῶν Αἰγυπτίων ἀγκίστροις, ἔχουσιν ἐπιδεδελεασμένας βίας σίρκας, ὕστερον δὲ, ποτὲ μὲν δικτύοις παχέσιν, ὥσπερ εἰς τινες ἰχθύς, ποτὲ δὲ ἐμβολίοις σιδηροῖς ἐκ τῶν ἀκάτων τυπτόμενα συνεχῶς εἰς τὴν κεφαλὴν. Πλήθος δ' αὐτῶν ἀμύθητόν ἐστι κατὰ τε τὸν ποταμὸν καὶ τῆς παρακειμένης λίμνης, ὥς ἂν πολυγόνων τε ὄντων καὶ σπαρίως ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων ἀναιρευμένων. Τῶν μὲν γὰρ ἐγχωρίων τοῖς πλείστοις νόμιμόν ἐστιν ὡς θεὸν σέβεσθαι τὸν κροκόδειλον· τοῖς δ' ἄλλοφύλοις ἀλυσαιτελής ἐστιν ἡ θήρα παντελῶς, οὐκ οὔσης ἐδωδίου τῆς σαρκός. Ἀλλ' ὅμως τοῦ πλήθους τούτου φρομένου κατὰ τῶν ἀνθρώπων, ἡ φύσις κατεσκεύασε μέγα βοήθημα. Ὁ γὰρ καλούμενος ἰχνεύμων παραπλήσιος ὢν μικρῷ κυνὶ, περιέροχεται τὰ τῶν κροκοδείλων ὡς συντρίβων, τίκτοντος τοῦ ζώου παρὰ τὸν ποταμὸν, καὶ τὸ θαυμασιώτατον, οὔτε κατεσθίων οὔτε ὠφελούμενος οὐδὲν, διατελεῖ φυσικὴν τινα χρεῖαν καὶ κατηναγκασμένην ἐνεργῶν εἰς ἀνθρώπων εὐεργεσίαν. Ὁ δὲ καλούμενος ἵππος τῷ μεγέθει μὲν ἐστὶν οὐκ ἐλάττων πηχῶν πέντε, τετράπους δ' ὢν καὶ δίχληλος

παραπλησίως τοῖς βουσί, τοὺς χαυλιόδοντας ἔχει
 μείζους τῶν ἀγρίων ὕων, τρεῖς ἐξ ἀμφοτέρων τῶν
 μερῶν· ὧτα δὲ καὶ κέρκον καὶ φωνὴν ἵππῳ παρεμ-
 φερῇ, τὸ δ' ὄλον κύτος τοῦ σώματος οὐκ ἀνόμοιον
 ἔλεφαντι· καὶ δέρμα πάντων σχεδὸν τῶν θηρίων
 ἰσχυρότατον. Ποτάμιον γὰρ ὑπάρχον καὶ χερσαῖον,
 τὰς μὲν ἡμέρας ἐν τοῖς ὕδασι διατρίβει γυμναζόμε-
 νον κατὰ βιάθους, τὰς δὲ νύκτας ἐπὶ χώρας κατα-
 νέμεται τὸν τε σῖτον καὶ τὸν χόρτον· ὥστε εἰ πο-
 λύτεκνον ἦν τοῦτο τὸ ζῶον καὶ κατ' ἐνιαυτὸν ἔτι-
 κτεν, ἐλυμαίνετο ἂν ὀλοσχερῶς τὰς γειωργίας τὰς
 κατ' Αἴγυπτον. Ἀλίσκεται δὲ καὶ τοῦτο τὸ ζῶον
 πολυχειρία τῶν τυπτόντων τοῖς σιδηροῖς ἐμβολίοις.
 Ὅπου γὰρ ἂν φανῇ, συνάγουσιν ἐπ' αὐτὸ πλοῖα,
 καὶ περιστάντες κατατραυματίζουσιν ὥσπερ τισι κο-
 πεῦσιν ἐπὶ σιδηροῖς ἀγκίστροις, εἰδ' ἐνὶ τῶν ἐμπα-
 γέντων ἐνάπτοντες ἀρχὰς στυπίνας, ἀφίᾳσι μέχρις
 ἂν ὅτου παραλυθῇ, γενόμενον ἔξαιμον. Τὴν μὲν
 οὖν σάρκα σκληρὰν ἔχει καὶ δύσπεπτον· τῶν δ' ἐν-
 τοσθεν οὐδὲν ἐδώδιμον, οὔτε σπλάγχνον, οὔτ' ἐγ-
 κοίλιον.

(C. 36.) Nili inundationes: tempus earum et ratio admira-
 bilis. Niloscopium Memphi exstructum.

36. Χωρὶς δὲ τῶν εἰρημένων θηρίων, ὁ Νεῖλος
 ἔχει παντοῖα γένη ἰχθύων, καὶ κατὰ τὸ πλῆθος
 ἀπίστα. Τοῖς γὰρ ἐγχωρίοις οὐ μόνον ἐκ τῶν προς-
 φάτως ἀλίσκομένων παρέχεται δαψιλῇ τὴν ἀπόλαυ-
 σιν, ἀλλὰ καὶ πλῆθος εἰς ταριχείαν ἀνέησιν ἀνέκλει-
 πτον. Καθόλου δὲ ταῖς εἰς ἀνθρώπους εὐεργεσίαις

ὑπερβάλλει πάντας τοὺς κατὰ τὴν οἰκουμένην ποτα-
 μούς. Τῆς γὰρ πληρώσεως τὴν ἀρχὴν ἀπὸ Θερινῶν
 τροπῶν ποιούμενος, αὖξεται μὲν μέχρι τῆς ἰσημε-
 ρίας τῆς μετοπωρινῆς, ἐπάγων δ' αἰεὶ γέαν ἰλύν,
 βρέχει τὴν γῆν ὁμοίως τὴν τε ἀρχὴν καὶ σπόριμον
 καὶ φυτεύσιμον, τοσοῦτον χρόνον ὅσον ἂν οἱ γεωρ-
 γοῦντες τὴν χώραν ἐθελήσωσι. Τοῦ γὰρ ὕδατος
 πρᾶεως φερομένου, ὁαδίως ἀποτρέπουσιν αὐτὸν μι-
 κροῖς χώμασι, καὶ πάλιν ἐπάγουσιν εὐχερῶς, ταῦτα
 διαιροῦντες ὅταν δόξη συμφέρειν. Καθόλου δὲ το-
 σαύτην τοῖς μὲν ἔργοις εὐκοτίαν παρέχεται, τοῖς δ'
 ἀνθρώποις λυσιτέλειαν, ὥστε τοὺς μὲν πλείστον
 τῶν γεωργῶν τοῖς ἀναξηραιομένοις τῆς γῆς τόποις
 ἐφισταμένους, καὶ τὸ σπέρμα βάλλοντας, ἐπάγειν τὰ
 βροσκήματα, καὶ τούτοις συμπαιήσαντας, μετὰ τέτ-
 ταρας ἢ πέντε μῆνας ἀπαντᾶν ἐπὶ τὸν Θερισμόν.
 Ἐνίοις δὲ κούφοις ἀρότοις ἐπαγαγόντας βραχείως
 τὴν ἐπιφάνειαν τῆς βεβρεγμένης χώρας, σωροὺς ἀναι-
 ρεῖσθαι τῶν καρπῶν χωρὶς δαπάνης πολλῆς καὶ κα-
 κοπιδείας. Ὅλως γὰρ πᾶσα γεωργία παρὰ μὲν τοῖς
 ἄλλοις ἔθνεσι μετὰ μεγάλων ἀναλωμάτων καὶ ταλαι-
 ποιῶν διοικεῖται· παρὰ δ' Αἰγυπτίοις μόνοις, ἐλα-
 χίστοις δαπανήμασι καὶ πόνοις συγκομίζεται. Ἡ τε
 ἀμπελόφυτος ὁμοίως ἀρδευομένη, σαφιλίαν οἴνου
 τοῖς ἐγχωρίοις παρασκευάζει. Οἱ δὲ χειρσεύειν ἐάσαν-
 τες τὴν ἐπ' κελευμένην χώραν καὶ τοῖς ποιμνίοις ἀνέν-
 τες μηλόβοτον, διὰ τὸ πλῆθος τῆς νομῆς, δις τε-
 κόντα καὶ δις ἀποκαρῆντα τὰ πρόβατα καρποῦνται.
 Τὸ δὲ γινόμενον περὶ τὴν ἀνάβασιν τοῦ Νείλου,

τοῖς μὲν ἰδοῦσι θαυμαστὸν φαίνεται, τοῖς δ' ἀκού-
 σασι παντελῶς ἀπίστον. Τῶν γὰρ ἄλλων ποτα-
 μῶν ἀπάντων περὶ τὰς θερινὰς τροπὰς ἐλαττουμέ-
 νων, καὶ κατὰ τὸν ἑξῆς χρόνον τοῦ θερούς αἰὲ μάλ-
 λον ταπεινουμένων, οὗτος μόνος τότε ἀρχὴν λαβὼν
 τῆς πληρώσεως, ἐπὶ τοσοῦτον αὖξεται καθ' ἡμέραν,
 ὥστε τὸ τελευταῖον πᾶσαν σχεδὸν ἐπικλύζειν τὴν Αἴ-
 γυπτον. Ὡσαύτως δὲ πάλιν εἰς τοῦναντίον μετα-
 βάλλων τὸν ἴσον χρόνον, καθ' ἡμέραν ἐκ τοῦ κατ'
 ὀλίγον ταπεινοῦται, μέχρις ἂν εἰς τὴν προῦπάρε-
 σαν ἀφίκηται τάξιν. Καὶ τῆς μὲν χώρας οὕσης πε-
 διαδύς, τῶν δὲ πόλεων καὶ τῶν κοιμῶν, ἔτι δὲ τῶν
 ἀγροικιῶν κειμένων ἐπὶ χειροποιήτων χωμάτων, ἡ
 πρόσοψις ὁμοία γίνεται ταῖς Κυκλάσι νήσοις. Τῶν
 δὲ χειρσαίων θηρίων τὰ πολλὰ μὲν ὑπὸ τοῦ ποτα-
 μοῦ περιληφθέντα διαφθείρεται βαπτιζόμενα, τινὰ
 δ' εἰς τοὺς μετεώρους ἐκφεύγοντα τόπους διασώζε-
 ται. Τὰ δὲ βοσκήματα κατὰ τὸν τῆς ἀναβάσεως
 χρόνον ἐν ταῖς κώμας καὶ ταῖς ἀγροικίαις διατρέφε-
 ται, προπαρασκευαζομένης αὐτοῖς τῆς τροφῆς. Οἱ
 δ' ὄχλοι πάντα τὸν τῆς πληρώσεως χρόνον ἀπολε-
 λυμένοι τῶν ἔργων, εἰς ἄνεσιν τρέπονται, συνεχῶς
 ἐστιώμενοι, καὶ πάντων τῶν πρὸς ἡδονὴν ἀνηκό-
 ντων ἀνεμποδίστως ὑπολαύοντες. Αἰὲ δὲ τὴν ἀγω-
 γίαν τὴν ἐκ τῆς ἀναβάσεως τοῦ ποταμοῦ γινομένην,
 κατεσκευασταὶ Νειλοσκοπεῖον ὑπὸ τῶν βασιλέων ἐν
 τῇ Μέμφει. Ἐν τούτῳ δὲ τὴν ἀνάβασιν ἀκριβοῶς
 ἐκμετροῦντες οἱ τὴν τούτου διοίκησιν ἔχοντες, ἐξα-
 ποστελλουσιν εἰς τὰς πόλεις ἐπιστολάς, διασαφούν-

τες πόσους πήχεις ἢ δακτύλους ἀναβέβηκεν ὁ ποταμός, καὶ πότε τὴν ἀρχὴν πεποιήται τῆς ἐλαττώσεως. Ἀλλὰ δὲ τοῦ τοιοῦτου τρόπου, τῆς μὲν ἀγωνίας ἀπολύεται πᾶς ὁ λαός, πυθόμενος τὴν τῆς αὐξήσεως εἰς τοῦναντίον μεταβολήν· τὸ δὲ πλήθος τῶν ἐσομένων καρπῶν εὐθὺς ἅπαντες προεγνώκασιν, ἐκ πολλῶν χρόνων τῆς παρατηρήσεως ταύτης παρὰ τοῖς Αἰγυπτίοις ἀκριβοῶς ἀναγεγραμμένης.

(C. 37.) De fontibus Nili olim omnino, maxime usque ad Ptolemaei Philadelphi aetatem, incognitis opiniones Graecorum et Aegyptiorum. (C. 38.) discrepantes sententiae de inundationis causis, nominatim Thaletis, Anaxagorae, Herodoti: (C. 39.) Democriti, Ephori: (C. 40.) et philosophorum Memphitarum, parum probabiles omnes: uti etiam (C. 41.) Oenopidae ratio. Contra ceteris verior Agatharchidis, ducens rem ex imbris, aetate continenter per Aethiopiae montana ingruere solitis.

37. Μεγάλης δ' οὔσης ἀπορίας περὶ τῆς τοῦ ποταμοῦ πληρώσεως, ἐπικεχειρήκασιν πολλοὶ τῶν τε φιλοσόφων καὶ τῶν ἱστορικῶν ἀποδοῦναι τὰς ταύτης αἰτίας· περὶ ὧν ἐν κεφαλαίοις ἐροῦμεν, ἵνα μὴτε μακρὰς ποιῶμεθα τὰς παρεκβάσεις, μὴτε ἄγραφον τὸ παρὰ πᾶσιν ἐπιζητούμενον ἀπολείπωμεν. Ὅλος γὰρ ὑπὲρ τῆς ἀναβάσεως τοῦ Νείλου καὶ τῶν πηγῶν, ἔτι δὲ τῆς εἰς θάλατταν ἐκβολῆς καὶ τῶν ἄλλων, ὧν ἔχει διαφορῶν παρὰ τοὺς ἄλλους ποταμούς, μέγιστος ὢν τῶν κατὰ τὴν οἰκουμένην, τινὲς μὲν τῶν συγγραφῶν ἀπλῶς οὐκ ἐτόλμησαν οὐθὲν εἰπεῖν, καίπερ εἰωθότες μηχανεῖν ἐνίοτε περὶ χειμάρρου τοῦ τυχόντος· τινὲς δ' ἐπιβαλόμενοι λέγειν περὶ τῶν ἐπιζητουμένων, πολὺ τῆς ἀληθείας διήμαρτον. Οἱ μὲν γὰρ περὶ τῶν Ἑλλάνικον καὶ Κῦδμον, ἔτι δ' Ἐκαταῖον, καὶ πάντες οἱ τοιοῦτοι, παλαιοὶ παντά-

πασιν ὄντες, εἰς τὰς μυθώδεις ἀποφάσεις ἀπέκλιναν.
 Ἡρόδοτος δέ, ὁ πολυπράγμων, εἰ καὶ τις ἄλλος,
 γεγωνὼς, καὶ πολλῆς ἱστορίας ἔμπειρος, ἐπικεχείρη-
 κε μὲν περὶ τούτων ἀποδιδόναι λόγον, ἡκολουθηκώς
 δὲ ἀντιλεγομέναις ὑπονοίαις εὗρίσκεται. Ξενοφῶν δὲ
 καὶ Θουκυδίδης ἐπαινούμενοι κατὰ τὴν ἀλήθειαν
 τῶν ἱστοριῶν, ἀπέσχοντο τελῶς κατὰ τὴν γραφὴν
 τῶν τόπων τῶν κατ' Αἴγυπτον. Οἱ δὲ περὶ τὸν
 Ἐφορον καὶ Θεόπομπον, μάλιστα πάντων εἰς ταῦτα
 ἐπιταθέντες, ἥκιστα τῆς ἀληθείας ἐπέτυχον. Καὶ δι-
 ασφάλησαν οὗτοι πάντες οὐ διὰ τὴν ἀμέλειαν, ἀλ-
 λά διὰ τὴν τῆς χώρας ιδιότητα. Ἀπὸ γὰρ τῶν
 ἀρχαίων χρόνων ἄχρι Πτολεμαίου τοῦ φιλαδέλφου
 προσαγορευθέντος, οὐχ ὅπως τινὲς τῶν Ἑλλήνων
 ὑπερέβαλον εἰς Αἰθιοπίαν, ἀλλ' οὐδὲ μέχρι τῶν
 ὄρων τῆς Αἰγύπτου προσανέβησαν. Οὕτως ἄνεστα
 πάντα ἢν τὰ περὶ τοὺς τόπους τούτους, καὶ παν-
 τελῶς ἐπικίνδυνα. Τοῦ δὲ προειρημένου βασιλέως
 μεθ' Ἑλληνικῆς δυνάμεως εἰς Αἰθιοπίαν πρῶτον
 στρατεύσαντος, ἐπεγνώσθη τὰ κατὰ τὴν χώραν ταύ-
 την ἀκριβεστερον ἀπὸ τούτων τῶν χρόνων. Τῆς μὲν
 οὖν τῶν προτέρων συγγραφέων ἀγνοίας τοιαύτης
 τὰς αἰτίας συνέβη γενέσθαι. Τὰς δὲ πηγὰς τοῦ Νεί-
 λου καὶ τὸν τόπον, ἐξ οὗ λαμβάνει τὴν ἀρχὴν τοῦ
 ῥεύματος, ἑωρακέναι μὲν μέχρι τῶνδε τῶν ἱστοριῶν
 γραφομένων οὐδεὶς εἴρηκεν, οὐδ' ἀκοὴν ἀπεφήνατο
 παρὰ τῶν ἑωρακέναι διαβεβαιουμένων. Διὸ καὶ τοῦ
 πράγματος εἰς ὑπόνοιαν καὶ καταστοχασμὸν πιθα-
 νὸν καταγινῶντος, οἱ μὲν κατ' Αἴγυπτον ἱερεῖς ἀπὸ

τοῦ περιθρόνοντος τὴν οἰκουμένην Ὁλεαντοῦ φασὶν αὐ-
 τὸν τὴν σύστασιν λαμβάνειν· ὑγιᾶς μὲν οὐδὲν λέγον-
 τες, ἀπορία δὲ τὴν ἀπορίαν λύνοντες, καὶ λόγον φέ-
 ροντες εἰς πίστιν αὐτῶν πολλῆς πίστεως προςδεόμε-
 νον. Τῶν δὲ Τρωγλοδυτῶν οἱ μεταναστάντες ἐκ τῶν
 ἄνω τόπων διὰ καῦμα, προσαγορευόμενοι δὲ Μόλ-
 γιοι, λέγουσιν ἐμφάσεις τινὰς εἶναι περὶ τοὺς τό-
 πους ἐκείνους, ἐξ ὧν ἂν τις συλλογίσαιτο, διότι
 πολλῶν πηγῶν εἰς ἓνα τόπον ἀθροιζομένων συνίστα-
 ται τὸ ρεῦμα τοῦ Νεῖλου. Αὐτὸ καὶ πολυγονιώτατον
 αὐτὸν ὑπάρχειν πάντων τῶν γνωριζομένων ποταμῶν.
 Οἱ δὲ περιοικούντες τὴν νῆσον τὴν ὀνομαζομένην
 Μερόην (οἷς καὶ μάλιστα τις συγκατάθουτο) τῆς μὲν
 κατὰ τὸ πιθανὸν εὐρεσιλογίας πολὺ κεχωρισμένοι,
 τῶν δὲ τόπων τῶν ζητούμενων ἔγγιστα κείμενοι, το-
 σοῦτον ἀπέχουσι τοῦ λέγειν τι περὶ τούτων ἀκριβῶς,
 ὥστε καὶ τὸν ποταμὸν Ἀσιάπονν προσηγορεύουσι,
 ὅπερ ἐστὶ μεθερμηνευόμενον εἰς τὴν Ἑλλήνων διά-
 λεκτον, ἐκ τοῦ σκότους ὕδαρ. Οὗτοι μὲν οὖν τῷ Νεί-
 λῳ τῆς ἐν τοῖς τόποις ἀθεωρησίας καὶ τῆς ἰδίας ἀγνοί-
 ας οἰκίαν ἔταξαν πρόσηγορίαν· ἡμῶν δ' ἀληθέστα-
 τος εἶναι δοκεῖ λόγος, ὁ πλεῖστον ἀπέχων τοῦ προς-
 ποιήματος. Οὐκ ἄγνοῶ δέ, ὅτι τὴν πρὸς τὴν ἑω τοῦ
 ποταμοῦ τούτου καὶ τὴν πρὸς ἐσπέραν Λιβύην ἀφο-
 ρίζων Ἡρόδοτος, ἀνατίθῃσι Λίβυσι τοῖς ὀνομαζο-
 μένοις Νασαμῶσι τὴν ἀκριβῆ θεωρίαν τοῦ ρεῖθρου,
 καὶ φησὶν ἕκ τινος λίμνης λαμβάνοντα τὴν ἀρχὴν τὸν
 Νεῖλον φέρεσθαι διὰ χώρας Λιβιοπικτῆς ἀμυθῆτου.
 Οὐ μὴν αὐτόθεν οὔτε τοῖς εἰποῦσι Λίβυσιν, (εἵπερ

καὶ πρὸς ἀλήθειαν εἰρήκασιν,) οὔτε τῷ συγγραφεῖ
προσεκτεῖον ἀναπόδεικτα λέγοντι.

38. Ἐπειδὴ δὴ περὶ τῶν πηγῶν καὶ τῆς ῥύσεως
αὐτοῦ διεληλύθαμεν, πειρασόμεθα τὰς αἰτίας ἀπο-
διδόναι τῆς πληρώσεως. Θαλῆς μὲν οὖν, εἰς τῶν
ἐπὶ σοφῶν ὀνομαζόμενος, φησὶ τοὺς εἰησίαις ἀντι-
πνεόντας ταῖς ἐκβολαῖς τοῦ ποταμοῦ, κωλύειν εἰς
θάλασσαν προχεῖσθαι τὸ ῥεῦμα, καὶ διὰ τοῦτ' αὐ-
τὸν πληροῦμενον ἐπικλύζειν ταπεινὴν οὖσαν καὶ πε-
διάδα τὴν Αἴγυπτον. Τοῦ δὲ λόγου τούτου, καί-
περ εἶναι δοκοῦντος πιθανοῦ, ῥᾷδιον ἐξελέγξαι τὸ
ψεῦδος. Εἰ γὰρ ἦν ἀληθές τὸ προειρημένον, οἱ πο-
ταμοὶ πάντες ἂν, οἱ τοῖς εἰησίαις ἐναντίας τὰς ἐκ-
βολὰς ἔχοντες, ἐποιοῦντο τὴν ὁμοίαν ἀνάβασιν· οὐ
μηδιαμοῦ τῆς οἰκουμένης συμβαίνοντος, ζητητέον αἰ-
τίαν ἐτέραν ἀληθινὴν τῆς πληρώσεως. Ἀναξαγόρας
δ' ὁ φυσικὸς ἀπεφήνατο τῆς ἀναβάσεως αἰτίαν εἶ-
κασιν τὴν τηκομένην χιόνα κατὰ τὴν Αἰθιοπίαν, ἣ
καὶ ὁ ποιητὴς Εὐρυπίδης μαθητὴς ὧν ἠκολούθηκε.
Λέγει γοῦν·

Νεῖλου λιπὼν κάλλιστον ἐκ γαίης ὕδωρ,

Ὅς ἐκ μελαμβροτόιο πληροῦνται ῥοαίς·

Αἰθιοπίδος γῆς, ἥν' ἂν τακῇ χιὼν.

Καὶ ταύτην δὲ τὴν ἀπόφασιν οὐ πολλῆς ἀντιρρή-
σεως προσδεῖσθαι συμβέβηκε· φανεροῦ πᾶσιν ὄν-
τος, ὅτι διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῶν καυμάτων ἀδύνα-
τον χιόνα πίπτειν περὶ τὴν Αἰθιοπίαν. Καθόλου γὰρ
περὶ τοὺς τόπους τούτους οὔτε πάχος, οὔτε ψύχος, οὔθ'
ὅλως χειμῶνος ἔμφασις γίνεται, καὶ μάλιστα περὶ

τὴν ἀνάβασιν τοῦ Νεῖλου. Εἰ δέ τις καὶ συγχωρήσαι, χιόνος εἶναι πλῆθος ἐν τοῖς ὑπὲρ Αἰθιοπίαν τόποις, ὁμοίως ἐλέγχεται τὸ ψεῦδος τῆς ἀποφάσεως. Πᾶς γὰρ ποταμὸς ἀπὸ χιόνος ὄρεων ὁμολογουμένως αὔρας ἀναδίδωσι ψυχράς, καὶ τὸν αἶρα παχύνει. Περὶ δὲ τὸν Νεῖλον μόνον τῶν ποταμῶν οὔτε νέφους ὑποστάσεις ὑπάρχουσιν, οὔτ' αὔραι ψυχραὶ γίνονται, οὔτε αἶρ παχύνεται. Ἡρόδοτος δὲ φησι τὸν Νεῖλον εἶναι μὲν φύσει τηλικούτου, ἡλικὸς γίνεται κατὰ τὴν πλήρωσιν· ἐν δὲ τῶ χειμῶνι τὸν ἥλιον, κατὰ τὴν Αἰβύην φερόμενον, ἐπισπᾶσθαι πρὸς ἑαυτὸν πολλὴν ὑγρασίαν ἐκ τοῦ Νεῖλου· καὶ διὰ τοῦτο περὶ τοὺς καιροὺς τούτους παρὰ φύσιν ἐλάττονα γίνεσθαι τὸν ποταμόν. Τοῦ δὲ θεροῦς ἐπιστάντος, ἀποχωροῦντα τῇ φορᾷ τὸν ἥλιον πρὸς τὰς ἄρκτους, ἀναξηραίνει καὶ ταπεινοῦν τοὺς τε περὶ τὴν Ἑλλάδα ποταμοὺς καὶ τοὺς κατὰ τὴν ἄλλην χώραν, τὴν ὁμοίως ἐκείνῃ κειμένην. Οὐκέτ' οὖν εἶναι παράδοξον τὸ γινόμενον περὶ τὸν Νεῖλον. Οὐ γὰρ ἐν τοῖς καύμασιν αὔξεσθαι, κατὰ τὸν χειμῶνα δὲ ταπεινοῦσθαι, διὰ τὴν προειρημένην αἰτίαν. Πητέον οὖν καὶ πρὸς τοῦτον, ὅτι καθ' ἡκὸν ἦν, ὥς περ ἀπὸ τοῦ Νεῖλου τὴν ὑγρασίαν ὁ ἥλιος ἐφ' ἑαυτὸν ἐπισπᾶται κατὰ τοὺς τοῦ χειμῶνος καιροὺς, οὕτω καὶ ἀπὸ τῶν ἄλλων τῶν κατὰ τὴν Αἰβύην ὄντων ποταμῶν ἀναλαμβάνειν τὴν τῶν ὑγρῶν, καὶ ταπεινοῦν τὰ φερόμενα ρεύματα. Ἐπεὶ δ' οὐδαμοῦ τῆς Αἰβύης οὐδὲν τοιοῦτον γινόμενον θεωρεῖται, περιφανὲς δ' συγγραφεὺς σχεδιάζων εὐρίσκεται. Καὶ γὰρ

οἱ περὶ τὴν Ἑλλάδα ποταμοὶ τὴν αὔξησιν ἐν τῷ χειμῶνι λαμβάνουσιν, οὐ διὰ τὸ μακρότερον ἀφίστασθαι τὸν ἥλιον, ἀλλὰ διὰ τὸ πλῆθος τῶν γενομένων ὄμβρων.

39 Δημόκριτος δὲ ὁ Ἀβδηρίτης φησὶν, οὐ τὸν περὶ τὴν μεσημβρίαν τόπον χιονίζεσθαι, (καθάπερ εἶρηκεν Εὐριπίδης καὶ Ἀναξαγόρας,) ἀλλὰ τὸν περὶ τὰς ἄρκτους· καὶ τοῦτο ἐμφανές εἶναι πᾶσι. Τὸ δὲ πλῆθος τῆς σωρευομένης χιόνος ἐν τοῖς βορείοις μέρεσι, περὶ μὲν τὰς τροπὰς μένειν πεπηγός· ἐν δὲ τῷ θέρει διαλυομένων ὑπὸ τῆς θερμασίας τῶν πύγων, πολλὴν τηκεδὼνα γίνεσθαι, καὶ διὰ τοῦτο πολλὰ γεννᾶσθαι καὶ παχέα νέφη περὶ τοὺς μετεωροτέρους τῶν τόπων, δαψιλοῦς τῆς ἀναθυμιάσεως πρὸς τὸ ὕψος αἰρομένης. Ταῦτα δ' ὑπὸ τῶν εἰησιῶν ἐλαύνεσθαι, μέχρις ἂν ὅτου προσπέσῃ τοῖς μεγίστοις ὄρεσι τῶν κατὰ τὴν οἰκουμένην, ἃ φησιν εἶναι περὶ τὴν Λίθιοπίαν. Ἐπειτα πρὸς τούτοις οὖσιν ὑψηλοῖς βιαιῶς θραυνόμενα παμμεγέθεις ὄμβρους γεννᾶν, ἐξ ὧν πληροῦσθαι τὸν ποταμὸν μάλιστα κατὰ τὴν τῶν εἰησιῶν ὥραν. Ῥαῖδιον δὲ καὶ τοῦτον ἐξελέγχει, τοὺς χρόνους τῆς αὐξήσεως ἀκριβῶς ἐξειάζοντα. Ὁ γὰρ Νεῖλος ἄρχεται μὲν πληροῦσθαι κατὰ τὰς θερινὰς τροπὰς, οὐπω τῶν εἰησιῶν πνεόντων, λήγει δ' ὕστερον ἰσημερίας φθινοπωρινῆς, πάλαι προπεπαισμένων τῶν εἰρημένων ἀνέμων. Ὅταν οὖν ἡ τῆς πείρας ἀκριβεία κατισχύῃ τὴν τῶν λόγων πιθανότητα, τὴν μὲν ἐπίνοιαν τάνδρὸς ἀποδεκτέον, τὴν δὲ πίστιν τοῖς ὑπ' αὐτοῦ λεγομένοις οὐ δοτέον.

Παρήμι γὰρ καὶ διότι τοὺς ἐτησίας ἰδεῖν ἔστιν οὐ-
 δέν τι μᾶλλον ἀπὸ τῆς ἄρκτου πνέοντις, ἥπερ τῆς
 ἐσπέρας· οὐ βορέαι γὰρ οὐδ' ἀπαρκταί μόνοι, ἀλ-
 λά καὶ οἱ πνέοντες ἀπὸ θερυνῆς δύσεως ἀργεῖται
 κοινωνοῦσι τῆς τῶν ἐτησίων πνευρογίας. Τὸ τε λέ-
 γειν ὡς μέγιστα συμβαίνει τῶν ὁρῶν ὑπάρχειν τὰ
 περὶ τὴν Αἰθιοπίαν, οὐ μόνον ἀναπόδεικτόν ἐστιν,
 ἀλλ' οὐδὲ τὴν πίστιν ἔχει διὰ τῆς ἐνεργείας συγχω-
 ρουμένην. Ἐφορος δὲ καινοιάτην αἰτίαν εἰσφέρειν,
 πιθανολογεῖν μὲν πειρᾶται, τῆς δ' ἀληθείας οὐδα-
 μῶς ἐπιτυχάνων θεωρεῖται. Φησὶ γὰρ ὅτι πᾶσαν τὴν
 Αἴγυπτον, ποταμόχωστον οὔσαν καὶ χαύνην, ἔτι δὲ
 κισσηρώδη τὴν φύσιν, θαλάσσης τε μεγάλης καὶ διη-
 νεκτῆς ἔχειν· διὰ δὲ τούτων εἰς ἑαυτὴν ἀναλαμβάνειν
 ὑγροῦ πλῆθος· καὶ κατὰ μὲν τὴν χειμερινὴν
 ἄραν συνέχειν ἐν ἑαυτῇ τοῦτο, κατὰ δὲ τὴν θε-
 ρυνῆν, ὥσπερ ἰδρωτὶς τινας ἐξ αὐτῆς πανταχόθεν
 ἀνέεται, καὶ διὰ τούτων πληροῦν τὸν ποταμόν. Ὁ
 δὲ συγγραφεὺς οὗτος οὐ μόνον ἡμῖν φαίνεται μὴ τε-
 διαμένος τὴν φύσιν τῶν κατὰ τὴν Αἴγυπτον τόπων,
 ἀλλὰ μηδὲ παρὰ τῶν εἰδότεων τὰ κατὰ τὴν χώραν
 ταύτην ἐπιμελῶς πεπυσμένος. Πρῶτον μὲν γὰρ,
 εἵπερ ἐξ αὐτῆς τῆς Αἰγύπτου ὁ Νεῖλος τὴν αὐξη-
 σιν ἐλαμβάνειν, οὐκ ἂν ἐν τοῖς ἀνωτέρω μέρεσιν
 ἐπληροῦτο, διὰ τε περσίδους καὶ στερεῆς χώρας
 φερόμενος· νυνὶ δὲ πλείω τῶν ἑξακισχιλίων σταδίων
 διὰ τῆς Αἰθιοπίας ῥέων, τὴν πλήρωσιν ἔχει πρὶν ἢ
 ψαῦσαι τῆς Αἰγύπτου. Ἐπειτ' εἰ μὲν τὸ ῥεῦμα
 τοῦ Νεῖλου ταπεινότερον ἢ τῶν κατὰ τὴν ποταμό-

χωστον γῆν ἄραιωμάτων, ἐπιπολαίους ἂν εἶναι τὰς
 ῥαγάδας συνέβαινε, καθ' ἃς ἀδύνατον ἦν διαμένειν
 τοσοῦτο πλήθος ὕδατος· εἰ δ' ὑψηλότερον τόπον
 ἐπέιχεν ὁ ποταμός τῶν ἄραιωμάτων, ἀδύνατον ἦν
 ἐκ τῶν ταπεινότερων κοιλωμάτων εἰς τὴν ὑψηλοτέ-
 ραν ἐπιφάνειαν τὴν τῶν ὑγρῶν σύρξουσιν γίνεσθαι.
 Καθόλου δὲ τίς ἂν δυνατόν ἡγήσαιο τοὺς ἐκ τῶν
 κατὰ τὴν γῆν ἄραιωμάτων ἰδρωτίας τοσαύτην αὐξή-
 σιν τοῦ ποταμοῦ ποιεῖν, ὥστε ὑπ' αὐτοῦ πᾶσαν
 σχεδὸν τὴν Αἴγυπτον ἐπικλύζεσθαι; Ἀφίημι γὰρ καὶ
 τὸ ψεῦδος τῆς τε ποταμοχώστου γῆς, καὶ τῶν ἐν τοῖς
 ἄραιώμασι τηρουμένων ὑδάτων, ἐμφανῶν ὄντων ἐν
 τούτοις ἐλέγχων. Ὁ μὲν γὰρ Μαίανδρος ποταμός
 κατὰ τὴν Ἀσίαν πολλὴν χώραν πεποίηκε ποταμό-
 χωστον, ἐν ᾗ τῶν συμβαινόντων περὶ τὴν ἀναπλή-
 ρωσιν τοῦ Νεῖλου τὸ σύνολον οὐδὲν θεωρεῖται γινό-
 μενον. Ὁμοίως δὲ τούτῳ περὶ μὲν τὴν Ἀκαρνανίαν
 ὁ καλούμενος Ἀχελῷος ποταμός, περὶ δὲ τὴν Βοιω-
 τίαν ὁ Κηφισός, φερόμενος ἐκ τῶν Φωκίων, προς-
 κέχκεν οὐκ ὀλίγην χώραν. Ἐφ' ὧν ἀμφοτέρων
 ἐλέγχεται φανερώς τὸ ψεῦδος τοῦ συγγραφέως.
 Ἀλλὰ γὰρ οὐκ ἂν τις παρ' Ἐφόρῳ ζητήσκειν ἐκ
 παντός τρόπου τάχριβες, ὁρῶν αὐτὸν ἐν πολλοῖς
 ὀλιγωρηκότα τῆς ἀληθείας.

40. Τῶν δ' ἐν Μέλφει τινὲς φιλοσόφων ἐπεχεί-
 ρησαν αἰτίαν φέρειν τῆς πληρώσεως ἀνεξέλεγκτον
 μᾶλλον ἢ πιθανήν, ἣ πολλοὶ συγκατατίθενται. Διαι-
 ρούμενοι γὰρ τὴν γῆν εἰς τρία μέρη, φασὶν ὑπάρχειν
 ἐν μὲν τὸ κατὰ τὴν ἡμετέραν οἰκουμένην, ἕτερον δὲ

τὸ τούτοις τοῖς τόποις ἀντιπεπονθὸς ταῖς ὥραις, τὸ
 δὲ τρίτον μεταξὺ μὲν κεῖσθαι τούτων, ὑπάρχειν δὲ
 διὰ καὶ αὐτὸν αἰκνέοντα. Εἰ μὲν οὖν ὁ Νεῖλος ἀνέβαινε
 κατὰ τὸν τοῦ χειμῶνος καιρὸν, δῆλον ὑπῆρχεν ὥς
 ἐκ τῆς καθ' ἡμᾶς ζώνης λαμβάνει τὴν ἐπιρροήν, διὰ
 τὸ περὶ τούτους τοὺς καιροὺς μάλιστα γίνεσθαι παρ'
 ἡμῖν τὰς ἐπομβρίας. Ἐπεὶ δὲ τὸναντίον περὶ τὸ
 θέρος πληροῦται, πιθανὸν εἶναι κατὰ τοὺς ἀντικει-
 μένους τόπους γεννᾶσθαι τοὺς χειμῶνας, καὶ τὸ
 πλεονάζον τῶν κατ' ἐκείνους τοὺς τόπους ὑδάτων
 εἰς τὴν καθ' ἡμᾶς οἰκουμένην φέρεσθαι. Διὸ καὶ πρὸς
 τὰς πηγὰς τοῦ Νεῖλου μηδὲνα δύνασθαι παρελθεῖν,
 ὥς ἂν ἐκ τῆς ἐναντίας ζώνης διὰ τῆς αἰκνέου φέρο-
 μένου τοῦ ποταμοῦ. Μαρτυρεῖν δὲ τούτοις καὶ τὴν
 ὑπερβολὴν τῆς γλυκύτητος τοῦ κατὰ τὸν Νεῖλον
 ὕδατος. Διὰ γὰρ τῆς κατακαυμένης αὐτὸν ῥέοντα
 καθέψεσθαι, καὶ διὰ τοῦτο γλυκύτατον εἶναι πάν-
 των τῶν ποταμῶν, αἵτε φύσει τοῦ πυρρῶδους πᾶν τὸ
 ὑγρὸν ἀπογλυκαίνοντος. Οὗτος δ' ὁ λόγος ἔχει μὲν
 τινα φανεράν καὶ πρόχειρον ἀντίρρῳσιν, ὅτι παντε-
 λῶς ἀδύνατον εἶναι δοκεῖ, ποταμὸν ἐκ τῆς ἀντικειμέ-
 νης οἰκουμένης εἰς τὴν ἡμετέραν ἀναφέρεισθαι, καὶ
 μάλιστα εἰ τις ὑπόθοιτο σφαιροειδῆ τὴν γῆν ὑπάρ-
 χειν. Καὶ γὰρ ἐάν τις τοῖς λόγοις κατατολμήσας
 βιάζηται τὴν ἐνάργειαν, ἢ γε φύσις τῶν πραγμάτων
 οὐδαμῶς συγχωρήσει. Καθόλου μὲν γὰρ ἀντέλεγ-
 κτον ἀπόφασιν εἰσηγούμενοι, καὶ τὴν αἰκνέοντα χώ-
 ραν μεταξὺ τιθέμενοι, ταύτῃ διαφείξεσθαι τοὺς
 ἀκριβεῖς ἐλέγχους νομίζουσι. Δίκαιον δὲ, τοὺς περὶ

τινων διαβεβαιουμένους ἢ τὴν ἐνάργειαν παρέχε-
σθαι μαρτυροῦσαν, ἢ τὰς ἀποδείξεις λαμβάνειν ἐξ-
αρχῆς συγκεχωρημένας. Πῶς δὲ μόνος ὁ Νεῖλος
ἐξ ἐκείνης τῆς οἰκουμένης φέρεται πρὸς τοὺς καθ'
ἡμᾶς τόπους; εἰκὸς γὰρ εἶναι καὶ ἑτέρους ποταμοὺς
καθάπερ καὶ παρ' ἡμῖν. Ἡ τε τῆς περὶ τὸ ὕδωρ
γλυκύτητος αἰτία παντελῶς ἄλογος. Εἰ γὰρ καθε-
ψόμενος ὑπὸ τῶν κυματίων ὁ ποταμὸς ἐγλυκαίνεται,
πολύγονος οὐκ ἂν ἦν, οὐδὲ ποικίλας ἰχθύων καὶ
θηρίων ἰδέας εἶχε. Πᾶν γὰρ ὕδωρ ὑπὸ τῆς πυρώ-
δους φύσεως ἀλλοιωθὲν, ἀλλοτριώτατόν ἐστι ζωογο-
νίας. Διόπερ τῇ παρεισαγομένῃ καθεφήσει τῆς φύ-
σεως τοῦ Νείλου παντάπασιν ἐναντιουμένης, ψευ-
δεῖς τὰς εἰρημένας αἰτίας τῆς πληρώσεως ἡγήτηον.

41. Οἰνωπίδης δὲ ὁ Χιὸς φησι κατὰ μὲν τὴν
θερινὴν ὥραν τὰ ὕδατα κατὰ τὴν γῆν εἶναι ψυχρά,
τοῦ δὲ χειμῶνος τοῦναντίον θερμά. Κατὰ τοῦτο
εὐδηλον ἐπὶ τῶν βαθύων φρεάτων γίνεσθαι. Κατὰ
μὲν γὰρ τὴν ἀκμὴν τοῦ χειμῶνος ἥκιστα τὸ ὕδωρ ἐν
αὐτοῖς ὑπάρχειν ψυχρόν, κατὰ δὲ τὰ μέγιστα καύ-
ματα ψυχρότατον. Ἐξ αὐτῶν ὑγρὸν ἀναφέρεσθαι.
Διὸ καὶ τὸν Νεῖλον εὐλόγως κατὰ μὲν τὸν χειμῶνα
μικρόν εἶναι καὶ συστέλλεσθαι, διὰ τὸ τὴν μὲν κατὰ
γῆν θερμασίαν τὸ πολὺ τῆς ὑγρῆς οὐσίας ἀναλί-
σκεν, ὄμβρους δὲ κατὰ τὴν Αἴγυπτον μὴ γίνεσθαι.
Κατὰ δὲ τὸ θέρος μηκέτι τῆς κατὰ γῆν ἀπαπαλώ-
σεως γινομένης ἐν τοῖς κατὰ βάθος τόποις, πληροῦ-
σθαι τὴν κατὰ φύσιν αὐτοῦ φύσιν ἀνεμεπαύστας.
Ῥητέον δὲ καὶ πρὸς τοῦτον, ὅτι πολλοὶ ποταμοὶ τῶν

κατὰ τὴν Λιβύην ὁμοίως μὲν καίμενοι τοῖς στόμασι, παραπλησίως δὲ τὰς ῥεύσεις ποιοῦμενοι, τὴν ἀνάβασιν οὐκ ἔχουσιν ἀνάλογον τῷ Νεῖλῳ. Τοῦταντίον γὰρ ἐν μὲν τῷ χειμῶνι πληροῦμενοι, κατὰ δὲ τὸ θέρος λήγοντες ἐλέγχουσι τὸ ψεῦδος τοῦ πειρωμένου τοῖς πιθανοῖς καταμάχεσθαι τὴν ἀλήθειαν. Ἐγ- γιστα δὲ τῇ ἀλήθειᾳ προσεληλυθεν Ἀγαθαρχίδης ὁ Κνίδιος. Φησὶ γὰρ κατ' ἐνιαυτὸν ἐν τοῖς κατὰ τὴν Αἰθιοπίαν ὄρεσι γίνεσθαι συνεχεῖς ὄμβρους ἀπὸ θεινῶν τροπῶν μέχρι τῆς μετοπωρινῆς ἡμερίας. Εὐλόγως οὖν τὸν Νεῖλον ἐν μὲν τῷ χειμῶνι συστέλλεσθαι, τὴν κατὰ φύσιν ἔχοντα ῥύσιν ἀπὸ μόνων τῶν πηγῶν· κατὰ δὲ τὸ θέρος, διὰ τοὺς ἐκχεομένους ὄμβρους λαμβάνειν τὴν ἀΐξιν. Εἰ δὲ τὰς αἰτίας μηδεὶς ἀπαδοῦναι δύναται μέχρι τοῦ τῶν τῆς τῶν ὑδάτων γενέσεως, οὐ προσήκειν ἀθιτέσθαι τὴν ἰδίαν ἀπόφασιν. Πολλὰ γὰρ τὴν φύσιν ἐναντίως φέρειν, ὣν τὰς αἰτίας οὐκ ἐφικτὸν ἀνθρώποις ἀκριβῶς ἐξευρεῖν. Μαρτυρεῖν δὲ τοῖς ὑφ' ἐαυτοῦ λεγομένοις καὶ τὸ γινόμενον περὶ τινὰς τόπους τῆς Ἀσίας. Πρὸς μὲν γὰρ τοῖς ὄρεσι τῆς Σκυθίας τοῖς πρὸς τὸ Κανκάσιον ὄρος συνάπτουσι, παρεληλυθότος ἤδη τοῦ χειμῶνος, κατ' ἕκαστον ἔτος νιφτοὺς ἐξαισίαν γίνεσθαι συνεχῶς ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας. Ἐν δὲ τοῖς πρὸς βορρᾶν ἐστραμμένοις μέρεσι τῆς Ἰνδικῆς ὠρι- σμένοις καιροῖς καὶ χύλαζαν ὑπὸ τὸ μέγεθος καὶ τὸ πλῆθος καταράττειν. Καὶ περὶ μὲν τὸν Ἰνδα- σπιν ποταμὸν ἀρχομένου θέρους συνεχεῖς ὄμβρους γίνεσθαι, κατὰ δὲ τὴν Αἰθιοπίαν μεθ' ἡμέρας τινας

ταὐτὸ συμβαίνειν. Καὶ ταύτην περίστασιν κυ-
 κλουμένην αἰετὸς τοὺς συνεχεῖς τόπους χειμαῖζειν. Οὐ-
 δὲν οὖν εἶναι παράδοξον, εἰ καὶ κατὰ τὴν Αἰθιο-
 πίαν κειμένην ὑπὲρ Αἰγύπτου συνεχεῖς ἐν τοῖς ὄρε-
 σιν ὄμβροι καταράττοντες, ἐν τῷ θέρει πληροῦσι
 τὸν ποταμόν· ἄλλως τε καὶ τῆς ἐνεργείας αὐτῆς
 μαρτυρουμένης ὑπὸ τῶν περὶ τοὺς τόπους οἰκούντων
 βαρβάρων. Εἰ δὲ τοῖς παρ' ἡμῖν γινομένοις ἐναν-
 τίαν ἔχει τὰ λεγόμενα φύσιν, οὐ διὰ τοῦτ' ἀπιστη-
 τέον. Καὶ γὰρ τὸν νότον παρ' ἡμῖν μὲν εἶναι χει-
 μέριον, περὶ δὲ τὴν Αἰθιοπίαν αἰθριον ὑπάρχειν.
 Καὶ τὰς βορείους πνοὰς περὶ μὲν τὴν Εὐρώπην εὐ-
 τόνους εἶναι, κατ' ἐκείνην δὲ τὴν χώραν βιηχεράς καὶ
 αἰτόνους, καὶ παντελῶς ἀσθενεῖς. Καὶ περὶ μὲν τῆς
 πληρώσεως τοῦ Νείλου δυνάμενοι ποιητικώτερον ἀν-
 τειπεῖν πρὸς ἅπαντας, ἀρκεσθησόμεθα τοῖς εἰρημέ-
 νοις, ἵνα μὴ τὴν ἐξαρχῆς ἡμῖν προκειμένην συντο-
 μίαν ὑπερβαίνωμεν. Ἐπεὶ δὲ τὴν βίβλον ταύτην
 διὰ τὸ μέγεθος εἰς δύο διηρήκαμεν μέρη, στοχαζό-
 μενοι τῆς συμμετρίας, τὴν πρώτην μερίδα τῶν ἱστο-
 ρουμένων αὐτοῦ περιγράψομεν. Τὰ δὲ συνεχῆ τῶν
 κατὰ τὴν Αἴγυπτον ἱστορουμένων ἐν τῇ δευτέρᾳ κα-
 τατάξομεν, ἀρχὴν ποιησάμενοι τὴν ἀπαγγελίαν τῶν
 γενομένων βασιλέων τῆς Αἰγύπτου, καὶ τοῦ παλαιο-
 τάτου βίου παρ' Αἰγυπτίοις.

(C. 42.) Sequitur altera pars huius libri de Aegypti memorabilibus et historia, a primis inde regibus usque ad Amasin.

42. Τῆς πρώτης τῶν Διοδώρου βιβλίων διὰ τὸ μέγεθος εἰς δύο βιβλους διηρημένης· ἡ πρώτη μὲν περιέχει προοίμιον περὶ ὅλης τῆς πραγματείας, καὶ τὰ λεγόμενα παρ' Αἰγυπτίους περὶ τῆς τοῦ κόσμου γενέσεως καὶ τῆς τῶν ὄλων ἐξ ἀρχῆς συστάσεως· πρὸς δὲ τοῦτοις, περὶ τῶν θεῶν, ὅσοι πόλεις ἔκτισαν κατ' Αἴγυπτον, ἐπωνύμους ἑαυτῶν ποιήσαντες· περὶ τε τῶν πρώτων γενομένων ἀνθρώπων, καὶ τοῦ παλαιοτάτου βίου, τῆς τε τῶν ἀθανάτων τιμῆς καὶ τῆς τῶν νῶν κατασκευῆς· ἔξῃς δὲ, περὶ τῆς τοποθεσίας τῆς κατ' Αἴγυπτον χώρας, καὶ τῶν περὶ τὸν Νεῖλον ποταμὸν παραδοξολογουμένων, τῆς τε τοῦτου πληρώσεως τὰς αἰτίας, καὶ τῶν ἱστορικῶν καὶ φιλοσόφων ἀποφάσεις, ἔτι δὲ τὰς πρὸς ἕκαστον τῶν συγγραφέων ἀντιρρήσεις. Ἐν ταύτῃ δὲ τῇ βίβλῳ τὰ συνεχῇ τοῖς προειρημένοις διεξιμεν. Ἀρχόμεθα δὲ ἀπὸ τῶν πρώτων κατ' Αἴγυπτον γενομένων βασιλέων· καὶ τὰς κατὰ μέρος αὐτῶν πράξεις ἐκθησόμεθα μέχρι Ἀμύσιδος τοῦ βασιλέως, προσεχθέντες κεφαλαιωδῶς τὴν ἀρχαιοτάτην ἀγωγὴν τῶν κατ' Αἴγυπτον.

(C. 43.) Priscorum Aegyptiorum victus, herbae et radices, in primis agrostis, mox pisces et carnes pecudum. Vestimenta ex pellibus, domus ex arundine, panis e loto confectus.

43. Βίβη γὰρ τὸ παλαιὸν Αἰγυπτίους φασὶ χρῆσθαι τὸ μὲν ἀρχαιοτάτον πόαν ἐσθίοντας, καὶ τῶν ἐν τοῖς ἔλεσι γινομένων τοὺς κανλοὺς καὶ τὰς ῥίζας, πείραν διὰ τῆς γεύσεως ἑκάστου λαμβάνον-

τας· πρώτην δὲ καὶ μάλιστα προσενέγκασθαι τὴν
 ὀνομαζομένην ἄγρωστιν, διὰ τὸ καὶ γλυκύτητι διά-
 φορον εἶναι, καὶ τὴν τροφήν ἀρκοῦσαν παρέχεσθαι
 τοῖς σώμασι τῶν ἀνθρώπων. Καὶ γὰρ τοῖς κτήνεσι
 ταύτην θεωρεῖσθαι προσήνῃ, καὶ ταχὺ τοὺς ὄγκους
 αὐτῶν προσανατρέφειν. Διὸ καὶ τῆς εὐχρηστίας τῆς
 περὶ τὴν βοιάνην ταύτην μνημονεύοντας τοὺς ἀνθρώ-
 πους, μέχρι τοῦ νῦν, ὅταν πρὸς θεοὺς βαδίζωσι, τῇ
 χειρὶ ταύτης λαμβάνοντας προσέλχεσθαι. Οἴονται
 γὰρ τὸν ἄνθρωπον ἔλειον καὶ λιμνῶδες εἶναι ζῶον,
 ἀπὸ τε τῆς λειότητος τεκμαιρόμενοι καὶ τῆς φυσικῆς
 ποιότητος, ἔτι δὲ τοῦ προσδεῖσθαι τροφῆς τῆς ὑγρᾶς
 μᾶλλον ἢ τῆς ξηρᾶς. Δευτέραν δὲ λέγουσιν ἔχειν
 διαγωγὴν τοὺς Αἰγυπτίους τὴν τῶν ἰχθύων βρώσιν,
 πολλὴν δαψιλείαν παρεχομένου τοῦ ποταμοῦ, καὶ
 μάλιστα ὅτε μετὰ τὴν ἀνάβασιν ταπεινούμενος ἀνα-
 ξηραίνεται. Ὅμοίως δὲ καὶ τῶν βοσκημάτων ἔνια
 σαρκοφαγεῖν, καὶ ταῖς δοραῖς τῶν κατεσθιομένων
 ἐσθῆσι χρῆσθαι. Καὶ τὰς οἰκίσεις ἐκ τῶν καλάμων
 κατασκευάζεσθαι. Ἰχνη δὲ τούτων διαμέρειν παρὰ
 τοῖς νομεῦσι τοῖς κατ' Αἴγυπτον, οὓς ἅπαντας φασὶ
 μέχρι τοῦ νῦν μηδεμίαν ἄλλην οἰκῆσιν ἢ τὴν ἐκ τῶν
 καλάμων ἔχειν δοκιμάζοντας, ἀρκεῖσθαι ταύτῃ.
 Πολλοὺς δὲ χρόνους τούτῳ τῷ βίῳ διεξάγοντας, τὸ
 τελευταῖον ἐπὶ τοὺς ἐδωδίμους μεταβῆναι καρποὺς,
 ὧν εἶναι καὶ τὸν ἐκ τοῦ λωτοῦ γινόμενον ἄρτον.
 Καὶ τούτων τὴν εὐρεσιν οἱ μὲν εἰς τὴν Ἰσιν ἀναφέ-
 ρουσιν, οἱ δὲ εἰς τινὰ τῶν παλαιῶν βασιλέων τὸν
 ὀνομαζόμενον Μηνῶν· οἱ δὲ ἱερεῖς εὐρετὴν μὲν τῶν

παιδείων καὶ τῶν τεχνῶν μυθολογοῦσι τὸν Ἑρμῆν
γεγονέναι, τῶν δ' εἰς τὸν βίον ἀναγκάζων τοὺς βα-
σιλεῖς· διὸ καὶ τὸ παλαιὸν παραδίδοσθαι τὰς βασι-
λείας μὴ τοῖς ἐκγόνοις τῶν ἀρχάντων, ἀλλὰ τοῖς
πλεῖστα καὶ μέγιστα τὸ πλῆθος εὐεργετοῦσιν· εἴτε
προκαλουμένων τῶν ἀνθρώπων τοὺς ἐφ' ἑαυτῶν
βασίλεις ἐπὶ τὴν κοινὴν εὐεργεσίαν, εἴτε καὶ κατ'
ἀλήθειαν ἐν ταῖς ἱεραῖς ἀναγραφαῖς οὕτω παρελη-
φόντων.

(C. 44.) Imperii successiones. Primum dī et heroes per annos
fere 18900. Deinde homines (et Aegyptii quidem numero 475,
practer hos etiam Aethiopes, Persae, Macedones et horum posteri)
per annos fere 5000 usque ad Olymp. 180, quo tempore Diodorus
adiit Aegyptum, regnante Ptolemaeo Aulete.

44. Μυθολογοῦσι δ' αὐτῶν τινὲς τὸ μὲν πρῶ-
τον ἄρχει τῆς Αἰγύπτου θεοὺς τε καὶ ἥρωας εἶη
βραχὺ λείποντα τῶν μυρίων καὶ ὀκτακισχιλίων, καὶ
θεῶν ἔσχατον βασιλεῦσαι τὸν Ἰσιδος Ὡρον· ὑπ'
ἀνθρώπων δὲ τὴν χώραν βεβασιλεῦσθαι φασὶν [ὑπὸ
μυριάδος] εἶη βραχὺ λείποντα τῶν πεντακισχιλίων,
μέχρι τῆς ἑκατοστῆς καὶ ὀγδοηκοστῆς Ὀλυμπιάδος·
καθ' ἣν ἡμεῖς μὲν παρεβάλομεν εἰς Αἴγυπτον, ἐβα-
σίλευε δὲ Πτολεμαῖος, ὁ τέτος Διόνυσος χρηματίζων.
Τούτων δὲ τὰ μὲν πλεῖστα κατασχεῖν τὴν ἀρχὴν ἐγ-
χωρίους βασιλεῖς, ὀλίγα δὲ Αἰθίοπας καὶ Πέρσας
καὶ Μακεδόνας. Αἰθίοπας μὲν οὖν ἄρχει τέσσαρας,
οὐ κατὰ τὸ ἐξῆς, ἀλλ' ἐκ διαστήματος, εἶη τὰ πάντα
βραχὺ λείποντα τῶν ἑξ καὶ τριάκοντα. Πέρσας δ'
ἡγήσασθαι, Καμβύσου τοῦ βασιλέως τοῖς ὅπλοις
καταστρεφάμενου τὸ ἔθνος, πέντε πρὸς τοῖς ἑκατὸν

καὶ τριάκοντα ἔτεσι· σὺν ταῖς τῶν Αἰγυπτίων ἀπο-
στάσεσιν, ὥς ἐποίησαντο, φέρειν οὐ δύναμενοι τὴν
τραχύτητα τῆς ἐπιστάσεως, καὶ τὴν εἰς τοὺς ἐγγω-
ρίους θεοὺς ἀσέβειαν· ἐσχάτους δὲ Μακεδόνας ἄρ-
ξαι καὶ τοὺς ἀπὸ Μακεδόνων ἐξ ἔτη πρὸς τοῖς δια-
κοσίοις καὶ ἐβδομήκοντα· τοὺς δὲ λοιποὺς χρόνους
ἅπαντας διατελέσαι βασιλεύοντας τῆς χώρας ἐγγω-
ρίους, ἄνδρας μὲν ἐβδομήκοντα πρὸς τοῖς τετρακο-
σίοις, γυναικας δὲ πέντε· περὶ ὧν ἐπάντων οἱ μὲν
ἱερεῖς εἶχον ἀναγραφάς ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις ἐκ πα-
λαιῶν χρόνων αἰεὶ τοῖς διαδόχοις παραδεδωμένας,
ὀπηλίκος ἕκαστος τῶν βασιλευσάντων ἐγένετο τῷ με-
γέθει, καὶ ὁποῖός τις τῇ φύσει, καὶ τὰ κατὰ τοὺς
ιδίους χρόνους ἐκάστω πραχθέντα. Ἡμῖν δὲ περὶ
ἐκάστου τὰ κατὰ μέρος μακρὸν ἂν εἴη καὶ περιέρ-
χον γράφειν, ὥς ἂν τῶν πλείστων ἀχρηστων περιει-
λημμένων. Διόπερ τῶν ἀξίων ἱστορίας τὰ κυριώ-
τατα συντόμως διεξιέναι πειρασόμεθα.

(C. 45.) Ex hominibus primus Aegyptiis imperavit Menas, re-
ligionis pariter atque luxuriei inter eos auctor. (Sed Tnephachthus,
qui multo post regnavit, luxum publice execratus, priscam redu-
xit victus simplicitatem.) Menae posteri, numero 52, ultra 1040
annos imperium gesserunt: tum Busiris, ab eoque progeniti octo,
quorum ultimus, Busiris II, Diospolin magnam (Thebas Graeco-
rum) condidit atque instruxit, urbem et amplissimam, et magnifi-
centissimam, et florentissimam, (C. 46.) quam insequuti reges
splendidis ornamentis auxerunt, et immensis opibus locupletarunt.
(Verum omnis ille splendor rapacitate Persarum, Cambyse duce
Aegyptum adorientium, detractus, in Asiamque ablati.) Ibi et
sepulcra regum antiquorum, mira arte facta. Horum quadraginta
et septem memorantur in pontificum commentariis: Ptolemaei Lagi
aetatem 27 attigerunt, quorum pleraque tum, quam Diodorus Ae-
gyptum perlustravit, interierant.

45. Μετὰ τοὺς θεοὺς τοῖνον πρωτόν φασι βα-
σιλεύσαι τῆς Αἰγύπτου Μηγαῖν, καὶ καταδοῦναι τοῖς

λαοῖς θεοὺς τε σέβεσθαι καὶ θυσίας ἐπιτελεῖν· πρὸς
 δὲ τούτοις παρατίθεσθαι τραπέζας καὶ κλίνας, καὶ
 στρωμνῇ πολυτελεῖ χρῆσθαι, καὶ τὸ σύνολον τρυφήν
 καὶ πολυτελῆ βίον εἰσηγήσασθαι. Διὸ καὶ πολλαῖς
 ὕστερον γενεαῖς βασιλεύσαντα Τνέφαρχον τὸν Βοκ-
 χόριδος τοῦ σοφοῦ πατέρα, λέγουσιν, εἰς τὴν Ἀρα-
 βίαν στρατεύσαντα, τῶν ἐπιτηδείων αὐτὸν διὰ τὴν
 ἐρημίαν καὶ τὰς δυσχωρίας ἐκλιπόντων, ἀναγκασθῆ-
 ναι, μίαν ἡμέραν ἐνδεῇ γενόμενον, χρῆσασθαι διαίτη
 παντελῶς εὐτελεῖ παρὰ τισι τῶν τυχόντων ἰδιωτῶν·
 ἦσθέντα δὲ καθ' ὑπερβολὴν, καταγνῶναι τῆς τρυ-
 φῆς, καὶ τῷ καταδείξαντι τὴν πολυτέλειαν ἐξ ἀρχῆς
 βασιλεῖ καταρῶσθαι· οὕτω δ' ἐγκάρδιον αὐτῷ τὴν
 μεταβολὴν γενέσθαι, τὴν περὶ τὴν βρῶσιν καὶ πόσιν
 καὶ κοίτην, ὥστε τὴν κατάραν ἀναγράψαι τοῖς ἱεροῖς
 γραμμασιν εἰς τὸν τοῦ Διὸς ναὸν ἐν Θήβαις· ὃ δὴ
 δοκεῖ μάλιστα αἴτιον γενέσθαι τοῦ μὴ διαμεῖναι τὴν
 δόξαν τοῦ Μηνῆ καὶ τὰς τιμὰς ἐς τοὺς ὕστερον χρό-
 νους. Ἐξῆς δὲ ἄρχει λέγεται τοῦ προειρημένου βα-
 σιλέως τοὺς ἀπογόνους δύο πρὸς τοῖς πεντήκοντα
 τοὺς ἅπαντας, ἔτη πλείων τῶν χιλίων καὶ τετταρά-
 κοντα· ἐφ' ὧν μηδὲν ἄξιον ἀναγραφῆς γενέσθαι.
 Μετὰ δὲ ταῦτα κατασταθέντος βασιλέως Βουσίριδος,
 καὶ τῶν τούτου πάλιν ἐγγόνων ὀκτώ, τὸν τελευταῖον
 δμώνυμον ὄντα τῷ πρώτῳ φασὶ κτεῖναι τὴν ὑπὸ μὲν
 Αἰγυπτίων καλουμένην Διὸς πόλιν τὴν μεγάλην, ὑπὸ
 δὲ τῶν Ἑλλήνων Θήβας. Τὴν μὲν οὖν περίβολον
 αὐτὸν ὑποστήσασθαι σταδίων ἑκατὸν καὶ τεσσαρά-
 κοντα, οἰκοδομήμασι δὲ μεγάλοις καὶ ναοῖς εὐπρε-

πέσι καὶ τοῖς ἄλλοις ἀναθήμασι κοσμήσαι θαυμα-
σιῶς· ὁμοίως δὲ καὶ τὰς τῶν ἰδιωτῶν οἰκίας, ὥς μὲν
τετραπόρους, ὥς δὲ πενταπόρους κατασκευάσαι·
καὶ καθόλου τὴν πόλιν εὐδαιμονεστάτην οὐ μόνον
τῶν κατ' Αἴγυπτον, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων πασῶν
ποιῆσαι· διὰ δὲ τὴν ὑπερβολὴν τῆς περὶ αὐτὴν εὐ-
πορίας τε καὶ δυνάμεως εἰς πάντα τόπον τῆς φήμης
διαδεδομένης, ἐπιμεμνησθαι καὶ τὸν ποιητὴν αὐτῆς
φασιν, ἐν οἷς λέγει·

— οὐδ' ὅσα Θήβας

Αἴγυπτίας, ὅθι πλείστα δόμοις ἐνικτήματα κεῖται·

Δι' ἑκατόμυλοι εἰσι, διηκόσιοι δ' ἂν ἑκάστην

Ἀνέρες ἱξοιχνεύσι σὺν ἵπποισι καὶ ὄχεσφιν.

Ἔτιοι δὲ φασιν οὐ πύλας ἑκατὸν ἐσχηκέναι τὴν πό-
λιν, ἀλλὰ πολλὰ καὶ μεγάλα προπύλαια τῶν ἱερῶν,
ἅφ' ὧν ἑκατόμυλον ὠνομάσθαι, καθάπερ εἰ πολύ-
πυλον. Λισυρία δ' ἄρματα πρὸς ἀλήθειαν ἐξ αὐ-
τῆς εἰς τοὺς πολέμους ἐμπορεύεσθαι· τοὺς γὰρ ἱπ-
πῶνας ἑκατὸν γεγονέναι κατὰ τὴν παραποτιμίαν
τὴν ἀπὸ Μέμφεως ἄχρ' Θηβῶν τῶν κατὰ Λιβύην,
ἑκάστου θεομένου ἀνὰ διακοσίους ἵππους, ὧν ἔτι
νῦν τὰ θεμέλια δεῖκνυσθαι.

46. Οὐ μόνον δὲ τοῦτον τὸν βασιλέα παρειλή-
φαμεν, ἀλλὰ καὶ τῶν ὕστερον ἀρχάντων πολλοὺς εἰς
τὴν αὐξήσιν πόλεως πεφιλοτιμησθαι. Ἀναθήμασι
τε γὰρ πολλοῖς καὶ μεγάλοις, ἀργυροῖς καὶ χρυσοῖς,
ἔτι δ' ἐλεφαντίνοις, καὶ κολοσσικῶν ἀνδριάντων
πλήθει, πρὸς δὲ τοῦτοις κατασκευαῖς μονολίθων
ὀβελίσκων μηδεμίαν τῶν ὑπὸ τὸν ἥλιον οὕτω κηκο-

σμῆσθαι. Τεττάρων γὰρ ἱερῶν κατασκευασθέντων,
 τό, τε κάλλος καὶ τὸ μέγεθος θαυμασίων, ἐν εἶναι
 τὸ παλαιότατον, τριςκαίδεκα μὲν σταδίων τὴν περι-
 μετρον, πέντε δὲ καὶ τετταράκοντα πήχων τὸ ὕψος,
 εἴκοσι δὲ καὶ τεττάρων ποδῶν τὸ πλάτος τῶν τοίχων·
 ἀκόλουθον δὲ τῇ μεγαλοπρεπείᾳ ταύτῃ καὶ τὸν ἐν
 αὐτῷ κόσμον τῶν ἀναθημάτων γενέσθαι, τῇ τε δα-
 πάνῃ θαυμασιὸν καὶ τῇ χειρουργίᾳ περιττότερον
 ἐργασμένον. Τὰς μὲν οὖν οἰκοδομὰς διαμεμενηκέ-
 ναι μέχρι τῶν νεωτέρων χρόνων· τὸν δ' ἄργυρον καὶ
 χρυσὸν καὶ τὴν δι' ἐλέφαντος καὶ λιθείας πολυτέ-
 λειαν ὑπὸ Περσῶν σεσυλῆσθαι, καθ' οὓς καιροὺς
 ἐνέπηρσε τὰ κατ' Αἴγυπτον ἱερὰ Καμβύσης· ὅτε δὴ
 φασὶ τοὺς Πέρσας μετενεγκόντας τὴν εὐπορίαν ταύ-
 την εἰς τὴν Ἀσίαν, καὶ τεχνίτας ἐξ Αἰγύπτου παρα-
 λαβόντας, κατασκευάσαι τὰ περιβόητα βασίλεια, τὰ
 ἐν Περσепόλει καὶ τὰ ἐν Σούσοις καὶ τὰ ἐν Μη-
 δίᾳ· τοσοῦτον δὲ πλῆθος χρημάτων ἀποφαίνουσαι
 γεγονέναι τότε κατ' Αἴγυπτον, ὥστε τῶν κατὰ τὴν
 σύλησιν ἀπολειμμάτων τῶν κατακαυθέντων τὰ συν-
 αχθέντα κατὰ μικρὸν εὗρεθῆναι χρυσίου μὲν πλείων
 τῶν τριακοσίων ταλάντων, ἀργύρου δ' ἐλάττω τῶν
 διςχιλίων καὶ τριακοσίων ταλάντων. Εἶναι δὲ φασὶ
 καὶ τάφους ἐνταῦθα τῶν ἀρχαίων βασιλέων θαυμα-
 στοὺς καὶ τῶν μεταγενεστέρων τοῖς εἰς τὰ παραπλή-
 σια φιλοτιμουμένοις ὑπερβολὴν οὐκ ἀπολείποντες.
 Οἱ μὲν οὖν ἱερεῖς ἐκ τῶν ἀναγραφῶν ἔφασαν εὗρε-
 σκεῖν ἐπὶ πρὸς τοῖς τετταράκοντα τάφους βασιλι-
 κούς· εἰς δὲ Πτολεμαῖον τὸν Λάγου διαμείναι ἐπτα-

καίδεκα μόνον, ὧν τὰ πολλὰ κατέφθαρτο καθ' οὓς
χρόνους παρεβόλομεν ἡμᾶς εἰς ἐκείνους τοὺς τόπους,
ἐπὶ τῆς ἐκατοστῆς καὶ ὀγδοηκοστῆς Ὀλυμπιάδος.
Οὐ μόνον δ' οἱ καὶ Αἴγυπτον ἱερῶν ἐκ τῶν ἀνα-
γραφῶν ἱστοροῦσιν, ἀλλὰ καὶ πολλοὶ τῶν Ἑλλήνων,
τῶν παραβαλόντων μὲν εἰς τὰς Θήβας ἐπὶ Πτολε-
μαίου τοῦ Αἰγίου, συνταξαμένων δὲ τὰς Αἴγυπτια-
κὰς ἱστορίας (ὧν ἐστὶ καὶ Ἐκαταῖος) συμφωνοῦσι
τοῖς ὑφ' ἡμῶν εἰρημένοις.

(C. 47.) Memorabile in illis monumentum Osymandyaë, statuis,
imaginibus et regis epitaphio ornatum: (C. 48.) quatuor eius pa-
rietes sculpturis, picturis, statu is instructi: in medio peristyllo ara
subsidiaria: ex illo tres aditus, atque inde aedes, odei instar, colu-
mnis salta et statu is referta: (C. 49.) iuxta ambulacrum, in cuius
comelavibus scalpturae. (Obiter de regum Aegypti ex metallis im-
mense reducti) Bibliotheca sacra cum inscriptione; contiguae ima-
gines decem Aegyptiorum: pecos viginti lectorum cum Iovis lu-
gonisq ue imaginibus, in quo corpus Osymandyaë conditum: aliae
aedificulae complures. Super monumento orbis astronomicus 365
ambitorum, ad numerum dierum anni divisus.

47. Ἀπὸ χάρι τῶν πρώτων τάφων, ἐν οἷς παρα-
 δέδοται τὰς παλλακίδας τοῦ Διὸς τετάφθαι, δέκα
 σταδίων φασὶν ὑπάρχει βασιλέως μνημα τοῦ προα-
 γορευθέντος Ὀσυμαρδίου. Τοῦτου δὲ κατὰ μὲν τὴν
 εἴσοδον ὑπάρχειν πυλῶνα λίθου ποικίλου, τὸ μὲν
 μήκος διπλοῦρον, τὸ δ' ὕψος τετραράκιοντα καὶ
 πέντε πήχων. Διελθόντι δὲ αὐτὸν εἶναι λίθινον
 περιστύλον τετραγώνον, ἐκάστης πλευρῆς οὔσης τετ-
 τάρων πλέθρων· ὑπηρεῖσθαι δὲ ἀντὶ τῶν κιόνων
 ζώδια πήχων ἑκακίδεκα μονόλιθα, τὸν τύπον τὸν
 ἀρχαῖον τρόπον εἰργασμένα· τὴν ὀροφὴν τε πᾶσαν
 ἐπὶ πλάτος δυεῖν ὀργυῶν ὑπάρχειν μονόλιθον, ἀ-
 στέρας ἐν κυαντῇ καταπεποικιλμένην. Ἐξῆς δὲ τοῦ

περιστύλου τούτου πάλιν ἐτέραν ἐξοδον, καὶ πυλῶ-
 να, τὰ μὲν ἄλλα παραπλήσιον τῇ προειρημένῳ, γλυ-
 φαῖς δὲ παντοίαις περιττότερον ἐργασμένοι. Παρὰ
 δὲ τὴν ἐξοδον ἀνδριάντας εἶναι τρεῖς ἐξ ἑνὸς τοῦς
 πάντας λίθου Μέμονος τοῦ Συνίτου. Καὶ τού-
 των ἓνα μὲν καθήμενον ὑπάρχειν μέγιστον πάντων
 τῶν κατ' Αἴγυπτον· οὗ τὸν πόδα μετροῦμενον ὑπερ-
 βάλλειν τοὺς ἐπὶ πῆχεις· ἑτέρους δὲ δύο πρὸς τοῖς
 γόνασι, τὸν μὲν ἐκ δεξιῶν, τὸν δὲ ἐξ εὐωνύμων, θι-
 γατρός καὶ μητρός, τῷ μεγέθει λεπτομένους τοῦ
 προειρημένου. Τὸ δ' ἔργον τοῦτο μὴ μόνον εἶναι
 κατὰ τὸ μέγεθος ἀποδοχῆς ἄξιον, ἀλλὰ καὶ τῇ τέχνῃ
 θαυμαστόν, καὶ τῇ τοῦ λίθου φύσει διαφέρον, ὥς
 ἂν ἐν τηλικούτῳ μεγέθει μήτε διαφνῆδος μήτε κηλέ-
 δος μηδεμιᾶς θεωρουμένης. Ἐπιγεγράφθαι δ' ἐπ'
 αὐτοῦ· Βασιλεὺς βασιλέων Ὀσυμανδύας εἰμί· εἰ δέ
 τις εἰδέναι βούλεται, πηλίκος εἰμί καὶ ποῦ κεῖμαι,
 νικᾷται τι τῶν ἐμῶν ἔργων. Εἶναι δὲ καὶ ἄλλην εἰ-
 κόνα τῆς μητρὸς αὐτοῦ καθ' αὐτήν, εἴκοσι πηχῶν,
 μονόλιθον, ἔχουσαν δὲ τρεῖς βασιλείας ἐπὶ τῆς κε-
 φαλῆς, ὥς διασημαίνειν ὅτι καὶ θυγάτηρ καὶ γυνὴ
 καὶ μήτηρ βασιλέως ὑπῆρξε. Μετὰ δὲ τὸν πυλῶνα,
 περιστύλον εἶναι τοῦ προτέρου ἄξιολογώτερον, ἐν ᾧ
 γλυφαῖς ὑπάρχειν παντοίας, δηλοῦσας τὸν πόλεμον
 τὸν γερόμενον αὐτῷ πρὸς τοὺς ἐν τοῖς Βάκτροις ἀπο-
 σιάντας· ἐφ' οὓς ἐστρατεύσθαι περὶ μὲν τέτταρα
 κοῖτα μυριάσιν, ἱππεῦσι δὲ δις μυρίοις, εἰς τέτταρα
 μέρη διηρημένης τῆς πάσης στρατιᾶς, ὧν ἀπάντων
 υἱοὺς τοῦ βασιλέως ἐσχηκέναι τὴν ἡγεμονίαν.

48. Καὶ κατὰ μὲν τὸν πρῶτον τῶν τοίχων τὸν βασιλείᾳ κατεσκευάσθαι πολιορκοῦντα τείχος ὑπὸ ποταμοῦ περιόρυστον, καὶ προκινδυνεύοντα πρὸς τινὰς ἀντιτεταγμένους, μετὰ λέοντος, συναγωνιζομένου τοῦ θηρίου καταπληκτικῶς. Ἐπεὶ ὦν τῶν ἐξηγουμένων οἱ μὲν ἔφασαν, πρὸς ἀλήθειαν χειροήθη λέοντα, τρεφόμενον ὑπὸ τοῦ βασιλέως, συγκινδυνεύειν αὐτῷ κατὰ τὰς μάχας, καὶ τροπὴν ποιεῖν τῶν ἐναντίων διὰ τὴν ἀλκὴν· τινὲς δ' ἰστόρουν, ὅτι καθ' ὑπερβολὴν ἀνδρείος ὦν καὶ φορτικός, ἑαυτὸν ἐγκωμιάζειν βουλόμενος, διὰ τῆς τοῦ λέοντος εἰκόνος τὴν διάθεσιν ἑαυτοῦ τῆς ψυχῆς ἐσήμαινεν. Ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ τοίχῳ τοὺς αἰχμαλώτους ὑπὸ τοῦ βασιλέως ἀγομένους εἰργάσθαι τὰ τε αἰδοῦα καὶ τὰς χεῖρας οὐκ ἔχοντας· δι' ὧν δοκεῖν δηλοῦσθαι διότι ταῖς ψυχαῖς ἀνάνδρῳι καὶ κατὰ τὰς ἐν τοῖς δεινοῖς ἐνεργείας ἀχειρὲς ἦσαν. Τὸν δὲ τρίτον ἔχειν γλυφὰς παντοίας, καὶ διαπρεπεῖς γραφὰς· δι' ὧν δηλοῦσθαι βουθυσίας τοῦ βασιλέως, καὶ θριάμβον ἀπὸ τοῦ πολέμου καταγόμενον. Κατὰ δὲ μέσον τὸν περιστύλον ὑπαίθριον βωμὸν κατεσκευάσθαι τοῦ καλλίστου λίθου, τῇ τε χειρουργίᾳ διάφορον καὶ τῇ μεγέθει θαυμασιόν. Κατὰ δὲ τὸν τελευταῖον τοῖχον ὑπάρχειν ἀνδριάντας καθημένους δύο μονολίθους, ἐπὶ καὶ εἴκοσι πηχῶν. Παρ' οἷς εἰσόδους τρεῖς ἐκ τοῦ περιστύλου κατεσκευάσθαι, καθ' ἃς οἶνον ὑπάρχειν ὑπόστυλον, ὡδείου τρόπον κατεσκευασμένον, ἐκάστην πλευρὰν ἔχοντα δίπλεθρον. Ἐν τούτῳ δ' εἶναι πληθὺς ἀνδριάντων ξυλίνων, διασημαῖνον τοὺς τὰς

ἀμφιβιβητήσεις ἔχοντας καὶ προσβλέποντας τοῖς τὰς δίκας κρίνουσι· τοὺτους δ' ἐφ' ἐνὸς τῶν τοίχων ἐγγεγλυφθαι τριάκοντα τὸν ἀριθμὸν, καὶ κατὰ τὸ μέσον τὸν ἀρχιδικαστὴν, ἔχοντα τὴν ἀλήθειαν ἐξηρημένην ἐκ τοῦ τραχήλου, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐπιμύουσαν, καὶ βιβλίων αὐτῷ παρακείμενον πλήθος· ταύτας δὲ τὰς εἰκόνας ἐνδείκνυσθαι διὰ τοῦ σχήματος, ὅτι τοὺς μὲν δικαστὰς οὐδὲν δεῖ λαμβάνειν, τὸν ἀρχιδικαστὴν δὲ πρὸς μόνην βλέπειν τὴν ἀλήθειαν.

49. Ἐξῆς δ' ὑπάρχειν περίπατον οἰκῶν παντοδαπῶν πλήρη, καθ' οὓς παντοῖα γένη βρωτῶν κατεσκευάσθαι τῶν πρὸς ἀπόλαυσιν ἡδίστων. Καθ' ὃν δὴ γλυφαῖς ἐντυχεῖν εἶναι καὶ χρώμασιν ἐπηρτισμένον τὸν βασιλέα, φέροντα τῷ θεῷ χρυσὸν καὶ ἄργυρον, ὃν ἐξ ὑπάσης ἐλάμβανε τῆς Αἰγύπτου κατ' ἐνιαυτόν, ἐκ τῶν ἀργυρείων καὶ χρυσαίων μεταλλῶν· ὑπογεγράφθαι δὲ καὶ τὸ πλήθος, ὃ συγκεφαλαιούμενον εἰς ἀργυρίου λόγον, εἶναι μῶν τρισεχιλλίας καὶ διακοσίας μυριάδας. Ἐξῆς δ' ὑπάρχειν τὴν ἑρᾶν βιβλιοθήκην, ἐφ' ἧς ἐπιγεγράφθαι ὕψους ἰατρῶν. Συνεχεῖς δὲ ταύτῃ τῶν κατ' Αἴγυπτον θεῶν ἀπάντων εἰκόνας, τοῦ βασιλέως ὁμοίως θεωροφροῦντος, ἃ προσῆκον ἦν ἐκάστοις· καθάπερ ἐνδεικνυμένου πρὸς τε τὸν Ὅσιον καὶ τοὺς κάτω πατέδρους, ὅτι τὸν βίον ἐξετέλεσεν εὐσεβῶν καὶ δικαιοπραγῶν πρὸς τε ἀνθρώπους καὶ θεοὺς. Ὁμότοιχον δὲ τῇ βιβλιοθήκῃ κατεσκευάσθαι περιττῶς οἶκον εἰκοσίσκλιον, ἔχοντα τοῦ τε Διὸς καὶ τῆς Ἥρας, ἔτι δὲ τοῦ βασιλέως εἰκό-

νας· ἐν ᾗ δοκεῖν καὶ τὸ σῶμα τοῦ βασιλέως ἐντεταφθαι. Κύκλῳ δὲ τούτου πλήθος οἰκημάτων κατεσκευάσθαι, γραφὴν ἐχόντων εὐπρεπῇ πάντων τῶν καθιερωμένων ἐν Αἰγύπτῳ ζῶων· ἀνάβασιν τε ἀπ' αὐτῶν εἶναι πρὸς ὅλον τὸν τάφον· ἣν διελθοῦσιν ὑπάρχειν ἐπὶ τοῦ μνήματος κύκλον χρυσοῦν, τριακοσίων καὶ ἐξήκοντα καὶ πέντε πηχῶν τὴν περίμετρον, τὸ δὲ πᾶχος πηχυαῖον· ἐπιγεγράφθαι δὲ καὶ διηροῦσθαι καθ' ἕκαστον πῆχυν τὰς ἡμέρας τοῦ ἐνιαυτοῦ, παραγεγραμμένων τῶν κατὰ φύσιν γινομένων τοῖς ἀστροῖς ἀνατολῶν τε καὶ δύσεων, καὶ τῶν διὰ ταύτας ἐπιτελουμένων ἐπισημασιῶν κατὰ τοὺς Αἰγυπτίους ἀστρολόγους· τοῦτον δὲ τὸν κύκλον ὑπὸ Καμβύσου καὶ Περσῶν ἔφισαν σεσυλῆσθαι, καθ' οὓς χρόνους ἐκράτησεν Αἰγύπτου. Τὸν μὲν οὖν Ὀσσημανδύου τοῦ βασιλέως τάφον τοιοῦτον γενέσθαι φασίν, ὃς οὐ μόνον δοκεῖ τῇ κατὰ τὴν διαπίπτην χορηγίᾳ πολὺ τῶν ἄλλων διενεγκεῖν, ἀλλὰ καὶ τῇ τῶν τεχνιτῶν ἐπινοίᾳ.

(C. 50.) Thebani et vetustissimos se perhibent mortalium, et philosophiae accuratiorisque astrologiae repertoires: qui primi dies et annos ad cursum solis exegerint, eclipsesque diligenter observarint. Vchoreus, rex Aegypti e Busiridis II gente octavus, loco peropportuno Memphin condidit, urbem Nili flaxu, obiecto aggero laeuque effosso tum egregie munitam, ut reges posteriores paene omnes, relictis Thebis, illuc migrarint. Opulens Memphis et frequentata, donec sub Macedonum imperio Alexandria caput esset.

50. Οἱ δὲ Θηβαῖοι φασιν ἑαυτοὺς ἀρχαιοτάτους εἶναι πάντων τῶν ἀνθρώπων, καὶ παρ' ἑαυτοῖς πρῶτοις φιλοσοφίαν τε εὐροῦσθαι καὶ τὴν ἐπ' ἀκριβὲς ἀστρολογίαν· ἅμα καὶ τῆς χώρας αὐτοῖς συνερ-

γούσης πρὸς τὸ τηλαυγέστερον ὄρεϊν τὰς ἐπιτολάς τε
 καὶ δύσεις τῶν ἄστρον· ἰδίως δὲ καὶ τὰ περὶ τοὺς
 μῆνας αὐτοῖς καὶ τοὺς ἐνιαυτοὺς διατεταχθαι. Τὰς
 γὰρ ἡμέρας οὐκ ἄγουσι κατὰ σελήνην, ἀλλὰ κατὰ
 τὸν ἥλιον, τριακονθήμερους μὲν τιθέμενοι τοὺς μῆ-
 νας, πέντε δ' ἡμέρας καὶ τέταρτον τοῖς δώδεκα μῆ-
 σιν ἐπάγουσι, καὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ τὸν ἐνιαύσιον
 κύκλον ἀναπληροῦσιν· ἐμβολέμους δὲ μῆνας οὐκ
 ἄγουσιν, οὐδ' ἡμέρας ὑφαιροῦσι, καθάπερ οἱ πλεί-
 οτοι τῶν Ἑλλήνων. Περὶ δὲ τῶν ἐκλείψεων ἡλίου
 τε καὶ σελήνης ἀκριβῶς ἐπισκίεσθαι δοκοῦσι, καὶ
 προφύησεις περὶ τούτων ποιοῦνται, πάντα τὰ κατὰ
 μέρος γινόμενα προλέγοντες ἀδιαπύπτως. Τῶν δὲ
 τούτου τοῦ βασιλέως ἀπογόνων ὄγδος ὁ ἀπὸ τοῦ
 πατρὸς προσαγορευθεὶς Οὐχορεὺς ἔκτισε πόλιν Μέμ-
 φιν, ἐπιφανεστάτην τῶν κατ' Αἴγυπτον. Ἐξελέξατο
 μὲν γὰρ τόπον ἐπικαιρότατον ἀπάσης τῆς χώρας,
 ὅπου σχιζόμενος ὁ Νεῖλος εἰς πλείονα μέρη ποιεῖ τὸ
 καλούμενον ἀπὸ τοῦ σχήματος Δέλτα· διὸ καὶ συν-
 ἔβη τὴν πόλιν, εὐκαίρως καίμενην ἐπὶ τῶν κλει-
 θρων, εἶναι κυριεύουσαν τῶν εἰς τὴν ἄνω χώραν
 ἀναπλεόντων. Τὸν μὲν οὖν περιέβολον τῆς πόλεως
 ἐποίησε σταδίων ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα, τὴν τε ὀχυ-
 ρότητα καὶ τὴν εὐχρηστίαν θαυμαστήν τοιοῦδέ τι
 τρόπον κατασκευάσας. Ρέοντος γὰρ τοῦ Νεῖλου
 περὶ τὴν πόλιν καὶ κατὰ τὰς ἀναβάσεις ἐπικλύζον-
 τος, ἀπὸ μὲν τοῦ νότου προεβάλετο χῶμα παμμέγε-
 θες, πρὸς μὲν τὴν πλήρωσιν τοῦ ποταμοῦ, προβλή-
 ματος, πρὸς δὲ τοὺς ἀπὸ τῆς γῆς πολεμίους, ἀκρο-

πόλεως ἔχον τάξιν· ἐκ δὲ τῶν ἄλλων μερῶν πανταχό-
θεν ὥρνευε λίμνην μεγάλην καὶ βαθεΐαν, ἣ τὸ σφο-
δρὸν τοῦ ποταμοῦ δεχομένη, καὶ πάντα τὸν περὶ
τὴν πόλιν τόπον πληροῦσα, πλήν ἢ τὸ χῶμα κατε-
σκεύαστο, θαυμαστὴν ἐποίησε τὴν ὀχυρότητα. Οὗτοι
δὲ καλῶς ὁ κτίσας αὐτὴν ἐστοχάσατο τῆς τῶν τόπων
εὐκαιρίας, ὥστε τοὺς ἐξῆς βασιλεῖς σχεδὸν ἅπαντας,
καταλιπόντας τὰς Θήβας, τὰ τε βασίλεια καὶ τὴν
οἰκῆσιν ἐν ταύτῃ ποιῆσθαι. Διόπερ ἀπὸ τούτων
τῶν χρόνων ἤρξατο ταπεινοῦσθαι μὲν τὰ περὶ τὰς
Θήβας, αὐξέσθαι δὲ τὰ περὶ τὴν Μέμφιν, ἕως Ἀλε-
ξάνδρου τοῦ Μακεδότος. Τούτου γὰρ ἐπὶ θαλάττῃ
τὴν ἐπώνυμον αὐτοῦ πόλιν οἰκίσαντος, οἱ κατὰ τὸ
ἐξῆς βασιλεύσαντες τῆς Αἰγύπτου πάντες ἐφιλοτιμή-
θησαν εἰς τὴν ταύτης αὐξήσιν. Οἱ μὲν γὰρ βασι-
λεῖοις μεγαλοπρεπέσιν, οἱ δὲ νεωρίοις καὶ λιμέσιν, οἱ
δ' ἐτέροις ἀναθήμασι καὶ κατασκευάσμασιν ἀξιολό-
γοις ἐπὶ τοσοῦτον ἐκόσμησαν αὐτὴν, ὥστε παρὰ τοῖς
πλείστοις πρώτην ἢ δευτέραν ἀριθμεῖσθαι τῶν κατὰ
τὴν οἰκουμένην πόλεων. Ἀλλὰ περὶ μὲν ταύτης τὰ
κατὰ μέρος ἐν τοῖς ἰδίοις χρόνοις ἀναγράφομεν.

(C. 51.) Sed Vohorei regia non admodum magnifica, propter
opiniones, quae de pretio huius vitae et terrestrium domiciliorum
invaluerant. Memphis huncupata ab Vohorei filia, e qua Nilus,
forma lauri assumpta, procreasse fertur Aegyptum: huic, magna
gratia florenti, totam regionem nomen dehere. Duodecim actati-
bus post regnavit Moeris, qui, praeter propylaea templi septen-
trionalia, Memphi lacum sui nominis, insignem incolisque salu-
berrimum, (C. 52.) qui inundationem Nili agris frugiferam redde-
ret, non sine magnis sumptibus exstruxit. Lacus in media insula:
in qua sepulcrum et duo pyramides, una regis, altera uxoris, cui
ille redditum et piscatura lacus attribuerat.

51. Ὁ δὲ τὴν Μέμφιν κτίσας, μετὰ τὴν τοῦ χώ-

ματος καὶ τῆς λίμνης κατασκευὴν, ὠκοδόμησε βασι-
 λεια τῶν μὲν παρὰ τοῖς ἄλλοις οὐ λειπόμενα, τῆς δὲ
 τῶν προβασιλευσάντων μεγαλοφυχίας καὶ φιλοκα-
 λίας οὐκ ἄξια. Οἱ γὰρ ἐγχώριοι τὸν μὲν ἐν τῷ ἔξῃ
 χρόνον εὐτελεῖ παντελῶς εἶναι νομίζουσι, τὸν δὲ μετὰ
 τὴν τελευτὴν δι' ἀρετὴν μνημονευθησόμενοι, περὶ
 πλείστου ποιοῦνται. Καὶ τὰς μὲν τῶν ζώντων οἰ-
 κήσεις καταλύσεις ὀνομάζουσιν, ὥς ὀλίγον χρόνον ἐν
 ταύταις οἰκούντων ἡμῶν, τοὺς δὲ τῶν τετελευτηκό-
 των τάφους, αἰδίοις οἴκους προσαγορεύουσιν, ὥς ἐν
 αἰῶδι διατελούντων τὸν ἄπειρον αἰῶνα. Διόπερ τῶν
 μὲν κατὰ τὰς οἰκίας κατασκευῶν ἥτιον φροντίζουσι,
 περὶ δὲ τὰς ταφὰς ὑπερβολὴν οὐκ ἀπρλείπουσι φι-
 λοτιμίας. Τὴν δὲ προειρημένην πόλιν ὀνομασθῆναι
 τινὲς φασιν ἀπὸ τῆς θυγατρὸς τοῦ κτίσαντος αὐτὴν
 βασιλέως. Ταύτης δὲ μυθολογοῦσιν τινες ἐρασθῆναι
 τὸν ποταμὸν Νεῖλον ὁμοιωθέντα ταύρῳ, καὶ γεννη-
 σαι τὸν ἐπ' ἀρετῇ θαυμασθέντα παρὰ τοῖς ἐγχω-
 ρίοις Αἰγυπτον· ἀφ' οὗ καὶ τὴν σύμπασαν χώραν
 τυχεῖν τῆς προσηγορίας. Διαδεξάμενον γὰρ τοῦτον
 τὴν ἡγεμονίαν, γενέσθαι βασιλεῖα φιλάνθρωπον καὶ
 δίκαιον καὶ καθόλου σπουδαῖον ἐν πᾶσι· διὸ καὶ
 μεγάλης ἀποδοχῆς ἀξιούμενον, ὑπὸ πάντων διὰ τὴν
 εὐνοίαν τυχεῖν τῆς προειρημένης τιμῆς. Μετὰ δὲ
 τὸν προειρημένον βασιλεῖα, δώδεκα γενεαῖς ὕστερον,
 διαδεξάμενος τὴν κατ' Αἰγυπτον ἡγεμονίαν Μοΐρις,
 ἐν τῇ μὲν Μέμφει κατεσκεύασε τὰ βόρεια προπύ-
 λαια, τῇ μεγαλοπρεπείᾳ πολὺ τῶν ἄλλων ὑπερέχον-
 τα· ἐπάνω δὲ τῆς πόλεως ἀπὸ δέκα σχοίνων λίμνην

ᾧρουξε τῇ μὲν εὐχρηστίᾳ θαυμαστήν, τῷ δὲ μεγέθει τῶν ἔργων ἄπιστον. Τὴν μὲν γὰρ περιμέτρον αὐτῆς φασὶν ὑπάρχειν σταδίων τρισχιλίων καὶ ἑξακοσίων, τὸ δὲ βάθος ἐν τοῖς πλείστοις μέρεσιν ὀργυιῶν πεντήκοντα· ὥστε τίς οὐκ ἂν, ἀναλογιζόμενος τὸ μέγεθος τοῦ κατασκευάσματος, εὐκότως ζητήσας πόσαι μυριάδες ἀνδρῶν ἐν πόσοις ἔτεσι τοῦτο συνετέλεσαν; τὴν δὲ χώραν τὴν ἐκ ταύτης καὶ κοινωφέλειαν τοῖς τὴν Αἴγυπτον οἰκοῦσιν, ἔτι δὲ τὴν τοῦ βασιλέως ἐπιτοίαν οὐκ ἂν τις ἐπαινέσειε τῆς ἀληθείας ἁξίως.

52. Ἐπειδὴ γὰρ ὁ μὲν Νεῖλος οὐχ ὠρίσμενός ἐποιεῖτο τὰς ἀναβάσεις, ἡ δὲ χώρα τὴν εὐκαρτίαν παρσκευάζεν ἀπὸ τῆς ἐκείνου συμμετρίας, εἰς ὑποδοχὴν τοῦ πλεονάζοντος ὕδατος ᾧρουξε τὴν λίμνην· ὅπως μῆτε διὰ τὸ πλήθος τῆς ῥύσεως ἐπικλύβων ἀκαίρως τὴν χώραν, ἔλη καὶ λίμνας κατασκευάσῃ, μὴτ' ἐλάττω τοῦ συμφέροντος τὴν πληρωσιν ποιούμενος, τῇ λειψυδρίᾳ τοὺς καρποὺς λυμαίνεται. Καὶ διώρυγα μὲν ἐκ τοῦ ποταμοῦ κατεσκευάσεν εἰς τὴν λίμνην, ὀγδοήκοντα μὲν σταδίων τὸ μήκος, τριπλεθρον δὲ τὸ πλάτος· διὰ δὲ ταύτης ποτὶ μὲν δεχόμενος τὸν ποταμὸν, ποτὶ δ' ἀποστρέφων, παρείχετο τοῖς γεωργοῖς τὴν τῶν ὑδάτων εὐκαιρίαν, ἀνοιγομένου τοῦ σιόματος καὶ πάλιν κλειομένου φιλοτέχνως καὶ πολυδαπάνως. Οὐκ ἐλάττω γὰρ τῶν πεντήκοντα ταλάντων δαπανᾶν ἦν ἀνάγκη τὸν ἀνοῖξαι βουλόμενον ἢ κλεῖσαι τὸ τοιοῦτον κατασκευάσμα. Διαμεμένηκε δ' ἡ λίμνη τὴν εὐχρηστίαν παρεχομένη τοῖς καὶ Αἴγυπτον ἕως τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων, καὶ

τὴν προσηγορίαν ἀπὸ τοῦ κατασκευάσαντος ἔχει, καλουμένη μέχρι τοῦ νῦν Μοίριδος λίμνη. Ὁ δ' οὖν βασιλεὺς ὀρύττων ταύτην, κατέλιπεν ἐν μέσῳ τόπον, ἐν ᾧ τάφον ὤκοδόμησε καὶ δύο πυραμίδας, τὴν μὲν ἑαυτοῦ, τὴν δὲ τῆς γυναικὸς, σταδιαίας τὸ ὕψος· ἐφ' ᾧν ἐπέστησεν εἰκόνας λιθίνας, καθήμενας ἐπὶ θρόνου· νομίζων διὰ τούτων τῶν ἔργων ἀθάνατον ἑαυτῷ καταλείπειν τὴν ἐπ' ἀγαθῇ μνήμην. Τὴν δ' ἐκ τῆς λίμνης ἀπὸ τῶν ἰχθύων γινόμενην πρόσδοον ἔδωκε τῇ γυναικὶ πρὸς μύρα καὶ τὸν ἄλλον καλλωπισμόν, φερούσης τῆς θήρας ἀργυρίου τάλαντον ἐκάστης ἡμέρας. Εἴκοσι γὰρ καὶ δύο γένη τῶν κατ' αὐτὴν φασιν ἰχθύων εἶναι, καὶ τοσοῦτον αὐτῶν ἀλίσκεσθαι πλήθος, ὥστε τοὺς προσκαρτεροῦντας ταῖς ταριχεύαις, ὄντας παμπληθεῖς, δυσχερῶς περιγίγνεσθαι τῶν ἔργων. Περὶ μὲν οὖν Μοίριδος τοσαῦθ' ἱστοροῦσιν Αἰγύπτιοι.

(C. 53.) Sesoosis illustrissimus rex Aegyptiorum: de quo narrationes discordant. Una cum eo sodales educati, prudenti consilio et peridonea ratione. Vivo patre, Arabas subigit: posthac maximam partem Africae. Inuito regno, a filia admonitus, imperium orbis terrarum affectat. (C. 54.) Quam expeditionem quo tutius accipiat, omnes sibi Aegyptios summa liberalitate devincit, Aegyptoque in 36 nomos divisae totidem nomarchas praeficit. Eius exercitus, cui sodales illi cum rege educati praesunt, qualis quantusque.

53. Σεσόωσιν δὲ φασιν ὕστερον ἐπὶ γενεᾷς βασιλεῖα γινόμενον, ἐπιφανειστάτης καὶ μεγίστης τῶν πρὸ αὐτοῦ ἐπιτελέσασθαι πράξεις. Ἐπεὶ δὲ περὶ τούτου τοῦ βασιλείως οὐ μόνον οἱ συγγραφεῖς οὐδὲ παρὰ τοῖς Ἕλλησι διαπεφωνήκασιν πρὸς ἀλλήλους, ἀλλὰ καὶ τῶν καὶ Αἰγύπτου οἱ τε ἱερεῖς καὶ οἱ διὰ

τῆς ὥδης αὐτὸν ἐγκωμιάζοντες, οὐχ ὁμολογούμενα λέγουσιν, ἡμεῖς πειρασόμεθα τὰ πιθανώτατα καὶ τοῖς ὑπάρχουσιν ἔτι κατὰ τὴν χώραν σημείοις τὰ μάλιστα συμφωνοῦντα διελθεῖν. Γεννηθέντος γάρ τοῦ Σεσοῦσιος, ὁ πατὴρ αὐτοῦ μεγαλοπρεπές τι καὶ βασιλικὸν ἔπραξε. Τοὺς γάρ κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν γεννηθέντας παῖδας ἐξ ὅλης τῆς Αἰγύπτου συναγαγόν, καὶ τροφούς καὶ τοὺς ἐπιμελησομένους ἐπιστήσας, τὴν αὐτὴν ἀγωγὴν καὶ παιδείαν ὥρισε τοῖς πᾶσιν, ὑπολαμβάνων τοὺς μάλιστα συντραφέντας καὶ τῆς αὐτῆς παρτροφίας κεκοινωνηκότας, εὐνουσιώτους καὶ συναγωνιστάς ἐν τοῖς πολέμοις ἀρίστους ἔσεσθαι. Πάντα δὲ δαψιλῶς χορηγίσας, διέπληνσε τοὺς παῖδας ἐν γυμνασίοις συνεχέσι καὶ κακοπαθείαις. Οὐδενὶ γάρ αὐτῶν ἐξῆν προσενέγκασθαι τροφήν, εἰ μὴ πρότερον δράμοι σταδίους ἑκατὸν καὶ ὀγδοήκοντα. Διὸ καὶ πάντες ἀνδρωθέντες ὑπῆρξαν ἀθληταὶ μὲν τοῖς σώμασιν εὖρωστοι, ἡγεμονικοὶ δὲ καὶ καρτερικοὶ ταῖς ψυχαῖς, διὰ τὴν τῶν ἀρίστων ἐπιτηδευμάτων ἀγωγὴν. Τὸ μὲν οὖν πρῶτον ὁ Σεσοῦσις ἐκπεμφθεὶς ὑπὸ τοῦ πατρὸς μετὰ δυνάμεως εἰς Ἀραβίαν, συστρατευομένων καὶ τῶν συντροφῶν, περὶ τε τὰς θήρας διεπονήθη, καὶ ταῖς ἀννυδρίαις καὶ σπανοσιταῖς ἐγκατεργήσας, κατεστρέψατο τὸ γένος ἅπαν τὸ τῶν βαρβάρων, ἀδούλωτον τὸν προτοῦ χρόνον γερονός. Ἐπειτα εἰς τοὺς πρὸς τὴν ἐσπέραν τόπους ἀποσταλείς, τὴν πλείστην τῆς Λιβύης ὑπήκοον ἐποίησατο, παντελῶς νέος ὢν τὴν ἡλικίαν. Τοῦ δὲ πατρὸς τελευτήσαντος, διαδεξάμε-

ρος τὴν βασιλείαν, καὶ ταῖς προκατεργασθείσαις πράξεσι μετῴρισθεις, ἐπεβάλετο τὴν οἰκουμένην κατακτείνασθαι. Ἕνιοι δὲ λέγουσιν αὐτὸν ὑπὸ τῆς ἰδίας θυγατρὸς Ἀθούρτιος παρακληθῆναι πρὸς τὴν τῶν ὅλων δυναστείαν· ἦν οἱ μὲν συνέσει πολὺ τῶν ἄλλων διαφερόυσαν φασὶ διδάξαι τὸν πατέρα ῥηδίας ἂν ἐσομένην τὴν στρατείαν· οἱ δὲ μαντικῇ χρωμένην, καὶ τὸ μέλλον ἔσεσθαι προγινώσκουσιν ἔκ τε τῆς θυτικῆς καὶ τῆς ἐγκοιμήσεως τῆς ἐν τοῖς ἱεροῖς, ἔτι δὲ τῶν κατὰ τὸν οὐρανὸν γινομένων σημείων. Γεγραφασι δὲ τινες καὶ διότι κατὰ τὴν γενεὴν τοῦ Σεσωσίου ὁ πατὴρ αὐτοῦ καθ' ὕπνον δοῦναι τὸν Ἥφαιστον αὐτῷ λέγειν, ὅτι πάσης τῆς οἰκουμένης ὁ γεννηθεὶς παῖς κρατήσῃ, διὰ ταύτην οὖν τὴν αἰτίαν τὸν μὲν πατέρα τοὺς συνηλικιώτας τοῦ προειρημένου ἀθροῖσαι καὶ βασιλικῆς ἀγωγῆς ἀξιῶσαι, προκατασκευαζόμενον εἰς τὴν τῶν ὅλων ἐπίθεσιν· αὐτὸν δ' ἀνδρωθέντα καὶ τῇ τοῦ θεοῦ προρρόήσει πιστεύσαντα, κατενεχθῆναι πρὸς τὴν προειρημένην στρατείαν.

54. Πρὸς δὲ ταύτην τὴν ἐπιβολὴν πρῶτον μὲν τὴν πρὸς αὐτὸν εὐνοίαν κατεσκεύασε πᾶσι τοῖς κατ' Αἴγυπτον, ἡγούμενος δεῖν τοὺς μὲν συστρατεύοντας ἐτοίμως ὑπὲρ τῶν ἡγουμένων ἀποθνήσκειν, τοὺς δὲ ἀπολειπομένους ἐπὶ τῶν πατρίδων μηδὲν νεωτερίζειν, εἰ μέλλει τὴν προαίρεσιν ἐπὶ τέλος ἄγειν. Διὸ καὶ πάντας ἐκ τῶν ἐνδεχομένων εὐηργέτει, τοὺς μὲν χρημάτων δωρεαῖς ἐκδεχασσέων, τοὺς δὲ χώρας δώσει, τινὰς δὲ τιμωρίας ἀπολύσει, πάντας δὲ ταῖς

ὁμιλίας καὶ τῇ τῶν τρόπων ἐπιεικείᾳ προσήγετο. Τῶν τε γὰρ βασιλικῶν ἐγκλημάτων ἅπαντας ἀθώους ἀφῆκε, καὶ τοὺς πρὸς ἀργύριον συγκεκλεισμένους ἀπέλυσε τοῦ χρέους, ὅντος πολλοῦ πλήθους ἐν ταῖς φυλακαῖς. Τὴν δὲ χώραν ἅπασαν εἰς ἑξ καὶ τριάκοντα μέρη διελών, ἃ καλοῦσιν Αἰγύπτιοι νομοὺς, ἐπέστησεν ἅπασιν Νομάρχας, τοὺς ἐπιμελησομένους τῶν [τε] προσόδων τῶν βασιλικῶν, καὶ διοικήσοντας ἅπαντα τὰ κατὰ τὰς ἰδίας μερίδας. Ἐπελέξατο δὲ καὶ τούτων τῶν ἀνδρῶν τοὺς ταῖς ῥώμας διαφέροντας, καὶ συνστήσατο στρατόπεδον ἄξιον τοῦ μεγέθους τῆς ἐπιβολῆς· κατέγραψε γὰρ πεζῶν μὲν ἑξήκοντα μυριάδας, ἵππεῖς δὲ διςμυρίους καὶ τετρακισχιλίους, ξεύγη δὲ πολέμιστῆρια διςμύρια καὶ ἑπτακισχίλια. Ἐπὶ δὲ τὰς κατὰ μέρος ἡγεμονίας ἔταξε τῶν στρατιωτῶν τοὺς συντρόφους, ἐνηθληκότας μὲν ἦδη τοῖς πολέμοις, ἀρετὴν δ' ἐξηλωκότας ἐκ παίδων, εὖνοικαν δὲ ἀδελφικὴν ἔχοντας πρὸς τε τὸν βασιλέα καὶ πρὸς ἀλλήλους, ὅντας τὸν ἀριθμὸν πλείους τῶν χιλίων καὶ ἑπτακοσίων. Πᾶσι δὲ τοῖς προειρημένοις κατεκληροδόχησε τὴν ἀρίστην τῆς χώρας, ὅπως ἔχοντες ἱκανὰς προσόδους, καὶ μηδενὸς ἐνδεεῖς ὄντες, ἀσκήσιν τὰ περὶ τοὺς πολέμους.

(C. 55.) Aethiopibus debellatis, mare rubrum pervagatur, et totam Asiam terra marique usque ad Oceanum australem Tanaiumque imperio suo subiecit. Colchiorum ibi gens condita, quorum origo Aegyptiaca, ut Iudaeorum, circumcisione arguitur. Post transgressus in Europam, terminos eam inscriptionibus, testes vicioriarum: alibi statuac eius positae. Annis exactis novem, spoliis onustus in Aegyptum redit, hac expeditione factam beatiorum.

55. Κατασκενάσας δὲ τὴν δύναμιν, ἐστράτευ-

σεν ἐπὶ πρώτους Αἰθίοπας, τοὺς πρὸς τὴν μεσημ-
 βρίαν κατοικοῦντας· καὶ καταπολεμήσας, ἠνάγκασε
 τὸ ἔθνος φόρους τελεῖν, ἔβεινον καὶ χρυσόν, καὶ τῶν
 ἐλεφάντων τοὺς ὀδόντας. Ἐπειδ' εἰς μὲν τὴν ἑρυ-
 θρὰν θάλασσαν ἀπέστειλε στόλον νεῶν τετρακοσίων,
 πρῶτος τῶν ἐγχωρίων μακρὰ σκάφη ναυπηγησάμε-
 νος, καὶ τὰς τε νήσους τὰς ἐν τοῖς τόποις κατεκτη-
 σατο, καὶ τῆς ἡπείρου τὰ παρὰ θάλατταν μέρη κα-
 τεστρέψατο, μέχρι τῆς Ἰνδικῆς· αὐτὸς δὲ κατὰ τῆς
 δυνάμεως περὶ τὴν πορείαν ποιησάμενος, κατεστρέ-
 ψατο πᾶσαν τὴν Ἀσίαν· οὐ μόνον γὰρ τὴν ὑστερον
 ὑπ' Ἀλεξάνδρου τοῦ Μακεδόνος κατακτηθεῖσαν χώ-
 ραν ἐπῆλθεν, ἀλλὰ καὶ τινὰ τῶν ἐθνῶν, ὧν ἐκεῖνος
 οὐ παρέβαλεν εἰς τὴν χώραν. Καὶ γὰρ τὸν Γάγγην
 ποταμὸν διέβη, καὶ τὴν Ἰνδικὴν ἐπῆλθε πᾶσαν ἕως
 Ὠκεανοῦ, καὶ τὰ τῶν Σκυθῶν ἔθνη μέχρι Ταναΐδος
 ποταμοῦ, τοῦ διορίζοντος τὴν Εὐρώπην ἀπὸ τῆς
 Ἀσίας· ὅτε δὴ φασὶ τῶν Αἰγυπτίων τιναὺς καταλει-
 φθέντας περὶ τὴν Μαιωτὴν λίμνην συστήσασθαι τὸ
 ἰὼν Κόλχων ἔθνος. Ὅτι δὲ τοῦτο τὸ γένος Αἰγυ-
 πτιακόν ἐστι, σημεῖον εἶναι τὸ περιτέμνεσθαι τοὺς
 ἀνθρώπους παραπλησίως τοῖς κατ' Αἴγυπτον, δια-
 μένοντις τοῦ νομίμου παρὰ τοῖς ἀποίκους, καθάπερ
 καὶ παρὰ τοῖς Ἰουδαίοις. Ὁμοίως δὲ καὶ τὴν λοι-
 πὴν Ἀσίαν ἅπασαν ὑπήκοον ἐποίησατο, καὶ τῶν
 Κυκλάδων νήσων τὰς πλείστας. Διαβὰς δ' εἰς τὴν
 Εὐρώπην, καὶ διεξιὼν ἅπασαν τὴν Θράκην, ἐκινδύ-
 νευσεν ἀποβαλεῖν τὴν δύναμιν, διὰ σπάνιν τροφῆς
 καὶ τόπων δυσχωρίας. Διόπερ ὅρμα τῆς στρατείας

ποιήσάμενος ἐν τῇ Θράκῃ, στήλας κατεσκεύασεν ἐν πολλοῖς τόποις τῶν ὑπ' αὐτοῦ κατακτηθέντων· αὐ-
 ται δὲ τὴν ἐπιγραφὴν εἶχον Αἰγυπτίοις γράμμασι,
 τοῖς ἱεροῖς λεγομένοις· Τήνδε τὴν χώραν ὕπλοις κα-
 τειστέψατο τοῖς ἑαυτοῦ βασιλεὺς βασιλέων καὶ δε-
 σπότης δεσποτῶν Σισόωσις. Τὴν δὲ στήλην κατε-
 σκεύασεν ἔχουσαν αἰδοῖον, ἐν μὲν τοῖς μαχίμοις
 ἔθνεσιν, ἀνδρός, ἐν δὲ τοῖς ἀγεννέσι καὶ δειλοῖς, γυ-
 ναικός· ἀπὸ τοῦ κυριωτέρου μέρους τὴν διάθεσιν
 τῆς ἐκάστων ψυχῆς φανερωτάτην τοῖς ἐπιγινομένοις
 ἔσεσθαι νομίζων. Ἐν ἐνίοις δὲ τόποις καὶ τὴν
 ἑαυτοῦ κατεσκεύασεν εἰκόνα λιθίνην, τόξα καὶ λόγ-
 χην ἔχουσαν, τῷ μεγέθει τέτταρσι παλαισταῖς μείζο-
 να τῶν τεττάρων πηχῶν, ἡλικός ὢν καὶ αὐτὸς εἰύγ-
 χανεν. Ἐπιεικῶς δὲ προσενεχθεὶς ἅπασι τοῖς ὑπό-
 τεταγμένοις, καὶ συντελέσας τὴν στρατείαν ἐν ἔτεσιν
 ἑννέα, τοῖς μὲν ἔθνεσι κατὰ δύναμιν προσέταξε δω-
 ροφορεῖν κατ' ἐνιαυτὸν εἰς Αἴγυπτον· αὐτὸς δὲ ἀ-
 θροίσας αἰχμαλώτων τε καὶ τῶν ἄλλων λαφύρων
 πλῆθος ἀνυπέρβλητον, ἐπανήλθεν εἰς τὴν πατρίδα,
 μεγίστας πρᾶξεις τῶν πρὸ αὐτοῦ κατειργασμένους.
 Καὶ τὰ μὲν ἱερὰ πάντα τὰ κατ' Αἴγυπτον ἀναθή-
 μαισι ἀξιολόγοις καὶ σκύλοις ἐκόσμησε· τῶν δὲ
 στρατιωτῶν τοὺς ἀνδραγαθήσαντας δωρεαῖς κατὰ
 τὴν ἀξίαν ἐτίμησε· καθόλου δὲ ἀπὸ ταύτης τῆς
 στρατείας οὐ μόνον ἢ συνανδραγαθήσασα δύναμις
 μεγάλην εὐπορίαν κτήσαμένη, τὴν ἐπάνοδον ἐποιή-
 σατο λυμπράν, ἀλλὰ καὶ τὴν Αἴγυπτον ἅπασαν συν-
 ἔδη παντοίας ὠφελείας ἐμπληροῦσθαι.

(C. 56.) Finitis bellis, urbes Aegypti templis auget: ad quae extruenda captivorum opera utitur. Babylonii captivi, qui a rege defeecerant, Babylonem in Aegypto condunt. (Obiter de Troianis captivis, cum Menelao in Aegyptum delatis; ubique urbem patriae cognominem condentibus. Sed Ctesiae alia narratio de Babylone ac Troia Aegypti.)

56. Ὁ δὲ Σεσωσισ ἀποστήσας τὰ πλήθη ἀπὸ τῶν πολεμικῶν ἔργων, τοῖς μὲν συνανδραγαθήσασιν συνεχώρησε τὴν ἑρασιώνην καὶ τὴν ἀπόλαυσιν τῶν κατακτηθέντων ἀγαθῶν· αὐτὸς δέ, φιλόδοξος ὢν καὶ τῆς εἰς τὸν αἰῶνα μνήμης ὀρεγόμενος, κατεσκεύασεν ἔργα [τε] μεγάλα καὶ θανναστά ταῖς ἐπινοίαις καὶ ταῖς χορηγίαις, ἑαυτῷ μὲν ἀθάνατον περιποιούντα δόξαν, τοῖς δ' Αἰγυπτίοις τὴν εἰς ἅπαντα τὸν χρόνον ἀσφάλειαν μετὰ ἑρασιώνης. Πρῶτον μὲν γάρ, ἀπὸ θεῶν ἄρξάμενος, ὠκοδόμησεν ἐν πάσαις ταῖς καὶ Αἰγύπτου πόλεσιν ἱερὸν θεοῦ τοῦ μάλιστα παρ' ἐκάστοις τιμωμένου· πρὸς δὲ τὰς ἐργασίας τῶν μὲν Αἰγυπτίων οὐδένα παρέλαβε, δι' αὐτῶν δὲ τῶν αἰχμαλώτων ἅπαντα κατεσκεύασε· διόπερ ἐπὶ πᾶσι τῶν ἱεροῖς ἐπέγραψεν· ὥς οὐδεὶς ἑγχώριος εἰς αὐτὰ μεμόχθηκε. Λέγεται δέ, τῶν αἰχμαλώτων τοὺς ἐκ τῆς Βαβυλωνίας ἀλόντας ἀποστῆναι τοῦ βασιλέως, μὴ δυναμένους φέρειν τὰς ἐν τοῖς ἔργοις ταλαιπωρίας· οὓς καταλαβομένους παρὰ τὸν ποταμὸν χωρίον καρτερόν, διαπολεμεῖν τοῖς Αἰγυπτίοις καὶ τὴν σύνεγγυς χώραν καταφθεῖρειν· τέλος δέ, δοθείσης ἀδείας αὐτοῖς, κατοικῆσαι τὸν τόπον, ὃν καὶ ἀπὸ τῆς πατριδος Βαβυλῶνα προσαγορεῦσαι. Δι' αἰτίας δὲ παραπλησίους φασὶν ὠνομάσθαι καὶ τὴν Τροίαν τὴν ἐν καὶ νῦν οὖσαν παρὰ

τὸν Νεῖλον. Τὸν μὲν γὰρ Μεγέλαον ἐξ Ἰλίου πλέοντα μετὰ πολλῶν αἰχμαλώτων παραβαλεῖν εἰς Αἴγυπτον, τοὺς δὲ Τρῶας ἀποστάντας αὐτοῦ καταλαβεσθαι τινὰ τόπον καὶ διαπολεμῆσαι μέχρις ὅτου συγχωρηθείσης αὐτοῖς τῆς ἀσφαλείας, ἔκτισαν πόλιν, ἣν ὁμώνυμον αὐτοὺς λέγουσι ποιῆσαι τῇ πατρίδι. Οὐκ ἄγνοοι δ' οἱ περὶ τῶν εἰρημένων πόλεων Κτησίας ὁ Κνίδιος διαφόρως ἐστόρησε, φήσας τῶν μετὰ Σεμιράμιδος παραβαλόντων εἰς Αἴγυπτόν τινας ἐκτικεῖναι ταύτας, ἀπὸ τῶν ἰδίων πατρίδων θεμένους τὴν προσηγορίαν. Περὶ δὲ τούτων τὸ μὲν ἀληθές ἐκθέσθαι μετὰ ἀκριβείας οὐ ῥᾶδιον, τὸ δ' ἀναγραφῆς ἀξιῶσαι τὰ διαφωνοῦμενα παρὰ τοῖς συγγραφεῦσιν ἀναγκαῖον, ὅπως ἀκέραιος ἡ περὶ τῆς ἀληθείας κρίσις ἀπολείπεται τοῖς ἀναγινώσκουσιν.

(C. 57.) Aggeres erigit, ut urbes, Nili obnoxias inundationibus, illac transferat. Inde a Memphi ad mare usque fossas e Nilo ducit, et commeatus iuvandi caussa, et ut hostes introitu arceantur. Aegyptum adversus Syriam et Arabiam muro firmat. Insigne navigium Deo Thebis culto consecrat: item duos obeliscos cum inscriptionibus. Statuas ponit, et suam ipsius, et uxoris, et filiorum, in templo Vulcani Memphitico, quoniam ex insidiis, a fratre struetis, salvus evaserat.

57. Ὁ δ' οὖν Σεσώσις χώματα πολλὰ καὶ μεγάλα κατασκευάσας, τὰς πόλεις ταύτας μετακίνησεν, ὥσται μὴ φυσικῶς τὸ ἔδαφος ἐτύγγανον ἐπιημένον ἔχουσαι· ὅπως κατὰ τὰς πληρώσεις τοῦ ποταμοῦ καταφυγὰς ἔχωσιν ἀκινδύνους οἱ τε ἄνθρωποι καὶ τὰ κτήνη. Κατὰ πᾶσαν δὲ τὴν χώραν τὴν ἀπὸ Μέμφεως ἐπὶ θάλασσαν ὥρυξε πυκνὰς ἐκ τοῦ ποταμοῦ διώρυγας, ἵνα τὰς μὲν συγκομιδὰς τῶν καρπῶν

ποιῶνται συντόμως καὶ ῥαδίως, ταῖς δὲ πρὸς ἀλλή-
 λους τῶν λαῶν ἐπιμιξίαις καὶ πᾶσι τοῖς τόποις
 ὑπάρχῃ ῥασιτώνῃ καὶ πάντων τῶν πρὸς ἀπόλαυσιν
 πολλὴν δαψίλειαν· τὸ δὲ μέγιστον, πρὸς τὰς τῶν πο-
 λεμίων ἐφόδους ὀχυρὰν καὶ δυσέμβολον ἐποίησε τὴν
 χώραν. Τὸν γὰρ προτοῦ χρόνον ἡ κρατίστη τῆς
 Αἰγύπτου πᾶσα σχεδὸν ἱππασίμος οὖσα καὶ ταῖς
 συνωρίσιν ἔμβατος, ἀπ' ἐκείνου τοῦ χρόνου, διὰ τὸ
 πληθὺς τῶν ἐν τοῦ ποταμοῦ διωρυγῶν, δυσεφοδε-
 στατὴ γέγονεν. Ἐτείχισε δὲ καὶ τὴν πρὸς ἀνατολίας
 νεύουσαν πλευρὰν τῆς Αἰγύπτου πρὸς τὰς ἀπὸ τῆς
 Συρίας καὶ τῆς Ἀραβίας ἐμβολάς, ἀπὸ Πηλουσίου
 μέχρις Ἡλιουπόλεως, διὰ τῆς ἐρήμου, τὸ μῆκος ἐπὶ
 σταδίοις χιλίοις καὶ πεντακοσίοις. Ἐναυπηγήσατο
 δὲ καὶ πλοῖον κέδρινον, τὸ μὲν μῆκος πηχῶν διακο-
 σίων καὶ ὀγδοήκοντα, τὴν δ' ἐπιφάνειαν ἔχον τὴν
 μὲν ἔξωθεν ἐπὶ χερσὶν, τὴν δ' ἔνδοθεν κατηργυρω-
 μένην, καὶ τοῦτο μὲν ἀνέθηκε τῷ θεῷ τῷ μάλιστα
 ἐν Θήβαις τιμωμένῳ· δύο δὲ λιθίνους ὀβελίσκους ἐκ
 τοῦ σκληροῦ λίθου, πηχῶν τὸ ὕψος εἴκοσι πρὸς
 τοῖς ἑκατόν, ἐφ' ὧν ἐπέγραψε τὸ, τε μέγεθος τῆς
 δυνάμεως καὶ τὸ πληθὺς τῶν προσόδων, καὶ τὸν
 ἀριθμὸν τῶν καταπολεμηθέντων ἐθνῶν. Ἐν Μέμ-
 φει δ' ἐν τῷ τοῦ Ἡραίου τοῦ ἱεροῦ μονολίθου εἰκό-
 γης ἑαυτοῦ τε καὶ τῆς γυναικὸς, τὸ ὕψος τριάκοντα
 πηχῶν, τῶν δ' εἰῶν εἴκοσι πηχῶν, διὰ σύμπτωμα
 τοῖόνδε. Ἐκ τῆς μεγάλης στρατείας ἀνακάρωφαντος
 εἰς Αἴγυπτον τοῦ Σεσοῦσιος, καὶ διατρίβοντος περὶ
 τὸ Πηλοῦσιον, ἑστῶν αὐτὸν ὁ ἀδελφὸς μετὰ τῆς

γυναικὸς καὶ τῶν τέκνων, ἐπιβουλὴν συνεστήσατο. Ἀναπανομένων γὰρ αὐτῶν ἀπὸ τῆς μέθης, ἔχων καλᾶμου ξηροῦ πλήθος ἐκ χρόνου παρεσκευασμένον, καὶ τοῦτο νυκτὸς τῇ σκηνῇ περιθεὶς ἐνέπρησεν. Ἄφνω δὲ τοῦ πυρὸς ἐκλάμπαντος, οἱ μὲν ἐπὶ τῆς θεραπείας τοῦ βασιλέως τεταγμένοι, παρεβοήθουν ἀγεννῶς ὥς ἂν οἰνωμένοι· ὁ δὲ Σεσώωσις ἀμφοτέρως τὰς χεῖρας ἀνατείνας καὶ ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τῶν παίδων καὶ τῆς γυναικὸς τοῖς θεοῖς εὐξάμενος, διεξέπεσε διὰ τῆς φλογός. Σωθεὶς δὲ παραδόξως, τοὺς τε ἄλλους ἐτίμησεν ἀναθήμασι, καθάπερ προσέζηται, πᾶντων δὲ μάλιστα τὸν Ἥφαιστον, ὥς ὑπὸ τοῦτου τετευχῶς τῆς σωτηρίας.

(C. 58.) Amplitudinem et fastum huius regis in primis ostendunt pompae, quibus reges ducesque eius quadrigas traxerunt. Post regnum triginta annorum oculis captus, mortem sibi conscivit. Sed admiratio eius penes Aegyptios maxima et permanens: ut sacerdos etiam Aegyptius, multis aetatibus post, adversus Darium Hyst., Sesosii praeferti cupientem, haud irritus parrhesiastes existeret.

58. Πολλῶν δὲ καὶ μεγάλων περὶ τὸν Σεσώωσιν ὑπαρξάντων, δοκεῖ μεγαλοπρεπέστατον αὐτῷ γεγενῆναι τὸ συντελούμενον ἐν ταῖς ἐξόδοις περὶ τοὺς ἡγεμόνας. Τῶν γὰρ καταπεπολεμημένων ἐθνῶν οἱ τε τὰς συγκεχώρημένας βασιλείας ἔχοντες, καὶ τῶν ἄλλων οἱ τὰς μεγίστας ἡγεμονίας παρειληφότες, ἀπῆντων εἰς Αἴγυπτον ἐν τακτοῖς χρόνοις, φέροντες δῶρα· οὗς ὁ βασιλεὺς ἐκδεχόμενος, ἐν μὲν τοῖς ἄλλοις ἐτίμα, καὶ διαφερόντως προῆγεν· ὁπότε δὲ πρὸς ἱερὸν ἢ πόλιν προσιέναι μέλλοι, τοὺς ἵππους ἀπὸ τοῦ τεθρόνιππου λύων, ὑπεξεδγυνεν ἀντὶ τούτων κατὰ

τέτταρας τοὺς τε βασιλεῖς καὶ τοὺς ἄλλους ἡγεμό-
 νας· ἐνδεικνύμενος, ὥς ᾔετο, πᾶσιν, ὅτι τοὺς τῶν
 ἄλλων κρατίστους καὶ δι' ἀρετὴν ἐπιφανεστάτους
 καταπολεμήσας, εἰς ἀμίλλαν ἀρετῆς οὐκ ἔχει τὸν δυ-
 νάμενον συγκριθῆναι. Δοκεῖ δ' οὗτος ὁ βασιλεὺς
 πάντας τοὺς πρότερον γενομένους ἐν ἐξουσίαις ὑπερ-
 βεβηκέναι ταῖς τε πολυμικαῖς πράξεσι, καὶ τῇ μεγέ-
 θει καὶ τῇ πλήθει τῶν τε ἀναθημάτων καὶ τῶν ἐρ-
 γῶν τῶν κατεσκευασμένων κατ' Αἴγυπτον. Ἔτη δὲ
 τρία πρὸς τοῖς τριάκοντα βασιλεύσας, ἐκ προαιρέ-
 σεως ἐξέλιπε τὸν βίον, ὑπολιπόντων αὐτὸν τῶν ὁμ-
 μάτων· καὶ τοῦτο πράξας, οὐ μόνον παρὰ τοῖς ἱε-
 ρεῦσιν ἀλλὰ καὶ παρὰ τοῖς ἄλλοις Αἰγυπτίοις ἐθαυ-
 μάσθη, δόξας τῇ μεγαλοψυχίᾳ τῶν πεπραγμένων
 ἀκόλουθον πεποιθῆσθαι τὴν τοῦ βίου καταστροφὴν.
 Ἐπὶ τοσοῦτο δὲ ἰσχυσε καὶ διέτεινε τοῖς χρόνοις ἢ
 δόξα τοῦτου τοῦ βασιλέως, ὥς τε τῆς Αἰγύπτου πολ-
 λαῖς γενεαῖς ὕστερον πεσοῦσης ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν
 τῶν Περσῶν, καὶ Δαρείου τοῦ Ξέρξου πατρὸς σπου-
 δάσαντος ἐν Μέρμφει τὴν ἰδίαν εἰκόνα στήσαι πρὸ
 τῆς τοῦ Σεσωώσιος, ὁ μὲν ἀρχιερεὺς ἀντίειπε, λόγου
 προτεθέντος ἐν ἐκκλησίᾳ τῶν ἱερέων, ἀποφηνάμενος
 ὡς οὐπω Δαρεῖος ὑπερτέθεται τῷ Σεσωώσιος πρά-
 ξεις· ὁ δὲ βασιλεὺς οὐχ ὅπως ἡγανάκτησεν, ἀλλὰ καὶ
 τοῦναντίον ἡσθεὶς ἐπὶ τῇ παρρησίᾳ, σπουδά-
 σαι ἐφησεν ὅπως κατὰ μηδὲν ἐκείνου λειφθεῖη,
 βιώσας τὸν ἴσον χρόνον· καὶ παρεκάλει συγκρί-
 νειν τὰς ἡλικιωτίδας πράξεις, τοῦτον γὰρ δι-
 καιότατον ἔλεγχον εἶναι τῆς ἀρετῆς. Περὶ μὲν

οὖν Σεσοώσιος ἀρκεσθῆσόμεθα τοῖς εἰρημένοις
λόγοις.

(C. 59.) Successit filius, Sesoosis II., nihil gerens memoria et patris nomine dignum. Coecus factus, sive morbo hereditario, sive ob impietatem in Nilum, qua ratione visum recuperarit. Quo restituto, duos obeliscos deo Heliopolitano dicavit.

59. Ὁ δ' υἱὸς αὐτοῦ διαδεξάμενος τὴν βασι-
λειάν καὶ τὴν τοῦ πατρὸς προσηγορίαν ἑαυτῷ περι-
θέμενος προῦξιν μὲν πολεμικὴν ἢ μνήμης ἀξίαν οὐδ'
ἦντιναοῦν συνετελέσατο, συμπτώματι δὲ περιέπεσεν
ιδιάζοντι. Ἐστερήθη μὲν γὰρ τῆς δράσεως, εἴτε
διὰ τὴν πρὸς τὸν πατέρα τῆς φύσεως κοινωνίαν,
εἴθ' ὥς τινες μυθολογοῦσι, διὰ τὴν εἰς τὸν ποταμὸν
ἀσέβειαν· τὸ γὰρ ῥέθυμα κατηκόντιζε. Διὰ δὲ τὴν
αἰτυχίαν ἀναγκασθεὶς καταφυγεῖν ἐπὶ τὴν τῶν θεῶν
βοήθειαν, ἐπὶ χρόνους ἱκανοὺς πλείσταις θυσίαις
καὶ τιμαῖς τὸ θεῖον ἐξίλασκόμενος, οὐδεμιᾶς ἐτύγ-
χανε πολυωρίας. Τῷ δεκάτῳ δ' ἔτει μαντείας αὐτῷ
γενομένης, τιμῆσαι τε τὸν θεὸν τὸν ἐν Ἡλιου-
πόλει, καὶ γυναικὸς οὗρα νίξεσθαι τὸ πρόσω-
πον, ἣτις πείραν ἀνδρὸς οὐκ εἴληφεν ἐτέρου,
πῶν μὲν γυναικῶν, ἀπὸ τῆς ἰδίας ἀρξάμενος καὶ
πολλὰς ἐξετάσας, οὐδεμίαν εὗρεν ἀδιάφθορον,
πλὴν κηπωροῦ τινός, ἦν ὑγιὲς γενόμενος ἔγχε-
ταις δ' ἄλλας ζώσας ἐν χάμῃ τιὰ κατέκτανσεν,
ἦν Αἰγύπτιοι, διὰ τὸ σύμπτωμα τοῦτο, προση-
γόρευσαν ἱερὰν βῶλον. Τῷ δ' ἐν Ἡλιουπόλει
θεῷ τὰς χάριτας ἀπονέμων τῆς εὐεργεσίας, κα-
τὰ τὸν χρησμὸν ὀβελίσκους ἀνέθηκε δύο μονο-

λίθους, τὸ μὲν πλάτος ὀκτώ, τὸ δὲ μῆκος πηχῶν
ἐκατόν.

(C. 60.) Post multos reges inglorios Amasis imperium nactus, quum violentius potestate abuteretur, ab Actisane, Aethiopum rege, superatus regnoque exutus est. In subditos magna fuit victoris clementia; sed latrones, naribus abscissis, ad Syriac fines Rhinocoluram habitatum misit, ubi variis ad vitam sustentandam artificijs, propter loci asperitatem, opus habuerunt.

60. Μετὰ δὲ τοῦτον τὸν βασιλέα, συχνοὶ τῶν
διαδεξαμένων τὴν ἀρχὴν τινὲς οὐδὲν ἔπραξαν ἀνα-
γραφῆς ἄξιον. Πολλαῖς δ' ὕστερον γενεαῖς Ἀμασις
γενόμενος βασιλεὺς ἤρχε τῶν ὅχλων βιαίτερον·
πολλοὺς μὲν γὰρ παρὰ τὸ δίκαιον ἐτιμωρεῖτο, συ-
χνοὺς δὲ τῶν οὐσιῶν ἐστέρισκε, πᾶσι δ' ὑπεροπτικῶς
καὶ κατὰ πᾶν ὑπερηφάνως προσεφέρετο. Μέχρι μὲν
οὖν τινὸς οἱ πάσχοντες ἐκατέρουν, οὐ δυνάμενοι
κατ' οὐδένα τρόπον ἀμύνασθαι τοὺς πλεῖον ἰσχύον-
τας. Ἐπεὶ δὲ Ἀκτισάνης ὁ τῶν Αἰθιοπίων βασιλεὺς
ἐστράτευσεν ἐπ' αὐτόν, τότε τοῦ μίσους καιρὸν λα-
βόντες ἀπέστησαν οἱ πλεῖστοι· διόπερ ὁρδίας αὐτοῦ
χειρωθέντος, ἥ μὲν Αἴγυπτος ἔπεσεν ὑπὸ τὴν τῶν
Αἰθιοπίων βασιλείαν. Ὁ δ' Ἀκτισάνης ἀνθροπίνως
ἐνέγκας τὴν εὐτυχίαν, ἐπιεικῶς προσεφέρετο τοῖς
ὑποτεταγμένοις· ὅτε δὴ καὶ συνετέλεσεν ἰδίον τι περὶ
τοὺς ληστὰς, οὔτε θανατώσας τοὺς ἐνόχους οὔτε
ὀλοσχερῶς ἀφείς ἀτιμωρήτους. Συναγαγὼν γὰρ ἐξ
ἡπιάσης τῆς χώρας τοὺς ἐν ἐγκλήμασιν ὄντας, καὶ
τὴν διάγνωσιν αὐτῶν δικαιοτάτην ποιησάμενος,
ἤθροισεν ἅπαντας τοὺς καταδεδικασμένους· ἀποτε-
μῶν δ' αὐτῶν τοὺς μυκτῆρας, κατώκισεν ἐν τοῖς
ἐσχάτοις τῆς ἐρήμου χώρας, κτίσας πόλιν τὴν ἀπὸ

τοῦ συμπτώματος τῶν οἰκητόρων Ῥινοκολούραν
 προσαγορευθεῖσαν. Αὕτη δὲ κειμένη πρὸς τοῖς με-
 θορίοις τῆς Αἰγύπτου καὶ Συρίας, οὐ μακρὰν τοῦ
 παρήκοντος αἰγιαλοῦ, πάντων σχεδὸν τῶν πρὸς Ἀν-
 θρωπίνην διαίταν ἀνηκόντων ἐστέρηται. Περιέχει
 μὲν γὰρ αὐτὴν χώρα πλήρης ἀλμυρίδος, ἐντὸς δὲ τοῦ
 τεύχους ὀλίγον ἐστὶν ὕδωρ ἐν φρέασι, καὶ τοῦτο διε-
 φθαρμένον, καὶ παντελῶς τῇ γεύσει πικρόν. Κα-
 τ' οἷκισι δ' αὐτοὺς εἰς ταύτην τὴν χώραν, ὅπως μῆτε
 τοὺς ἐξ ἀρχῆς ἐπιτηδευθέντας βίους διατηροῦντες,
 λυμαίνωνται τοὺς μηδὲν ἀδικοῦντας, μῆτε κατὰ τὰς
 πρὸς τοὺς ἄλλους ἐπιμιξίας ἀγνοοῦμενοι λανθάνω-
 σιν. Ἀλλ' ὅμως ἐκριφέντες εἰς χώραν ἔρημον καὶ
 πάντων σχεδὸν τῶν χρησίμων ἄπορον, ἐπενόησαν
 βίον οἰκίον τῆς περὶ αὐτοὺς ἐνδείας, ἀναγκαζούσης
 τῆς φύσεως πρὸς τὴν ἀπορίαν πάντα μηχανᾶσθαι.
 Καλάμην μὲν γὰρ κείροντες ἐκ τῆς ὁμόρου χώρας,
 καὶ ταύτην σχίζοντες, λίνα παραμήκη κατεσκεύαζον,
 ταῦτα δὲ παρὰ τὸν αἰγιαλὸν ἐπὶ πολλοὺς σταδίους
 ἱστάντες, τὰς θήρας τῶν ὀρυγῶν ἐποιούντο (φέρου-
 νται γὰρ οὗτοι κατ' ἀγέλας μείζους ἐκ τοῦ πελάγους)
 οὓς θηρεύοντες, ἤθροίζον πλῆθος ἱκανὸν εἰς δια-
 τροφήν ἑαυτοῖς.

(C. 61.) Post Actianis mortem, iugo Aethiopum exensso, Mendes indigena, rex factus Aegypti, labyrinthum extruxit: ad cuius exemplum postea Daedalus similem in Creta fabricatus est.

61. Τοῦ δὲ βασιλέως τούτου τελευτήσαντος,
 ἀνεκτήσαντο τὴν ἀρχὴν Αἰγύπτιοι, καὶ κατέστησαν
 ἐγχώριον βασιλεῖα Μένδην, ὃν τινες Μάρδον προσο-

νομάζουσιν. Οὗτος δὲ πολεμικὴν μὲν προᾶξιν οὐδ' ἠντιναοῦν ἐπετελέσατο, τάφον δὲ αὐτοῦ κατασκεύασας τὸν ὀνομαζόμενον λαβύρινθον, οὐχ οὕτω κατὰ τὸ μέγεθος τῶν ἔργων θαυμαστόν, ὥς πρὸς τὴν φιλοτεχνίαν δυσμίμητον· ὁ γὰρ εἰσελθὼν εἰς αὐτὸν οὐ δύναται ῥαδίως τὴν ἔξοδον εὑρεῖν, εἰ μὴ τύχη τινὸς ὁδηγοῦ παντελῶς ἐμπεύρου. Φασὶ δὲ τινες καὶ τὸν Αἰδαλον εἰς Αἴγυπτον παραβαλόντα, καὶ θαυμάσαντα τὴν ἐν τοῖς ἔργοις τέχνην, κατασκευάσαι τῷ βασιλεύοντι τῆς Κρήτης Μίνωϊ λαβύρινθον ὅμοιον τῷ κατ' Αἴγυπτον· ἐν ᾧ διατρίψαι μυθολογοῦσι τὸν λεγόμενον Μινώταυρον. Ἄλλ' ὁ μὲν κατὰ τὴν Κρήτην, ἠφανίσθη τελῶς, εἴτε δυνάστου τινὸς κατασκάφαντος, εἴτε τοῦ χρόνου τὸ ἔργον λυμνημένου· ὁ δὲ κατ' Αἴγυπτον, ἀκέραιον τὴν ὅλην κατασκευὴν τετήρηκε μέχρι τοῦ καθ' ἡμᾶς βίου.

(C. 62.) Extincto Mende, per quinque aetates interregnum. Tum Cetes (Graecorum Proteus) belli Troiani tempore regnum cepisset. Fabularum de eo fons. Delanctum excepit filius Remphus, insigni avaritia idemque ditissimus.

62. Μετὰ δὲ τὴν τοῦ βασιλέως τούτου τελευτὴν ἐπὶ γενεᾷς πέντε γενομένης ἀναρχίας, τῶν ἀδόξων τις ἠρέθη βασιλεὺς, ὃν Αἰγύπτιοι μὲν ὀνομάζουσι Κέτην, παρὰ δὲ τοῖς Ἕλλησιν εἶναι δοκεῖ Πρωτεὺς, ὁ κατὰ τὸν Ἰλιακὸν γενόμενος πόλεμον. Τούτου δὲ παραδεδομένου τῶν τε πνευμάτων ἔχειν ἐμπειρίαν, καὶ τὴν μορφὴν μεταβάλλειν ὅτε μὲν εἰς ζώων τύπους, ὅτε δὲ εἰς δένδρων, ἢ πῦρ, ἢ τι τῶν ἄλλων, ὁμολογούμενα συμβαίνει καὶ τοὺς ἱερεῖς λέγειν περὶ αὐτοῦ. Ἐκ μὲν γὰρ τῆς μετὰ τῶν ἀστρο-

λόγων συμβιώσεως, ἣν ἐποιεῖτο συνεχῶς, ἐμπειρίαν
 ἐσχγκέναι τὸν βασιλέα τῶν τοιούτων· ἐκ δὲ τοῦ νο-
 ρήμου τοῦ παραδεδομένου τοῖς βασιλεῦσι τὸ περὶ
 τὰς μεταβολὰς τῆς ἰδέας μυθολογηθῆναι παρὰ τοῖς
 Ἕλλησιν. Ἐν ἔθει γὰρ εἶναι τοῖς κατ' Αἴγυπτον
 δυνάσταις περιτίθεσθαι περὶ τὴν κεφαλὴν λεόντων
 καὶ ταύρων καὶ δρακόντων προτομάς, σημεῖα τῆς
 ἀρχῆς· καὶ ποτὲ μὲν δένδρα, ποτὲ δὲ πῦρ, ἔστι δ'
 ὅτε καὶ θυμαμάτων εὐωδῶν ἔχειν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς
 οὐκ ὀλίγα· καὶ διὰ τούτων ἅμα μὲν ἑαυτοὺς εἰς εὐ-
 πρέπειαν κοσμεῖν, ἅμα δὲ τοὺς ἄλλους εἰς κατὰ πλη-
 ξιν ἄγειν καὶ δεισιδαίμονα διαίθεσιν. Μετὰ δὲ τὴν
 Πρωτίως τελευτὴν διαδεξάμενος τὴν βασιλείαν ὁ
 υἱὸς Πέρμφις, διετέλεσε πάντα τὸν τοῦ ξῆν χρόνον
 ἐπιμελόμενος τῶν προσόδων, καὶ σωρεύων πανταχό-
 θεν τὸν πλοῦτον. Διὰ δὲ μικροψυχίαν καὶ φιλαρ-
 γυρίαν ἦθους, οὔτε εἰς ἀναθήματα θεῶν, οὔτε εἰς
 εὐεργεσίαν ἀνθρώπων οὐδὲν ἀνήλωσε· διὸ καὶ γενό-
 μενος οὐ βασιλεὺς, ἀλλ' οἰκονόμος ἀγαθός, ἀντὶ τῆς
 ἐπ' ἀρετῇ δόξης ἀπέλιπε πλεῖστα χρήματα τῶν πρὸ
 αὐτοῦ βασιλευσάντων. Ἀργύρου γὰρ καὶ χρυσοῦ
 παραδεδόται συναγαγεῖν αὐτὸν εἰς τετραράκοντα
 μυριάδας ταλάντων.

(C. 63.) Sequenti sunt reges septem, ignaviae et voluptatibus dedi-
 ti, ideoque inglorii. Unus eorum, Nileus, memorabilis, a quo Ni-
 lus (ante Aegyptus dictus) nomen accepit. Octavius rex, Chembes,
 trium pyramidum, quae in septem miraculis numerantur, maximam
 eduxit. Huius pyramidis descriptio.

63. Τούτου δὲ τελευτήσαντος, ἐπὶ γενεᾶς ἐπὶ
 διεδέξαντο τὴν ἀρχὴν βασιλεῖς ἀργοὶ παντελῶς καὶ

πρὸς ἄνεσιν καὶ τρυφήν ἅπαντα πράττοντες, διόπερ
 ἐν ταῖς ἱεραῖς ἀναγραφαῖς οὐδέν αὐτῶν ἔργον πολυ-
 τελές οὐδὲ προῶξιν ἱστορίας ἀξία παραδεδόται, πλὴν
 ἐνὸς Νειλέως· ἀφ' οὗ συμβαίνει τὸν ποταμὸν ὠνο-
 μάσθαι Νεῖλον τὸ προτοῦ καλούμενον Αἴγυπτον.
 Οὗτος δὲ πλείστας εὐκαίρους διώρυγας κατασκευά-
 σας, καὶ πολλὰ περὶ τὴν εὐχρηστίαν τοῦ Νείλου
 φιλοτιμηθεὶς, αἷτιος κατέστη τῷ ποταμῷ ταύτης
 τῆς προσηγορίας. "Ογδοος δὲ βασιλεὺς γενόμενος
 Χέμβης ὁ Μεμφίτης, ἥρξεν μὲν ἔτη πενήντα, κα-
 τεσκεύασε δὲ τὴν μεγίστην τῶν τριῶν πυραμίδων,
 τῶν ἐν τοῖς ἐπὶ τοῖς ἐπιφανεστάτοις ἔργοις ἀρι-
 στουμένων. Αὗται δὲ κείμεναι κατὰ τὴν Αἰβύην,
 τῆς Μέμφεως ἀπέχουσι σταδίους ἑκατὸν καὶ εἴκοσι,
 τοῦ δὲ Νείλου πέντε πρὸς τοῖς τετραράκοντα· τῷ δὲ
 μεγέθει τῶν ἔργων καὶ τῇ κατὰ τὴν τέχνην χειρουρ-
 γίᾳ θαυμαστὴν τινα κατάπληξιν παρέχονται τοῖς
 θεωμένοις. Ἡ μὲν γὰρ μεγίστη, τετραπλευρος οὖσα
 τῷ σχήματι, τὴν ἐπὶ τῆς βάσεως πλευρὰν ἐκάστην
 ἔχει πλέθρων ἑπτὰ, τὸ δ' ὕψος πλείω τῶν ἑξ πλέ-
 θρων· συναγωγὴν δ' ἐκ τοῦ κατ' ὀλίγον λαμβάνου-
 σα μέχρι τῆς κορυφῆς, ἐκάστην πλευρὰν ποιεῖ πη-
 χῶν ἑξ· πᾶσα δὲ στερεοῦ λίθου κατεσκευάσται, τὴν
 μὲν ἐργασίαν ἔχοντος δυσχεροῦ, τὴν δὲ διαμονὴν αἰώ-
 νιον. Οὐκ ἐλαττόνων γὰρ ἢ χιλίων ἐτῶν, ὥς φασι,
 διεληλυθότων εἰς τὸν καθ' ἡμᾶς βίον (ὥς δὲ ἔνιοι
 γράφουσι, πλειόνων ἢ τριεχιλίων καὶ τετρακοσίων)
 διαμένουσι μέχρι τοῦ νῦν οἱ λίθοι τὴν ἐξ ἀρχῆς σύν-
 θεσιν καὶ τὴν ὅλην κατασκευὴν ἀσηπτον διαφυλάτ-

τοντες. Λέγεται δὲ τὸν μὲν λίθον ἐκ τῆς Ἀραβίας ἀπὸ πολλοῦ διαστήματος κομισθῆναι, τὴν δὲ κατασκευὴν διὰ χωμάτων γενέσθαι, μήπω τῶν μηχανῶν εὐρημένων κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους. Καὶ τὸ θανμασιώτατον, τὸ τηλικούτον ἔργον κατασκευασμένον, καὶ τοῦ περιέχοντος τόπου παντὸς ἀμμώδους ὄντος, οὐδὲν ἔγχος οὔτε τοῦ χώματος, οὔτε τῆς τῶν λίθων ξεστοιργίας ἀπολείπεται· ὥστε δοκεῖν μὴ κατ' ὀλίγον ὑπ' ἀνθρώπων ἐργασίας, ἀλλὰ συλλεβδην ὥσπερ ὑπὸ θεοῦ τινὸς τὸ κατασκευάσμα τεθῆναι πᾶν εἰς τὴν περιέχουσαν ἄμμον. Ἐπιχειροῦσι δὲ τινες τῶν Αἰγυπτίων τερατολογεῖν ὑπὲρ τούτων, ὡς ἔξ ἁλῶν καὶ νίτρου τῶν χωμάτων γεγονότων, ἐπαφειθεῖς ὁ ποταμὸς ἔτηξεν αὐτὰ καὶ παντελῶς ἠφάνισεν, ἄνευ τῆς χειροποιήτου πραγματείας. Οὐ μὴν καὶ τάληθές οὕτως ἔχει, διὰ δὲ τῆς πολυχειρίας, τῆς τὰ χῶματα βαλούσης, πάλιν τὸ πᾶν ἔργον εἰς τὴν προϋπάρχουσαν ἀποκατεστάθη τάξιν. Τριάκοντα μὲν γὰρ καὶ ἔξ μυριάδες ἀνδρῶν, ὡς φασι, ταῖς τῶν ἔργων λειτουργίαις προσήδρευσαν, τὸ δὲ πᾶν κατασκευάσμα τέλος ἔσχε μόγισ ἐτῶν εἴκοσι διεληθόντων.

(C. 64.) Successor eius, frater, Cephren (secundum alios filius Chabryis), annos LVI imperans, alteram pyramidem aedificavit, priori, quae inscriptas habuit impensas oleram et raphanorum: ad alendos operarios, artificio parem, magnitudine inferioriorem. Sed qui pyramides sepulturae suae destinabant, reges in his non conditi. Cephrene mortuo, Mycerinus, Chembae f. regnum adeptus, magnaue in ciues humanitate usus, tertiam construere coepit, arte et lapidum magnificentia praestantissimam: sed prius obiit, quam opus absolveret. Tres aliae pyramides minores. Varias de pyramidibus narrationes.

64. Τελευτήσαντος δὲ τοῦ βασιλέως τούτου διε-

δέξατο τὴν ἀρχὴν ὁ ἀδελφὸς Κεφρὴν, καὶ ἤρξεν ἐπὶ
ἐξ πρὸς τοῖς πεντήκοντα· ἔνιοι δὲ φασιν οὐκ ἀδελ-
φόν ἀλλ' υἱὸν παραλαβεῖν τὴν ἀρχήν, ὀνομαζόμενον
Χαβρυῖν. Συμφωνεῖται δὲ παρὰ πᾶσιν, ὅτι ζηλώ-
σας ὁ διαδεξιόμενος τὴν τοῦ προβασιλεύσαντος προαι-
ρεσιν, κατεσκεύασε τὴν δευτέραν πυραμίδα, τῇ μὲν
κατὰ τὴν τέχνην χειρουργία παραπλήσιαν τῇ προει-
ρημένῃ, τῷ δὲ μεγέθει πολὺ λειπομένην, ὥς ἂν τῆς
ἐν τῇ βάσει πλευρᾷ ἐκάστης οὔσης σταδιαίας. Ἐπι-
γέγραπται δ' ἐπὶ τῆς μεζονος τὸ πλήθος τῶν ἀνα-
λωθέντων χρημάτων ὥς εἰς λάχανα καὶ σύρματα
τοῖς ἐργάταις, καὶ μνησται διὰ τῆς γραφῆς δέδα-
πανῆσθαι τάλαντα πλείω τῶν χιλίων καὶ ἑξακοσίων.
Ἡ δ' ἐλάττω, ἀνεπίγραφος μὲν ἐστίν, ἀνάβασιν
δ' ἔχει διὰ μιᾶς τῶν πλευρῶν ἐγκεκολλημένην. Τῶν
δὲ βασιλέων τῶν κατασκευασάντων αὐτὰς ἑαυτοῖς
τάφους, συνέβη μηδέτερον αὐτῶν ταῖς πυραμίσιν
ἐνταφῆναι. Τὰ γὰρ πλήθη διὰ τε ταλαιπωρίαν τὴν ἐν
τοῖς ἔργοις, καὶ διὰ τὸ τοῦτους τοὺς βασιλεῖς ὁμιᾶ
καὶ βίαια πολλὰ προᾶσαι, δι' ὁργῆς εἶχε τοὺς αἰτίους,
καὶ τὰ σώματα ἠπτεῖλει διασπάσειν, καὶ μεθ' ὕβρεως
ἐκρίβειν ἐκ τῶν τάφων· διὸ καὶ τελευτῶν ἑκάτερος
ἐνετείλατο τοῖς προσήκουσιν ἐν ἀσῆμῳ τόπῳ καὶ λά-
θρα θάψει τὸ σῶμα. Μετὰ δὲ τοῦτους ἐγένετο
βασιλεὺς Μυκερῖνος (ὃν τινες Μεχερῖνον ὀνομάζου-
σιν). υἱὸς ὢν τοῦ ποιήσαντος τὴν προτέραν πυραμί-
δα. Οὗτος δ' ἐπιβαλόμενος τρίτην κατασκευάσειν,
πρότερον ἐτελεύτησεν, ἥπερ τὸ ἔργον ἔλαβε συντέ-
λειαν. Τῆς μὲν γὰρ βάσεως ἐκάστην πλευρὰν ὑπε-

στήσατο πλέθρων τριῶν, τοὺς δὲ τοίχους ἐπὶ μὲν πεντεκαίδεκα δόμους κατεσκεύασεν ἐκ μέλανος λίθου τῷ Θηβαϊκῷ παραπλήσιον, τὸ δὲ λοιπὸν ἀτεπλήρωσεν ἐκ λίθων ὁμοίων ταῖς ἄλλαις πυραμίσιν. Τῷ δὲ μεγέθει λειπόμενον τοῦτο τὸ ἔργον τῶν προειρημένων, τῇ κατὰ τὴν χειρουργίαν τέχνῃ πολὺ διακρίνεται, καὶ τῇ τοῦ λίθου πολυτελείᾳ. Ἐπιγεγράφαι δὲ κατὰ τὴν βόρειον αὐτῆς πλευρὰν ὁ κατασκευάσας αὐτὴν Μυκερῆνος. Τοῦτον δὲ φασὶ μισήσαντα τὴν τῶν προβασιλευσάντων ὁμοίτητα ζηλωσάμβιον ἐπιεικῇ καὶ πρὸς τοὺς ἀρχομένους εὐεργετικόν· καὶ ποιεῖν αὐτὸν συνεχῶς ἄλλα μὲν πλείω, δι' ὧν ἦν μάλιστα δυνατόν ἐκκαλεῖσθαι τὴν τοῦ πλήθους πρὸς αὐτὸν εὐνοίαν, κατὰ δὲ τοὺς χρηματισμούς ἀναλίσκεν χρημάτων πλήθος, διδόντα θωρεῖς τῶν ἐπικεικῶν τοῖς δοκοῦσιν ἐν ταῖς κρίσεσι μὴ κατὰ τρόπον ἀπαλλάττειν. Εἰσὶ δὲ καὶ ἄλλαι τρεῖς πυραμίδες, ὧν ἑκάστη μὲν πλευρὰ δίπλεθρος ὑπάρχει, τὸ δ' ὅλον ἔργον παραπλήσιον τῇ κατασκευῇ ταῖς ἄλλαις, πλὴν τοῦ μεγέθους. Ταύτας δὲ φασὶ τοὺς προειρημένους τρεῖς βασιλεῖς ταῖς ἰδίαις κατασκευάσαι γυναιξίν. Ὁμολογεῖται δὲ ταῦτα τὰ ἔργα πολὺ προέχειν τῶν κατ' Αἴγυπτον, οὐ μόνον τῷ βάρει τῶν κατασκευμάτων καὶ ταῖς δαπάναις, ἀλλὰ καὶ τῇ φιλοτεχνίᾳ τῶν ἐργασαμένων. Καὶ φασὶ δεῖν θαυμάζειν μᾶλλον τοὺς ἀρχιτέκτονας τῶν ἔργων ἢ τοὺς βασιλεῖς τοὺς παρὰσχομένους τὰς εἰς ταῦτα χρηγίας· τοὺς μὲν γὰρ ταῖς ἰδίαις ψυχαῖς καὶ ταῖς φιλοτιμίαις, τοὺς δὲ τῷ κληρονομηθέντι πλούτῳ καὶ ταῖς ἄλλοτρίαις

κακουχίαις ἐπὶ τέλος ἀγαγεῖν τὴν προαίρεσιν. Περὶ δὲ τῶν πυραμίδων οὐδέν ὅλως οὐδὲ παρὰ τοῖς ἐγχωρίοις οὔτε παρὰ τοῖς συγγραφεῦσι συμφωνεῖται· οἱ μὲν γὰρ τοὺς προειρημένους βασιλεῖς κατασκευάσαι φασὶν αὐτάς, οἱ δὲ ἑτέρους τινάς· οἷον, τὴν μεγίστην ποιῆσαι λέγουσιν Ἀρμαῖον, τὴν δὲ δευτέραν Ἀμασιν, τὴν δὲ τρίτην Ἰνάφωνα. Ταύτην δ' ἐνίοι λέγουσι Ροδώπιδος τάφον εἶναι τῆς ἐταίρας, ἧς φασὶ τῶν νόμαρχῶν τινὲς ἐραστὰς γενομένου, διὰ φιλοστοργίαν οἰκοδομήσαντας ἐπιτελέσαι κοινῇ τὸ κατασκευάσμα.

(C. 65.) Tam regnavit Boecchoris, vili corporis habitu, ingenii solertia insigni: multo tempore post Sabaco, genere Aethiops, pietate et humanitate excellens; qui poena capitis abrogata, fontes ad opera publica damnavit. Somnio territus, imperio se abdicat.

65. Μετὰ δὲ τοὺς προειρημένους βασιλεῖς διεξέατο τὴν ἀρχὴν Βόκχορις, τῷ μὲν σώματι παντελῶς εὐκαταφρόνητος, ἀγχινοῖα δὲ [καὶ φρονήσει] πολὺ διαφέρων τῶν προβασιλευσάντων. Πολλοῖς δ' ὕστερον χρόνοις ἐβασίλευσε τῆς Αἰγύπτου Σαβᾶκων, τὸ μὲν γένος ὦν Αἰθίοψ, εὐσεβεῖα δὲ καὶ χρηστότητι πολὺ διαφέρων τῶν πρὸ αὐτοῦ. Τῆς μὲν οὖν ἐπιεικείας αὐτοῦ λάβοι τις ἂν τεκμήριον τὸ τῶν νομίμων προστίμων ἄραι τὸ μέγιστον, λέγω δὲ τὴν τοῦ ἕξιν στήρησιν· ἀντὶ γὰρ τοῦ θανάτου τοὺς καταδικασθέντας ἠνάγκασε λειτουργεῖν ταῖς πόλεσι δεδωμένους. Διὰ δὲ τούτῳ πολλὰ μὲν χώματα κατασκεύαζεν, οὐκ ὀλέγας δὲ διώρυγας ὥρτυεν εὐκαίρους. Τπελάμβανε γὰρ τοῖς μὲν κολαζομένοις τὸ

τῆς τιμωρίας ἀπότομον ἡλαττωκέναι, ταῖς δὲ πόλε-
σιν ἀντὶ προστίμων ἀνωφελῶν μεγάλην εὐχρηστίαν
πεποινηκέναι. Τὴν δὲ τῆς εὐσεβείας ὑπερβολὴν συλ-
λογίσαιτ' ἂν τις ἐκ τῆς κατὰ τὸν ὄνειρον φαντασίας,
καὶ τῆς κατὰ τὴν ἀρχὴν ἀποθέσεως. Ἔδοξε μὲν γὰρ
κατὰ τὸν ὕπνον λέγειν αὐτῷ τὸν ἐν Θήβαις θεόν,
ὅτι βασιλεύειν οὐ δυνήσεται τῆς Αἰγύπτου μακαρίως
οὐδὲ πολὺν χρόνον, εἰ μὴ τοὺς ἱερεῖς ἅπαντας δια-
τεμῶν, διὰ μέσων αὐτῶν διέλθῃ μετὰ τῆς θεραπείας.
Πλεονάκις δὲ τούτου γενομένου μεταπεμφάμενος
πανταχόθεν τοὺς ἱερεῖς, ἔφη λυπεῖν τὸν θεὸν ἐν τῇ
χώρᾳ μένων· οὐ γὰρ ἂν αὐτὸν τοιαῦτα προστάττειν
κατὰ τὸν ὕπνον. Ἀπελθὼν οὖν βούλεσθαι καθαρὸς
παντὸς μύσους ἀποδοῦναι τὸ ζῆν τῇ πεποιημένῃ
μᾶλλον, ἢ λυπῶν τὸν κύριον, καὶ μίκτας ἀσεβεῖ
φόνῳ τὸν ἴδιον βίον, ἄρχειν τῆς Αἰγύπτου. Καὶ
πέρας τοῖς ἐγχωρίοις ἀποδοῦς τὴν βασιλείαν, ἐπανήλ-
θεν εἰς τὴν Αἰθιοπίαν.

(C. 66.) Post interregnum biennii et intestina bella, rerum
summa potiti sunt duodecim Duces, per 15 annos collegae regni
tam concordēs, ut et sepulcrum sibi cōmune fieri exornariq̃
iuberent. Sed unus illorum, Psammetichus, seu peregrinorum
commercio ditior factus, seu quodam oraculo callide usus, ex-
asperavit collegas: quos anno decimo sexto militibus e Caria et
Ionia conductis vicit.

66. Ἀναρχίας δὲ γενομένης κατὰ τὴν Αἰγύπτου
ἐπ' ἔτη δύο, καὶ τῶν ὄχλων εἰς ταραχὰς καὶ φόβους
ἐμφυλίας τρεπομένων, ἐποίησαντο συνωμοσίαν οἱ
μέγιστοι τῶν ἡγεμόνων δώδεκα· συνεδρεύσαντες δὲ
ἐν Μέμφει καὶ συνθήκας γραψάμενοι περὶ τῆς πρὸς

ἀλλήλους ὁμονοίας καὶ πίστεως, ἀνέδειξαν ἑαυτοὺς
 βασιλεῖς. Ἐπ' ἔτη δὲ πεντεκαίδεκα κατὰ τοὺς ὄρ-
 κους καὶ τὰς ὁμολογίας ἄρξαντες, καὶ τὴν πρὸς ἀλ-
 λήλους ὁμόνοιαν διατηρήσαντες, ἐπεβάλλοντο κατα-
 σκευάσαι κοινὸν ἅπαντων τάφον, ἵνα καθάπερ ἐν
 τῷ ζῆν εὐνοοῦντες ἀλλήλοις τῶν ἴσων ἐτύγχανον
 τιμῶν, οὕτω καὶ μετὰ τὴν τελευτὴν ἐν ἐνὶ τόπῳ τῶν
 σωμάτων κειμένων, τὸ κατασκευασθὲν μνημεῖον
 κοινῇ περισχῇ τὴν τῶν ἐνταφέντων δόξαν. Εἰς ταύ-
 την δὲ τὴν ἐπιβολὴν φιλοκαλοῦντες, ἔσπευσαν ὑπερ-
 βίλλεσθαι τῷ μεγέθει τῶν ἔργων ἅπαντας τοὺς πρὸ
 αὐτῶν. Ἐκλεξάμενοι γάρ τόπον παρὰ τὸν εἰσπλουν
 τὸν εἰς τὴν Μοίριδος λίμνην ἐν τῇ Λιβύῃ, κατε-
 σκευάζον τὸν τάφον ἐκ τῶν καλλίστων λίθων· καὶ
 τῷ μὲν σχήματι τετραγώνον ὑπεστήσαντο, τῷ δὲ με-
 γέθει σταδιαίαν ἐκάστην πλευρὰν· ταῖς δὲ γλυφαῖς
 καὶ ταῖς ἄλλαις χειρουργίαις ὑπερβολὴν οὐκ ἀπέλι-
 πον τοῖς ἐπιγιγνομένοις. Εἰσελθόντι μὲν γὰρ τὸν
 περίβολον οἶκος ἦν περίστυλος, ἐκάστης πλευρᾷς ἐκ
 τετραγώνοντα κιόνων ἀναπληρουμένης· καὶ τούτου
 μονόλιθος ἦν ὀροφή, φάτναις τισὶ διαγεγλυμμένη,
 καὶ γραφαῖς διαφόροις πεποικιλμένη. Ἔῃχε δὲ τῆς
 πατρίδος τῆς ἐκάστου αὐτῶν βασιλείων ὑπομνήματα,
 καὶ τῶν ἱερῶν καὶ θυσιῶν τῶν ἐν αὐτῇ ταῖς καλλι-
 σταις γραφαῖς φιλοτέχνως δεδημιουργημένα. Κα-
 θόλου δὲ τοιαύτην τῇ πολυτελείᾳ καὶ τηλικαύτην
 τῷ μεγέθει τὴν ὑπόστασιν τοῦ τάφου λέγεται ποιη-
 σασθαι τοὺς βασιλεῖς, ὥστ' εἰ μὴ πρὸ τοῦ συντελέ-
 σαι τὴν ἐπιβολὴν κατελύθησαν, μηδεμίαν ἂν ὑπερ-

βολὴν ἐτέροις πρὸς κατασκευὴν ἔργων ἀπολιπεῖν. Ἀρξάντων δὲ τούτων τῆς Αἰγύπτου πεντεκαίδεκα ἔτη, συνέβη τὴν βασιλείαν περιστῆναι εἰς ἓνα διὰ τοιαύτης αἰτίας. Ψαμμήτιχος ὁ Σαΐτης, εἰς ὧν τῶν δώδεκα βασιλέων, καὶ τῶν παρὰ θάλατταν μερῶν κυριεύων, παρείχετο φορτία πᾶσι τοῖς ἐμπόροις, μάλιστα δὲ τοῖς Φοίνιξι καὶ Ἑλλήσι. Διὰ δὲ τοιοῦτου τρόπου τὰ τε ἐκ τῆς ἰδίας χώρας λυσιτελῶς διατιθέμενος, καὶ τῶν παρὰ τοῖς Ἑλλήσι φυομένων μεταλαμβάνων, οὐ μόνον εὐπορίαν εἶχε μεγάλην, ἀλλὰ καὶ φιλίαν πρὸς ἔθνη καὶ δυνάστας. Διὰ δὲ ταῦτά φασι φθονήσαντας αὐτῷ τοὺς ἄλλους βασιλεῖς, πόλεμον ἐξενεγκεῖν. Ἕνιοι δὲ τῶν ἁρχαίων συγγραφέων μυθολογοῦσι χρησμὸν γενέσθαι τοῖς ἡγεμόσιν, ὅς ἂν αὐτῶν ἐκ χαλκῆς φιάλης πρῶτος ἐν Μέρμφει σπείσῃ τῷ Θεῷ, κρατήσῃν αὐτὸν πάσης Αἰγύπτου· τὸν δὲ Ψαμμήτιχον, ἐξενέγκαντος ἐκ τοῦ ἱεροῦ τῶν ἱερέων τινὸς φιάλας δώδεκα χρυσᾶς, περιελόμενον τὴν περικεφαλαίαν, σπεῖσαι. Ὑπειδομένους οὖν τοὺς συνάρχοντας τὸ πρᾶχθέν, ἀποκτεῖναι μὲν αὐτὸν μὴ βουληθῆναι, φυγαδεῦσαι δέ, καὶ προσταῆσαι διατρίβειν ἐν ταῖς ἔλεσι τοῖς παρὰ θάλατταν· εἴτε δὴ διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν, εἴτε διὰ τὸν φθόρον, καθότι προεῖρηται, γενομένης τῆς διαφορᾶς. Ὁ μὲν γὰρ Ψαμμήτιχος ἔκ τε τῆς [Ἀραβίας καὶ τῆς] Καρίας καὶ τῆς Ἰωνίας μισθοφόρους μεταπεμψάμενος, ἐνίκησε παρατάξει περὶ πόλιν τὴν ὀνομαζομένην Μώμεμφιν· τῶν δ' ἀντιταξαμένων βασιλέων οἱ μὲν κατὰ τὴν μάχην ἀνῆσθαι, οἱ δ' εἰς Λιβύην ἐκ-

διωχθέντες, οὐκέτι περὶ τῆς ἀρχῆς ἔχυσαν ἀμφισβητῆσαι.

(C. 67.) Solus regnans, Dei Memphitici templum propylaeo orientali decorat muroque cingit: mercenariis dona impertit, locum supra Pelusiaceum inhabitandum concedit (unde Amasis postea Meraphin eos traduxit), et gravissima negotia mandat. Sed in expeditione Syriaca quum iis Aegyptios contemptim postposuisset, horum ingens numerus, facta seditione, Aegypto egressi, petunt Aethiopiam. Graecorum omninoque peregrinorum studiosus, tum foedus cum Atheniensibus aliisque Graeciae populis init, tum omnia in Aegypto emporia mercatui extero aperit. Busiris illaudatus unde infamiam contraxerit.

67. Τῆς δὲ ὅλης βασιλείας κυριεύσας ὁ Ψαμμήτιχος, τῷ μὲν ἐν Μέμφει θεῷ τὸ πρὸς ἑῷ προπύλαιον κατεσκεύασε, καὶ τῷ ναῷ τὸν περίβολον, κολλοττοὺς ὑποστήσας ἀντὶ τῶν κίωνων δωδεκαπῆχεις· τοῖς δὲ μισθοφόροις χωρὶς τῶν ὁμολογημένων συντάξεων δωρεάς τε ἀξιολόγους ἀπένειμε, καὶ τὰ καλούμενα στρατόπεδα τόπον οἰκεῖν ἔδωκε, καὶ χώραν πολλὴν κατεκληρούχησε, μικρὸν ἐπ' αὐτῇ τοῦ Πηλουσιακοῦ στόματος· οὗς ἐντεῦθεν Ἀμασις ὕστερον πολλοῖς ἔτεσι βασιλεύσας ἀνέστησε, καὶ κατώκισεν εἰς Μέμφιν. Διὰ δὲ τῶν μισθοφόρων κατορθωκώς τὴν βασιλείαν ὁ Ψαμμήτιχος, τούτοις τὸ λοιπὸν μάλιστα ἐνεπίστευσε τὰ κατὰ τὴν ἀρχήν, καὶ διετέλεσε ξηνοτροφῶν μεγάλας δυνάμεις. Στρατεύσαντος δ' εἰς τὴν Συρίαν αὐτοῦ, καὶ κατὰ τὰς παρατάξεις τοὺς μὲν μισθοφόρους προτιμῶντος, καὶ τάκτοντος εἰς τὰ δεξιὰ μέρη, τοὺς δ' ἐγχωρίους ἀτιμότερον ἄγοντος, καὶ τὸν εὐώνυμον τόπον ἀπορέμοντος τῆς φάλαγγος· οἱ μὲν Αἰγύπτιοι διὰ τὴν ὕβριν παροξυνθέντες, καὶ γενόμενοι τὸ πλῆθος πλείους τῶν εἰκοσι

μυριάδων, ἀπέστησαν, καὶ προῆγον ἐπ' Αἰθιοπίας,
 κεκρικότες ἰδίαν χώραν ἑαυτοῖς κατακτεῖσθαι· ὁ δὲ
 βασιλεὺς τὸ μὲν πρῶτον ἔπεμψε τινὰς τῶν ἡγεμό-
 νων, τοὺς ἀπολογησομένους ὑπὲρ τῆς αἰτιμίας· ὥς
 δ' οὐ προσεῖχον αὐτοῖς, αὐτὸς μετὰ τῶν φίλων ἐδίωξε
 πλοίοις. Προϊόντων δ' αὐτῶν παρὰ τὸν Νεῖλον, καὶ
 τοὺς ὄρους ὑπερβαλλόντων τῆς Αἰγύπτου, ἐδεῖτο
 μετανοῆσαι, καὶ τῶν τε ἱερῶν καὶ τῶν πατρίδων, ἔτι
 δὲ γυναικῶν καὶ τέκνων ὑπεμύμνησεν. Οἱ δ' ἅμα
 πάντες ἀναβοήσαντες, καὶ τοῖς κοντοῖς τὰς ἀσπίδας
 πατάξαντες, ἔφασαν, ἕως ἄν κυριεύωσι τῶν ὀπλῶν,
 ῥαδίως εὐρήσειν πατρίδας· ἀναστειλόμενοι δὲ τοὺς
 χιτῶνας καὶ τὰ γεννητικὰ μόρια τοῦ σώματος δεῖξαν-
 τες, οὔτε γυναικῶν οὔτε τέκνων ἀπορήσειν ἔφασαν
 ταῦτ' ἔχοντες. Τοιαύτη δὲ μεγαλοψυχία χρησάμε-
 νοι, καὶ καταφρονήσαντες τῶν παρὰ τοῖς ἄλλοις με-
 γίστων εἶναι δοκούντων, κατελάβοντο μὲν τῆς Αἰ-
 θιοπίας τὴν κρατίστην, κατακληρουχῆσαντες δὲ
 πολλὴν χώραν, ἐν ταύτῃ κατώκησαν. Ὁ δὲ Ψαμμή-
 τιχος ἐπὶ μὲν τούτοις οὐ μετρίως ἐλυπήθη· τὰ δὲ
 κατὰ τὴν Αἴγυπτον διατάξας, καὶ τῶν προσόδων
 ἐπιμελόμενος, πρὸς τὴν Ἀθηναίους καὶ τινὰς τῶν ἄλ-
 λων Ἑλλήνων σιμμαχίαν ἐποίησατο. Εὐεργετὴ δὲ
 καὶ τῶν ξένων τοὺς ἐθελουσίως εἰς τὴν Αἴγυπτον
 ἀποδημοῦντας· καὶ φιλέλλην ὢν διαφερόντως, τοὺς
 εἰσὺς τὴν Ἑλληνικὴν ἐδίδαξε παιδείαν· καθόλου δὲ
 πρῶτος τῶν κατ' Αἴγυπτον βασιλέων, ἀνέφωκε τοῖς
 ἄλλοις ἔθνεσι τὰ κατὰ τὴν ἄλλην χώραν ἐμπόρια,
 καὶ πολλὴν ἀσφάλειαν τοῖς καταπλέουσι ξένοις πα-

ρείχετο. Οἱ μὲν γὰρ πρὸ τούτου δυναστεύσαντες, ἀνεπίβατον τοῖς ξένοις ἐποιοῦν τὴν Αἴγυπτον, τοὺς μὲν φονεύοντες, τοὺς δὲ καταδουλοῦμενοι τῶν καταπλέοντων. Καὶ γὰρ ἡ περὶ τὸν Βούσιριν ἀσέβεια, διὰ τὴν τῶν ἐγγχωρίων ἄξενίαν διεβοήθη παρὰ τοῖς Ἕλλησιν, οὐκ οὔσα μὲν πρὸς ἀλήθειαν, διὰ δὲ τὴν ὑπερβολὴν τῆς ἀνομίας, εἰς μύθου πλάσμα καταχωρισθεῖσα.

(C. 68.) Quintus post Psammeticum rex Apries, 22 annorum imperium habuit. Qui Cypriis atque Phoenicibus subactis, postquam Cyrenen et Barcen aggressus, eladem accepisset, indeque in suorum venisset invidiam: Amasis, mandatis regis abusus, a rebellibus rex constituitur, ad quem mox Aegyptii ceteri trans-eunt. Victus Apries, qui mercenarios advocarat, proelio ad Mariam, strangulatur. Amasis, iustitiae laude illustris, Cypri oppida devicit, Deorum templa ornavit, tandem post imperium 55 annorum mortuus: quo tempore Cambyses arma Aegypto intulit, Ol. LXIII, 3. (A. M. 3425. ab V. C. 228. ante Chr. 523.)

68. Μετὰ δὲ Ψαμμήτιχον ὕστερον τέτταρσι γενεαῖς Ἀπρίης ἐβασίλευσεν ἔτη δυοὶ πλείω τῶν εἰκοσι. Στρατεύσας δὲ δυνάμεσιν ἀδραῖς πεζικαῖς τε καὶ ναυτικαῖς ἐπὶ Κύπρον καὶ Φοινίκην, Σιδῶνα μὲν κατὰ κράτος εἶλε, τὰς δ' ἄλλας τῆς Φοινίκης πόλεις καταπληξάμενος προσηγάγετο· ἐνίκησε δὲ καὶ ναυμαχίᾳ μεγάλῃ Φοινικᾶς τε καὶ Κυπρίους καὶ λαφύρων ἀθροίσας πλῆθος ἐπαγῆλθεν εἰς Αἴγυπτον. Μετὰ δὲ ταῦτα δύναιμιν πέμψας ἀδράν τῶν ὁμοεθνῶν ἐπὶ Κυρήνην καὶ Βάρχην, καὶ τὸ πλεῖον αὐτῆς ἀποβαλὼν, ἄλλοτρίους ἔσχε τοὺς διασωθέντας· ὑπολαβόντες γὰρ αὐτὸν ἐπ' ἀπωλείᾳ συστήσασθαι τὴν στρατείαν, ὅπως ἀσφαλέστερον ἄρχῃ τῶν λοιπῶν Αἰγυπτίων, ἀπέστησαν. Ἀποσταλεις δὲ πρὸς ταύ-

τους ὑπὸ τοῦ βασιλέως Ἀμασις, ἀνὴρ ἐμφανὴς Αἰγύπτιος, τῶν μὲν ῥηθέντων ὑπ' αὐτοῦ πρὸς δημοκρατίαν [ἐντολῶν] ἡμέλησε, τούναντίον δ' αὐτοῦς προτρεψάμενος εἰς ἀλλοτριότητα, συναπέσθη, καὶ βασιλεὺς αὐτὸς ῥρέθη. Μετ' οὐ πολὺν δὲ χρόνον καὶ τῶν ἄλλων ἐγχωρίων ἀπάντων συνεπιθεμένων, ὁ βασιλεὺς διαπορούμενος, ἠναγκάσθη καταφυγεῖν ἐπὶ τοὺς μισθοφόρους, ὄντας ὡς τρισμυρίους. Γενομένης οὖν παρατάξεως περὶ τὴν Μαρίαν κόμην, καὶ τῶν Αἰγυπτίων τῇ μάχῃ κρατησάντων, ὁ μὲν Ἀπρίης ζωορηθεὶς ἀνῆλθον, καὶ στραγγαληθεὶς ἐτελεύτησεν. Ἀμασις δὲ διατάξας τὰ κατὰ τὴν βασιλείαν ὥς ποτ' ἔδοξεν αὐτῷ συμφέρειν, ἤρχε νομίμως τῶν Αἰγυπτίων, καὶ μεγάλης ἐτύγγανεν ἀποδοχῆς. Κατεστρέψατο δὲ καὶ τὰς ἐν Κύπρῳ πόλεις, καὶ πολλὰ τῶν ἱερῶν ἐκόσμησεν ἀναθῆμασιν ἀξιολόγοις. Βασιλεύσας δ' ἔτη πέντε πρὸς τοῖς πεντήκοντα, κατέστρεψε τὸν βίον, καθ' ὃν χρόνον Καμβύσης ὁ τῶν Περσῶν βασιλεὺς ἐστράτευσεν ἐπὶ τὴν Αἴγυπτον, κατὰ τὸ τρίτον ἔτος τῆς ἐξηκοστῆς καὶ τρίτης Ὀλυμπιάδος, ἣν ἐνῖκα στάδιον Παρμενίδης Καμαριναῖος.

(C. 69.) Pergit auctor ad Aegyptiorum leges, instituta et mores: e quibus se proficitur, narrationum portentis, quae Herodotus et alii scriptores delectationis gratia amplexi sint, missis factis, ea expositurum, quae in primis memorabilia, et a sacerdotibus Aegypti in commentariis relata, accurate examinavit. Ad cognoscendos populi mores celebratissimi Graecorum Aegyptum adierunt (C. 94). Litterae, astronomia, geometria, artes pleeraeque, Aegyptiis inventae. Eorum eunomia, indeque orta plurimorum saeculorum felicitas.

69. Ἐπεὶ δὲ τὰς τῶν ἐν Αἰγύπτῳ βασιλέων πράξεις ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων διεληλύθαμεν

ἀρχοῦντος μέχρι τῆς Ἀμάσιος τελευτῆς, τὰς λοιπὰς
 ἀναγράφωμεν ἐν τοῖς οἰκείοις χρόνοις. Περὶ δὲ τῶν
 νομίμων τῶν κατ' Αἴγυπτον νῦν διεξιμένον ἐν κεφα-
 λαίοις τὰ τε παραδοξότατα, καὶ τὰ μάλιστα ὠφε-
 λῆσαι δυνάμενα τοὺς ἀναγινώσκοντας. Πολλὰ γὰρ
 τῶν παλαιῶν ἐθῶν τῶν γενομένων παρ' Αἰγυπτίοις,
 οὐ μόνον παρὰ τοῖς ἐγχωρίοις ἀποδοχῆς ἔτυχεν, ἀλ-
 λά καὶ παρὰ τοῖς Ἕλλησιν οὐ μετρίως ἐθανμάσθη·
 διόπερ οἱ μέγιστοι τῶν ἐν παιδείᾳ δοξασθέντων, ἐφι-
 λοτιμῆθησαν εἰς Αἴγυπτον παραβαλεῖν, ἵνα μετά-
 σχωσι τῶν τε νόμων καὶ τῶν ἐπιτηδευμάτων, ὡς
 ἀξιολόγων ὄντων. Καίπερ γὰρ τῆς χώρας τὸ πα-
 λαιὸν τοῖς ξένοις δυσεπιβάτου οὔσης διὰ τὰς προει-
 ρημένας αἰτίας, ὅμως ἔσπευσαν εἰς αὐτὴν παραβα-
 λεῖν, τῶν μὲν ἀρχαιοτάτων Ὀρφεύς, καὶ ὁ ποιητῆς
 Ὅμηρος· τῶν δὲ μεταγενεστέρων ἄλλοι τε πλείους
 καὶ Πυθαγόρας ὁ Σάμιος, ἔτι δὲ καὶ Σόλων ὁ νο-
 μοθέτης. Λέγουσι τοίνυν Αἰγύπτιοι παρ' αὐτοῖς
 τὴν τε τῶν γραμμάτων εὗρεσιν γενέσθαι, καὶ τὴν
 τῶν ἀστρον παρατήρησιν· πρὸς δὲ τοῦτοις, τὰ τε
 περὶ τὴν γεωμετρίαν θεωρήματα καὶ τῶν τεχνῶν τὰς
 πλείστας εὗρεθῆναι· νόμους τε τοὺς ἀρίστους τε-
 θῆναι. Καὶ τούτων μεγίστην ἀπόδειξιν φασιν εἶναι
 τὸ τῆς Αἰγύπτου πλείω τῶν ἐπιακοσίων καὶ τετρα-
 κισχιλίων εἰῶν βασιλεῦσαι τοὺς πλείους ἑγγενεῖς, καὶ
 τὴν χώραν εὐδαιμονεστάτην ὑπάρχειν τῆς ἀπάσης
 οἰκουμένης· ταῦτα γὰρ οὐκ ἂν ποτε γενέσθαι, μὴ
 οὐ τῶν ἀνθρώπων χρωμένων κρατίστοις ἔθουσι καὶ
 νόμοις, καὶ τοῖς κατὰ πᾶσαν παιδείαν ἐπιτηδεύμα-

σιν. Ὅσα μὲν οὖν Ἡρόδοτος καὶ τινες τῶν τὰς Αἰγυπτίων πράξεις συνταξαμένων ἐσχεδιάκασιν, ἔκουσίως προκρίναντες τῆς ἀληθείας τὸ παραδοξολογεῖν, καὶ μύθους πλάττειν ψυχαγωγίας ἕνεκα, παρήσομεν αὐτὰ δὲ τὰ παρὰ τοῖς ἱερεῦσι τοῖς κατ' Αἴγυπτον ἐν ταῖς ἀναγραφαῖς γεγραμμένα, φιλοτίμως ἐξηταχότες ἐκθησόμεθα.

(C. 70.) Regum Aegyptiorum vita, tum publica tum privata, non ipsorum arbitrio temperata, sed certis legibus adstricta. Sacerdotum filii ministri. Praescriptae singulis horis actiones. Mane litterarum inspectio et sacrificium: solennes sacerdotum pro rege preces, adiuncta eius laudatione et commentariorum sacerdotum lectione, quae studium et aemulationem excitarent. Victus simplex et ad servandam sanitatem accommodatus.

70. Πρῶτον μὲν τοίνυν οἱ βασιλεῖς αὐτῶν βίον εἶχον οὐχ ὁμοιον τοῖς ἄλλοις τοῖς ἐν μοναρχικαῖς ἐξουσίαις οὖσι, καὶ πάντα πράττουσι κατὰ τὴν ἑαυτῶν προαίρεσιν ἀνυπευθύνως, ἀλλ' ἦν ἅπαντα τεταγμένα νόμων ἐπιταγαῖς, οὐ μόνον τὰ περὶ τοὺς χρηματισμοὺς, ἀλλὰ καὶ τὰ περὶ τὴν κατ' ἡμέραν διαγωγὴν καὶ δίαιταν. Περὶ μὲν γὰρ τὴν θεραπείαν αὐτῶν οὐδεὶς ἦν οὔτ' ἀργυρώνητος οὔτε οἰκογενὴς δοῦλος, ἀλλὰ τῶν ἐπιφανεστάτων ἱερέων υἱοὶ πάντες, ὑπὲρ ἑκκοσι μὲν ἔτη γεγονότες, πεπαιδευμένοι δὲ κάλλιστα τῶν ὁμοειδῶν· ἵνα τοὺς ἐπιμελησομένους τοῦ σώματος καὶ πᾶσαν ἡμέραν καὶ νύκτα προσεδρεύοντας ὁ βασιλεὺς ἔχων ἀρίστους, μηδὲν ἐπιτηδεύη φαῦλον. Οὐδεὶς γὰρ ἐπὶ πλεῖον κακίας προβαίνει δυνάστης, εἰ μὴ τοὺς ὑπηρετήσοντας ἔξη ταῖς ἐπιθυμίαις. Διατεταγμένοι δ' ἦσαν αἱ τε τῆς ἡμέρας καὶ τῆς νυκτὸς ὥραι, κατ' αἷς ἐκ παντὸς

τρόπου καθῆκε τὸν βασιλέα πράττειν τὸ συντεταγμένον ἐκ τῶν νόμων, οὐ τὸ δεδογμένον ἑαυτοῦ. Ἐωθὺν μὲν γὰρ ἐγεγυῖοντα λαβεῖν αὐτὸν ἔδει πρῶτον τὰς πανταχόθεν ἀπεσταλμένας ἐπιστολάς, ἵνα δύνηται πάντα κατὰ τρόπον χρηματίζειν [καὶ πράττειν], εἰδὼς ἀκριβῶς ἕκαστα τῶν κατὰ τὴν βασιλείαν συντελουμένων· ἔπειτα λουσάμενον, καὶ τοῖς τῆς ἀρχῆς συσσήμοις μετ' ἐσθῆτος λαμπραῖς κοσμήσαντα τὸ σῶμα, θῦσαι τοῖς θεοῖς· τῷ τε βοιωτῷ προσαχθέντων τῶν θυμάτων, ἔθος ἦν τὸν ἀρχιερεῖα σιάντα πλησίον τοῦ ἡγεμόνος, εὔχεσθαι μεγάλη τῇ φωνῇ, περιεσιῶτος τοῦ πλήθους τῶν Αἰγυπτίων, δοῦναι τὴν τε ὑγίειαν καὶ τὰλλα ἀγαθὰ πάντα τῷ βασιλεῖ, διατηροῦντι τιὰ πρὸς τοὺς ὑποτεταγμένους δίκαια. Ἀνθομολογεῖσθαι δ' ἦν ἀναγκαῖον καὶ τὰς κατὰ μέρος ἀρετὰς αὐτοῦ, λέγοντα διότι πρὸς τε τοὺς θεοὺς εὐσεβῶς καὶ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους ἡμερώτατα δίκαιεται· ἐγκρατὴς τε γὰρ ἐστὶ καὶ δίκαιος, καὶ μεγαλόψυχος· ἔτι δὲ ἀφευδῆς, καὶ μεταδοτικὸς τῶν ἀγαθῶν, καὶ καθόλου πάσης ἐπιθυμίας κρείττων, καὶ τὰς μὲν τιμωρίας ἐλάττους τῆς ἀξίας ἐπιτιθεὶς τοῖς ἁμαρτήμασι, τὰς δὲ χάριτας μεῖζους τῆς εὐεργεσίας ἀποδιδούς τοῖς εὐεργετήσασιν. Πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα παραπλήσια τούτοις διελθὼν ὁ κατευχόμενος, τὸ τελευταῖον ὑπὲρ τῶν ἀγνοουμένων ἀρὰν ἐποιεῖτο, τὸν μὲν βασιλέα ἰὼν ἐγκλημάτων ἑξαιρουόμενος, εἰς δὲ τοὺς ὑπηρετοῦντας καὶ διδάξαντας τὰ φαῦλα καὶ τὴν βλάβην καὶ τὴν τιμωρίαν ἀξίων ἀποσκήψαι. Ταῦτα δ' ἔπραττεν, ἅμα

μὲν εἰς δεισιδαιμονίαν καὶ Θεοφιλῇ βίον τὸν βασιλέα προτρεπόμενος, ἅμα δὲ καὶ κατὰ τρόπον ζῆν ἐθίζων, οὐ διὰ πικρᾶς νουθετήσεως, ἀλλὰ δι' ἐπαίνων κεχαρισμένων, καὶ πρὸς ἀρετὴν μάλιστα ἀνηκόντων. Μετὰ δὲ ταῦτα τοῦ βασιλέως ἰεροσκοπησαμένου [μόσχῳ] καὶ καλλιερήσαντος, ὁ μὲν ἱερογραμματεὺς παρ' ἀνεγίνωσκε τινὰς συμβουλίαις καὶ πράξεις συμφερούσας ἐκ τῶν ἱερῶν βίβλων, τῶν ἐπιφανεσιτάτων ἀνδρῶν· ὅπως ὁ τῶν ὄλων τὴν ἡγεμονίαν ἔχων, τὰς καλλίστας προαιρέσεις τῇ διανοίᾳ θεωρήσας, οὕτω πρὸς τὴν τεταγμένην τῶν κατὰ μέρος τρέπεται διοίκησιν. Οὐ γὰρ μόνον τοῦ χρηματίζειν ἢ κρίνειν ἦν καιρὸς ὠρισμένος, ἀλλὰ καὶ τοῦ περιπατῆσαι καὶ λούσασθαι καὶ κοιμηθῆναι μετὰ τῆς γυναικὸς, καὶ καθόλου τῶν κατὰ τὸν βίον πραιτομένων ἀπάντων. Τροφαῖς δ' ἔθος ἦν αὐτοῖς ἀτλαῖς χρῆσθαι, κρέα μύσχεια καὶ χηνῶν μόνον προσφερομένους, οἷνου δὲ τακτὸν τι μέτρον πίνοντας, μὴ δυνάμενον πλησμονὴν ἄκαιρον ἢ μέθην περιποιῆσαι. Καθόλου δὲ τὰ περὶ τὴν διαίταν οὕτως ὑπῆρχε συμμέτρως συντεταγμένα, ὥστε δοκεῖν μὴ νομοθέτην ἀλλὰ τὸν ἀριστον τῶν ἱατρῶν συντεταχέαι, τῆς ὑγιείας στοχαζόμενον.

(C. 71.) Iudicia regis atque decreta legibus definita. Hinc nata regum ipsorum felicitas, civium erga eos pietas, Aegyptique tot per annos prosperitates.

71. Παραδόξου δ' εἶναι δοκοῦντος τοῦ μὴ πᾶσαν ἔχειν ἐξουσίαν τὸν βασιλέα τῆς καθ' ἡμέραν τροφῆς, πολλῶ θανμασιώτερον ἢ τὸ μήτε δικάζειν

μήτε χρηματίζειν τὸ τυχὸν αὐτοῖς ἐξεῖναι, μηδὲ τιμω-
 ρήσασθαι μηδὲνα δι' ὕβριν, ἢ διὰ θυμόν, ἢ τινα ἄλ-
 λην αἰτίαν ἄδικον, ἀλλὰ καθάπερ οἱ περὶ ἐκάστων
 κείμενοι νόμοι προσέταττον. Ταῦτα δὲ κατὰ τὸ
 ἔθος πράττοντες, οὐχ ὅπως ἡγανάκτουν ἢ προσέ-
 κοπτον ταῖς τύχαις, ἀλλὰ τοῦναντίον ἡγοῦντο ἑαυ-
 τοὺς ζῆν βίον μακαριώτατον. Τοὺς μὲν γὰρ ἄλλους
 ἀνθρώπους ἐνόμιζον, ἀλογίστως τοῖς φυσικοῖς πά-
 θεσι χαριζομένους, πολλὰ πράττειν τῶν φερόντων
 βλάβας ἢ κινδύνους· καὶ πολλάκις ἐπίους εἰδότας
 ὅτι μέλλουσιν ἁμαρτάνειν, μηδὲν ἥτιον πράττειν τὰ
 φαῦλα, κατισχυομένους ὑπ' ἔρωτος, ἢ μίσους ἢ τι-
 νος ἄλλου πάθους· ἑαυτοὺς δ' ἐξηλωκότας βίον τὸν
 ὑπὸ τῶν φρονηματώτατων ἀνδρῶν προκεκριμένον, ἐλα-
 χίστοις περιπίπτειν ἀγνοήμασι. Τοιαύτη δὲ χρωμέ-
 των τῶν βασιλέων δικαιοσύνη πρὸς τοὺς ὑποτετα-
 γμένους, τὰ πλήθη ταῖς εἰς τοὺς ἡγουμένους εὐνοί-
 αῖς τᾶσαν συγγενικὴν φιλουστοργίαν ὑπερεβάλλετο.
 Οὐ γὰρ μόνον τὸ σύστημα τῶν ἱερῶν, ἀλλὰ καὶ συλ-
 λήβδην ἅπαντες οἱ κατ' Αἴγυπτον, οὐχ οὕτως γυ-
 ναικῶν καὶ τέκνων καὶ τῶν ἄλλων τῶν ὑπαρχόντων
 αὐτοῖς ἀγαθῶν ἐφρόντιζον, ὥς τῆς τῶν βασιλέων
 ἀσφαλείας. Τοιγαροῦν πλεῖστον μὲν χρόνον τῶν
 μνημονευομένων βασιλέων πολιτικὴν κατὰστασιν
 ἐτήρησαν, εὐδαιμονέστατον δὲ βίον ἔχοντες διετέλε-
 σαν, ἕως ἔμεινεν ἡ προφητεία τῶν νόμων σύνταξις.
 Πρὸς δὲ τούτοις, ἐθνῶν τε πλείστων ἐπεκράτησαν,
 καὶ μεγίστους πλοῦτους ἔσχον· καὶ τὰς μὲν χώρας
 ἔργοις καὶ κατασκευάσμασιν ἀνυπερβλήτοις, τὰς δὲ

πόλεις ἀναθήμασι πολυτελείῃ καὶ παντοίοις ἐκόσμησαν.

(C. 72.) Defunctis regibus honores habiti, et luctus publice susceptus. Vita illorum disceptata populi iudicio, ex quo funeris ratio pendebat.

72. Καὶ τὰ μετὰ τὴν τελευτὴν δὲ γινόμενα τῶν βασιλέων παρ' Αἰγυπτίοις, οὐ μικρὰν ἀπόδειξιν εἶχε τῆς τοῦ πλήθους εὐνοίας εἰς τοὺς ἡγουμένους. Εἰς ἀνεπαίσθητον γὰρ χάριν ἡ τιμὴ τιθεμένη, μαρτυρίαν ἀπερίγραπτον περιεῖχε τῆς ἀληθείας. Ὅποτε γὰρ ἐκλείποι τις τὸν βίον τῶν βασιλέων, πάντες οἱ κατὰ τὴν Αἴγυπτον κοινὸν ἀνηροῦντο πένθος, καὶ τὰς μὲν ἐσθῆτας κατεζήτητο, τὰ δ' ἱερὰ συνέκλειον, καὶ τὰς θυσίας ἐπέιχον, καὶ τὰς ἐορτὰς οὐκ ἤγον, ἐφ' ἡμέρας ἑβδομήκοντα καὶ δύο. Καταπεπασμένοι δὲ τὰς κεφαλὰς πηλῷ, καὶ περιζωσμένοι σινδόνας ὑποκάτω τῶν μαστῶν, ὁμοίως ἄνδρες καὶ γυναῖκες, περιήσαν ἀθροισθέντες κατὰ διακοσίους ἢ τριακοσίους· καὶ τὸν μὲν θοῆνον εὐρύθμως μετ' ᾧδῆς ποιοῦμενοι δις τῆς ἡμέρας, ἐτίμων ἐγκωμίοις, ἀνακαλούμενοι τὴν ἀρετὴν τοῦ τετελευτηκότος· τροφὴν δ' οὔτε τὴν ἀπὸ τῶν ἐμψύχων, οὔτε τὴν ἀπὸ τοῦ πυροῦ προσεφέροντο, τοῦ τε οἴνου καὶ πάσης πολυτελείας ἀπέιχοντο. Οὐδεὶς δ' ἂν οὔτε λουτροῖς, οὔτε ἀλείμμασιν, οὔτε σιρωμαῖς προεῖλετο χρῆσθαι, οὐ μὴν οὐδὲ πρὸς τὰ ἀφροδίσια προσελθεῖν ἂν ἐτόλμησεν, ἀλλὰ, καθάπερ ἀγαπητοῦ τέκνου τελευτήσαντος, ἕκαστος περιώδυνος γινόμενος, ἐπένθει τὰς εἰρημένας ἡμέρας. Ἐν

δὲ τοῦτοι τῷ χρόνῳ τὰ πρὸς τὴν ταφὴν λαμπροῦς
 ἡτοιμασμένοι, καὶ τῇ τελευταίᾳ τῶν ἡμερῶν θέντες
 τὴν τὸ σῶμα ἔχουσαν λάφνακα πρὸ τῆς εἰς τὸν τά-
 φον εἰσόδου, προετίθεσαν κατὰ νόμον τῷ τετελευ-
 τηκότι κριτήριον τῶν ἐν τῷ βίῳ πραχθέντων. Δο-
 θείσης δ' ἐξουσίας τῷ βουλομένῳ κατηγορεῖν, οἱ
 μὲν ἱερεῖς ἐνεγκωμιάζον, ἕκαστα τῶν καλῶς αὐτῷ
 πραχθέντων διεξιόντες, αἱ δὲ πρὸς τὴν ἐκφορὰν
 συνηγμένοι μυριάδες τῶν ὄχλων, ἀκούουσαι συγε-
 πευφήμουν, εἰ τύχοι καλῶς βεβιωκώς· εἰ δὲ μή,
 τοῦναντίον ἐθαοῦβουν. Καὶ πολλοὶ τῶν βασιλέων
 διὰ τὴν τοῦ πλήθους ἐναντίωσιν ἀπεστερήθησαν τῆς
 ἐμφανοῦς καὶ νομίμου ταφῆς. Διὸ καὶ συνέβαινε
 τοὺς τὴν βασιλείαν διαδοχομένους, οὐ μόνον διὰ
 τὰς ἄρτι ῥηθείσας αἰτίας, δικαιοπραγεῖν, ἀλλὰ καὶ
 διὰ τὸν φόβον τῆς μετὰ τὴν τελευταίαν ἐσομένης
 ὑβρεῶς τε τοῦ σώματος καὶ βλασφημίας εἰς ἅπαντα
 τὸν αἰῶνα. Τῶν μὲν οὖν περὶ τοὺς ἀρχαίους βασι-
 λεῖς νομίμων τὰ μέγιστα ταῦτ' ἔστι.

(C. 73.) Aegypti nomi atque nomarchae. Totius regionis in
 partes tres divisio: quarum prima sacerdotum fuit. Horum ac-
 cepta, expensa: officia: scientia: honos immunitasque. Altera
 pars regi attributa, in usus bellorum, ad dignitatem, ad munifi-
 centiam. Tertia militibus, quo animosius et scientius burnarent
 nec externis auxiliis opus esset.

73. Τῆς Αἰγύπτου δὲ πάσης εἰς πλείω μέρη
 διηρημένης (ὧν ἕκαστον κατὰ τὴν Ἑλληνικὴν διά-
 λεκτον ὀνομάζεται νομός) ἐφ' ἑκάστῳ τέτακται νο-
 μάρχης, ὁ τὴν ὑπάντων ἔχων ἐπιμέλειαν τε καὶ φρον-
 τίδα. Τῆς δὲ χώρας ἀπάσης εἰς τρία μέρη διηρημέ-

νης, τὴν μὲν πρώτην ἔχει μερίδα τὸ σύστημα τῶν
 ἱερέων, μεγίστης ἐντροπῆς τυγχάνον παρὰ τοῖς ἐγ-
 χωρίοις, διὰ τε τὴν εἰς τοὺς θεοὺς ἐπιμέλειαν, καὶ
 διὰ τὸ πλείστην σύνεσιν τοὺς ἄνδρας τούτους ἐκ
 παιδείας εἰσφέρεισθαι. Ἐκ δὲ τούτων τῶν προσόδων
 τὰς τε θυσίας ἀτάσας τὰς καὶ Αἴγυπτον συντελοῦ-
 σι, καὶ τοὺς ὑπηρέτας τρέφουσι, καὶ ταῖς ἰδίαις
 χρεαῖς χορηγοῦσιν. Οὔτε γὰρ τὰς τῶν θεῶν τιμὰς
 ὥοντο δεῖν ἀλλάττειν, ἀλλὰ ὑπὸ τῶν αὐτῶν αἰὲ καὶ
 παραπλησίως συντελεῖσθαι, οὔτε τοὺς πάντων προ-
 βουλευομένους, ἐνδεεῖς εἶναι τῶν ἀναγκαίων. Κα-
 θόλου γὰρ περὶ τῶν μεγίστων οὔτοι προβουλευό-
 μενοι συνδιατρέβουσι τῷ βασιλεῖ, τῶν μὲν συνεργοί,
 τῶν δὲ εἰσηγῆται καὶ διδάσκαλοι γινόμενοι, καὶ διὰ
 μὲν τῆς ἀστρολογίας καὶ τῆς ἱεροσκοπίας τὰ μέλ-
 λοντα προσημαίνοντες, ἐκ δὲ τῶν ἐν ταῖς ἱεραῖς ἑ-
 βλοῖς ἀναγεγραμμένων πράξεων τὰς ὠφελῆσαι δυνα-
 μένας παραναγινώσκοντες. Οὐ γάρ, ὥσπερ παρὰ
 τοῖς Ἕλλησιν, εἷς ἀνὴρ ἢ μία γυνὴ τὴν ἱερωσύνην
 παρεῖληφεν, ἀλλὰ πολλοὶ περὶ τὰς τῶν θεῶν θυ-
 σίας καὶ τιμὰς διατρέβουσι, καὶ τοῖς ἐγγόνοις τὴν
 ὁμοίαν τοῦ βίου προαίρεσιν παρὰδιδόασιν. Εἰσὶ
 δὲ οὔτοι πάντων τε ἀτελεῖς, καὶ δευτερεύοντες με-
 τὰ τὸν βασιλέα ταῖς τε δόξαις καὶ ταῖς ἐξουσίαις.
 Τὴν δὲ δευτέραν μοῖραν οἱ βασιλεῖς παρεῖληφασιν
 εἰς προσόδους, ἀφ' ὧν εἷς τε τοὺς πολέμους χορη-
 γοῦσι, καὶ τὴν περὶ αὐτοὺς λαμπρότητα διαφυλάτ-
 τουσιν· καὶ τοὺς μὲν ἀνδραγαθήσαντας δωρεᾷς κα-
 τὰ τὴν ἀξίαν τιμῶσι, τοὺς δὲ ἰδιώτας διὰ τὴν ἐκ

τούτων εὐπορίαν, οὐ βαπτίζουσι ταῖς εἰσφοραῖς. Τὴν δὲ μερίδα τὴν τελευταίαν ἔχουσιν οἱ μάχιμοι καλούμενοι, καὶ πρὸς τὰς λειτουργίας τὰς εἰς τὴν στρατείαν ὑπακούοντες, ἵν' οἱ κινδυνεύοντες εὐνοῦσταιοι τῇ χώρᾳ διὰ τὴν κληρουχίαν ὄντες, πάνν γε προθύμως ἐπιδέχωνται τὰ συμβαίνοντα κατὰ τοὺς πολέμους δεινὰ. Ἀποπον γὰρ ἦν τὴν μὲν τῶν ἀπάντων σωτηρίαν τοῦτοις ἐπιτρέπειν, ὑπὲρ οὗ δὲ ἀγωνιοῦνται μηδὲν αὐτοῖς ὑπάρχειν κατὰ τὴν χώραν σπουδῆς ἄξιον. Τὸ δὲ μέγιστον, εὐπορουμένους αὐτοὺς θανάτῳ τεκροποιήσιν, καὶ διὰ τοῦτο τὴν πολυανθρωπίαν κατασκευάζειν, ὥστε μὴ προσδεῖσθαι ξενικῆς δυνάμεως τὴν χώραν. Ὅμοίως δὲ οὗτοι τὴν τάξιν ταύτην ἐκ τῶν προγόνων διαδεχόμενοι, ταῖς μὲν τῶν πατέρων ἀνδραγαθίαις προτρέπονται πρὸς τὴν ἀνδρείαν, ἐκ παίδων δὲ ζηλωταὶ γινόμενοι τῶν πολεμικῶν ἔργων, ἀνίκητοι ταῖς τόλμας καὶ ταῖς ἐμπειρίαις ἀποβαίνουσιν.

(C. 74.) Reliqui trifariam divisi in pastores, agricolas, artifices. Agricolarum et pastorum, qui a pueritia istis studiis imbuebantur, mira sollertia. Pulli ex ovibus artificiose exclusi. Artium insignis perfectio, artificibus suam singulis artem colentibus, neque ad rempublicam admissis, nec quicquam aliud praeterea curantibus.

74. Ἔστι δ' ἑτέρα συντάγματα τῆς πολιτείας τρία, τό, τε τῶν νομέων, καὶ τὸ τῶν γεωργῶν, ἔτι δὲ τὸ τῶν τεχνιτῶν. Οἱ μὲν οὖν γεωργοὶ μικροῦ τινοῦς τὴν καρποφόρον χώραν τὴν παρὰ τοῦ βασιλέως καὶ τῶν ἱερῶν καὶ τῶν μαχίμων μισθούμενοι, διατελοῦσι τὸν ἅπαντα χρόνον περὶ τὴν ἐργασίαν ὄντες

τῆς χώρας· ἐκ νηπίου δὲ συντρέφόμενοι ταῖς γεωργικαῖς ἐπιμελείαις, πολὺ προέχουσι τῶν παρὰ τοῖς ἄλλοις ἔθνεσι γεωργῶν ταῖς ἐμπειρίαις. Καὶ γὰρ τὴν τῆς γῆς φρίσιν καὶ τὴν τῶν ὑδάτων ἐπίρρυσιν, εἰ δὲ τοὺς καιροὺς τοῦ τε σπόρου καὶ τοῦ θερισμοῦ καὶ τῆς ἄλλης τῶν καρπῶν συγκομιδῆς ἀκριβέστατα πάντων γινώσκουσι, τὰ μὲν ἐκ τῆς τῶν προγόνων παρατηρήσεως μαθόντες, τὰ δ' ἐκ τῆς ἰδίας πείρας διδασχέμετες. Ὁ δ' αὐτὸς λόγος ἐστὶ καὶ περὶ τῶν νομέων, οἱ τὴν τῶν θρεμμάτων ἐπιμελείαν ἐκ πατέρων ὥσπερ κληρονομίας νόμῳ παραλαμβάνοντες, ἐν βίῃ κτηνοτρόφῳ διατελοῦσι πάντα τὸν τοῦ ζῆν χρόνον. Καὶ πολλὰ μὲν παρὰ τῶν προγόνων πρὸς θεραπείαν καὶ διατροφήν ἁρίστην τῶν βοσκομένων παρειλήφασιν, οὐκ ὀλίγα δ' αὐτοὶ διὰ τὸν εἰς ταῦτα ζῆλον προσενδύσκουσι· καί, τὸ θαυμασιώτατον, διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῆς εἰς ταῦτα σπουδῆς, οἱ τε ὀρνιθοτρόφοι καὶ οἱ χηνοβασκοί, χωρὶς τῆς παρὰ τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις ἐκ φύσεως συντελουμένης γενέσεως τῶν εἰρημένων ζώων, αὐτοὶ διὰ τῆς ἰδίας φιλοτεχνίας ἀμύθητον πλῆθος ὀρνέων ἀθροίζουσιν. Οὐ γὰρ ἐπωάζονται διὰ τῶν ὀρνίθων, ἀλλ' αὐτοὶ παραδόξως χειρουροῦντες τῇ συνέσει καὶ φιλοτεχνίᾳ τῆς φυσικῆς ἐνεργείας οὐκ ἀπολείπονται. Ἀλλὰ μὴν καὶ τὰς τέχνας ἰδεῖν ἐστὶ παρὰ τοῖς Αἰγυπτίοις μάλιστα διαπεπονημένας, καὶ πρὸς τὸ καθήκον τέλος διηκριβωμένας. Παρὰ μόνοις γὰρ τούτοις οἱ δημιουργοὶ πάντες οὐτ' ἐργασίας ἄλλης οὔτε πολιτικῆς τάξεως μεταλαμβάνειν εἴωνται, πλὴν

τῆς ἐκ τῶν νόμων ὁρισμένης καὶ παρὰ τῶν γονέων παραδεδομένης· ὥστε μῆτε διδασκάλου φθόρον, μῆτε πολιτικοὺς περισπασμούς, μῆτ' ἄλλο μηδὲν ἐμποδίζειν αὐτῶν τὴν εἰς ταῦτα σπουδὴν. Παρὰ μὲν γὰρ τοῖς ἄλλοις ἰδεῖν ἐστὶ τοὺς τεχνίτας περὶ πολλὰ τῇ διανοίᾳ περισπωμένους, καὶ διὰ τὴν πλεονεξίαν μὴ μένοντας τὸ παράπαν ἐπὶ τῆς ἰδίας ἐργασίας· οἱ μὲν γὰρ ἐφάπτονται γεωργίας, οἱ δ' ἐμπορίας κοινωνοῦσιν, οἱ δὲ δυοῖν ἢ τριῶν τεχνῶν ἀντέχονται, πλεῖστοι δ' ἐν ταῖς δημοκρατουμέναις πόλεσιν εἰς τὰς ἐκκλησίας συγτέχοντες, τὴν μὲν πολιτείαν λυμαίνονται, τὸ δὲ λυσιτελὲς περιποιοῦνται παρὰ τῶν μισθοδοτούντων· παρὰ δὲ τοῖς Αἰγυπτίοις, εἴ τις τῶν τεχνιτῶν μετὰσχοι τῆς πολιτείας, ἢ τέχνας πλείους ἐργάζοιτο, μεγάλαις περιπίπτει ζημίαις. Τὴν μὲν οὖν διαίρεσιν τῆς πολιτείας, καὶ τὴν τῆς ἰδίας τάξεως ἐπιμέλειαν διὰ προγόνων τοιαύτην ἔσχον οἱ τὸ παλαιὸν τὴν Αἴγυπτον κατοικοῦντες.

(C. 75.) Iudiciorum accuratio et integritas. Dicasterium supremum triginta virorum ex urbe Solis, Thebis et Memphi electorum: praeses ex iis creatus: eius insigne: totius collegii stipendia. Iuris dicendi ratio. Lites non oratae, sed scriptae. (C. 76.) Id eo constitutum consilio, ne iudicium integritas artibus oratorum perverteretur.

75. Περὶ δὲ τὰς κρίσεις οὐ τὴν τυχοῦσαν ἐποιοῦντο σπουδὴν, ἠγούμενοι τὰς ἐν τοῖς δικαστηρίοις ἀποφάσεις μεγίστην ὁπὴν τῷ κοινῷ βίῳ φέρειν πρὸς ἀμφοτέρω. Ἄλλον γὰρ ἦν, ὅτι τῶν μὲν παρανομοῦντων κολαζομένων, τῶν δ' ἀδικουμένων βοή-

θείας τυγχανόντων, ἀρίστη διόρθωσις ἔσται τῶν
 ἁμαρτημάτων· εἰ δ' ὁ φόβος, ὁ γινόμενος ἐκ τῶν
 κρίσεων τοῖς παρανομοῦσιν, ἀνατρέπεται χρήμασιν
 ἢ χάρισιν, ἐσομένην ἐώρων τοῦ κοινοῦ βίου σύγχυ-
 σιν. Διόπερ ἐκ τῶν ἐπιφανεστίων πόλεων τοὺς ἀρί-
 στούς ἄνδρας ἀποδεικνύντες δικαστὰς κοινούς, οὐκ
 ἀπετύγχανον τῆς προαιρέσεως. Ἐξ Ἡλιουπόλεως γὰρ
 καὶ Θηβῶν καὶ Μεμφεως, δέκα δικαστὰς ἐξ ἐκάστης,
 προέκρινον· καὶ τοῦτο τὸ συνέδριον οὐκ ἐδόκει λεί-
 πεσθαι τῶν Ἀθήνησιν Ἀρεοπαγιτῶν, ἢ τῶν παρὰ
 Λακεδαιμονίοις γερόντων. Ἐπεὶ δὲ συνέλθοιεν οἱ
 τριάκοντα, ἐλέκριον ἐξ ἑαυτῶν ἓνα τὸν ἄριστον, καὶ
 τοῦτον μὲν ἀρχιδικαστὴν καθίσταντο, εἰς δὲ τὸν τοῦ-
 του τόπον ἀπέστελλεν ἡ πόλις ἕτερον δικαστὴν. Συν-
 τάξεις δὲ τῶν ἀναγκαίων παρὰ τοῦ βασιλέως τοῖς
 μὲν δικασταῖς ἱκαναὶ πρὸς διατροφὴν ἐχορηγοῦντο,
 τῷ δὲ ἀρχιδικαστῇ πολλαπλάσιοι. Ἐφόρει δ' οὗτος
 περὶ τὸν τράχηλον ἐκ χρυσοῦς ἀλύσεως ἡρτημένον
 ζώδιον τῶν πολυτελῶν λίθων, ὃ προσηγόρευον ἀλή-
 θειαν. Τῶν δ' ἀμφισβητήσεων ἦρχοντο, ἐπειδὴν τὴν
 τῆς ἀληθείας εἰκόνα ὁ ἀρχιδικαστὴς προσθεῖτο.
 Τῶν δὲ πάντων νόμων ἐν βιβλίοις ὁκτὼ γεγραμμένων,
 καὶ τούτων παρακειμένων τοῖς δικασταῖς, ἔθος ἦν
 τὸν μὲν κατήγορον γράψαι καθ' ὃν ὧν ἐνεκάλει, καὶ
 πῶς γέγονε, καὶ τὴν ἀξίαν τοῦ ἀδικήματος, ἢ τῆς
 βλάβης· τὸν ἀπολογούμενον δέ, λαβόντα τὰ
 χρηματισθέντα ὑπὸ τῶν ἀντιδίκων, ἀντιγράψαι πρὸς
 ἕκαστον, ὥς οὐκ ἔπραξεν, ἢ πράξας, οὐκ ἡδίκη-
 σεν, ἢ ἀδικήσας, ἐλάττωτος ζημίας ἄξιός ἐστι τυχεῖν.

Ἐπειτα νόμιμον ἦν, τὸν κατήγορον ἀντιγράψαι, καὶ πάλιν τὸν ἀπολογούμενον ἀντιθεῖναι. Ἀμφοτέρων δὲ τῶν ἀντιδίκων τὰ γεγραμμένα δις τοῖς δικασταῖς δόντων, τὸ τηνικαῦτα ἔδει τοὺς μὲν τριάκοντα τὰς γνώμας ἐν ἀλλήλοις ἀποφαίνεσθαι, τὸν ἀρχιδικαστὴν δὲ τὸ ζώδιον τῆς ἀληθείας προστίθεσθαι τῇ ἐτέρᾳ τῶν ἀμφισβητήσεων.

76. Τούτῳ δὲ τῷ τρόπῳ κρίσεις πάσας συντελεῖν τοὺς Αἰγυπτίους, νομίζοντας ἐκ μὲν τοῦ λέγειν τοὺς συνηγόρους, πολλὰ τοῖς δικαίοις ἐπισκοπήσειν· (καὶ γὰρ τὰς τέχνας τῶν ῥητόρων καὶ τὴν τῆς ὑποκρίσεως γοητείαν, καὶ τὰ τῶν κινδυνευόντων δάκρυα πολλοὺς προτρέπεσθαι παρορᾶν τὸ τῶν νόμων ἀπότομον καὶ τὴν τῆς ἀληθείας ἀκρίβειαν· θεωρεῖσθαι γοῦν τοὺς ἀγωνιζομένους ἐν τῷ κρίναι, πολλάκις ἢ δι' ἀπάτην, ἢ διὰ ψυχαγωγίαν, ἢ διὰ τὸ πρὸς τὸν ἕλεον πάθος, συνεκφερομένους τῇ δυνάμει τῶν λεγόντων.) Ἐκ δὲ τοῦ γράφειν τὰ δίκαια τοὺς ἀντιδίκους, ὥοντο τὰς κρίσεις ἀκριβεῖς ἔσεσθαι, γυμνῶν τῶν πραγμάτων θεωρουμένων. Οὕτω γὰρ ἂν μάλιστα μήτε τοὺς εὐφρεῖς τῶν βραδυντέρων πλεονεκτήσιν, μήτε τοὺς ἐνηθληκότας τῶν ἀπείρων, μήτε τοὺς ψεύστας καὶ τολμηροὺς τῶν φιλαλήθων καὶ κατεσταλμένων τοῖς ἡθελαι, πάντας δ' ἐπίσης τεύξεσθαι τῶν δικαίων, ἱκανὸν χρόνον ἐκ τῶν νόμων λαμβανόντων, τῶν μὲν ἀντιδίκων, ἐξετάσαι τὰ παρ' ἀλλήλων, τῶν δὲ δικαστῶν, συγκρίναι τὰ παρ' ἀμφοτέρων.

(C. 77.) Leges Aegyptiorum antiquae et memorabiles: in per-
iuros; in eos, qui vim ab aliis non propulsarant: in calumniato-
res; in census dolose censi convictos, aut iniusto quaestu victi-
lantes; in homicidas: in parricidas, tum liberorum, tum paren-
tum. Feminae capite damnatae, si caelibes uterum gererent, nec
prius tamen affectae supplicio, quam peperissent.

77. Ἐπεὶ δὲ τῆς νομοθεσίας ἐμνήσθημεν, οὐκ
ἀνοίκειον εἶναι τῆς ὑποκειμένης ἱστορίας νομίζομεν
ἐκθέσθαι τῶν νόμων ὅσοι παρὰ τοῖς Αἰγυπτίοις πα-
λαιότητι διήνεγκαν, ἢ παρηλλαγμένην τάξιν ἔσχον,
ἢ τὸ σύνολον ὠφέλειαν τοῖς φιλαναγνωστοῦσι δύ-
ναιται παρασχεῖσθαι. Πρῶτον μὲν οὖν κατὰ τῶν
ἐπιόρκων θάνατος ἦν παρ' αὐτοῖς τὸ πρόστιμον, ὥς
δύο τὰ μέγιστα ποιοῦντων ἀνομήματα, θεοὺς τε
ἀσεβοῦντων καὶ τὴν μέγιστην τῶν παρ' ἀνθρώποις
πίστιν ἀναιρεσπόντων. Ἐὰν δὲ τις ἐν ὁδῷ κατὰ τὴν
χώραν ἰδὼν φονευόμενον ἄνθρωπον, ἢ τὸ καθόλου
βλιαῶν τι πάσχοντα, μὴ φύσαιτο δυνατὸς ὢν, θανά-
τῳ περιπεσεῖν ὀφείλει· εἰ δὲ πρὸς ἀλήθειαν διὰ τὸ
ἀδύνατον μὴ κατασχύσαι βοηθῆσαι, μηνῦσαι γε
πάντως ὀφείλε τοὺς ληστάς, καὶ ἐπεξιέναι τὴν πα-
ρνομίαν· τὸν δὲ ταῦτα μὴ πράξαντα, κατὰ τὸν
νόμον ἔδει μαστιγοῦσθαι τεταγμένως πληγὰς, καὶ
πάσης εἵργεσθαι τροφῆς ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας. Οἱ δὲ
ψευδῶς τινῶν κατηγορήσαντες ὀφείλον τοῦτο πα-
θεῖν, ὃ τοῖς συκοφαντηθεῖσιν ἐτίετατο πρόστιμον,
εἴπερ εὖτεχον καταδικασθέντες. Προσετίετατο δὲ
καὶ πᾶσι τοῖς Αἰγυπτίοις ἀπογράφεσθαι πρὸς τοὺς
ἄρχοντας, ἀπὸ τίνων ἕκαστος πορίζεται τὸν βίον·
καὶ τὸν ἐν τούτοις ψευσάμενον, ἢ πόρον ἄδικον ἐπι-
τελοῦντα, θανάτῳ περιπίπτειν ἦν ἀναγκαῖον. Ἀπὸ

γεται δὲ τοῦτον τὸν νόμον ὑπὸ Σόλωνος παραβα-
 λόντος εἰς Ἀγυπτον εἰς τὰς Ἀθήνας μετενεχθῆναι.
 Εἰ δὲ τις ἐκουσίως ἀποκτείνει τὸν ἐλευθέρου, ἢ τὸν
 δοῦλον, ἀποθνήσκειν τοῦτον οἱ νόμοι προσέτατον·
 ἅμα μὲν βουλόμενοι μὴ ταῖς διαφοραῖς τῆς τύχης,
 ἀλλὰ ταῖς τῶν πράξεων ἐπιβολαῖς εἶργεσθαι πάντας
 ἀπὸ τῶν φαύλων, ἅμα δὲ διὰ τῆς τῶν δούλων φρον-
 τίδος ἐθίζοντες τοὺς ἀνθρώπους πολὺ μᾶλλον εἰς
 τοὺς ἐλευθέρους μηδὲν ὅλως ἐξαμαρτάνειν. Καὶ κα-
 τὰ μὲν τῶν γονέων τῶν ἀποκτεινάντων τὰ τέκνα θά-
 νατον μὲν οὐχ ὥρισαν, ἡμέρας δὲ τρεῖς καὶ νύκτας
 ἵσας συνεχῶς ἦν ἀναγκαῖον, περιειληφότας τὸν νε-
 κρόν, ὑπομένειν, φυλακῆς παρεδρευούσης δημοσί-
 ας· οὐ γὰρ δίκαιον ὑπελήφθη τὸ τοῦ βίου στερή-
 σκειν τοὺς τὸν βίον τοῖς παισὶ δεδοκότας, ρουθε-
 τήσει δὲ μᾶλλον λύπην ἐχούσῃ καὶ μεταμέλειαν ἀπο-
 τρέπειν τῶν τοιούτων ἐγχειρημάτων. Κατὰ δὲ τῶν
 τέκνων τῶν γονεῖς φονευσάντων τιμωρίαν ἐξηλλα-
 γμένην ἔθηκαν (ἔδει γὰρ τοὺς καταδικασθέντας ἐπὶ
 τοῦτοις, καλὰμοις ὅξεσι δακτυλῆα μέρη τοῦ σώ-
 ματος κατατμηθέντας, ἐπ' ἀκάνθαις κατακαίεσθαι
 ζῶντας) μέγιστον τῶν ἐν ἀνθρώποις ἀδικημάτων
 κρίνοντες, τὸ βιαίως τὸ ζῆν ἀφαιρεῖσθαι τῶν
 τὴν ζωὴν αὐτοῖς δεδοκότων. Τῶν δὲ γυναικῶν
 τῶν καταδικασθεισῶν θανάτῳ τὰς ἐγκύους μὴ θά-
 νατοῦσθαι πρὶν ἢ τέκωσι· καὶ τοῦτο τὸ νόμιμον
 πολλοὶ καὶ τῶν Ἑλλήνων κατεδέξαντο, ἡγούμενοι
 παντελῶς ἄδικον εἶναι τὸ μηδὲν ἀδικῆσαν τῷ ἀδική-
 σαντι τῆς αὐτῆς μετέχειν τιμωρίας, καὶ παρανομί-

ματος ἐνός γενομένου παρὰ δυοῖν λαμβάνειν τὸ πρόστιμον, πρὸς δὲ τούτοις, κατὰ προαίρεσιν πο-
νηρὰν ἐκτελεσθέντος τοῦ ἀδικήματος, τὸ μηδεμίαν
πῶς συνέσιν ἔχον, ὑπὸ τὴν ὁμοίαν ἄγειν κόλασιν·
τὸ δὲ πάντων μέγιστον, ὅτι ταῖς κνούσαις ἰδίᾳ τῆς
αἰτίας ἐπεξηγεμένης, οὐδαμῶς προσήκει τὸ κοινὸν
πατρὸς καὶ μητρὸς τέκνον ἀναιρεῖσθαι· ἐπίσης γὰρ
ἂν τις φαύλους διαλάβοι κριτὰς τοὺς τε τὸν ἔνοχον
τῷ φόνῳ σώζοντας, καὶ τοὺς τὸν μηδὲν ὅλως ἀδι-
κήσαντα ἀναίρουντας. Τῶν μὲν οὖν φονικῶν νόμων
οἱ μάλιστα δοκοῦντες ἐπιτετεῦχθαι, τοιοῦτοί τι-
νες ἦσαν.

(C. 78.) Leges in milites signa deserentes aut dicto non audi-
entes; in proditores; in moneta[m] adulterantes ceterosque fal-
sarios: in stupratores violentos; in adulteros.

78. Τῶν δ' ἄλλων ὁ μὲν περὶ τῶν πολέμων κέ-
μενος, κατὰ τῶν τὴν τάξιν λιπόντων, ἢ τὸ παραγ-
γελθέν ὑπὸ τῶν ἡγεμόνων μὴ ποιούντων, ἔταττε
πρόστιμον, οὐ θάνατον, ἀλλὰ τὴν ἐσχάτην ἀτιμί-
αν· εἰ δ' ὕστερον ταῖς ἀνδραγαθίαις ὑπερβάλλοιντο
τὰς ἀτιμίας, εἰς τὴν προϋπάρξασαν παρῴρησιν ἀπο-
καθίστα· ἅμα μὲν τοῦ νομοθέτου δεινότεραν τιμω-
ρίαν ποιοῦντος τὴν ἀτιμίαν ἢ τὸν θάνατον, ἵνα τὸ
μέγιστον τῶν κακῶν ἐθίσῃ πάντας κρίνειν τὴν αἰσχύ-
ρην, ἅμα δὲ τοὺς μὲν θανατωθέντας ἤγειτο μηδὲν
ὠφελήσειν τὸν κοινὸν βίον, τοὺς δὲ ἀτιμωθέντας,
ἀγαθῶν πολλῶν αἰτίους ἔσεσθαι διὰ τὴν ἐπιθυ-
μίαν τῆς παρῴρησιος. Καὶ τῶν μὲν τὰ ἀπόρρητα
τοῖς πολέμοις ἀπαγγειλάντων ἐπέταττεν ὁ νόμος
ἐκτέμνεσθαι τὴν γλῶττιαν· τῶν δὲ νόμισμα παρα-

κοπτόντων, ἢ μέτρα καὶ σταθμὰ παραποιούντων, ἢ τῶν παραγλυφόντων τὰς σφραγίδας, ἔτι δὲ τῶν γραμματέων τῶν ψευδεῖς χρηματισμοὺς γραφόντων, ἢ ἀφαιρούντων τι τῶν ἐγγεγραμμένων, καὶ τῶν τῆς ψευδεῖς συγγραφῆς ἐπιφερόντων, ἀμφοτέρως ἐκέλευσεν ἀποκόπτεσθαι τὰς χεῖρας· ὅπως ἕκαστος οἷς μέρεσι τοῦ σώματος παρηνόμησεν, εἰς ταῦτα κολαζόμενος, αὐτὸς μὲν μέχρι τελευτῆς ἀνίατον ἔχη τὴν συμφορὰν, τοὺς δ' ἄλλους διὰ τῆς ἰδίας τιμωρίας νοθεύειν, ἀποτρέπη τῶν ὁμοίων τι πράττειν. Πικροὶ δὲ καὶ περὶ τῶν γυναικῶν νόμοι παρ' αὐτοῖς ὑπῆρχον. Τοῦ μὲν γὰρ βιασαμένου γυναικᾶ ἐλευθέραν προσέταξαν ἀποκόπτεσθαι τὰ αἰδοῖα, νομίσαντες τὸν τοιοῦτον μιᾷ πράξει παρανόμῳ τρία τὰ μέγιστα τῶν κακῶν ἐνηργηκέναι, τὴν ὕβριν, καὶ τὴν φθορὰν, καὶ τὴν τῶν τέκνων σύγχυσιν· εἰ δὲ τις πείσας μοιχεύσαι, τὸν μὲν ἄνδρα ῥάβδοις χιλίας πληγὰς λαμβάνειν ἐκέλευον, τῆς δὲ γυναικὸς τὴν ῥίνα κολοβοῦσθαι, ὑπολαμβάνοντες δεῖν τῆς πρὸς ἀσυγχώρητον ἀκρασίαν καλλωπιζομένης ἀφαιρεθῆναι τὰ μάλιστα κοσμοῦντα τὴν εὐπρέπειαν.

(C. 79.) *Leges commerciis ordinandis, pactionesque de debitoribus debitum negantibus. Iuris iurandi vis atque religio. Feneratoris modus lege praescriptus. Corpus debitoris creditori non mancipatum: quod imitatus Solon Athenis σινασχεύειαν induxit.*

79. Τοὺς δὲ περὶ τῶν συμβολαίων νόμους Βοκχόριδος εἶναι φασί. Προστάττουσι δὲ τοὺς μὲν ἀσύγγραφα δανεισαμένους, ἂν μὴ φάσκωσιν ὀφείλειν, ὁμόσαντας ἀπολύεσθαι τοῦ δανείου· πρῶτον μὲν, ὅπως ἐν μεγάλῳ τιθέμενοι τοὺς ὄρκους, δεισι-

δαιμονῶσι· προδήλου γὰρ ὄντος ὅτι τῷ πολλαῖς
 ὁμῶσαντι συμβήσεται τὴν πίστιν ἀποβαλεῖν, ἵνα
 τῆς εὐχρηστίας μὴ στέρηθῃ, περὶ πλείστου πᾶς τις
 ἔξει τὸ μὴ κατατιγῆν ἐπὶ τὸν ὄρκον· ἔπειθ' ὑπε-
 λάμβανεν ὁ νομοθέτης, τὴν ὅλην πίστιν ἐν τῇ καλο-
 κάγαθίᾳ ποιήσας, προτρέψασθαι πάντας σπουδαί-
 ους εἶναι τοῖς ἡθεσιν, ἵνα μὴ πίστεως ἀνάξιοι διαβλη-
 θῶσι· πρὸς δὲ τοῦτοις, ἄδικον ἔκρινεν εἶναι τοὺς χω-
 ρὶς ὄρκου πιστευθέντας, περὶ τῶν αὐτῶν συμβο-
 λαίων ὁμῶσαντας μὴ τυγχάνειν πίστεως. Τοὺς δὲ
 μετὰ συγγραφῆς δανείσαντας ἐκόλυε διὰ τοῦ τόκου
 τὸ κεφάλαιον πλεῖον ποιεῖν ἢ διτλάσιον. Τῶν δὲ
 ὀφειλόντων τὴν ἔκπραξιν τῶν δανείων ἐκ τῆς οὐσίας
 μόνον ἐποιήσατο, τὸ δὲ σῶμα κατ' οὐδένᾳ τρόπον
 εἴασεν ὑπάρχειν ἀγώγιμον· ἡγούμενος δεῖν εἶναι τὰς
 μὲν κτήσεις τῶν ἐργασαμένων, ἢ παρὰ κυρίου τινὸς
 ἐν δωρεαῖς λαβόντων, τὰ δὲ σώματα τῶν πόλεων,
 ἵνα τὰς καθηκούσας λειτουργίας ἔχωσιν αἱ πόλεις
 καὶ κατὰ πόλεμον καὶ κατ' εἰρήνην. Ἄτοπον γάρ,
 στρατιώτην εἰς τὸν ὑπὲρ τῆς πατρίδος προΐοντα κίν-
 δυνον, εἰ τύχοι, πρὸς δάνειον ὑπὸ τοῦ πιστευσαν-
 τος ἀπάχασθαι, καὶ τῆς τῶν ιδιωτῶν πλεονεξίας ἐνε-
 κα κινδυνεύειν τὴν κοινὴν ἀπάντων σωτηρίαν. Δο-
 κεῖ δὲ καὶ τοῦτον τὸν νόμον ὁ Σόλων εἰς τὰς Ἀθή-
 νας μετένεγκέν, ὃν ὠνόμασε σειςάχθειαν, ἀπολύ-
 σας τοὺς πολίτας ἅπαντας τῶν ἐπὶ τοῖς σώμασι πε-
 πιστευμένων δανείων. Μέμφονται δὲ τινες οὐκ ἀλό-
 γως τοῖς πλείστοις τῶν παρὰ τοῖς Ἕλλησι νομοθε-
 τῶν, οἳ τινες ὅπλα μὲν καὶ ἄροτρον καὶ ἄλλα

τῶν ἀναγκαιοτάτων ἐκώλυσαν ἐνέχυρα λαμβάνεσθαι
πρὸς δάνειον, τοὺς δὲ τούτοις χρησομένους συνεχώ-
ρησαν ἀγωγίμους εἶναι.

(C. 80.) Lex singularis de permissione furtorum et restitutione
per furum principem. Coniugii ratio: monogamia sacerdotum.
ceterorum polygamia. Vetus infantum expositio. Nemo spurius
habitus. (Obiter de sexu plantarum. Aegyptiis aliter ac Graecis
nostrisque botanicis descripto.) Liberatorum educatio frugalis et
minime sumptuosa.

80. Τῆρχε δὲ καὶ περὶ τῶν κλεπτῶν νόμος πα-
ρ' Αἰγυπτίοις ἰδιώματος. Ἐκέλευε γὰρ τοὺς βουλο-
μένους ἔχειν ταύτην τὴν ἐργασίαν, ἀπογράφεσθαι
πρὸς τὸν ἀρχιερεῖα, καὶ τὸ κλαπὲν ὁμολόγως ἀνα-
φέρειν παραχρῆμα πρὸς ἐκεῖνον· τοὺς δὲ ἀπολέσαν-
τας, παραπλησίως ἀπογράφειν αὐτῷ καθ' ἕκαστον
τῶν ἀπολωλότων, προστιθέντας τὸν τε τόπον καὶ
τὴν ἡμέραν καὶ τὴν ὥραν καθ' ἣν ἀπέβηκε. Τούτῳ
δὲ τῷ τρόπῳ πάντων ἐταίμως εὐρισκομένων, ἔδει
τὸν ἀπολέσαντα, τὸ τέταρτον μέρος τῆς ἀξίας δόντα,
κτῆσασθαι τὰ ἑαυτοῦ μόνα. Ἀδυνάτου γὰρ ὄντος
τοῦ πάντας ἀποστήσαι τῆς κλοπῆς, εὖρε πόρον ὁ νο-
μοθέτης, δι' οὗ πᾶν τὸ ἀπολούμενον σωθήσεται, μι-
κρῶν διδομένων λύτρων. Ταμοῦσι δὲ παρ' Αἰγυ-
πτίοις οἱ μὲν ἱερεῖς μίαν, τῶν δ' ἄλλων ὅσας ἂν
ἕκαστος προαιρῇται· καὶ τὰ γεννώμενα πάντα τρέ-
φουσιν ἐξ ἀνάγκης ἕνεκα τῆς πολυανθρωπίας, ὥς
ταύτης μέγιστα συμβαλλομένης πρὸς εὐδαιμονίαν
χώρας τε καὶ πόλεων. Νότον δ' οὐδένα τῶν γεν-
νηθέντων νομίζουσιν, οὐδ' ἂν ἐξ ἀργυρωήτου μη-
τρὸς γεννηθῇ. Καθόλου γὰρ ὑπειλήφασιν τὸν πα-

τέρα μόνον αἴτιον εἶναι τῆς γενέσεως, τὴν δὲ μητέρα τροφήν καὶ χώραν παρέχεσθαι τῷ βρέφει. Καὶ τῶν δένδρων ἄρξενά μὲν καλοῦσι τὰ καρποφόρα, θήλεα δὲ τὰ μὴ φέροντα τοὺς καρπούς, ἐναντίως τοῖς Ἑλλήσι. Τρέφουσι δὲ τὰ παιδιά μετὰ τινος εὐχερείας ἀδαπάνου, καὶ παντελῶς ἀπίστου. Ἐψήματα γὰρ αὐτοῖς χορηγοῦσιν ἕκ τινος εὐτελείας ἐτοίμης γινόμενα, καὶ τῶν ἐκ τῆς βύβλου πνυθμένων τοὺς δυναμένους εἰς τὸ πῦρ ἐγκρύβεσθαι, καὶ τῶν ῥιζῶν καὶ τῶν καυλῶν τῶν ἐλείων τὰ μὲν ὠμά, τὰ δ' ἐψοῦντες, τὰ δ' ὀπτῶντες, διδόασιν. Ἀνυποδέτων δὲ τῶν πλείστων καὶ γυμνῶν τρεφομένων διὰ τὴν εὐκρασίαν τῶν τόπων, τὴν πᾶσαν δαπάνην οἱ γοεῖς, ἄχρις ἂν εἰς ἡλικίαν ἔλθῃ τὸ τέκνον, οὐ πλείω ποιοῦσι δραχμῶν ἔχουσι. Δι' ἧς αἰτίας μάλιστα τὴν Αἴγυπτον συμβαίνει πολυανθρωπία διαφέρειν, καὶ διὰ τοῦτο πλείστας ἔχειν μεγάλων ἔργων κατασκευάς.

(C. 81.) Filiorum institutio varia, litterata sacerdotum, fere illitterata ceterorum civium. Duo elementorum genera. Geometriae, arithmeticae, astrologiae studium et usus. In astrologia Aegyptii Chaldaeorum magistri. Palaestrae musicesque negligentia.

81. Παιδεύουσι δὲ τοὺς νιούς οἱ μὲν ἱερεῖς γράμματα διττά, τὰ τε ἱερὰ καλούμενα καὶ τὰ κοινοτέρα ἔχοντα τὴν μάθησιν· γεωμετρίαν δὲ καὶ τὴν ἀριθμητικὴν ἐπὶ πλεῖον ἐκπονοῦσιν. Ὁ μὲν γὰρ ποταμός, καὶ ἐνιαυτὸν ποικίλως μετασχηματίζων τὴν χώραν, πολλὰς καὶ παντοίας ἀμφισβητήσεις ποιεῖ περὶ τῶν ὄρων τοῖς γειτνιωσι· ταύτας δ' οὐ ῥᾷδιον ἀκριβῶς ἐξελέγχει, μὴ γεωμέτρου τὴν ἀλήθειαν ἐκ τῆς ἐμπειρίας μεθοδεύσαντος. Ἡ δ' ἀρι-

Θμητικὴ πρὸς τε τὰς κατὰ τὸν βίον οἰκονομίας αὐ-
 τοῖς χρησιμεύει, καὶ πρὸς τὰ γεωμετρίας θεωρήματα.
 Πρὸς δὲ τούτοις, οὐκ ὀλίγα συμβάλλεται καὶ τοῖς
 τὰ περὶ τὴν ἀστρολογίαν ἐκπονοῦσιν. Ἐπιμελῶς
 γάρ, εἰ καὶ παρὰ τισιν ἄλλοις, καὶ παρ' Αἰγυπτίοις
 παρατηρήσεως τυγχάνουσιν αἱ τῶν ἄστρον τάξεις τε
 καὶ κινήσεις· καὶ τὰς περὶ ἐκάστων ἀναγραφὰς ἐξ
 ἐτῶν ἀπίστων τῷ πλήθει φυλάττουσιν, ἐκ παλαιῶν
 χρόνων ἐξηλωμένης παρ' αὐτοῖς τῆς περὶ ταῦτα
 σπουδῆς· τὰς τε τῶν πλανήτων ἀστέρων κινήσεις καὶ
 περιόδους καὶ στηριγμούς, ἔτι δὲ τὰς ἐκάστου δυνά-
 μεις πρὸς τὰς τῶν ζώων γενέσεις, τίνων εἰσὶν ἀγα-
 θῶν ἢ κακῶν ἀπεργαστικάι, φιλοτιμώτατα παρατε-
 τηρήκασιν· καὶ πολλάκις μὲν τοῖς ἀνθρώποις περὶ
 τῶν μελλόντων ἀπαντήσεσθαι κατὰ τὸν βίον προ-
 λέγοντες ἐπιτυγχάνουσιν, οὐκ ὀλιγάκις δὲ καρπῶν
 φθορὰς ἢ τοῦναντίον πολυκαρπίας, ἔτι δὲ νόσους
 κοινὰς ἀνθρώποις ἢ βοσκήμασιν ἐσομένας προση-
 μαίνουσι· σεισμούς τε καὶ κατακλυσμούς, καὶ κομή-
 των ἀστέρων ἐπιτολὰς, καὶ πάντα τὰ τοῖς πολλοῖς
 ἀδύνατον ἔχειν δοκοῦντα τὴν ἐπίγνωσιν, ἐκ πολλοῦ
 χρόνου παρατηρήσεως γεγεννημένης, προγινώσκουσι.
 Φασὶ δὲ καὶ τοὺς ἐν Βαβυλῶνι Χαλδαίους, ἀποίκους
 Αἰγυπτίων ὄντας, τὴν δόξαν ἔχειν τὴν περὶ τῆς
 ἀστρολογίας, παρὰ τῶν ἱερέων μαθόντας τῶν Αἰγυ-
 πτίων. Τὸ δ' ἄλλο πλῆθος τῶν Αἰγυπτίων ἐκ παί-
 δων μανθάνει παρὰ τῶν πατέρων ἢ συγγενῶν τὰς
 περὶ ἕκαστον βίον ἐπιτηδεύσεις, καθάπερ προειρή-
 καμεν. Γράμματα δ' ἐπ' ὀλίγον διδάσκουσιν οὐχ

ἅπαντες, ἀλλ' οἱ τὰς τέχνας μεταχειριζόμενοι μάλιστα. Παλαίστραν δὲ καὶ μουσικὴν οὐ νόμιμον ἐστὶ παρ' αὐτοῖς μανθάνειν· ὑπολαμβάνουσι γὰρ ἐκ μὲν τῶν καθ' ἡμέραν ἐν τῇ παλαίστρᾳ γυμνασίων τοὺς νέους οὐχ ὑγίαιον ἔχειν, ἀλλὰ ῥῶμην ὀλιγοχρόνιον καὶ παντελῶς ἐπικίνδυνον· τὴν δὲ μουσικὴν νομίζουσιν οὐ μόνον ἄχρηστον ὑπάρχειν ἀλλὰ καὶ βλαβεράν, ὥς ἂν ἐκθληνύουσιν τὰς τῶν ἀνδρῶν ψυχάς.

(C. 82.) Morborum curatio. Medici publico stipendio aluntur. Curationis morborum ratio legibus praescripta.

82. Τὰς δὲ νόσους προκαταλαμβάνόμενοι θεραπεύουσι τὰ σώματα κλυσμοῖς, καὶ νηστείαις καὶ ἐμέτοις, ἐκότε μὲν καθ' ἑκάστην ἡμέραν, ἐνίοτε δὲ τρεῖς ἢ τέτταρας ἡμέρας διαλείποντες. Πασὶ γάρ, πάσης τροφῆς ἀναδοθείσης, τὸ πλέον εἶναι περιττόν, ἅφ' οὗ γεννᾶσθαι τὰς νόσους· ὥστε τὴν προειρημέτην θεραπείαν ἀναιροῦσιν τὰς ἀρχὰς τῆς νόσου, μάλιστα ἂν παρασκευάσαι τὴν ὑγίαιαν. Κατὰ δὲ τὰς σιρατείας καὶ τὰς τῆς χώρας ἐκδημίας θεραπεύονται πάντες, οὐδένα μισθὸν ἰδίᾳ διδόντες. Οἱ γὰρ ἰατροὶ τὰς μὲν τροφὰς ἐκ τοῦ κοινοῦ λαμβάνουσι, τὰς δὲ θεραπείας προσάγουσι κατὰ νόμον ἔγγραφον, ἀπὸ πολλῶν καὶ δεδοξασμένων ἰατρῶν ἀρχαίων συγγεγραμμένον. Καὶν τοῖς ἐκ τῆς ἱερᾶς βίβλου νόμοις ἀναγινωσκομένοις ἀκολουθήσαντες ἀδυνατήσωσι σῶσαι τὸν κάμνοντα, ἀθῶοι παντὸς ἐγγλήματος ἀπολύονται· εἰ δὲ παρὰ τὰ γεγραμμένα ποιήσωσι, θανάτου κρίσιν ὑπομένουσιν· ἡγουμένου τοῦ

νομοθέτου τῆς ἐκ πολλῶν χρόνων παρατηρημένης
θεραπείας καὶ συντεταγμένης ὑπὸ τῶν ἀρίστων
τεχνιτῶν ὀλίγους ἂν γενέσθαι συνετώτερους.

(C. 83.) Animalia sacra. Pecunia et publica et privata is alien-
dis. Quomodo pascantur. Eorum cultus mire religiosus: mortuo-
rum sumptuosa sepultura cum luctu gravissimo. Caedi eorum vo-
luntariae, felium quidem et ibidem etiam ab invito commissae,
poena capitalis irrogata. Quapropter Romanus ob fellem necatam
ab Aegyptiis vel in summo Romanorum metu supplicio affectus.

83. Περὶ δὲ τῶν ἀφιερωμένων ζώων κατὰ Αἴ-
γυπτον εἰκότως φαίνεται πολλοῖς παράδοξον τὸ γι-
νόμενον, καὶ ζητήσεως ἄξιον. Σέβονται γὰρ ἔνια
τῶν ζώων Αἰγύπτιοι κατ' ὑπερβολήν, οὐ ζῶντα μό-
νον, ἀλλὰ καὶ τελευτήσαντα· οἷον τοὺς τε αἰλού-
ρους, καὶ τοὺς ἰχνεύμονας καὶ κύνας, ἔτι δὲ ἱέρακας,
καὶ τὰς καλουμένας παρ' αὐτοῖς ἵβεις· πρὸς δὲ τοῦ-
τοις τοὺς τε λύκους, καὶ τοὺς κροκοδείλους, καὶ ἑτε-
ρα τοιαῦτα πλείω· περὶ ὧν τὰς αἰτίας ἀποδιδόναι
πειρασόμεθα, βραχέα πρότερον ὑπὲρ αὐτῶν διηλε-
χθέντες. Πρῶτον μὲν γὰρ ἐκάστῳ γένει τῶν σεβα-
σμοῦ τυγχανόντων ζώων ἀφιερῶνται χώρα, πρόσδορον
φέρουσα ἄρχουσαν εἰς ἐπιμέλειαν καὶ τροφήν αὐ-
τῶν· ποιοῦνται δὲ καὶ θεοῖς τισὶν εὐχὰς ὑπὲρ τῶν
παιδίων οἱ κατ' Αἴγυπτον, τῶν ἐκ τῆς νόσου σω-
θέντων· ξυρήσαντες γὰρ τὰς τρίχας, καὶ πρὸς ἀργύ-
ριον ἢ χρυσίον στήσαντες, διδῶσι τὸ νόμισμα τοῖς
ἐπιμελουμένοις τῶν προειρημένων ζώων. Οἱ δὲ τοῖς
μὲν ἱέραξι κρέα κατατέμνοντες καὶ προσκαλοῦμενοί
μεγάλῃ τῇ φωνῇ, πετομένοις ἀναρρήπτουσι, μέχρις
ἂν δεξῶνται· τοῖς δὲ αἰλούροισι καὶ τοῖς ἰχνεύμοσι

καταθρύπτοντες τοὺς ἄρτους εἰς γάλα, καὶ πομπύ-
ζοντες, παρατιθέασιν, ἢ τῶν ἰχθύων τῶν ἐκ τοῦ
Νείλου κατατέμνοντες σιτίζουσι· ὡσαύτως δὲ καὶ
τῶν ἄλλων ζώων ἐκάστῃ γένει ἀρμόζουσιν τροφὴν
χορηγοῦσι. Τὰς δὲ γιγνομένας περὶ ταῦτα λειτουρ-
γίας οὐχ οἷον ἐκκλίνουσιν, ἢ τοῖς ὄχλοις γενέσθαι
καταφανεῖς ἐπαισχύνονται, τούναντίον δ' ὥσπερ εἰς
τὰς μεγίστας τῶν θεῶν γινόμενοι τιμὰς σεμνύνονται,
καὶ μετὰ σημείων ἰδίων περιέρχονται τὰς πόλεις καὶ
τὴν χώραν. Πρόβωθεν δ' ὄντες φανεροί, τίνων
ζώων ἔχουσι τὴν ἐπιμέλειαν, ὑπὸ τῶν ἀπαντῶντων
προσκυνοῦνται καὶ τιμῶνται. Ὅταν δ' ἀποθάνῃ
τι τῶν εἰρημένων, σινδόνι κατακαλύψαντες, καὶ μετ'
οἴμωγῆς τὰ στήθη καταπληξάμενοι, φέρουσιν εἰς τὰς
ταριχεύς. Ἐπειτα θεραπευθέντων αὐτῶν κεδρία
καὶ τοῖς δυναμένοις εὐωδίαν παρέχεσθαι καὶ πολυ-
χρόνιον τοῦ σώματος τήρησιν, θάπτουσιν ἐν ἱεραῖς
θήκαις. Ὅς δ' ἂν τούτων τι τῶν ζώων ἐκὼν δια-
φείρῃ, θανάτῳ περιπίπτει· πλὴν ἐὰν αἰλουρον ἢ
τὴν ἑβιν ἀποκτείνῃ. Ταῦτα δὲ ἐὰν τε ἐκὼν ἐὰν τε
ἄκων ἀποκτείνῃ, πάντως θανάτῳ περιπίπτει, τῶν
ὄχλων συντρέχόντων καὶ τὸν πρῶξαντα δεινότατα
διατιθέντων, καὶ τοῦτ' ἐνίοτε πρᾶξιόντων ἄνευ κρί-
σεως. Διὰ δὲ τὸν ἐπὶ τούτοις φόβον, οἱ θεασάμε-
νοι τεθνηκὸς τι τῶν ζώων τούτων, ἀποστάντες μα-
κρὰν βοῶσιν, ὀδυρόμενοί τε καὶ μαρτυρόμενοι κα-
τειλῆφθαι αὐτὸ τετελευτηκός. Οὕτω δ' ἐν ταῖς τῶν
ἀνθρώπων ψυχαῖς ἐντέτηκεν ἢ πρὸς τὰ ζῶα ταῦτα
δυσειδαιμονία, καὶ τοῖς πάθεσιν ἀμεταθέτως ἕκαστος

διάκειται πρὸς τὴν τούτων τιμὴν, ὥστε καὶ καθ' ὃν χρόνον Πτολεμαῖος μὲν ὁ βασιλεὺς ὑπὸ Ῥωμαίων οὐπω προσηγορεύετο φίλος, οἱ δ' ὄχλοι πᾶσαν εἰσφερόντο σπουδὴν ἐκθεραπεύοντες τοὺς παρεπιδημοῦντας τῶν ἀπὸ τῆς Ἰταλίας, καὶ σπεύδοντες μηδεμίαν ἀφορμὴν ἐγκλήματος, ἢ πολέμου δοῦναι, διὰ τὸν φόβον· ἀποκτείναντος Ῥωμαίου τινὸς αἰλουρον, καὶ τοῦ πλήθους συνδραμόντος ἐπὶ τὴν οἰκίαν τοῦ πράξαντος, οὔτε οἱ πεμφθέντες ὑπὸ τοῦ βασιλέως ἄρχοντες ἐπὶ τὴν παραίτησιν, οὔτε ὁ κοινὸς ἀπὸ τῆς Ῥώμης φόβος ἵσχυσεν ἐξελεῖσθαι τῆς τιμωρίας τὸν ἄνθρωπον, καίπερ ἀκουσίως τοῦτο πεπραχότα. Καὶ τοῦτο οὐκ ἐξ ἀκοῆς ἡμεῖς ἱστοροῦμεν, ἀλλ' αὐτοὶ κατὰ τὴν γεγεννημένην ἡμῖν ἐπιδημίαν κατ' Αἴγυπτον ἐωρακότιες.

(C. 84.) Summae in his animalibus colendis superstitionis documenta. Cultus Apidis Memphitici, Mneuidis Heliopolitani, Hirei Mendesii, Crocodili in Moeridis lacu, Leonis Leontopolitani. Cibus animalium sacrorum et reliqua corporis cura. Pellices eorum. Incredibiles sumptus in mortuorum sepulturam impensi.

84. Ἀπίστων δὲ φαινομένων πολλοῖς τῶν εἰρημένων καὶ μύθοις παραπλησίων, πολλῶ παραδοξότερα φανήσεται τὰ μετὰ ταῦτα ὑψηλόμενα. Αἰμῶ γὰρ ποτὲ πιεζομένων τῶν κατ' Αἴγυπτον, φασὶ πολλοὺς ἀλλήλων μὲν ἄψασθαι διὰ τὴν ἔνδειαν, τῶν δ' ἀφιερωμένων ζώων τὸ παράπαν μηδ' αἰτίαν σχεῖν μηδένα προσεληνέχθαι· ἀλλὰ μὴν γε καὶ καθ' ἣν οἰκίαν εὗρεθῇ κύνων τετελευτηκόις, ξυρῶνται πάντες οἱ κατ' οἶκον [όντες] ὅλον τὸ σῶμα, καὶ ποιοῦνται πένθος· καὶ τὸ τούτου θαυμασιώτερον, ἐὰν οἶκος ᾗ

σίτος, ἥ τι τῶν πρὸς τὸν βίον ἀναγκαίων τυγχάνη
 κείμενον ἐν τοῖς οἰκήμασιν, οὗ τὸ ξῆν ἐξέλιπε τι τῶν
 θηρίων, οὐκ ἂν ἔτι χρήσασθαι πρὸς οὐδὲν αὐτοῖς
 ὑπομείνειαν. Κἂν ἐν ἄλλῃ χώρα που στρατευόμε-
 νοι τύχωσι, λυπούμενοι τοὺς αἰλούρους καὶ τοὺς
 ἱέρακας, ἀπάγουσιν εἰς Αἴγυπτον· καὶ τοῦτο πρῶτ-
 τουσιν ἐνίοτε τῶν ἐφοδίων αὐτοὺς ἀπολιπόντων. Τὰ
 δὲ γινόμενα περὶ τὸν Ἄπιν τὸν ἐν Μέρμφει, καὶ τὸν
 Μνεῦν τὸν ἐν Ἡλίου πόλει, καὶ τὰ περὶ τὸν Τράγον
 τὸν ἐν Μένδητι, πρὸς δὲ τοῦτοις τὸν Κροκόδειλον
 τὸν ἐν τῇ Μοίριδος λίμνῃ, καὶ τὸν Λέοντα τὸν τρε-
 φόμενον ἐν τῇ Λεόντων πόλει, καὶ πολλὰ τοιαῦθ'
 ἕτερα διηγήσασθαι μὲν εὐχερές, ἀπαγγέλλαντα δὲ
 πιστευσθῆναι παρὰ τοῖς μὴ τεθεαμένοις, δύσκολον.
 Ταῦτα γὰρ ἐν ἱεροῖς μὲν περιβόλοις τρέφεται, θε-
 ραπεύουσι δ' αὐτὰ πολλοὶ τῶν ἀξιολόγων ἀνδρῶν,
 τροφὰς διδόντες τὰς πολυτελεστάτας. Σεμίδαλιν
 γὰρ ἢ χόνδρον ἔφοντες ἐν γάλακτι, καὶ πέμματα
 παντοδαπὰ μέλιτι φύροντες, καὶ κρέα χήνεια τὰ μὲν
 ἔφοντες, τὰ δ' ὀπτῶντες, ἀνεκλείπτως χορηγοῦσι.
 Τοῖς δ' ὁμοφάγοις πολλὰ τῶν ὀρνέων θηρεύοντες
 παραβάλλουσι· καὶ τὸ καθόλου μεγάλην εἰσφέρονται
 σπουδὴν εἰς τὴν πολυτέλειαν τῆς τροφῆς, λουτροῖς τε
 χλιαροῖς χρώμενοι, καὶ μύροις τοῖς κρατίστοις ἀλεί-
 φοντες, καὶ παντοδαπὰς εὐωδίας θυμιῶντες οὐ δια-
 λείπουσι· στρωμνὰς τε τὰς πολυτελεστάτας καὶ κό-
 σμον εὐπρεπῆ χορηγοῦσι, καὶ τῶν συνουσιῶν ὅποις
 τυγχάνη κατὰ φύσιν, φροντίδα ποιοῦνται τὴν μεγί-
 στην. Πρὸς δὲ τοῦτοις, ὁμοφύλους θηλείας ἐκά-

στω τῶν ζώων τὰς εὐειδεστάτας συντρέφουσιν, αἷς παλλακίδας προσαγορεύουσι, καὶ θεραπεύουσι ταῖς μεγίσταις δαπάναις καὶ λειτουργίαις. Ἰάν δὲ τελευτήσῃ τις, ποιοῦσι μὲν ἴσα τοῖς ἀγαπητῶν τέκνων στερουμένοις, θάπτουσι δὲ οὐ κατὰ τὴν ἑαυτῶν δύναμιν, ἀλλὰ πολὺ τὴν ἀξίαν τῆς ἑαυτῶν οὐσίας ὑπερβάλλοντες. Μετὰ γὰρ τὴν Ἀλεξάνδρου τελευτήν, Πτολεμαίου τοῦ Λάγου παρειληφότος ἄρτι τὴν Αἴγυπτον, ἔτυχεν ἐν Μέμφει τελευτήσας ὁ Ἄπιδις γηραιός· ὁ δὲ τὴν ἐπιμέλειαν ἔχων αὐτοῦ, τὴν τε ἡτοιμασμένην χορηγίαν, οὕσαν πάνυ πολλήν, εἰς ταφὴν ἅπασαν ἐδαπάνησε, καὶ παρὰ τοῦ Πτολεμαίου πενήτηγοντα ἀργυρίου τάλαντα προσεδαικίσατο. Καὶ καθ' ἡμᾶς δὲ τινες τῶν τὰ ζῶα ταῦτα τρεφόντων, εἰς τὰς ταφὰς αὐτῶν οὐκ ἔλαττον τῶν ἑκατὸν τάλαντων δεδαπανήκασιν.

(C. 85.) Apide mortuo sepultoque, successor ei quaeritur. Reperitur primum Nilopoli per 40 dies alitur: quo solo tempore mulieribus fas est, nudatis naturalibus, cum contra intueri: post navigio thalamego Memphin abducitur. Causa cultus Apidis varie tradita.

85. Προσθετέον δὲ τοῖς εἰρημένοις τὰ λειπόμενα τῶν γινομένων περὶ τὸν ἱερὸν ταῦρον, τὸν ὀνομαζόμενον Ἄπιν. Ὅταν γὰρ τελευτήσας ταφῇ μεγαλοπρεπῶς, ζητοῦσιν οἱ περὶ ταῦτ' ὄντες ἱερεῖς μόσχον ἔχοντα κατὰ τὸ σῶμα παράσημα τὰ παραπλήσια τῷ προὔπαρξαντι. Ὅταν δ' εὗρεθῇ, τὰ μὲν πλήθη τοῦ πένθους ἀπολύεται, τῶν δ' ἱερέων οἷς ἐστὶν ἐπιμέλεις, ἄρθουσι τὸν μόσχον τὸ μὲν πρῶτον εἰς Νεῖλον πόλιν, ἐν ᾗ τρέφουσιν αὐτὸν ἐφ' ἡμέρας τετταρά-

ποντας ἔπειτα εἰς θαλαμηγὸν καὶ οἶκημα κεχρυσω-
μένοι ἐχούσαν ἐμβεβάσαντες, ὡς θεὸν ἀνάγουσιν εἰς
Μέμφιν, εἰς τὸ τοῦ Ἡφαίστου τέμενος. Ἐν δὲ ταῖς
προειρημέναις τετραράκονθ' ἡμέραις μόρον ὀρώσιν
αὐτὸν αἱ γυναῖκες, κατὰ πρόσωπον ἰστάμεναι, καὶ
δεικνύουσιν ἀναπαράμεναι τὰ ἐαυτῶν γεννητικὰ μό-
ρια· τὸν δ' ἄλλον χρόνον ἅπαντα κεκωλυμένον ἔστιν
εἰς ὅσιν αὐτὰς ἔρχοθαι τοῦτο τῷ θεῷ. Τῆς δὲ τοῦ
βοδὸς τοῦτου τιμῆς αἰτίαν ἔτιοι φέρουσι, λέγοντες
ὅτι τελευτήσαντος Ὀσίριδος, εἰς τοῦτον ἡ ψυχὴ αὐ-
τοῦ μετέστη, καὶ διὰ ταῦτα διατελεῖ μέχρι τοῦ νῦν
αἰεὶ κατὰ τὰς ἀναδείξεις αὐτοῦ μεθισταμένη πρὸς
τοὺς μεταγενεστέρους. ἔτιοι δὲ λέγουσι, τελευτήσαν-
τος Ὀσίριδος ἀπὸ Τυφῶνος, τὰ μέλη συναγαγούσαν
τὴν Ἰαίη, εἰς βοὴν ξυλίνην ἐμβαλεῖν, βύσσινά πε-
ριβεβλημένην, καὶ διὰ τοῦτο καὶ τὴν πάλιν ὀνομα-
σθῆναι Βούσριν. Πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα μυθολογοῦ-
σι περὶ τοῦ Ἀπίδος, ὑπὲρ ὧν μακρὸν ἡγοῦμεθα τὸ
καθ' ἕκαστον διεξίναί.

(C. 86.) Cur Aegyptii animalia divino cultu prosequantur, causae plures allatae. Prima mythica, deorum, qui homines extime-
scebant, in animalium formas transmutatio. Altera, signorum mi-
litarium, quae prisco aeo fuerunt, figurae ad instar animalium ef-
fectae (C. 90.).

86. Πάντα δὲ θανυμάσια καὶ μεῖζον πίστεως
ἐπιτελοῦντες οἱ κατ' Αἴγυπτον εἰς τὰ τιμώμενα ζῶα,
πολλὴν ἀπορίαν παρέχονται τοῖς τὰς αἰτίας τούτων
ζητοῦσιν. Οἱ μὲν οὖν ἱερεῖς αὐτῶν ἀπόρρητόν τι
δόγμα περὶ τούτων ἔχουσι, ὃ προειρήκαμεν ἐν τοῖς
θεολογούμενοις· οἱ δὲ πολλοὶ τῶν Αἰγυπτίων τοῖς
αἰτίαις ταύτας ἀποδιδόασιν· ὧν τὴν μὲν πρώτην,

μυνθώδῃ παντελῶς καὶ τῆς ἀρχαϊκῆς ἀπλότητος οὐ-
 κείαν. Φασὶ γὰρ τοὺς ἐξ ἀρχῆς γενομένους θεοὺς,
 ὀλίγους ὄντας καὶ κατισχυομένους ὑπὸ τοῦ πλήθους
 καὶ τῆς ἀνομίας τῶν γηγενῶν ἀνθρώπων, ὁμοιωθῆ-
 νταί τισι τῶν ζώων, καὶ διὰ τοῦ τοιοῦτου τρόπου
 διαφυγεῖν τὴν ὁμότητα καὶ βίαν αὐτῶν. ὕστερον
 δὲ τῶν κατὰ τὸν κόσμον πάντων κρατήσαντας καὶ
 τοῖς αἰτίοις τῆς ἐξ ἀρχῆς σωτηρίας χάριν ἀποδιδόν-
 τας, ἀφικεῖσθαι τὰς φύσεις αὐτῶν οἷς ἀφωμοιωθή-
 σαν, καὶ καταδείξαι τοῖς ἀνθρώποις τὸ τρέφειν μὲν
 ἐπιμελῶς ζῶντα, θάπτειν δὲ πολυτελῶς τελευτήσαν-
 τα. Δευτέραν δὲ λέγουσιν αἰτίαν, ὅτι τὸ παλαιὸν
 οἱ καὶ Αἴγυπτον, διὰ τὴν ἀταξίαν τὴν ἐν τῇ στρα-
 τοπέδῳ, πολλαῖς μάχαις ὑπὸ τῶν πλησιοχώρων ἡτ-
 τηθέντες, ἐπενόησαν σύνθημα φορεῖν ἐπὶ τῶν τα-
 γμάτων. Φασὶν οὖν κατασκευάσαντας εἰκόνας τῶν
 ζώων ὧν νῦν τιμῶσι, καὶ πῆξαντας ἐπὶ σκευῶν φο-
 ρεῖν τοὺς ἡγεμόνας, καὶ διὰ τούτου τοῦ τρόπου
 γνωρίζειν ἕκαστον ἧς εἴη συντάξεως· μεγάλα δὲ συμ-
 βαλλομένης αὐτοῖς τῆς διὰ τούτων εὐταξίας πρὸς
 τὴν νίκην, δόξαι τῆς σωτηρίας αἴτια γεγονέναι τὰ
 ζῶα· χάριν οὖν αὐτοῖς τοὺς ἀνθρώπους ἀποδοῦναι
 βουλομένους, εἰς ἔθος κατατάξαι τῶν εἰκασθέντων
 τότε μὴδὲν κτείνειν, ἀλλὰ σεβομένους ἀπονέμειν τὴν
 προσεξημένην ἐπιμέλειαν καὶ τιμὴν.

(C. 87.) Tertia, animalium in vita victuque communi utilitas.
 Huius utilitatis varia exempla. Anubis cynoscephalus. Pompa
 Ithaca. Ichneumon crocodili ova frangens, ipsamque mire necans.
 Ibidis accipitriusque merita. Liber filo purpureo constrictus, ab ac-
 cipitre Thebas delatus. Iovis ales Thebanis cultus.

87. Τρίτην δ' αἰτίαν φέρουσι τῆς ἀμφισβητή-

σεως τῶν ζώων τὴν χορίαν, ἣν ἕκαστον αὐτῶν προσ-
 φέρεται πρὸς τὴν ὠφέλειαν τοῦ κοινοῦ βίου καὶ τῶν
 ἀνθρώπων. Τὴν μὲν γὰρ θήλειαν βοῖν ἐργάτας
 τίκτειν, καὶ τὴν ἐλαφρίαν τῆς γῆς ἄροῦν· τὰ δὲ πρόβατα
 δις μὲν τίκτειν, καὶ τοῖς ἐρίοις τὴν σκέπην ἅμα καὶ
 τὴν εὐσχημοσύνην περιποιεῖν, τῷ δὲ γάλακτι καὶ τῷ
 τυρῷ τροφὰς παρέχεσθαι προσηνεῖς ἅμῃ καὶ δαψι-
 λεῖς· τὸν δὲ κύνα πρὸς τὰς θήρας εἶναι χρήσιμον,
 καὶ πρὸς τὴν φυλακὴν· διόπερ τὸν θεόν, τὸν παρ'
 αὐτοῖς καλούμενον Ἄνουβιν, παρεισάγουσι κυνὸς
 ἔχοντα κεφαλὴν, ἐμφαίνοντες ὅτι σωματόφυλαξ ἦν
 τῶν περὶ τὸν Ὀσίριν καὶ τὴν Ἰσιν. Ἕνιοι δὲ φασὶ
 τῆς Ἰσιδος προηγουμένους τοὺς κύνας, καθ' ὃν και-
 ρὸν ἔζητει τὸν Ὀσίριν, τὰ τε θηρία καὶ τοὺς ἀπαν-
 τῶντας ἀπείρχειν, ἔτι δ' εὐνοϊκῶς διακειμένους συ-
 ζητεῖν ὠρουμένους· διὸ καὶ τοῖς Ἰσείοις προπορεύε-
 σθαι τοὺς κύνας κατὰ τὴν πομπήν· τῶν καταδει-
 ξάντων τοῦτο τὸ νόμιμον, σημαινόντων τὴν παλαιὰν
 τοῦ ζώου χάριν. Καὶ τὸν μὲν αἰλουρον πρὸς τὰς
 ἀσπίδας θαλάσσια δακτούσας εὐθετον ὑπάρ-
 χειν, καὶ τὰλλα δάκετα τῶν ἐρπειῶν· τὸν δὲ ἰχνεύ-
 ρονα, τῶν κροκοδείλων παρατηροῦντα τοὺς γόρους,
 τὰ καταληφθέντα τῶν ὀσίων συντρίβειν, καὶ ταῦτ'
 ἐπιμελῶς καὶ φιλοτίμως ἐνεργεῖν, μὴδὲν ὠφελοῦμε-
 ρον· τοῦτο δὲ εἰ μὴ συνέβαινε γίνεσθαι, διὰ τὸ
 πλῆθος τῶν γεννωμένων θηρίων, ἄβατον ἂν γενέ-
 σθαι τὸν ποταμόν· ἀπόλλυσθαι δὲ καὶ τοὺς κροκο-
 δείλους αὐτοὺς ὑπὸ τοῦ προσεσημένου ζώου, παρα-
 δόξως καὶ πακκελῶς ἀπιστουμένη μεθόδῳ τοὺς γὰρ

ἰχνεύμονας κυλιόμενους ἐν τῷ πληῶ, χασκόντων αὐ-
 τῶν, καθ' ὃν ἂν χρόνον ἐπὶ τῆς χέρσου καθεύδωσιν,
 εἰσπηδῆν διὰ τοῦ στόματος εἰς μέσον τὸ σῶμα·
 ἔπειτα συντόμως τὴν κοιλίαν διαφαγόντας, αὐτοὺς
 μὲν ἀκινδύνους ἐξιέναι, τοὺς δὲ τοῦτο παθόντας,
 νεκροὺς ποιεῖν παραχρῆμα. Τῶν δ' ὀρνέων τὴν μὲν
 ἴβιν χρησίμην ὑπάρχειν πρὸς τε τοὺς ὄφεις καὶ τὰς
 ἀκρίδας, καὶ τὰς κάμπας· τὸν δ' ἰέρακα, πρὸς τε
 τοὺς σκορπίους καὶ τοὺς καράστας καὶ τὰ μικρὰ τῶν
 δακτύων θηρίων, τὰ μάλιστα τοὺς ἀνθρώπους ἀναι-
 ροῦντα. Ἕνιοι δὲ λέγουσι τιμᾶσθαι τὸ ζῶον τοῦτο
 διὰ τὸ τοὺς μάντις οἰωνοῖς τοῖς ἰέραξι χρημένους,
 προλέγειν τὰ μέλλοντα τοῖς Αἰγυπτίοις. Τινὲς δὲ
 φασιν, ἐν τοῖς ἀρχαίοις χρόνοις ἰέρακα βιβλίον ἐνεγ-
 κεῖν εἰς Θήβας τοῖς ἱερεῦσι, φοινικῶ ῥάμματι πε-
 ριελημένον, ἔχον γεγραμμένας τὰς τῶν θεῶν θερα-
 πείας τε καὶ τιμὰς· διόπερ καὶ τοὺς ἱερογραμματεῖς
 φορεῖν φοινικοῦν ῥάμμα, καὶ πτερόν ἰέρακος ἐπὶ τῆς
 κεφαλῆς. Τὸν δ' αἰτὸν Θηβαῖοι τιμῶσι, διὰ τὸ
 βασιλικὸν εἶναι δοκεῖν τοῦτο τὸ ζῶον καὶ τοῦ Διὸς
 ἄξιον.

(C. 88.) Hirci apotheosis unde originem traxerit. Virilium, at-
 que hinc Priapi, Panum et Satyrorum cultus mysticus. Tauri cur
 colantur. Ruffi boves, quod idem Typhoni color fuerit, immolati.
 Fabulae de Busiridis sacrificia ortus. Luperum cultus divini caus-
 sac. Nomus Lycopolitanus unde nomen acceperit.

88. Τὸν δὲ τράγον ἀπεθῆσαν, καθάπερ καὶ
 παρὰ τοῖς Ἕλλησι τιτιμῆσθαι λέγουσι τὸν Πρίαπον,
 διὰ τὸ γεννητικὸν μόριον. Τὸ μὲν γὰρ ζῶον εἶναι
 τοῦτο κατωφερέστατον πρὸς τὰς συνουσίας, τὸ δὲ

μόριον τοῦ σώματος, τὸ τῆς γενέσεως αἴτιον, τιμᾶ-
σθαι προσηκόντως, ὥς ἂν ὑπάρχον ἀρχέγονον τῆς
τῶν ζώων φύσεως. Καθόλου δὲ τὸ αἰδοῖον οὐκ Αἴ-
γυπτίους μόνον ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων οὐκ ὀλίγους
καθιερωκέναι κατὰ τὰς τελετάς, ὥς αἴτιον τῆς τῶν
ζώων γενέσεως· τοὺς τε ἱερεῖς τοὺς παραλαβόντας
πατρικῆς ἱερωσύνης καὶ Αἰγυπτίον, τοῦτω τῷ θεῷ
πρῶτον μυεῖσθαι· καὶ τοὺς Πᾶνας δὲ καὶ τοὺς Σα-
τύρους φαῖν ἕνεκα τῆς αὐτῆς αἰτίας τιμᾶσθαι πα-
ρ' ἀνθρώποις· διὸ καὶ τὰς εἰκόνας αὐτῶν ἀνατιθέ-
ναι τοὺς πλείστους ἐν τοῖς ἱεροῖς ἐντεταμένους, καὶ τῇ
τοῦ τράγου φύσει παραπλησίως· τὸ γὰρ ζῶον τοῦτο
παραδεδοσθαι πρὸς τὰς συνοουσίας ὑπάρχειν ἐνεργέ-
στατον· ἐκείνους οὖν διὰ ταύτης τῆς ἐμφάσεως χά-
ριν ἀποδιδόναι περὶ τῆς πολυτεχνίας τῆς αὐτῶν.
Τοὺς δὲ ταύρους τοὺς ἱερούς, λέγω δὲ τὸν τε Ἄπιν
καὶ Μνεῦιν, τιμᾶσθαι παραπλησίως τοῖς θεοῖς,
Ὅσιριδος καταδείξαντος· ἅμα μὲν διὰ τὴν τῆς γεωρ-
γίας χρεῖαν, ἅμα δὲ καὶ διὰ τὸ τῶν εὐρόντων τοὺς
καρπούς τὴν δόξαν ταῖς τούτων ἐργασίαις παραδύ-
σιμον γεγονέναι τοῖς μεταγενεστέροις εἰς ἅπαντα τὸν
αἰῶνα· τοὺς δὲ πυρρῶς βοῦς συγχωρηθῆναι θύειν,
διὰ τὸ δοκεῖν τοιοῦτον τῷ χρώματι γεγονέναι Τυ-
φῶνα, τὸν ἐπιβουλεύσαντα μὲν Ὅσιριδι, ταχόντα δὲ
τιμωρίας ὑπὸ τῆς Ἰσιδος διὰ τὸν τάνδρος φόνον·
καὶ τῶν ἀνθρώπων δὲ τοὺς ὁμοχρώματους τοῦ Τυ-
φῶνι τὸ παλαιὸν ὑπὸ τῶν βασιλέων φασὶ θύεσθαι
πρὸς τῷ τάφῳ τοῦ Ὅσιριδος· τῶν μὲν οὖν Αἰγυ-
πτίων ὀλίγους τινὰς εὐρίσκεισθαι πυρρῶς, τῶν δὲ

ξένων τοὺς πλείους· διὸ καὶ περὶ τῆς Βουσιρίδου ξε-
νοκτονίας παρὰ τοῖς Ἕλλησιν ἐνισχύουσι τὸν μῦθον,
οὗ τοῦ βασιλέως ὀνομαζομένου Βουσιρίδου, ἀλλὰ
τοῦ Ὀσίριδος τάφου ταύτην ἔχοντος τὴν προσηγο-
ρίαν κατὰ τὴν τῶν ἑγχερῶν διαλέκτον. Τοὺς δὲ
λύκους τιμᾶσθαι λέγουσι διὰ τὴν πρὸς τοὺς κύνας
τῆς φύσεως ὁμοιότητα· βραχὺ γὰρ διαλλάττον-
τας αὐτοὺς ταῖς φύσεσιν, ταῖς ἐπιμιξίαις ζῶοντες
ἐξ ἀλλήλων. Φέρουσι δὲ καὶ ἄλλην αἰτίαν Αἰγύ-
πτιοι τῆς τοῦ ζώου τούτου τιμῆς μυθικωτέραν. Τὸ
γὰρ παλαιὸν φασὶ τῆς Ἰσιδος μετὰ τοῦ παιδὸς Ὀρου
μελλούσης διαγωνίζεσθαι πρὸς Τυφῶνα, παραγενέ-
σθαι βοηθὸν ἐξ ἁδού τὸν Ὀσίριν τῷ τέκνῳ καὶ τῇ
γυναικί, λύκῳ τὴν ὄψιν ὁμοιωθέντι· ἀναιρεθέντος
οὖν τοῦ Τυφῶνος, τοὺς χρητήσαντας καταδείξαι τι-
μῶν τὸ ζῶον, οὗ τῆς ὄψεως ἐπιφανείσης, τὸ νικῶν
ἐπηκολούθησεν. Ἕνιοι δὲ λέγουσι, τῶν Αἰθιοπῶν
στρατευσάντων ἐπὶ τὴν Αἴγυπτον, ἀθροισθέντας
παμπληθεῖς ἀγέλας λύκων ἐκδιώξαι τοὺς ἐπελθόντας
ἐκ τῆς χώρας, ὑπὲρ πόλιν τὴν ὀνομαζομένην Εὐε-
φαντίνην· διὸ καὶ τὸν τε νομὸν ἐκεῖνον Αὐκοπόλε-
την ὀνομασθῆναι, καὶ τὰ ζῶα τὰ προειρημένα τυχεῖν
τῆς τιμῆς.

(C. 89.) Crocodili divinis honoribus affecti, seu, quod tutam
praestant Aegyptum ab Arabiae Libyaeque latrocinis, seu quod
Menās, servatus a crocodilo, id salutis praemium his animalibus re-
pendit. Aegyptii cur multis cibis abstineant, aliiq; alia animalia
venerentur.

89. Λίπεται δ' ἡμῖν εἰπεῖν περὶ τῆς τῶν ἀρο-
μοδείων ἀποθεώσεως· ὑπὲρ ἧς οἱ ἀπείστοι διαπο-

ροῦσι, πῶς, τῶν θηρίων τούτων σαρκοφαγούντων
 τοὺς ἀνθρώπους, ἐνομοθετήθη τιμᾶν ἴσα θεοῖς
 τοὺς τὰ δεινότατα διατιθέντας. Φασὶν οὖν τῆς
 χώρας τὴν ὀχυρότητα παρέχεσθαι μὴ μόνον τὸν πο-
 τισμόν, ἀλλὰ καὶ πολὺ μᾶλλον τοὺς ἐν αὐτῷ κροκο-
 δείλους· διὸ καὶ τοὺς ληστὰς τοὺς ἀπὸ Ἀραβίας καὶ
 Λιβύης μὴ τολμᾶν διανήχεσθαι τὸν Νεῖλον, φοβου-
 μένους τὸ πλῆθος τῶν θηρίων· τοῦτο δ' οὐκ ἂν
 ποτε γενέσθαι πολεμουμένων τῶν ζώων, καὶ διὰ τῶν
 σαγηνευόντων ἄρδην ἀναιρεθέντων. Ἔστι δὲ καὶ
 ἄλλος λόγος ἱστορούμενος περὶ τῶν θηρίων τούτων·
 φασὶ γάρ τινες, τῶν ἀρχαίων τινὰ βασιλείων, τὸν
 προσαγορευόμενον Μηνῆν, διωκόμενον ὑπὸ τῶν
 ἰδίων κυνῶν, καταφυγεῖν εἰς τὴν Μοίριδος καλου-
 μένην λίμνην, ἔπειθ' ὑπὸ κροκοδείλου παραδόξως
 ἀναληφθέντα, εἰς τὸ πέραν ἀπενεχθῆναι· τῆς δὲ
 σωτηρίας χάριν ἀποδιδόναι βουλόμενον τῷ ζῳῷ, πό-
 λιν κτίσαι πλησίον, ὀνομάσαντα Κροκοδείλων· κα-
 ταδείξαι δὲ καὶ τοῖς ἐγχωρίοις ὡς θεοὺς τιμᾶν ταῦτα
 τὰ ζῶα, καὶ τὴν λίμνην αὐτοῖς εἰς τροφὴν ἀναθεῖ-
 ναι· ἐνταῦθα δὲ καὶ τὸν τάφον ἑαυτοῦ κατασκευά-
 σαι, πυραμίδα τετραπλευρον ἐπιστήσαντα· καὶ τὸν
 θαυμαζόμενον παρὰ πολλοῖς λαβύρινθον οἰκοδομή-
 σαι. Παραπλήσια δὲ καὶ περὶ τῶν ἄλλων λέγου-
 σιν, ὑπὲρ ὧν τὰ κατ' ἑκάστον μακρὸν ἂν εἴη γρά-
 φειν. Ὅτι γὰρ τῆς ὠφελείας ἕνεκα τῆς εἰς τὸν βίον
 οὕτως ἑαυτοὺς εἰθίκασι, φανερόν εἶναι φασιν ἐκ τοῦ
 πολλὰ τῶν ἐθωδιμῶν παρ' αὐτοῖς ἐνίοις μὴ προσφέ-
 ρεσθαι. Τινὰς μὲν γὰρ φακῶν, τινὰς δὲ κυάμων,

ἐπίοις δὲ τυρῶν ἢ κρομμύων, ἢ τινων ἄλλων βρωμάτων τὸ παράπαν μὴ γεύεσθαι, πολλῶν ὑπαρχόντων κατὰ τὴν Αἴγυπτον· δῆλον ποιοῦντας διότι διδάκτεον ἐστὶν αὐτοὺς τῶν χρησίμων ἀπέχεσθαι, καὶ ὅτι πάντων πάντα ἐσθιόντων, οὐδὲν ἂν ἐξήρασε τῶν ἀναλισκομένων. Καὶ ἑτέρας δ' αἰτίας φέροντες τινές φασιν, ἐπὶ τῶν παλαιῶν βασιλείων, πολλὰ κίς ἀφισταμένου τοῦ πλήθους καὶ συμφρονοῦντος κατὰ τῶν ἡγουμένων, τῶν βασιλείων τινὰ συνίσει διαφέροντα διελέσθαι μὲν τὴν χώραν εἰς πλείω μέρη, καθ' ἕκαστον δ' αὐτῶν καταδείξαι τοῖς ἐγχωρίοις σέβεσθαι τι ζῶον, ἢ τροφῆς τινὸς μὴ γεύεσθαι, ὅπως ἐκίστων τὸ μὲν παρ' αὐτοῖς τιμώμενον σεβομένων, τῶν δὲ παρὰ τοῖς ἄλλοις ἀφιερωμένων καταφρονοῦντων, μηδέποτε ὁμονῆσαι δύνωνται πάντες οἱ κατ' Αἴγυπτον. Καὶ τοῦτο ἐκ τῶν ἀποτελεσμάτων φανερόν εἶναι. Πάντας γὰρ τοὺς πλησιοχώρους πρὸς ἀλλήλους διαφέρεσθαι, προσκόποντας ταῖς εἰς τὰ προειρημένα παρανομίαις.

(C. 90.) Alia consecrationis animalium causa in signis militari-bus, quælia erant antiquissimis temporibus (C. 86.). Aegyptiorum gratus ac memor beneficiorum animus.

90. Φέρουσι δὲ τινες καὶ τοιαύτην αἰτίαν τῆς τῶν ζῶων ἀφιερώσεως. Συναγομένων γὰρ ἐν ἀρχῇ τῶν ἀνθρώπων ἐκ τοῦ θηριώδους βίου, τὸ μὲν πρῶτον ἀλλήλους κατεσθίειν, καὶ πολεμεῖν αἰετ, τοῦ πλείονος δυναμένου τὸν ἀσθενέστερον κατισχύοντος· μετὰ δὲ ταῦτα τοὺς τῇ φύμῃ λειπομένους, ὑπὸ τοῦ συμφέροντος διδαχθέντας, ἀθροίζεσθαι καὶ ποιῆσαι

σημεῖον ἑαυτοῖς ἐκ τῶν ὕστερον καθιερωθέντων
ζώων· πρὸς δὲ τοῦτο τὸ σημεῖον τῶν αἰετῶν δεδιότων
συντρεχόντων, οὐκ εὐκαταφρόνητον τοῖς ἐπιτιθεμέ-
νοις γίνεσθαι τὸ σύστημα· τὸ δ' αὐτὸ καὶ τῶν ἄλ-
λων ποιοούντων, διαστῆναι μὲν τὰ πλήθη κατὰ συ-
στήματα, τὸ δὲ ζῶον τὸ τῆς ἀσφαλείας ἐκάστοις γε-
νόμενον αἴτιον, τιμῶν τυχεῖν ἰσοθέων, ὥς τὰ μέγ-
στα εὐεργετηκός· διόπερ ἄχρι τῶν νῦν χρόνων τὰ
τῶν Αἰγυπτίων ἔθνη διεστηκότα τιμᾶν τὰ παρ'
ἑαυτοῖς ἐξ ἀρχῆς τῶν ζώων καθιερωθέντα. Καθό-
λον δὲ φασὶ τοὺς Αἰγυπτίους ὑπὲρ τοὺς ἄλλους ἀν-
θρώπους εὐχαρίστως διακείσθαι πρὸς πᾶν τὸ εὐερ-
γετεῦν, νομίζοντας μεγίστην ἐπικουρίαν εἶναι τῷ
βίῳ τὴν ἀμοιβὴν τῆς πρὸς τοὺς εὐεργέτας χάριτος·
δήλον γὰρ εἶναι, διότι πάντες πρὸς εὐεργεσίαν ὁρ-
μήσουσι τοῦτων μάλιστα, παρ' οἷς ἂν ὀρώσι θησαν-
ριζομένας τὰς χάριτας κάλλιστα. Διὰ δὲ τὰς αὐτὰς
αἰτίας δοκοῦσιν Αἰγύπτιοι τοὺς ἑαυτῶν βασιλεῖς
προσκυνεῖν τε καὶ τιμᾶν, ὥς πρὸς ἀλήθειαν ὄντας
θεοὺς· ἅμα μὲν οὐκ ἄνευ δαιμονίου τινὸς προνοίας
νομίζοντες αὐτοὺς τελευτᾶν τῆς τῶν ὀλων ἐξουσίας,
ἅμα δὲ τοὺς βουλομένους τε καὶ δυναμένους τὰ μέ-
γιστα εὐεργετεῖν, ἡγούμενοί τινος μετέχειν φύσεως.
Περὶ μὲν οὖν τῶν ἀφιερωμένων ζώων, εἰ καὶ πε-
πλευρώκαμεν, ἀλλ' οὖν γε τὰ μάλιστα θαυμάζομενα
τῶν παρ' Αἰγυπτίοις νόμιμα διευκρινήκαμεν.

(C. 91.) Ritus funebres. Triplex sepultura. Incisores: pollin-
ctores: cadaverum conditio.

91. Οὐχ ἥκιστα δ' ἂν τις, πυθόμενος τὰ περὶ

τοὺς τετελευτηκότας νόμιμα τῶν Αἰγυπτίων, θαν-
 μάσαι τὴν ἰδιότητα τῶν ἐθνῶν. Ὅταν γάρ τις ἀπο-
 θάνῃ παρ' αὐτοῖς, οἱ μὲν συγγενεῖς καὶ φίλοι πάν-
 τες κατακλισάμενοι πληρὴ τῆς κεφαλῆς, περιέρχονται
 τὴν πόλιν θρηνοῦντες, ἕως ἂν ταφῇς τὴν τύχην τοῦ σώματος.
 οὐ μὴν οὔτε λουτρῶν, οὔτε οἴνου, οὔτε τῆς ἄλλης
 τροφῆς ἀξιολόγου μεταλαμβάνουσιν, οὔτε ἐσθῆτας
 λαμπρὰς περιβάλλονται. Τῶν δὲ ταφῶν τρεῖς
 ὑπάρχουσι τάξεις, ἥτε πολυτελεστάτη, καὶ μέση, καὶ
 ταπεινοτάτη. Κατὰ μὲν οὖν τὴν πρώτην ἀναλί-
 σκεσθαι φασὶν ἄργυρίου τάλαντον, κατὰ δὲ τὴν δευ-
 τέραν μὲν ἑξήκοντα, κατὰ δὲ τὴν ἐσχάτην παντελῶς
 ὀλίγον τι δαπάνημα γίνεσθαι λέγουσιν. Οἱ μὲν οὖν
 τὰ σώματα θεραπεύοντες, εἰς τεχνίται τὴν ἐπιστή-
 μην ταύτην ἐκ γένους παρειληφότες· οὔτοι δὲ γρα-
 φὴν ἐκάστου τῶν εἰς τὰς ταφὰς δαπανωμένων τοῖς
 οἰκείοις τῶν τελευτησάντων προσενέγκαντες, ἐπερω-
 τῶσι τίνα τρόπον βούλονται τὴν θεραπείαν γινέ-
 σθαι τοῦ σώματος. Διομολογοῦμενοι δὲ περὶ
 πάντων, καὶ τὸν νεκρὸν παραλαμβάνοντες, τοῖς τεταγμέ-
 νοις ἐπὶ τὴν κατειδιδμένην ἐπιμέλειαν τὸ σῶμα πα-
 ραδιδόασιν. Καὶ πρῶτος μὲν ὁ γραμματεὺς λεγόμε-
 νος, τεθέντος χαμαὶ τοῦ σώματος, ἐπὶ τὴν λαγόναν
 περιγράφει τὴν εὐάνθυμον ὅσον δεῖ τεμεῖν· ἔπειθ' ὁ
 λεγόμενος παρασχίστης, λίθον ἔχων λίθιοπικόν, καὶ
 διατεμῶν ὅσα νόμος κελεύει τὴν σάρκα, παραχρῆμα
 φεύγει δρόμον, διωκόντων τῶν συμπαρόντων καὶ λί-
 θοις βαλλόντων, ἔτι δὲ καταρρομένων, καὶ καταπερι-
 τὸ μῦθος εἰς ἐκεῖνον τρεπόντων. Τροπαμβάτονται

γὰρ μισητὸν εἶναι πάντα τὸν ὁμοφύλῳ σώματι βίαν
 προσφέροντα, καὶ τραύματα ποιοῦντα, καὶ καθόλου
 τι κακὸν ἀπεργαζόμενον. Οἱ παρὰ τὰς δεξιὰς δὲ καλοῦ-
 μενοι πίσης μὲν τιμῆς καὶ πολυωρίας ἀξιοῦνται,
 τοῖς τε ἱερεῦσι συνόντες καὶ τὰς εἰς ἱερὸν εἰσόδους
 ἀκωλύτως ὡς ἱεροὶ ποιοῦνται. Πρὸς δὲ τὴν θερα-
 πείαν τοῦ παρὰ τὴν δεξιὰν σώματος ἀθροισθέντων
 αὐτῶν, εἰς καθήσιν τὴν χεῖρα διὰ τῆς τοῦ νεκροῦ
 τομῆς εἰς τὸν θώρακα, καὶ πάντα ἐξαίρει, χωρὶς νε-
 φρῶν καὶ καρδίας· ἕτερος δὲ καθαίρει τῶν ἐγκοι-
 λίων ἕκαστον, ἐγκλύζων οἶνον φοινικεῖον καὶ θυμιά-
 μεσι. Καθόλου δὲ πᾶν τὸ σῶμα τὸ μὲν πρῶτον
 κεδρία καὶ τισιν ἄλλοις ἐπιμελείας ἀξιοῦσιν ἐφ' ἡμέ-
 ρας πλείους τῶν τριάκοντα, ἔπειτα σμύρνη καὶ κι-
 ναμώμῳ, καὶ τοῖς δυναμένοις μὴ μόνον πολυχρόνιον
 τήρησιν, ἀλλὰ καὶ τὴν εὐωδίαν παρέχεσθαι, θερα-
 πεύσαντες, παραδιδόασιν τοῖς συγγενέσι τοῦ τετε-
 λευτηκότος οὕτως ἕκαστον τῶν τοῦ σώματος μελῶν
 ἀκέραιον τετηρημένον, ὥστε καὶ τὰς ἐπὶ τοῖς βλεφά-
 ροις καὶ ταῖς ὀφρῦσι τρίχας διαμένειν, καὶ τὴν ὅλην
 πρόσοψιν τοῦ σώματος ἀπαράλλακτον εἶναι, καὶ τὸν
 τῆς μορφῆς τύπον γνωρίζεσθαι. Διὸ καὶ πολλοὶ
 τῶν Αἰγυπτίων ἐν οἰκήμασι πολυτελεῖσι φυλάττοντες
 τὰ σώματα τῶν προγόνων, κατ' ὅψιν ὁρῶσι τοὺς γε-
 νεαῖς πολλὰς τῆς ἐαυτῶν γενέσεως προτετελευτηκό-
 τας· ὥστε ἑκάστων τὰ τε μεγέθη καὶ τὰς περιοχὰς
 τῶν σωμάτων, εἴ τι δὲ τοὺς τῆς ὀψεως χαρακτῆρας
 ὁρῶμεν, παρὰ δόξον ψυχαγωγίαν παρέχεσθαι,
 καθάπερ συμβεβιωκότας τοῖς θεωρουμένοις.

(C. 92.) Sepeliendi modus. Charon cadaverum portitor. (Hinc mutuatus Orpheus fabulam de portitore orci sutilique cymba.) Accusatio mortuorum; iudicium de ea sententiae, quae de sepultura decerneretur. Aut non, aut falso accusati palam laudabantur, non ob genus, sed propter virtutes.

92. Τοῦ δὲ μέλλοντος θάπτεσθαι σώματος οἱ συγγενεῖς προλέγουσι τὴν ἡμέραν τῆς ταφῆς τοῖς τε δικασταῖς καὶ τοῖς συγγενέσιν, ἔτι δὲ φίλοις τοῦ τετελευτηκότος, καὶ διαβεβαιοῦνται, λέγοντες οἱ διαβαίνειν μέλλει τὴν λίμνην τοῦ ρομοῦ τοῦ μετηλλαχότος. Ἐπειτα παραγενομένων δικαστῶν πλείω τῶν τειταρακοντα, καὶ καθισάντων ἐπὶ τινος ἡμικυκλίου, κατεσκευασμένου πέραν τῆς λίμνης, ἥ μὲν βάρις καθέλκεται κατεσκευασμένη πρότερον ὑπὸ τῶν ταύτην ἐχόντων τὴν ἐπιμέλειαν· ἐφέστηκε δὲ ταύτῃ προωρεὺς, ὃν Αἰγύπτιοι κατὰ τὴν ἰδίαν διάλεκτον ὀνομάζουσι Χάρωνα. Διὸ καὶ φασιν Ὀρφέα τὸ παλαιὸν εἰς Αἴγυπτον παραβαλόντα καὶ θεοσέμενον τοῦτο τὸ νόμιμον, μυθοποιῆσαι τὰ καθ' ἄδου, τὰ μὲν μιμησάμενον, τὰ δ' αὐτὸν ἰδίᾳ πλασάμενον· περὶ οὗ τὰ κατὰ μέρος μικρὸν ὕστερον ἀναγράψομεν. Οὐ μὲν ἀλλὰ τῆς βάρους εἰς τὴν λίμνην καθέλκυσθεις, πρὶν ἢ τὴν λάρνακα τὴν τὸν νεκρὸν ἔχουσαν εἰς αὐτὴν τίθεσθαι, τῷ βουλομένῳ κατηγορεῖν ὁ νόμος ἐξουσίαν δίδωσιν. Ἐὰν μὲν οὖν τις παρελθὼν ἐγκαλέσῃ καὶ δεῖξῃ βεβιωκότα κακῶς, οἱ μὲν κριταὶ γνώμας ἀποφαίνονται, τὸ δὲ σῶμα εἰργεταί τῆς εἰθισμένης ταφῆς· εἰ δὲ ὁ ἐγκαλέσας δόξῃ μὴ δικαίως ἐγκαλεῖν, μεγάλοις περιπίπτει προστίμοις. Ὅταν δὲ μηδεὶς ὑπακούσῃ κατήγορος, ἢ παρελθὼν γνωσθῇ συκοφάντης ὑπάρχων, οἱ μὲν συγγε-

νεῖς ἀποθήμενοι τὸ πένθος, ἐγκωμιάζουσι τὸν τετελευτηκότα, καὶ περὶ μὲν τοῦ γένους οὐδὲν λέγουσιν, ὥσπερ παρὰ τοῖς Ἕλλησιν, ὑπολαμβάνοντες ἅπαντας ὁμοίως εὐγενεῖς εἶναι τοὺς κατ' Αἴγυπτον· τὴν δ' ἐκ παιδὸς ἀγωγὴν καὶ παιδείαν διελθόντες, πάλιν ἀνδρὸς γεγονότος τὴν εὐσέβειαν καὶ δικαιοσύνην, ἔτι δὲ τὴν ἐγκράτειαν καὶ τὰς ἄλλας ἀρετὰς αὐτοῦ διεξέχονται, καὶ παρακαλοῦσι τοὺς κατὰ θεοῦς σὺν οἰκῷ δεῖξασθαι τοῖς εὐσεβέσι· τὸ δὲ πλῆθος ἐπευφημεῖ, καὶ συναποσεμνύνει τὴν δόξαν τοῦ τετελευτηκότος, ὥς τὸν αἰῶνα διατρέχειν μέλλοντος κατὰ ἄδου μετὰ τῶν εὐσεβῶν. Τὸ δὲ σῶμα τιθέασιν, οἳ μὲν ἰδίους ἔχοντες τάφους, ἐν ταῖς ἀποδεδειγμέναις θήκαις· οἳ δ' οὐχ ὑπάρχουσι τάφων κτήσεις, καὶ νὸν οἴκημα ποιοῦσι κατὰ τὴν ἰδίαν οἰκίαν, καὶ πρὸς τὸν ἀσφαλέστατον τῶν τοίχων ὁρθὴν ἰστᾶσι τὴν λάgranα· καὶ τοὺς κολλυομένους δὲ διὰ τὰς κατηγορίας, ἢ πρὸς δανείων ὑποθήκας, θάπτεσθαι, τιθέασιν κατὰ τὴν ἰδίαν οἰκίαν· ὅς ὑστερόν ἐνίοτε παίδων παῖδες εὐπορήσαντες, καὶ τῶν τε συμβολαίων καὶ τῶν ἐγκλημάτων ἀπολύσαντες, μεγαλοπρεποὺς ταφῆς ἀξιούσι.

C. 93.) Cadavera, quod sanctissime haberentur, etiam pignori data. Sepulturae curam apud Aegyptios plus contulisse ad mores formandos, quam ridiculas Graecorum de inferis fabulas.

93. Σεμνότατα δὲ διαίληται παρ' Αἰγυπτίους τὸ τοὺς γονεῖς ἢ τοὺς προγόνους φανῆναι περιττότερον τετιμηκότας εἰς τὴν αἰώνιον οἴκησιν μεταστάντας. Νόμιμον δ' ἐστὶ παρ' αὐτοῖς καὶ τὸ διδόναι τὰ σῶματα τῶν τετελευτηκότων γονεῶν εἰς

ὑποθήκην δανείον· τοῖς δὲ μὴ λυσαμένοις ὄνειδός τε μέγιστον ἀκολουθεῖ καὶ μετὰ τὴν τελευταίαν στή-
 ρησις ταφῆς. Θαυμάσαι δ' ἄν τις καθηκόντως
 τοὺς ταῦτα διηγουμένης διατάξαντας, ὅτι τὴν
 ἐπιείκειαν καὶ σπουδαιότητα τῶν ἡθῶν οὐκ ἐκ τῆς
 τῶν ζώντων ὁμιλίας μόνον, ἀλλὰ καὶ τῆς τῶν τετε-
 λευτηκότων ταφῆς καὶ θεραπείας, ἐφ' ὅσον ἦν ἐνδε-
 χόμενον, τοῖς ἀνθρώποις ἐνοικειοῦν ἐφιλοτιμήθησαν.
 Οἱ μὲν γὰρ Ἕλληνες μύθοις πεπλασμένοις καὶ ποιη-
 ταῖς διαβεβλημένοις τὴν περὶ τούτων πίστιν παρέ-
 δωκαν, τὴν τε τῶν εὐσεβῶν τιμὴν, καὶ τὴν τῶν πο-
 νηρῶν τιμωρίαν. Τοιγαροῦν οὐχ οἷον ἰσχύσαι δύ-
 νηται ταῦτα προτρέψασθαι ἐπὶ τὸν ἀριστον βίον
 τοὺς ἀνθρώπους, ἀλλὰ τοῦναντίον ὑπὸ τῶν φαύλων
 χλευαζόμενα, πολλῆς καταφρονήσεως τυγχάνουσι.
 Παρὰ δὲ τοῖς Αἰγυπτίοις οὐ μνησθῶδες ἀλλ' ὁρατῆς
 τοῖς μὲν ποιητοῖς τῆς κολάσεως, τοῖς δ' ἀγαθοῖς
 τῆς τιμῆς οὐαῆς, καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἀμφοτέροι
 τῶν ἑαυτοῖς προσεκόντων ὑπομιμνήσκονται, καὶ διὰ
 τούτου τοῦ ἱερέως μεγίστη καὶ συμφωροτάτη διδρ-
 θωσις γίνεται τῶν ἡθῶν. Κρατίστους δ' εἶναι τῶν
 νόμων ἡγητέαν, οὐκ ἔξ ὧν εὐπορωτάτους, ἀλλ' ἐξ ὧν
 ἐπιεικεσιτάτους τοῖς ἡθεσι καὶ πολιτικωτάτους συμ-
 βῆσεται γενέσθαι τοὺς ἀνθρώπους.

(C. 94.) Legumlatores Aegyptiorum. Primus Meneus (c. 45.), a Mercurio traditas sibi leges fingens. Similis fictio Minois, Lycurgii, Zathraustae, Zamolxidis, Mosis. Alter Sasyches, leges potissimum de religione sanxit, geometriae et astronomiae inventor. Tertius Sesosis (c. 53. sqq.), rei militaris auctor. Quartus Bocchoris (c. 65.), ius regum constituens et rationem pactorum, veratissimus homo idemque avarissimus.

94. Πητέον δ' ἡμῖν καὶ περὶ τῶν γενομένων

νομοθετῶν κατ' Αἴγυπτον τῶν οὕτως ἐξηλλαγμένα
καὶ παράδοξα νόμιμα καταδειξάντων. Μετὰ γάρ
τὴν παλαιὰν τοῦ κατ' Αἴγυπτον βίου κατάστασιν,
τὴν μυθολογουμένην γεγονέναι ἐπὶ τε τῶν θεῶν καὶ
τῶν ἡρώων, πείσαι φασὶ πρῶτον ἐγγράφτοις νόμοις
χρησασθαι τὰ πλήθη [καὶ βιοῦν] τὸν Μινεῦν, ἄν-
δρα καὶ τῇ ψυχῇ μέγαν καὶ τῷ βίῳ κοινότατον τῶν
μνημονευμένων· προσποιηθῆναι δὲ αὐτῷ τὸν Ἑρ-
μῆν δεδοκέναι τοῦτους, ὡς μεγάλων ἀγαθῶν αἰτίους
ἐσομένους· καθάπερ παρ' Ἑλλήσι ποιῆσαι φασιν ἐν
μὲν τῇ Κρήτῃ Μίνωα, παρὰ δὲ Λακεδαιμονίοις Λυ-
κοῦργον· τὸν μὲν παρὰ Διός, τὸν δὲ παρ' Ἀπόλλω-
νος φήσαντα τοῦτους εἰληφέναι. Καὶ παρ' ἑτέροις
δὲ πλείοσιν ἔθνεσι παραδέδοται τοῦτο τὸ γένος τῆς
ἐπινοίας ὑπάρξει, καὶ πολλῶν ἀγαθῶν αἰτίων γενέ-
σθαι τοῖς πεισθεῖσι. Παρὰ μὲν γάρ τοις Ἀσιμα-
σποῖς Ζαθραύστην ἱστοροῦσι τὸν ἀγαθὸν δαίμονα
προσποιησάσθαι τοὺς νόμους αὐτῷ διδόναι, παρὰ
δὲ τοῖς ὀνομαζομένοις Γέταις, τοῖς ἀπαθανατίζουσι,
Ζάμολξιν ὡσαύτως τὴν κοινὴν Ἑστίαν, παρὰ δὲ τοῖς
Ἰουδαίοις Μωσῆν τὸν Ἰαῷ ἐπικαλούμενον θεόν· εἴτε
θαυμάσιον καὶ θείαν ὅλως ἔννοιαν εἶναι κρίναντας
τὴν μέλλουσαν ὠφελῆσειν ἀνθρώπων πλῆθος, εἴτε
καὶ πρὸς τὴν ὑπεροχὴν καὶ δύναμιν τῶν εὐρεῖν λε-
γόμενων τοῖς νόμοις ἀποβλέψαντας τὸν ὄχλον, μᾶλ-
λον ὑπακούσεσθαι διαλαβόντας. Δεύτερον δὲ νο-
μοθέτην Αἴγυπτον φασὶ γενέσθαι Σασύχην, ἄνδρα
συνέσει διαφέροντα. Τοῦτον δὲ πρὸς τοῖς ὑπάρχου-
σι νόμοις ἄλλα τε προσθεῖναι, καὶ τὰ περὶ τὴν τῶν

Θεῶν τιμὴν ἐπιμελέστατα διατάξαι· εὐρετὴν δὲ καὶ γεωμετρίας γενέσθαι, καὶ τὴν περὶ τῶν ἀστρον θεωρίαν τε καὶ παρατήρησιν διδάξαι τοὺς ἐπιχωρίους. Τρίτον δὲ λέγουσι Συστῶσιν τὸν βασιλεῖα μὴ μόνον τὰς πολεμικὰς πράξεις ἐπιφανεσιότηας κατεργάσασθαι τῶν κατ' Αἴγυπτον, ἀλλὰ καὶ περὶ τὸ μάχιμον ἔθνος νομοθεσίαν συστήσασθαι, καὶ τὰ ἀκόλουθα τὰ περὶ τὴν στρατείαν πάντα διακοσμήσαι. Τέταρτον δὲ φασὶ γενέσθαι νομοθέτην Βόκχοριν τὸν βασιλεῖα, σοφὸν τινα καὶ πανουργίᾳ διαφέροντα. Τοῦτον οὖν διατάξαι τὰ περὶ τοὺς βασιλεῖς πάντα, καὶ τὰ περὶ τῶν συμβολαίων ἐξακριβῶσαι· γενέσθαι δ' αὐτὸν καὶ περὶ τὰς κρίσεις οὕτω συνετὸν, ὥστε πολλὰ τῶν ὑπ' αὐτοῦ διαγνωσθέντων διὰ τὴν περιττότητα μνημονεῖσθαι μέχρι τῶν κατ' ἡμᾶς χρόνων. Λέγουσι δ' αὐτὸν ὑπάρχειν τῷ μὲν σώματι παντελῶς ἀσθενῇ, τῷ δὲ τρόπῳ πάντων φιλοχρηματώτατον.

(C. 95.) Quintus Amasis (c. 60.) nomarchis praeficiendis Aegypti constitutionem perfecit. Qui adeo praecelluit tum sapientia, tum iustitia, ut et Elei de ordinatione ludorum Olympicorum eum consulerent, et ipso amicitiam, cum Polyrate Samiorum tyranno contractam, propter odium violentiae dissolveret. Sextus Darius Hyst., sacerdotum opera usus, et de Aegyptiis tam praecleari meritis, ut honores divinos ferret. Prisca eunomia a Macedonibus laefactata.

95. Μετὰ δὲ τοῦτον προσελθεῖν λέγεται τοῖς νόμοις Ἀμασιν τὸν βασιλεῖα, ὃν ἱστοροῦσι τὰ τε περὶ τοὺς Νομάρχας διατάξαι, καὶ τὰ περὶ τὴν σύμπασαν οἰκονομίαν τῆς Αἰγύπτου. Παραδέδοται δὲ συντόως τε γεγονέναι κατ' ὑπερβολὴν, καὶ τὸν τρόπον ἐπιεικῆ καὶ δίκαιον· ὧν ἕνεκα καὶ τοὺς Αἰγυπτίους

αὐτῶ περιτεθεικέναι τὴν ἀρχήν, οὐκ ὄντι γένους βασιλικοῦ. Φασὶ δὲ καὶ τοὺς Ἡλείους, σπουδάζοντας περὶ τὸν Ὀλυμπιακὸν ἀγῶνα, πρεσβευτὰς ἀποστείλαι πρὸς αὐτόν, ἐρωτήσαντας πῶς ἂν γένοιτο δικαιοτάτος, τὸν δ' εἰπεῖν, εἰν μηδεὶς Ἡλείος ἀγωνίζεται. Πολυκράτους δὲ τοῦ Σαμίων δυνάστου συντεθειμένου πρὸς αὐτὸν φιλίαν, καὶ βιαίως προσφερομένου τοῖς τε πολίταις καὶ τοῖς εἰς Σάμον καταπλέουσι ξένοις, τὸ μὲν πρῶτον λέγεται, πρεσβευτὰς ἀποστείλαντα, παρακαλεῖν αὐτὸν ἐπὶ τὴν μετριότητα· οὐ προσέχοντος δ' αὐτοῦ τοῖς λόγοις, [εἰς] ἐπιστολὴν γράψαι τὴν φιλίαν καὶ τὴν ξενίαν τὴν πρὸς αὐτὸν διαλυόμενον· οὐ γὰρ βούλεσθαι λυπηθῆναι συντόμως, ἀκριβῶς εἰδόντα ὅτι πλησίον ἐστὶν αὐτῷ τὸ κακῶς παθεῖν, οὕτω προσετηκότι τῆς τυραννίδος. Θαυμασθῆναι δ' αὐτὸν φασὶ παρὰ τοῖς Ἕλλησι διὰ τε τὴν ἐπιείκειαν, καὶ διὰ τὸ τῷ Πολυκράτει ταχέως ἀποβῆναι τὰ ῥηθέντα. Ἐκτον δὲ λέγεται τὸν Ξέρξου πατέρα Δαρεῖον τοῖς νόμοις ἐπισιῆναι τοῖς τῶν Αἰγυπτίων. Μισήσαντα γὰρ τὴν παρανομίαν τὴν εἰς τὰ κατ' Αἴγυπτον ἱερὰ γενομένην ὑπὸ Καμβύσου τοῦ προβασιλεύσαντος, ζηλώσαι βίον ἐπιεικῆ καὶ φιλόθεον. Ὁμιλῆσαι μὲν γὰρ αὐτὸν τοῖς ἱερεῦσι τοῖς ἐν Αἰγύπτῳ, καὶ μεταλαβεῖν τῆς τε Θεολογίας αὐτῶν καὶ τῶν ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις ἀναγεγραμμένων πράξεων· ἐκ δὲ τούτων ἱστορήσαντα τὴν τε μεγαλοψυχίαν τῶν ἀρχαίων βασιλέων καὶ τὴν εἰς τοὺς ἀρχομένους ἐπιείκειαν, μιμήσασθαι τὸν ἐκείνων βίον· καὶ διὰ τοῦτο τηλικαύτης

τυχεῖν τιμῆς, ὥς θ' ὑπὸ τῶν Αἰγυπτίων ζῶντα μὲν, θεὸν προσαγορευθῆναι μόνον τῶν ἄλλων βασιλέων, τελευτήσαντα δέ, τιμῶν τυχεῖν ἴσων τοῖς τὸ παλαιὸν νομιμώτατα βασιλεύσασιν καὶ Αἴγυπτον. Τὴν μὲν οὖν κοινὴν νομοθεσίαν συντελεσθῆναι φασιν ὑπὸ τῶν εἰρημένων ἀνδρῶν, καὶ δόξης τυχεῖν τῆς διαδομένης παρὰ τοῖς ἄλλοις· ἐν δὲ τοῖς ὕστερον χρόνοις πολλὰ τῶν καλῶς ἔχειν δοκούντων νομίμων φασὶ κινήθῃναι, Μακεδόνων ἐπικρατησάντων καὶ καταλυσάντων εἰς τέλος τὴν βασιλείαν τῶν ἐγχωρίων.

(C. 96.) Graecorum clarissimi sapientissimique in Aegyptum profecti: Orpheus, Musaeus, Melampus, Daedalus. Homerus, Lycurgus, Solon, Plato, Pythagoras, Eudoxus geometra, Democritus Abderita, Ctenopides Chius. Per hos doctrina institutaque Aegyptiorum in Graeciam translata. Mystéria quidem omnisque de inferis mythologia per Orpheum. Indidem ortae aliae Graecorum mythologiae partes.

96. Τούτων δ' ἡμῖν διευκρινημένων, ῥητέον ὅσοι τῶν παρ' Ἑλλήσι δεδοξασμένων ἐπὶ συνέσει καὶ παιδείᾳ παρέβαλον εἰς Αἴγυπτον ἐν τοῖς ἀρχαίοις χρόνοις, ἵνα τῶν ἐνταῦθα νομίμων καὶ παιδείας μετέσχωσιν. Οἱ γὰρ ἱερεῖς τῶν Αἰγυπτίων ἱστοροῦσιν ἐκ τῶν ἀναγραφῶν τῶν ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις, παραβαλεῖν πρὸς αὐτοὺς Ὁρφέα τε καὶ Μουσαῖον, καὶ Μελάμποδα καὶ Δαίδαλον· πρὸς δὲ τοῦτοις Ὀμηρόν τε τὸν ποιητὴν καὶ Λυκοῦργον τὸν Σπαρτιάτην· ἔτι δὲ Σδῶνα τὸν Ἀθηναῖον, καὶ Πλάτωνα τὸν φιλόσοφον· ἐλθεῖν δὲ καὶ Πυθαγόραν τὸν Σάμιον, καὶ τὸν μαθηματικὸν Εὐδόξον· ἔτι δὲ Δημόκριτον τὸν Ἀβδηρίτην, καὶ Οἰνοπίδην τὸν Χῖον. Πάντων δὲ τούτων σημεῖα δεικνύουσι, τῶν μὲν εἰκόνας, τῶν δὲ

τόπων ἢ κατασκευασμάτων ὁμωνύμους προσηγορίας
 ἔκ τε τῆς ἐκάστης ζηλωθείσης παιδείας ἀποδείξεις φέ-
 ρουσι, ὀνισιτάντες ἐξ Αἰγύπτου μετενηνοχέαι πάντα
 δι' ὧν παρὰ τοῖς Ἑλλήσιν ἐθαυμάσθησαν. Ὁρφέα
 μὲν γὰρ τῶν μυστικῶν τελετῶν τὰ πλεῖστα καὶ τὰ
 περὶ τὴν ἑαυτοῦ πλάνην ὀργιαζόμενα, καὶ τὴν τῶν
 ἐν ἄδου μυθοποιῶν ἀπενέγκασθαι. Τὴν μὲν γὰρ
 Ὀσίριδος τελετὴν τῇ Διονύσου τὴν αὐτὴν εἶναι, τὴν
 δὲ τῆς Ἴσιδος τῇ τῆς Δήμητρος ὁμοιοτάτην ὑπάρχειν,
 τῶν ὀνομάτων μόνον ἐνηλλαγμένων. τὰς δὲ τῶν
 ἀσεβῶν ἐν ἄδου τιμωρίας, καὶ τοὺς τῶν εὐσεβῶν
 λειμῶνας καὶ τὰς παρὰ ταῖς πολλοῖς εἰδωλοποιίας
 ἀναπεπλασμένας παρειαγαγεῖν, μιμησάμενον τὰ
 περὶ τὰς ταφάς, τὰς κατ' Αἰγύπτου. Τὸν μὲν γὰρ
 ψυχοπομπὸν Ἑρμῆν κατὰ τὸ παλαιὸν νόμιμον παρ'
 Αἰγυπτίοις, ἀναγαγόντα τοῦ Ἀπιδος τὸ σῶμα μέχρι
 τινός, παραδιδόναι τῷ περικειμένῳ τὴν τοῦ Κερβε-
 ρου προτομήν· τοῦ δ' Ὁρφέως τοῦτο καταδείξαντος
 παρὰ τοῖς Ἑλλήσι, τὸν Ὀμηρον ἀκολουθῶς τούτῳ
 θεῖναι κατὰ τὴν ποίησιν·

Ἐρμῆς δὲ ψυχὰς Κυλλήνιος ἐξεκαλεῖτο

Ἀνδρῶν μνηστήρων· ἔχε δὲ ῥάβδον μετὰ χερσίν.

Εἶτα πάλιν προβάντα λέγειν·

Ἠὰρ δ' ὕσαν Ὠκεανοῦ τε ῥοᾶς καὶ Λευκάδα πέ-
 τρην,

Ἦδὲ παρ' Ἡελίοιο πύλας καὶ δῆμον Ὀνείρων

Ἦϊσαν· αἶψα δ' ἴοντο κατ' ἀσφοδελὸν λειμῶνα,

Ἔνθα τε ναίουσι ψυχαί, εἰδῶλα καμόντων.

Ὠκεανὸν μὲν οὖν καλεῖν τὸν ποταμὸν, διὰ τὸ τοὺς

Αἰγυπτίους κατὰ τὴν ἰδίαν διάλεκτον ὠκεανὸν λέγειν τὸν Νεῖλον· Ἠλίον δὲ πύλας, τὴν πόλιν τῶν Ἠλιουπολιτῶν· λειμῶνα δ' ὀνομάζειν καὶ τὴν μυθολογουμένην οἴκησιν τῶν μετῆλλαχότων, τὸν παρὰ τὴν λίμνην τόπον τὴν καλουμένην μὲν Ἀχερουσίαν, πλησίον δὲ οὖσαν τῆς Μέμφεως, ὄντων περὶ αὐτὴν λειμῶνων καλλίστων, ἐλῶν, καὶ λωτοῦ καὶ καλάμου· ἀκολουθῶς δ' εἰρησθαι καὶ τὸ κατοικεῖν τοὺς τελευτήσαντας ἐν τούτοις τοῖς τόποις, διὰ τὸ τὰς τῶν Αἰγυπτίων ταφὰς τὰς πλείστας καὶ μεγίστας ἐνταῦθα γίνεσθαι, διαπορθμευομένων μὲν τῶν νεκρῶν διὰ τε τοῦ ποταμοῦ καὶ τῆς Ἀχερουσίας λίμνης, τιθεμένων δὲ τῶν σωμάτων εἰς τὰς ἐνταῦθα κειμένας θήκας· συμφωνεῖν δὲ καὶ ἄλλα τὰ παρὰ τοῖς Ἑλλησι καθ' ἑαυτοῦ μυθολογουμένα τοῖς ἔτι νῦν γινομένοις κατ' Αἴγυπτον. Τὸ μὲν γὰρ διακομίζον τὰ σώματα πλοῖον βάριν καλεῖσθαι, τὸ δ' ἐπίβαθρον νόμισμα τὸν ὀβολὸν τῷ πορθμῷ δίδεσθαι, καλουμένῳ κατὰ τὴν ἐγχώριον διάλεκτον Χάρωνι. Εἶτα δὲ λέγουσι πλησίον τῶν τόπων τούτων καὶ σκοτίας Ἐκάτης ἱερὸν, καὶ πύλας Κωκυτοῦ καὶ Αἰθήρης, διηλημμένας χαλκίοις ὀχεύουσιν· ὑπάρχειν δὲ καὶ ἄλλας πύλας Ἀληθείας, καὶ πλησίον τούτων εἰδωλον ἀκέφαλον ἐστάναι Αἰκῆς.

(C. 97.) *Rerum aliarum exempla ex Aegypto in Graeciam advectarum. Quae Melampus illinc in Graecorum theologiam intulerit. Daedali opera, et Aegyptiaca et Graeca, honosque ei ab Aegyptiis habitus. Homeri in Aegypto peregrinationis argumenta.*

97. Πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα τῶν μεμυθολογημένων διαμένειν παρ' Αἰγυπτίοις, τηρουμένης ἔτι τῆς προς-

ηγορίας καὶ τῆς ἐν τῷ πράττειν ἐνεργείας. Ἐν μὲν
 γὰρ Ἀκανθῶν πόλει πέραν τοῦ Νεῖλου κατὰ τὴν
 Λιβύην, ἀπὸ σταδίων ἑκατὸν καὶ εἰκοσι τῆς Μέμ-
 φως, πίδον εἶναι τετραμένον, εἰς ὃν τῶν ἱερῶν
 ἐξήκοντα καὶ τριακοσίους καθ' ἑκάστην ἡμέραν ὕδωρ
 φέρειν εἰς αὐτὸν ἐκ τοῦ Νεῖλου· τὴν τε περὶ τὸν
 Ὀκνον μυθοποιῶσαν δείκνυσθαι πλησίον κατὰ τινα
 πανήγυριν συντελουμένην, πλέκοντος μὲν ἐνὸς ἀνδρὸς
 ἀρχὴν σχοινίου μακρὰν, πολλῶν δ' ἐκ τῶν ὀπισθεν
 λυνόντων τὸ πλεκόμενον. Μετάμποδα δέ φασι μετε-
 τεγκεῖν ἐξ Αἰγύπτου τὰ Διονύσῳ νομιζόμενα τελεῖ-
 σθαι παρὰ τοῖς Ἕλλησι, καὶ τὰ περὶ Κρόνου μυθο-
 λογούμενα, καὶ τὰ περὶ τῆς Τιτανομαχίας, καὶ τὸ
 σύνολον τὴν περὶ τὰ πάθη τῶν θεῶν ἱστορίαν. Τὸν
 δὲ Δαίδαλον λέγουσιν ἀπομιμήσασθαι τὴν τοῦ λα-
 βυρίνθου πλοκὴν, τοῦ διαμένοντος μὲν μέχρι τοῦ
 νῦν καιροῦ, οἰκοδομηθέντος δέ, ὥς μὲν τινὲς φασιν,
 ὑπὸ Μένδητος, ὥς δ' ἕνιοι λέγουσιν, ὑπὸ Μάρου
 βασιλείᾳ, πολλοῖς ἔτεσι πρότερον τῆς Μίνως βασι-
 λείας· τὸν τε ὁυθμὸν τῶν ἀρχαίων καὶ Αἰγύπτου
 ἀνδριάντων τὸν αὐτὸν εἶναι τοῖς ὑπὸ Δαίδαλου κα-
 τασκευασθεῖσι παρὰ τοῖς Ἕλλησι· τὸ δὲ κάλλιστον
 πρόπυλον ἐν Μέμφει τοῦ Ἡφαίστου Δαίδαλον ἀρχι-
 τεκτονῆσαι· καὶ θανμασθέντα, τυχεῖν εἰκόνης ξυλλέ-
 ρης κατὰ τὸ προειρημένον ἱερὸν, ταῖς ἰδίαις χερσὶ
 δεδημιουργημένης· πέρας δέ, διὰ τὴν εὐφροσύνην, ἀξιο-
 θέντα μεγάλης δόξης καὶ πολλὰ προσεξυρόντα, τυ-
 χεῖν ἰσοθέων τιμῶν· κατὰ γὰρ μίαν τῶν πρὸς τῇ
 Μέμφει νήσων ἔτι καὶ νῦν ἱερὸν εἶναι Δαίδαλου τι-

αόμενον ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων. Τῆς δ' Ὀμήρου πα-
ρουσίας ἄλλα τε σημεῖα φέρουσι, καὶ μάλιστα τὴν
τῆς Ἑλένης γενομένην παρὰ Μενελάῳ Τηλεμάχου
φαρμακκίαν, καὶ λήθην τῶν συμβεβηκότων κακῶν·
τὸ γὰρ νηπενθὲς φάρμακον, ὃ λαβεῖν φησὶν ὁ ποιη-
τὴς τὴν Ἑλένην ἐκ τῶν Αἰγυπτίων Θεβῶν παρὰ τῆς
Πολυδάμνης τῆς Θῶρος γυναικὸς, ἀκριβῶς ἐξητακὸς
φαίνεται· ἔτι γὰρ καὶ νῦν τὰς ἐν ταύτῃ γυναῖκας
χρησθαι τῇ προειρημένη δυνάμει λέγουσι, καὶ παρὰ
μόναις ταῖς Διοσπολίτισιν ἐκ παλαιῶν χρόνων ὀργῆς
καὶ λύπης φάρμακον εὐρῆσθαι φασί· τὰς δὲ Θήβας
καὶ Διοσπολιν τὴν αὐτὴν ὑπάρχειν. Τὴν τε Ἀφρο-
δίτην ὀνομάζεσθαι παρὰ τοῖς ἐγχωρίοις χρυσοῖν ἐκ
παλαιᾶς παραδόσεως, καὶ πεδῖον εἶναι καλούμενον
χρυσῆς Ἀφροδίτης περὶ τὴν ὀνομαζομένην Μώμε-
φιν. Τὰ τε περὶ τὸν Αἴα καὶ τὴν Ἥραν μυθολο-
γούμενα περὶ τῆς συνοουσίας, καὶ τὴν εἰς Αἰθιοπίαν
ἐκδημίαν ἐκείθεν αὐτὸν μετετεργεῖν. Κατ' ἐνιαυ-
τὸν γὰρ παρὰ τοῖς Αἰγυπτίοις τὸν νεὼν τοῦ Αἰὸς
περαιοῦσθαι τὸν ποταμὸν εἰς τὴν Λιβύην, καὶ μεθ'
ἡμέρας τινὰς πάλιν ἐπιστρέφειν, ὥς ἐξ Αἰθιοπίας τοῦ
θεοῦ παρόντος· τὴν τε συνοουσίαν τῶν θεῶν τούτων
ἐν ταῖς πανηγύρεσι, τῶν γαῶν ἀνακομιζομένων ἀμ-
φοτέρων εἰς ὅρος ἄνθεσι παντοίοις ὑπὸ τῶν ἱερέων
κατεστρωμένον.

(C. 98.) Lycurgus, Plato, Solon, Pythagoras, Democritus, Oe-
nopides, Eudoxus, quae ex hoc fonte hauserint. Telecles at Theo-
dorus, clarissimi praeceptorum temporum statuarii, discipuli artificum
Aegyptiorum. Statuaria in Aegypto quomodo culta.

98. Καὶ Λυκούργον δὲ καὶ Πλάτωνα καὶ Σό-

λωνα πολλά τῶν ἐξ Αἰγύπτου νομίμων εἰς τὰς ἐαν-
 τῶν κατατάξαι νομοθεσίας· Πυθαγόραν τε τὰ κατὰ
 τὸν ἱερὸν λόγον καὶ τὰ κατὰ γεωμετρίαν θεωρήμα-
 τα, καὶ τὰ περὶ τοὺς ἀριθμούς, ἔτι δὲ τὴν εἰς πᾶν
 ζῶον τῆς ψυχῆς μεταβολὴν μαθεῖν παρ' Αἰγυπτίων.
 Τπολαμβάνουσι δὲ καὶ Δημόκριτον παρ' αὐτοῖς ἔτη
 διατρίψαι πέντε, καὶ πολλὰ διδασθῆναι τῶν κατ'
 ἀστρολογίαν· τὸν τε Οἰνοπίδην ὁμοίως συνδιατρί-
 ψαντα τοῖς ἱερεῦσι καὶ ἀστρολόγοις, μαθεῖν ἄλλα τε
 καὶ μάλιστα τὸν ἡλιακὸν κύκλον, ὃς λοξὴν μὲν ἔχει
 τὴν πορείαν, ἐναντίαν δὲ τοῖς ἄλλοις ἀστροῖς τὴν
 φορὰν ποιεῖται. Παραπλησίως δὲ καὶ τὸν Εὐδόξον
 ἀστρολογήσαντα παρ' αὐτοῖς, καὶ πολλὰ τὴν χρησί-
 μων εἰς τοὺς Ἕλληνας ἐκδόντα, τεχεῖν ἀξιολόγου
 δοξῆς· τῶν τε ἀγαλματοποιῶν παλαιῶν τοὺς μάλι-
 στα διανομασμένους διατετριφέναι παρ' αὐτοῖς,
 Τηλεκλέα καὶ Θεόδωρον, τοὺς Ροίκου μὲν νιούς, κα-
 τασκευάσαντας δὲ τοῖς Σαμίοις τὸ τοῦ Ἀπόλλωνος
 τοῦ Πυθίου ξόανον. Τοῦ γὰρ ἀγάλματος ἐν Σάμῳ
 μὲν ὑπὸ Τηλεκλέους ἱστορεῖσθαι τὸ ἦμισιν δημιουργ-
 ηθῆναι, κατὰ δὲ τὴν Ἐφεσον ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ
 Θεοδώρου τὸ ἕτερον μέρος συντελεσθῆναι· συντε-
 θέντα δὲ πρὸς ἄλληλα τὰ μέρη συμφωνεῖν οὐ-
 τως, ὥστε δοκεῖν ὑφ' ἐνὸς τὸ πᾶν σῶμα κα-
 τεσκευάσθαι. Τοῦτο δὲ τὸ γένος τῆς ἐργασίας
 παρὰ μὲν τοῖς Ἕλλησι μηδαμῶς ἐπιτηδύεσθαι,
 παρὰ δὲ τοῖς Αἰγυπτίοις μάλιστα συντελεῖσθαι.
 Παρ' ἐκείνοις γὰρ οὐκ ἀπὸ τῆς κατὰ τὴν ὄρασι
 φαντασίας τὴν συμμετρίαν τῶν ἀγαλμάτων κρίνε-

σθαι, καθάπερ παρὰ τοῖς Ἕλλησιν, ἀλλ' ἐπειδὴν τοὺς λίθους κατακαίνωσι καὶ μερίσαντες κατεργάζονται, τὸ τηρικαῦτα τὸ ἀνάλογον ἀπὸ τῶν ἐλαχίστων ἐπὶ τὰ μέγιστα λαμβάνεσθαι. Τοῦ γὰρ παντὸς σώματος τὴν κατασκευὴν εἰς ἓν καὶ εἴκοσι μέρη καὶ προσέτι τέταρτον διαιρουμένους, τὴν ὅλην ἀποδιδόναι συμμετρίαν. Διόπερ ὅταν περὶ τοῦ μεγέθους οἱ τεχνῖται πρὸς ἀλλήλους συνθῶνται, χωρισθέντες ἀπ' ἀλλήλων, σύμφωνα κατασκευάζουσι τὰ μεχέθη τῶν ἔργων, οὕτως ἀκριβῶς, ὥστε ἐμπλήξιν παρέχειν τὴν ιδιότητα τῆς πραγματείας αὐτῶν. Τὸ δ' ἐν τῇ Σάμῳ ξόανον, συμφώνως τῇ τῶν Αἰγυπτίων φιλοτεχνίᾳ, κατὰ τὴν κορυφὴν διχοτομούμενον, διορίζειν τοῦ ζώου τὸ μέσον μέχρι τῶν αἰδοίων, ἰσάζον ὁμοίως ἐναντιῷ πάντοθεν· εἶναι δ' αὐτὸ λέγουσι κατὰ τὸ πλεῖστον παρεμφερεῖς τοῖς Αἰγυπτίοις, ὡς ἂν τὰς μὲν χεῖρας ἔχον παρατεταμένας, τὰ δὲ σκέλη διαβεβηκότα.

Περὶ μὲν οὖν τῶν κατ' Αἴγυπτον ἱστορουμένων καὶ μνήμης ἀξίων ἀρκεῖ τὰ ῥηθέντα· ἡμεῖς δέ, κατὰ τὴν ἐν ἀρχῇ τῆς βίβλου πρόθεσιν, τὰς ἐξῆς πράξεις καὶ μυθολογίας ἐν τῇ μετὰ ταύτην διέξιμεν, ἀρχὴν ποιησάμενοί τε κατὰ τὴν Ἀσίαν τοῖς Ἀσσυριοῖς προχθέντα.